

Egyetemes Regénytár

Bűn és büntetés

Regény

Irta
Serao Matild

Olaszból fordította
Gauss Viktor

Budapest
Singer és Wolfner kiadása.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-032-7 (online)
MEK-14323

Első kötet

I.

Mély és gyászos csend borult a Cesare Dias szobájára. Ott ült barna kordovánbőr karosszékében, könyökével faragott, nagy íróasztalára dülleszkedve, két kezével szemét és homlokát elfödve. Csupán csak kissé összeborzolódtott haja és kuszált bajusza alatt levő fakó ajaka látszott ki kezei alól. Künn a szomorú téli nap alkonyodóban volt, a komor szobában sötét árnyékok borultak a mozdulatlan férfialak köré, kinek lélekzete - a mély csöndben - alig hallatszott.

- Kegyelmes uram... - susogta egy reszkető hang.

Cesare meg sem mocszant, mintha nem hallotta volna.

- Kegyelmes uram, bocsánat... - ismételte a tétovázó és remegő hang.

Ekkor a férfi hirtelen, szinte erőszakkal, lerántotta kezeit szeméről és homlokáról; fáradt, téveteget tekintete a szobaleányra meredt.

Cesare nem sirt, azonban arczán meglátszott a kimerültség, a borzadás.

- Hogyan öltöztessenem föl? - kérdezte a nő.

Egy pillanatig elgondolkodott:

- Fehérbe, - szólt elfojtott hangon.

És a mikor a nő már távozófélben volt, hogy szörnyű feladatát teljesítse, a férfi visszahívta.

- A menyasszonyi ruhát... meg a fátyolt...

Heves zokogás tört ki a szobaleány kebléből. Cesare Dias megdöbbenve nézett rá, mint valami kisértetre. Az íróasztalon nyugvó keze vonaglott.

A leány zokogva távozott, a nélkül, hogy a férfi egy kukkot is szólt volna. Ismét egyedül maradt.

Köröskörül siri csönd volt, mintha egy egész ház, az utca kihalt volna. Esteledett.

Egy inas lépett be a szobába, széles ernyővel fődött égő lámpát tartott a kezében s aztán letette az íróasztalra, jó estét kívánva urának. Ez azonban nem felelt.

A lámpa fénye megvilágította az íróasztalon levő tárgyakat. Cesare nagy figyelemmel nézte őket.

Ott volt antik bronz tintatartója, mellette két vagy három szivartárcza, egy japáni porcellán hamutartó s benne még a reggel elszívott szivarkák végei, azután két vagy három nyitott, elegáns levélpapír-doboz, melyekből Cesare ritkán egy-egy ivet szedett ki, hogy néhány szóból álló, rövid levelet írjon valamelyik barátjának, mert hát nagyon gyűlölte a levélírás unalmas szokását.

Sok más apró és csinos tárgy volt még az asztalon, de nem lehetett őket látni, mert kivülestek a lámpaernyő alá eső fény keretéből és elvesztek a tágas szobára boruló homályban.

Cesare nem nézte mindezeket a dolgokat, sem az átlátszó kristályból való kis vázát, melybe egy szerelmes kéz egy csokorka üde virágot tett minden reggel.

Azonban a tintatartó mellett két szokatlan tárgyat világított meg a fényes lámpaernyő. Ezen a két tárgyon pihent a Cesare Dias tekintete.

Az egyik egy parányi kis forgópisztoly volt, fénylő aczélból és hófehér elefántcsontból. Olyan volt, mint egy ragyogó ékszer.

Ah, jól emlékezett Cesare Dias, hol és mikor vette azt a forgópisztolyt; olyan élénken emlékezett vissza. Lüttichben, Belgiumban, egy nagyon unalmas utazása közben, hat évvel ezelőtt; valami titkos és bizarr szerelem csalta oda.

Sohase vette hasznát ennek a kedves csecsebecsének, íróasztala fiókjában tartogatta. Megfeledkezett róla és csak koronkint nézte meg, ha véletlenül kezeügyébe került: nem emlékezett, vajjon ki töltötte meg.

Most... az ékszer ott feküdt előtte és ragyogó aczélja úgy vonzotta magára a tekintetét, mint valami mágnes.

Az íróasztalon nyugvó kéz a fegyverhez közeledett, hozzá nyult, ujjával megérintette a parányi cső szélét, mely ijesztően villogott a derengő félhomályban. Iszonyattal rántotta vissza kezét. Az ujjához fekete folt tapadt. Egy lövés dördült el abból a czifra forgópisztolyból. Cesare arcza halálsápadt lett.

A forgópisztoly mellett egy puha, összegyűrt, kis batiszt-zsebkendő feküdt, keskeny csipke szegte körül. Apró vérfoltoktól ázott át a csipke; egy része száradt és kicsit szinehagyott, másik része még friss és élénk színű. A batiszt pedig merő vérfolt volt, mely a szélein úgy a hogy lassankint megszáradt, sárgulni kezdett, a közepe pedig rikító piros színű volt.

Azt a zsebkendőt valamikor illatos selyemtartóban őrizték, azután hófehér, keztyűvel fődött kezek közé került, bálokon, színházakban, az emberi élvezetek valamennyi ünnepén; végre, két órával ezelőtt, egy örökre megszakadt szív vérző sebéhez tapadt.

És azok az apró vérfoltok, valamint a nagy, még mindig nedves vérfolt, különös és félelmetes varázsszal voltak reá, a milyent csak az ontott vér gyakorolhat az emberre, mert a vér még életnek tetszik, mert a vér az élet mozgató ereje.

Megérintette a csövet, melyet a gyilkos golyó útjában beszennyezett, de férfikeze nem győzte le az iszonyatot, melyet a vér gerjesztett benne, bár az a vér az élő dolgok titkos erejével kezének cirógatásaiért, ajakának csókjaiért, szemének könnyeiért esedezett.

Három óra óta előtte feküdt az íróasztalon a gyilkos és gyönyörű forgópisztoly, a hitvesi zsebkendő, és nem bírta szemét levenni róluk. Hogy a kínos látománytól megszabaduljon, kezei közé temette az arcát, de azért még egyre látta ujjain keresztül a gyilkos fegyver csillogását és a széles vérfoltot, mely a batisztkendőhöz tapadt.

A forgópisztoly s a vér, a halált jelentette neki; és körülötte s ő benne mély és siri csönd volt, a véges dolgok mozdulatlansága.

Könnyü léptek suhanása hallatszott a szőnyegen és egy női alak árnyéka borult az íróasztal tulsó oldala fölé.

Laura volt, a sógornője.

A szőke hajadon hófehér, fiatalos, szüziés arczán, nagy, világoskék szemében, szép vonásu száján az iszonyat kifejezése ült, az a néma megdöbbenés, a melyet a váratlan, nagy, szörnyű katasztrófák keltenek bennünk.

Fehér ruhájára fekete csipkekendőt vetett, mely lelógott egyik válláról, és szőke haja ki volt bontva a fején.

Egy darabig ott állott, s két kezét könnyedén az íróasztalhoz támasztotta, mintha nem bírták volna el lábai.

Egyszerre csak egymásra néztek, önfeledten, mintha nem ismernék egymást. A leány szólalt meg elsőbben.

- Nem találtam levelet - mondta, mintha önmagához szólana.

A férfi tagadólag intett a kezével, minek is lett volna levél?

- Semmi, semmi - folytatta a leány, a kétségbeesett ember rögeszméjével. - Mindenütt kerestem a szabadban, másutt. Semmi... sehol...

Cesare a fejét rázogatta. Hiszen természetes, hogy nem találnak levelet: minek keresnék?

- De mégis... kell, hogy legyen - tette hozzá Laura. - Megkeresem... még egyszer, megkeresem...

De nem távozott. A férfi lehorgasztotta a fejét, mert nem akart ránézni.

A leány ott maradt, őt is oda bilincseltek az íróasztalon heverő dolgok.

- ...Ez az? - kérdezte a forgópisztolyra mutatva.

Cesare a helyett, hogy szólt volna, igent intett a fejével.

- Ő mellette... volt?

- Igen... - felelte Cesare, olyan halkán, hogy Laura alig hallhatta meg.

- Egy lövés!

- Csak egy.

- És... rögtön?

- Rögtön.

Hirtelen elhallgattak, mintha a halál fagyos lehellete érte volna őket.

Laura lassan az asztalra hajolt s két szeme a véres kendőre meredt: közelebbről akarta látni.

- Az övé? - kérdezte egyhanguan, mintha a kérdés akarata ellenére tört volna ki lelkéből.

De Cesare Diast rémület, borzadás, kegyelet szállta meg és egész valójában megrendült.

- Hallgass... - szólt erőtlenül, bágyadtan és elfödte az arcát két kezével.

A leány ott állt az íróasztalra hajolva, legyőzve a vér rémületes, kábító erejétől. Kezét nyújtotta ki, hogy a zsebkendőt érintse meg.

- ...Sok vér? - kérdezte Laura, mintha álmodnék.

- Hallgass, hallgass, hallgass - könyörgött a férfi; fejével és kiterjesztett kezeivel az íróasztalra borulva.

De a leány rátette kezét a zsebkendőre és fehér ujjaival a batiszt és a csipke véres ránczai között keresgélt, a nélkül, hogy a keze reszketett volna; csak a szemében látszott meg egyre növekedő rémülete. Főlegyenesedett s így szólt magában:

- Itt sincs... semmi... máshol kell majd keresnem...

Azután, lassan, a mint jött, hátrafordult és távozott, a fekete csipkekendővel, mely fehér ruhájára hullott és szőke hajával, mely felbontva feküdt vállain.

Megszólították, megnézték egymást. Az egyik ijedt és kimerült arc visszatükröződött a másik ijedt és kimerült arcban; de talán nem is látták, nem is hallották egymást.

- A kegyelmes asszony fel van öltöztetve - jelentette a belépő szobaleány.

A férfi megrezzent és hirtelen felszökött:

- Megyek.

Talán úgy rémlett neki, hogy az idő huszonnégy órára megállott, és ő érte küldött, hogy megmutassa magát kék-brokát ruhájában, mielőtt a színházba megy.

Cesare Dias, egész valójában összerezzent egy percze. Zavartan ismételte:

- Megyek... megyek...

Menni kellett. Hiszen az urnő az ő szép ruhájába volt öltözve. Mindig megnézte magát a férje által, mielőtt bálba, színházba vagy sétálni ment.

Szeme édes örömben uszott, ha ő meg volt vele elégedve.

A szobaleány elvégezte teendőjét s ő ment, hogy az útjára engedje az ifju asszonyt.

Cesare lelke az álom s a vágy után sóvárgott. És bizarr módon mormogta:

- Mondja meg neki... mondja meg neki, hogy megyek...

A szegény nő ránézett és a fejét csóválta.

Egyszerű, mellőzött cseléd volt; urnője soha egy kukkot sem szólt neki fájdalmairól, de azért mindig jóságosan bánt vele.

Fejét csóválta a különös megbizásra, miközben Cesare Dias gépiesen igazgatta zilált haját, azzal az ösztönszerű mozdulattal, mintha teljesen rendbeszedve akarna megjelenni egy hölgy előtt.

- Kegyelmes uram - szólalt meg a szobaleány, pillanatnyi habozás után - a feszületet is rátettem a keblére...

- Helyesen cselekedte - felelte a férfi azonnal, a halál gondolatába merült lélekkel.

- Meg a Madonna képét, azt a Madonnát, a kit mindig oly áhítatosan imádott... Az az anya, meg az a fiu most mindent tudnak... s immár megbocsátottak neki... Mindent tudnak...

- Igaz, mindent tudnak - ismételte a férfi.

A leány távozott.

Cesare néhányszor fel- és alájárt a komor szobában, megállt egy pillanatig sötét ágya előtt, melyet barna takaró fődött; a szőnyegen, a baldachin mélyében nagy elefántcsont feszület nyújtotta szét karjait a fekete kereszten.

Ekkor tompa zaj hallatszott kívülről. Cesare az ablakhoz ment. Viharjósuló szél kerekedett a téli estében, az alantjáró felhők olyanok voltak, mintha le akarnának szállni s el akarnák földni a földet és a tengert.

A *Piazza della Vittoria* fekete és kihalt volt; fekete volt az ég és a tenger szemhatára, a melyen bágyadtan fehérlett a szobor nélkül való monumentális mű talpazata, a parton.

És a mély árnyékban, alig észrevehetően látszott hullámsani a pálma a viharos szélben.

A komor szoba mély és siri csöndjét megtörte koronkint a kerekedő szélvihar tompa, szinte földalatti moraja.

Cesare elment az ablaktól a nélkül, hogy betette volna az ablaktáblákat, a közlgő éjjeli vihar előtt, a mely a tenger felől jött. Végigment szobájában, a nélkül, hogy megállott volna, a nélkül, hogy hátrafordult volna, végigment a hosszú folyosón, mely a neje szobájához vezetett, és megállott a küszöbön, a hol átható illat és vakító fény csapott az arczába.

A könyörületes kezek, melyek a fiatal asszonyt felöltöztették, nefelejcsket hintettek a földre, a fehér szőnyegre, a világos, otthonos szoba-butorzatra, a székekre, a zsöllyékre, mindenüvé: a mennyi virágot csak találhattak otthon, a mennyi virágot találhattak a közeli virágpiaczon.

Átható illatot terjesztettek a januáriusi fehér rózsák, finom illatot a halvány téarózsák, édes illatot a korai ibolyacsokrocskák: üde és hideg téli virágok, melyek, mint záporosó lehullottak a szoba minden zugába és oda, ahol az urnó felöltözve feküdt.

A nagy erkélyablak, mely a Piazza della Vittoriára nyílt, csukva volt, be voltak téve az ablaktáblák; leeresztették a nehéz szövetkárpicokat, meg a nagy csippkefüggönnyt s ezért a levegőben még erősebb illatot leheltek a széthintett virágok.

A roppant világosságtól az urnó szobájában minden tárgy határozottabban, tisztábban látszott.

A toalett-asztalkán, a széles ezüst-keretű tükör előtt, a sok gyönyörű és diszes tárgy között, a melyek a női toaletthez valók, antik bronzbillikom állott, melybe ő a nappal hordott ékszereit rakta le.

Benne voltak a gyémánt-ékszerek, melyek az előtte való estén a színházban fején és kebelén diszelegtek; a gyöngyfüzér, melyet a nyakában hordott. Az asztalka lapján, az üvegecskék, a kis vázák és a teknősbékatük között, melyeket nem tüzött hajába aznap reggel, három kandeláber égett.

Az ékszerek, az elegáns csecsebecsék, az elefántcsont fésűk és a teknősbéka-hajtúk között, melyek fekete hajfürteit tartották össze, rózsák, ibolyacsokrocskák voltak, a melyek a téli virágok hideg illatát árasztották magukból.

Az egyik zsöllyén ott hevert még fekete bársony hálóköntöse, melyet a hosszú, álmatlan éjszakán viselt, és egy fehér fátyol-kendő, melyet nyakában hordott.

Ott feküdtek, mintha arra várnának, hogy urnójuk feléjük nyuljon és magára vegye őket. Ezeket is elborították a virágok: a hálóköntös szomorú bársonyát s a kendő patyolatszövetét.

Cesare Dias szeme most a szoba közepe felé fordult, a hol az urnó feküdt. Az asztalkát, a mely ott volt az ágy mellett, kicsiny oltárrá alakították át. Egy Madonna-kép volt rajta; a kép alatt pedig ezüst szenteltvizeztartó állott, benne egy kis olajfaág. A szent kép előtt is három kandeláber égett.

A szent képet az ágy felé fordították, a hol sűrűbben feküdtek a virágok, a hová leggazdagabban hullott a viaszgyertyák fénye. Az ágyat a nagy, fehér, földig érő brokát-takaró egészen beborította. A párnákon ugyanebből a hófehér, pazar, fényes szövetből való selyemterítő feküdt. És a párnákon, a takarón, a földön csupa virág, csupa rózsza és ibolya-csokor szerte hintve. Az ágy mellett, a földre fölállitva, ismét három kandeláber égett. Kettő az ágy fejénél, egy a lábánál.

A viaszgyertyák magasztos, tiszta fényében, a hófehér brokátban és az illatos virágokban uszó ágyon, fejével a fehér, hideg s virággal telehintett párnán, feküdt elterülve a meghalt urnó, Anna Acquaviva, a Cesare Dias neje.

A halottat nehéz, sima, fehérselyem menyasszonyi ruhájába öltöztették, mely puhább, fényesebb volt, mint a ragyogó fehér brokát, a melylyel beborították az ágyat. A menyasszonyi ruha uszálya végig nyult a ragyogó, fehér szemfedőn és a ruha széléből kilátszottak a halott vékonyka, merev lábai, a melyeket fehér selyem harisnyák és fehér selyem cipőcskék fődtek. És csak ezek az apró, gyönyörű, merev lábacsok látszottak tisztán, mert a halott fejét, két kezét, egész valóját maga alá rejtette a roppant nagy menyasszonyi fátyol, a melyet nagy, drága gyöngyöstűkkel tüztek a fekete hajfürtökhöz. Kebelén, összekulcsolt kezei kis elefántcsont feszületet tartottak.

Cesare Dias a küszöbről nézte a fiatal halottat... Csak a megdermedt, mozdulatlan lábacsákat láthatta. Azonban sejtette, hogy ő volt, Anna Acquaviva, Anna Dias, a felesége, a huszonhárom éves ifju nő, a kit négy órával ezelőtt hozott vissza a lakására, a golyó által keresztülfurt szívvvel, fekete, elegáns, de vérrel áztatott ruhájában, barna fejével, mely lelógott karjairól, felbontott fekete fürtjeivel, a melyek a lépcsőket söpörték. Ő volt, igen ő, a ki megölte magát egyetlen egy pisztolylövéssel. Azzal a cifra, ragyogó, kis forgópisztolylyal, mely az íróasztalán a szobájában feküdt. Látta a forró, immár hideg vért, a melytől csipkés batisztzsebkendője átázott.

Csak apró lábacsáit láthatta, de ő volt Anna Dias, ifju felesége, az, a ki négy órával ezelőtt az életet oly tűrhetetlenül fájdalmasnak s a világot elviselhetetlenül sivárnak látta, hogy megölte magát. Megtagadta az istenben való hitét és reményét ifjúságában, szépségében.

Halkan lépett a szobába, lesütött szemmel ment el a halottas ágy mellett és a kis íróasztalka mellett levő zsöllyébe ült. Azon irta hozzá utolsó levelét a halott. Az ágy felé fordult és révedező szemmel meredt a hófehér vizióra.

Majd gépies mozdulattal nézett az órára. Tíz óra felé járt az idő. Kezdődik a virrasztás a hosszú téli éjszakában, melynek siri csöndjét a tengerről jövő szél törte meg koronként.

Cesare Dias egyedül volt a neje holtteste mellett. Üde virágillat lengett a levegőben, mozdulatlanul égték a hosszú viaszgyertyák és Cesare Dias az utolsó éjszakát töltötte nejevel.

A hosszú, dermesztő virrasztás közben, ott a hófehér felhőbe burkolt halott előtt eszébe jutott Cesare Diasnak, hogy Anna, a forró szenvedélyvel szerető hitves, holnap már a fekete föld alatt fog pihenni. Pedig a halott, kinek arcvonásai alig látszottak a nagy menyasszonyi fátyol fehér hullámai alól, szép, nagyon szép volt néhány órával ezelőtt. Csupa mozgás, csupa élet, csupa ifjúság. Ragyogó szeme, ígésző mosolya, lobbanó vére, bájos, megnyerő alakja csupa szerelem volt. Hányszor mentek Anna szobájából Cesare szobájába hideg és merev lábacsáik, gyors léptekkel sietve a szerelem felé - és aztán lassan, fáradtan tértek vissza, mert a fagyos közömbösség eltaszította őket! A keblén keresztbevetett karjai, a feszületen összekulcsolt kezei, melyek örökké mozdulatlanok lesznek, hányszor fonták át szerelmes hevülettel Cesare nyakát, erősen, göröcsösen!

És a szegény, édes karok, szegény czirógató kezek, melyek csak arra születtek, hogy örökké öleljenek, örökké dédelgessenek, bágyadtan, elzsibbadva hulltak vissza, mert a kit átöleltek, úgy találta, hogy nagyon erősen ölelnek.

A fátyol hófehér hullámai alatt feketéllenek a halott sötét hajfürtjei. Nem fésüli, nem teszi azokat illatossá soha többet senki. Hányszor simultak a Cesare arcához, hányszor hulltak szétbontva vállaira, szerelmében, fájdalmában! És egy vonagló kéz összeszedte, megigazgatta őket, de rendetlenül, mert azt az asszonyt a szerelem sivárrá, elhagyatottá tette.

Fátyol alá rejtették a halott arcát, de Cesare maga előtt látta szerelmes arcvonásait, a szenvedélytől kimerült, szerelmes haragtól lobbanó, ritka örömtől sugárzó, örökké szerelmes szemeit. Örökké szerelmesek voltak ők: midőn a nap felkelt vagy lehanyatlott, éjjel ép úgy, mint nappal; az emberek között ép úgy, mint a magányban.

Maga előtt látta piros, nyiló gránátvirághoz hasonló piczi száját, mely csak arra volt hivatva, hogy csókokat adjon, csókokat - élete utolsó pillanatáig.

Hányszor csalt ki fagyos tekintetével könyeket az ő szerelmes szemeiből! Hányszor taszította el magától csupa kegyetlen játékból az ő szerelmes ajakát!

Óh: a piczi baba egy lépést se tesz többet, ajaka egy csókot se ad többet, szeme egy pillantást se vet felé többet... szerelemből; mert a szerelem mehtagadta ezeket s a halál, a halál mindent elrabolt!

Sohase hitte volna, hogy Anna megöli magát.

Önző és szkeptikus természete azt hitette el vele, hogy a szenvedélyes emberek szenvednek, de nem halnak meg; hogy a csalódott lelkek elhervadnak, de nem ölik meg magukat; hogy a szerelmes és boldogtalan szívek inkább szenvedik el szerelmüket, boldogtalanságukat, mint a halált; hogy a hirtelen természetűek magukban találják föl ismét az egyensúlyt, de nem halnak meg; hogy a ki mondja, hogy megöli magát, nem teszi azt, hogy az öngyilkosokat nem szerelem, hanem anyagi zavarok kergetik a halálba!

Neki ez a meggyőződése erről a nemtelen örületről, az öngyilkosságról. Kinevette azokat az együgyűeket, a kik nem tudtak szembeszállni, megküzdeni az élettel és mindenekelőtt nem hitt az öngyilkosságban. Azt mondta, hogy az ujságírók eszelték ki az öngyilkosságot, hogy legyen mivel szaporítani napi hireiket. És soha, sohase hitte volna, hogy Anna öngyilkos lesz.

Remegünk, epedünk, zokogunk, kezünket tördeljük, az éjszakákat álmatlanságban töltjük, véneknek érezzük magunkat, nem szeretjük saját szépségünket, mindent, mindent megteszünk, ha szenvedélyesek, indulatosak vagyunk - de meghalni?... Soha!

Hányszor rázta a fejét, mikor a neje kétségbeesetten fenyegetődött. Nem hitte, hogy öngyilkossá lesz. Megvető mosolylyal, gúnyos pillantással, fitymáló szavakkal sértegette. Nem hitte, hogy öngyilkossá lesz! Szkeptikus, önző volt, az emberi romlottságok kelyhét fenékiig itta ki, mindent tudott, megvetőleg szólt a világról, de az életet imádta Cesare.

A halál gondolatára mindig borzadás szállta meg és hihetetlennek tetszett neki, hogy valaki ideje előtt kívánja a halált.

Ezért nevette ki Annát. Huszonhárom év! Huszonhárom éves volt a neje, lehetetlen meghalni ebben a korban, nem viszonzott szerelem miatt, egy megtört remény miatt, egy meghiusult vágy miatt!

Anna sohse lesz öngyilkos!

Szép volt, egészséges volt, a név, a vagyon, a fényűzés minden édessége fogta körül. Tele volt élettel, reménnyel s így megnyerhette volna valamikor közömbös, kemény szívet annak a férfinak, a kit lelkének minden erejével szeretett; vagy ha ez nem sikerül neki, elfojthatta, megölhette volna a maga szerelmét, hogy szerencsésen, boldogan, győztesen a közömbösség templomába lépjen, a hová csak azok a kiválasztottak hatolhatnak, a kik vagy sohasem szerettek, vagy örökre megszűntek szeretni.

Miért kellett magát megölnie, ha csak huszonhárom éves volt?

A férfi mosolygott azzal a gyilkos mosolylyal, mely halásápadttá tette a nő arcát. Ez nem felelt, fejét lehajtotta, mintha önmagának szemére akarná vetni gyöngeségét, bátortalanságát, mintha megvetné önmagát, hogy rögtön nem lett öngyilkossá az előtt a gonosz, kegyetlen férj előtt.

S a gonosz és kegyetlen férj távozott, gúnyosan mosolyogva, büszkén pödörve bajuszát, meglegedetten, mert megalázta, lesújtotta azt a szerelmes lelket. Meg volt győződve, hogy Anna sohasem öli meg magát és boldog volt, hogy a gyöngeségét, gyávaságát arczába vághatta.

Az utolsó jelenetnél is, az nap reggel, a midőn a szegény asszony kétségbeesetten rimánkodva, térdrehullva, a földön vonagló testtel, örület hangján fordult hozzá, a földhöz, az éghez panaszkodva, hogy ezt nem bírja el, ez megöli őt: nem hitt a szavának.

Lépésről-lépésre vitte az örvény felé sértéseivel. És mikor ő elszörnyedve támolygott, hirtelen az örvény szélére taszította. Azt hitte, hogy megáll ott, mint azelőtt tette. Nem hitt szavának.

Nem hitt szavának, mikor végső kétségbeesésében kinyilatkoztatta neki, hogy nem bírja el az áruást. És végre midőn távozott és neje ott akarta marasztalni ezekkel a szavakkal: *ha elmégy, meghalok*; nyugodtan válaszolta nejének, hogy nem hisz neki és elment nyugodt lélekkel, talán örülve, hogy túlesett élete egyik legkinosabb jelenetén.

És mégis, Anna megölte magát. Cesare nagyon vigan ment reggelizni a klubba: evvel akarta megbüntetni nejét, amiért olyan nagy boszuságot okozott neki. Aztán elment a vivóterembe, onnan elment a *box*-ba, hogy megnézze Giulio Carafa új lovát.

És mindezeket a hétköznapi dolgokat a lelkifurdalás legcsekélyebb érzése, a sejtelem legparányibb árnyéka nélkül végezte.

És hogyan történhetett az, hogy midőn a Carafa istállója ajtaján megpillantotta az inas feldult arcát, remegő ajakát, hogy ő, a szkeptikus, az önző, a ki nem hitt semmit, a ki arczul vágta nejét sértő szavával, rögtön arra gondolt, hogy Anna megölte magát? Rögtön!

Végtelen, égő fájdalom szállta meg, mint valami hirtelen lázroham; tisztán látta, hogy neje halott volt. Nem kérdezett semmit. Némán és sápadtan ment hozzá és elvitte őt magával.

Midőn Laura megjelent az ajtó küszöbén, a hogy meghallotta a cselédek sirását, jajveszékését, Cesare rá se nézett. Kezeit szétterjesztette, mintha igazat akarna adni a szegény halottnak, s azon a hangon, a melyen egy végzetes és elkerülhetetlen katasztrófát jelentünk, ezt mondta neki:

- Anna megölte magát.

Laura aléltan rogyott a földre. Nem sikoltott, mintha csak hirtelen elnémult volna s olyan fehérré lett, mint fehér ruhája. Cesare mintha észre se vette volna Laurát. Folyton úgy érezte, mintha tűz égne bensejében, ez a tűz egész nap emésztette s már-már elhamvasztotta nyugodt és fagyos természetének akaratát. És ez a tűz, mely vérében, ereiben pusztított, azt jelentette, hogy benne meghalt az érzéketlen szemlélő, hogy emberré lett, hasonló a többi emberhez, hasonló ahhoz, a ki hitében kimerülve, örökre elköltözött. Azért virrasztott éjjel Anna holtteste mellett. Azért érezte kérlelhetetlen szükségét annak, hogy fölkeljen, közeledjék az ágyhoz, emelje föl a fátyolt és nézze meg az ő arcát.

Cesare még egyszer látni akarta Annát, de e gondolatra különös bátortalanság szállta meg. Tudta, hogy még csak rövid ideig láthatja. Tudta, hogy az utolsó éjszakát tölti nejével, hogy másnap tölgyfakoporsóba zárják, hogy a fekete föld alá temetik és sohasem látja többet. De nem merte megnézni.

Végre nagy megerőltetéssel felkelt s egy lépéssel az ágyhoz közeledett. Azonban egyszerre csak inogni érezte lábait és nem birt tovább menni. Azt hitte, hogy egész valója lángol. Egy pillanatban úgy érezte, hogy eszméletlenül omlik össze. Lélekzete elállott, feje kóválygott és úgy rémlett neki, hogy az asztal, a kandeláberek, az ágy, a fehér halott kavargó előtté.

Mégis, az ösztön gépies erejével, a nagy erkélyablak felé lépett, melynek nehéz kárpitjai le voltak eresztve; szétvonta őket és kinyitotta az ablakot, mert érezte, hogy levegőre van szüksége, máskülönben meghal. A szél becsapott az ablakon, fölemelte a függönyöket és végig-suhant a viaszgyertyák lángjain. Abban a pillanatban úgy látszott, mintha az egész szoba hullámszerűen mozogna.

Cesare Dias az erkélyablakhoz támaszkodva, sóváran szíta magába az éjszakai levegőt; hagyta, hogy a szél összeborzolja haját és visszafojtott lélekzettel hallgatta a tengeren, a városon, a hegyeken tomboló vihar tompán üvöltő hangját.

Végre betette az ablakot, leeresztette a függönyöket és tántorogva közeledett az ágyhoz. Elment a tükör előtt és megpillantotta benne feldult, halotthalvány arcát. Rémulten tántorgott vissza, de csakhamar az ágyhoz rohant, leszedte a fátyolon levő virágokat, fölemelte a fátyolt és meglátta Annát.

Szörnyü látvány tárult föl előtte, Anna Acquaviva arcza egészen megváltozott. Ajakán meglátszott a kétségbeesett fájdalom, szemei félig nyitva voltak, mintha még látni akarná a világot, melytől olyan nehezen tudott megválni.

Cesare visszatántorodott, két kezével elfödte arcát. Nem akarta látni azt a fájdalomtól eltorzult arcot. Most látta csak, hogy mennyire szerette Anna. Az eltorzult arcon meglátszott, hogy milyen nehezen vált meg az élettől a szerencsétlen asszony. Nem, nem akart meghalni a szegény, nem akarta örökre behunyni szempilláit, mert a végső pillanatban is látni akarta a férfit, a kit olyan végtelenül szeretett. Nem akart meghalni, mert csak huszonhárom éves volt. És Anna ő miatta halt meg!

Cesare érezte, a szörnyü látvány hatása alatt, a kínos emlékek szülte fájdalomtól lesújtva, hogy elhagyja az ereje, kétszer vagy háromszor kapkodott a levegőben, azután élettelenül rogyott a halottas ágy lábához és a drága halottra borulva, görcsös zokogásban tört ki.

.....
.....

A sirás után megkönnyebbülten érezte magát. És a mig fejével a halotti lepel közé temetve görcsösen zokogott, a szobaleány halkán a szobába lépett.

Nem merte urát megszólítani, nem mert még a halott ágyához sem közeledni, meghuzta magát egy sarokba, halkán imádkozott.

A hogy Cesare meghallotta a leány visszafojtott, suttogó hangját, felvászorgott és támolyogva közeledett hozzá.

A leány ráemelte szemét és némán meredt az ura arczába.

- Mit mormogsz? - kérdezte a leánytól elhaló, remegő hangon.

- Imádkozom, - suttogta a leány.

- ...Miért... imádkozol, - kérdezte Cesare önfeledten.

- Imádkozom... szegény urnómért, - felelte a leány zokogó hangon.

- Imádkozzál, imádkozzál - mondta Cesare, és gyors lépésekkel távozott tőle.

Ő is imádkozni akart, de nem tudott. A milyen közömbös volt az emberekkel szemben, olyan közömbös volt az isten iránt is.

Cesare ismét a halott ágyához közeledett. Megállt az ágy lábánál és két kezébe temetett arczzal, hosszan, görcsösen zokogott.

Soká állhatott így, midőn a szobaleány egyszerre csak mellette termett és feléje hajolva, így szólt:

- Kegyelmes uram... kegyelmes uram...

- Mi lelt? - kérdezte Cesare, hirtelen fölrezenve.

- Kegyelmes uram, mért nem megy pihenni?... Itt maradok én...

- Nem megyek - felelte határozottan.

- Ne tegye ezt, kegyelmes uram?... Tönkre teszi az egészségét!...

- Menj el - mondta Cesare, szelid hangon. - Majd virrasztok én.

- Urnóm nagyon szerette kegyelmes uramat... - szólt a leány, a hogy távozott és keresztet vetett magára.

Cesare az őszinte szavakra ismét zokogni kezdett. Szemei égtek.

Egyszerre csak úgy érezte, hogy valaki karjához nyúl.

Egész valójában megrendült és behunyta szemeit. Ki nyulhatott hozzá, olyan könnyen, mint valami kísértet?

Laura volt. Mint valami árnyék suhant a szobába és rátette kezét a Cesare karjára. Cesare meg se hallotta lépteit.

Fehér ruhájáról még mindig lógott fekete kendője. Felbontott haja elfödte vállait. Fénylő, kék szemében végtelen szomorúság volt.

Laura hallgatott, arcza olyan sápadt volt, hogy alig lehetett megkülönböztetni fehér ruhájától. Szemét a Cesare arczába mereszté, mintha kérdezni akarta volna tőle, hogy mit keres ebben a szobában.

- Folyton itt voltál? - kérdezte elhaló hangon, Cesare felé hajolva.

- Folyton.

- Oh! - jajdult fel a nő és egyebet nem szólt.

Egy pillantást vetett körül, de nem mert a halottra nézni.

- Mért nem mégy pihenni? Lucia azt mondja, hogy megárt majd neked...

A férfi nem felelt és arcza elkomolyodott. Laura ráfüggesztette tekintetét, mintha elcsodálkozott volna. Aztán megindultan így szólt:

- Ugy-e bár sirtál? Mondd... sirtál?

- Igen - felelte a férfi határozottan.

- Szent isten! - jajdult föl a leány, remegve és két kezével homlokát verdesve.

Cesare rámeredt a leányra. Látni akarta, vajjon könyez-e a szeme? Nem. A leányt ismeretlen fájdalmas érzelem szállta meg, de egyetlen egy köncsepp se gördült végig sápadt arczán.

Laura lassu léptekkel távozott a férfitől és megkerülve az ágyat, a Madonna kép elé roskadt.

De még keresztet sem vethetett magára, midőn már egy kéz nehezedett a vállára.

- Mit csinálsz? - susogta a fülébe Cesare.

Laura szótlánul hajtotta le fejét.

- Mit csinálsz? - kérdezte ismét, nyers hangon.

- Imádkozom - felelte a nő fagyosan.

- Kiért imádkozol?

- Engedj imádkoznom... engedj imádkoznom, Cesare... - suttogta Laura, fejét rázogatva.

- De kiért imádkozol? Kelj föl, kelj föl...

- Annáért imádkozom, - felelte Laura hirtelen, haragos hangon.

- Nincs rá szükség, - felelte Cesare, rövidesen.

- Anna megölte magát, imádkoznunk kell, hogy isten bocsássa meg bűnét...

- Kelj föl, ne imádkozzál, Laura... - felelte a férfi, elfojtva kitörő szenvedélyét.
  - Megölte magát, megölte magát, öngyilkossá lett. Isten könyörtelen az öngyilkosokkal, imádkoznunk kell, misét kell mondatnunk érette... - szólt eltökélten a leány.
  - Nem szükséges, kelj föl és menj a szobádba, Laura, menj el, menj el...
  - Nem megyek - vágott közbe a leány és fölemelkedett előtte, megigazitva fekete kendőjét a keblén.
  - Menj el, Laura, menj el...
  - Ha te itt vagy, én is itt maradhatok - förmedt rá fenhangon a leány.
  - Én azért voltam itt, hogy virraszszak a halottonál, hogy sirjak. Nem mertem imádkozni, mert bűnös, gonosz vagyok. Neked nem szabad virrasztanod, te nem tudsz sirni. Te vétesz isten és Anna ellen, ha imádkozol... Menj el... Menj el...
  - Itt maradok, a meddig itt maradsz - ismételte Laura, nyers hangon.
  - Nem iszonyodtál el, midőn e szobába léptél? - kérdezte Cesare.
  - Nem.
  - Nem féltél?
  - Nem.
  - Nem öl meg a lelkifurdalás, a rettegés?
  - Nem.
  - Nem félsz attól, hogy a halott felkel és elűz innen?
  - Nem.
  - Nem rémlik neked úgy, hogy te vagy a leghitványabb, a legkegyetlenebb nő e földön?
  - Nem.
  - És mégis te ölted meg őt, Laura.
  - Te is - vágta vissza a leány és indulatosan nézett a férfi arcába.
- S a két bűnös tekintete, mint két éles tőr villant egymásra. Sápadtan, a haragtól s a fájdalomtól szikrázó szemmel, remegve állottak egymással szemben. A bűnben egyesültek, a bűnben váltak el. Szendélyüket visszafojtva, elszántan, élethalálra készen néztek egymásra.
- Gyászosan, magasztosan lobogtak a félig elégett viaszgyertyák lángjai, még mindig szállt fel az illat a félig elhervadt virágokról. A halott pedig ott feküdt az ágyon, födetlen arczczal, meglátszottak rajta a végtelen kétségbeesés vonásai.
- Én is - szólt helybenhagyólag Cesare, azután megragadva Laura egyik kezét, görcsösen megszorította. Ketten öltük meg. Megnézted?
  - Nem, nem - szólt Laura visszarántva karját, hogy kibontakozzék a Cesare kezéből.
  - Én igen. Nézd meg hát te is.
  - Nem, nem - susogta elfojtott hangon és elfordította a fejét.
  - Ugy-e nem mered? Nem tudod megnézni? Erős és kegyetlen nőnek hittelek. Azt hittem, hogy erős vagy a gonoszságban s kegyetlen a bűnben, ezért szerettelek. Laura, Laura, nem volt érdemes megölni Annát... te miattad!

Laura, a ki folyton azon iparkodott, hogy kibontakozzék a férfi kezeiből, vergődő, vonagló testtel, egyszerre csak lecsendesült. Nem kellett többet erőltetni. A halott felé fordult, melléje lépett, ráhajolt, nagyon közel, mintha mondani akarna neki valamit. Cesare eltávozott és remegve ment az erkélyablakhoz, azután gyorsan visszatért.

- Láttad, láttad? - kérdezte Laurától.

- Láttam - felelte a leány különös hangon, álmodó szemekkel.

- Mintha megfogyott volna, olyan, mint egy kis leány.

- Láttad az arcját?

- Láttam, láttam... - susogta megdöbbenve, gyötrelmes víziói közepette.

- És nem iszonyodtál el? Nem érezed remegni idegeidet, véredet, a midőn ezt a kis leányt, ezt a szegény kis leányt látod, a ki téged, engem szeretett és meghalt, - meghalt, érted? És mi élünk, pedig ő jóságos, ártatlan volt és mi bűnösök vagyunk. Nem rettensz vissza önmagadtól, tőlem, tudván, hogy mit cselekedtünk? Ugyan mi indíthatná meg derült álarcodat? Hiszen egyetlenegy könyecsepp se hullott szemedből, és künn az utcán, benn a palotában mindenki zokog, a cselédek, az idegenek, még azok is, a kik sohasem bántották meg őt, a kik mindig nyájasak voltak hozzá, mert ő nyájas és szelid volt mindig.

Te nem sirattad meg nővéredet, a ki huszonhárom éves korában halt meg, a ki egészségesen s bájosan távozott hazulról és két órával utóbb átlőtt szívvél tért vissza! De mire vársz, hogy megrikasson?

- Én nem tudok sirni - szólt Laura fagyosan, miközben arcza, a kínzó szemrehányásoktól s a fájdalomtól sáppadozott.

- Nem sirtál a mult éjjel, nemde? Mi történt köztetek? Ki tudja? Ő meghalt és nem mondhatja meg. És te sohasem fogod megmondani, nem beszélsz, még imádságaidban se gyónod meg. Hallgatsz, és ez a te erényed? Ki tudja minő kegyetlen voltál nővéredhez, Laura. Én haldokolni láttam...

- És te megadtad neki a kegyelem-döfést...

- És én megadtam neki a kegyelem-döfést... nem tagadom! De midőn azt mondták nekem, hogy Anna megölte magát, én úgy éreztem, szívem megszakadt, éreztem, hogy láng csapott az agyamba, megdöbbsentem, hogy mit cselekedtem, megbántam én, Cesare Dias, ez előtt a halott előtt! Te azonban nem. Egy könnyet sem hullattál - a halott fölött. Te, szentségtörő, le sem vetted magadról azt a fehér ruhát, a melyben a mult éjjel a szobámba jöttél, a midőn megcsókoltuk egymást s ő meglátott bennünket. Magadon hordod ezt a fekete kendőt, nem mert gyászolsz, hanem mert fázol és attól félsz, hogy meghütöd szép és egészséges testedet. Nem akartad látni meghalt nővéredet és engedted, hogy idegen kezek mossák meg a testét, hogy egy mellőzött cseléd öltöztesse menyasszonyi ruhájába. Te egy szál virágot se hoztál ennek a halottnak! Te nem jöttél hozzá virrasztani! Te, szentségtörő, azért jöttél ide, hogy engem fölkeress!

És midőn én, Cesare Dias, a szkeptikus, a cinikus, a megfásult szív, a ki sohasem reszketett, sohasem szenvedett, sohasem zokogott, a ki soha se szeretett senkit és semmit, kivéve a te szép álarcodat, midőn megláttam ezt az álarcot, térdre borultam előtte és zokogtam; értesz? Nem mint a ki eliszonyodik saját bűnétől, hanem mint a ki maga ellen, a saját kegyetlensége és a sors igazságtalansága ellen jajdul fel. Zokogtam, pedig negyvenöt éves vagyok, sohase sirtam s most éreztem, hogy könnyeim az arczomat égetik!...

- Szent isten, szent isten! - kiáltott Laura s az égnek emelte karjait.

- Nem látod az arcját? - és a dühtől szikrázó szemekkel megragadta kezét, oda taszította az ágyhoz, majdnem rádobta a halottra. Hallgasd meg azt, a mit mond, mert beszél. És ha a vizsgálóbíró meglátná ezt az arcot, halálra ítélné, Laura, téged és engem, mint két szivtelen gyilkost! Nézd, Laura, ő nem akart meghalni, a szegény, mert a véneké, a betegeké a halál, nem pedig az egészséges ifju, jólelkű teremtésé, a milyen ő volt! Nem rémlik neked is úgy, mintha kétségbeesetten nézne ránk félig lehunyt szempillái alól? Ládd, ládd, hogyan szenved ez az ajak! Emlékszel milyen édesen, milyen jóságosan tudott mosolyogni? Oh, istenem, mennyit kellett haboznia, mielőtt meghalt! Nézd, nézd meg jól, milyen merevek az arcvonásai, a harag kifejezése ül rajtuk. Haragszik reánk, mert megöltük. Oh, ő nem bocsáthatott meg nekünk!...

- Cesare, Cesare, ereszsz el - suttogta fuldokolva Laura.

- Nem bocsátott meg, mondom neked, Laura...

- Ereszsz el, hadd menjek... - és kétségbeesett erőfeszítéssel kibontakozott a férfi karjaiból és meg akart szökni.

- Nem! Egy tapodtat sem! - kiáltotta a férfi, kidülledt szemekkel, utját állva - nem szabad innen távoznod! Borulj térdre és kérj bocsánatot a halottól!

- Hasztalan - szólt a leány fagyos hangon.

- Laura, szállj magadba, bánd meg bűnödöt, Laura, kérj bocsánatot.

- Hasztalan... Meghalt...

- A lélek nem hal meg. Ő meghallja könnyörgésedet. Kérj bocsánatot.

És Cesare mind a két kezével megfogta Laura vállait s a földre akarta szorítani, de az ifju, daczos leány nem engedte magát.

- Bocsánatot kell kérned, Laura...

- Nem, sohase! - szólt a leány kegyetlen büszkeséggel.

- Sohase?

- Ha anyám lenne itt ebben a szobában, ő sem birhatna rá, hogy bocsánatot kérjek. Ha ettől függne lelki üdvösségem, nem kérnék bocsánatot, Cesare, soha, soha, soha!

- És miért nem? - kérdezte a férfi bámulattal, borzadálylyal a szemében. Valami titokzatos rosszullét fogta el.

- Azért, - szólt, mert nem tudta megmondani az okát.

- Laura, Laura, - kezdte ismét a férfi és nyugodt akart lenni, legalább hangjában, szavában - ide hallgass. Neked nem lett volna szabad ide jönnöd ma éjjel. Istenkisértés volt ez tőled. Ki tudja! Talán téged is egy titokzatos erő vonzott szobád csöndjéből ehhez a szegény halotthoz. Engem is! Tudod? Így szokott ez történni minden büntettnél. Mardos a szenvedély, mely a bűnre ösztökélt, a gyilkos váltig oda sóvárog vissza, ahol ölt. Álmaiban nem lát mást, mint áldozatának fájdalmas és kétségbeesett arcját.

- Cesare, te megőrültél; ne folytasd...

- Biztosítlak, hogy nem. Ember vagyok! Ember vagyok s azért szenvedett, és szenved szivem véghetetlenül ezért a halottért. Ember vagyok és megbántam bűnömet; bocsánatot kérni emberi dolog. Nem sirtam csupán, hanem könnyörögtem az Anna lelkének, hogy bocsásson meg.

- Te tetted ezt? - sikoltotta Laura, haját tépdelve.

- Igen, én.
  - Az éjjel?
  - Éppen most, mielőtt idejöttél. És te előttem megteszem ismét...
  - Ezt én nem hallom meg - kiáltotta Laura elkeseredetten.
  - Meghallod! Most, holnap, ha majd elviszik, ha majd nem lesz itt, én bűnbánóan kérni fogom, hogy bocsásson meg... Ember vagyok, kegyetlen gaztettet követtem el, a mit sohase lehet jóvá tenni, mást nem tehetek, mint könyörgök, hogy bocsásson meg...
  - Uram istenem, micsoda büntetés!
  - Büntetésről beszélsz, Laura?
  - Igazságtalan büntetésről, uram istenem! Meg nem érdemelt kegyetlen büntetésről...
  - Mit mondasz?
  - Semmit - szólt Laura, feldultan, remegő testtel, szinte magánkívül.
  - Laura, mondd meg, mire gondolsz. Szólj. Valami titkos gondolatod van. Mától fogva valamit rejtessz szörnyeteg szivedben. Nő vagy, légy emberszerető. Ne légy hiéna, ezek szokták a sziveket szétmarczangolni. Anna meghalt s te nem sirtál. Anna megölte magát, mert rászedtük, megcsaltuk, vakmerőn, szívtelenül. Nő vagy, sirnod kellene, és megbánni bűnödöt. Isten tudja, micsoda iszonyu dolog fészkel lelked mélyében...
- Laura, ne légy kegyetlen, ne hadd, hogy gonosz, becstelen teremtésnek nevezzelek. Hiszen egy csöpp szived sincs, ha nem akarsz a halott előtt térdre borulni!
- Nincs mit mondanom, nincs - szólt ismét és már távolgott a meggyalázó szavak sulya alatt.
  - Gonosz, gonosz, becstelen, becstelen, egy halott előtt... egy halott előtt... És te érted csaltam meg, te érted öltem meg a halottamat... Távozzál, távozzál, irtózom tőled...
- Ah, nem bírta elviselni ezt a szót! Feléje közeledett, megfogta kezét, szemébe nézett lobogó kék szemével, mely a bűnre csábitotta őt. Csengő és ígésző hangján szólt hozzá, melylyel eszébe juttatta neki szerelmét.
- Miért hazudtál, Cesare? Azt mondtad, hogy szenvedsz!
  - Nem hazudtam, Laura. Csak most tudom, mi az a fájdalom, ezelőtt nem tudtam...
  - Hazudtál! Csalódtam, a midőn láttam, a midőn azt mondtad, hogy sirtál!
  - Ezek voltak az első könyvek, Laura, az elsők!
  - Vagy talán a virrasztás, ezek a virágok, ezek a gyertyák okozták, hogy olyan gyöngévé, olyan nyomorulttá lettél? Talán holnap, az első napsugárral ismét Cesare leszel?
  - Holnap éppen ilyen leszek, mint az éjjel, Laura; és mint az éjjel, mindig.
  - Mindig?
  - Mindig.
  - Cesare, Cesare, mondd, hogy szeretsz még?
  - Nem restelled ezt a szót kiejteni? Nem értetted meg, hogy mi történt közöttünk?
  - Cesare, szeretsz-e még? Cesare, Cesare, mondd, hogy nem irtózol tőlem!
  - Igazán, irtózom tőled! - szólt határozottan, a halottas ágyra tekintve.

Laura lehunyta szemét. Azután halkán, összeszorított ajakkal így szólt:

- Ide hallgass. Igaz, hogy Anna szeretett. Nekem, nővéreinek, nem lett volna szabad, hogy téged szeresselek, hogy te, mint sógorom, szeress. Igaz, szörnyű bűn volt. Igaz, hogy midőn arra kért, hogy ne szeressük egymást s utazzam, szökjem el, engednem kellett, bűnbánóan megalázkodva. Igaz, hogy én és te kegyetlenek voltunk. És azután? Elég. Tegnap talán képes lettem volna sirni. Tegnap talán, mikor még élt, tőle és istentől bocsánatot kérhettem volna bűnömért. Ma nem.

- Ma nem?...

- Elfeleddet tehát? Megtévelyodtál! Eltagadod önmagadnak az igazságot?

- Micsoda igazságot? - kiáltotta Cesare, szíven találva.

- Feleséged Luigi Caracciolo lakásán ölte meg magát, Cesare.

- Oh, - jajdult föl Cesare és a szó torkán akadt.

- Az utcán találkoztál vele a kocsiban, midőn hazaszállították; de onnan hozták, a chiatamonei villából, Luigi Caracciolo házából. Ott, az ő szalonjában, ő előtte fordította maga ellen a fegyvert. Nem vetted észre, vagy elfeledted, vagy el akarod felejteni? Ez az igazság! Anna - Luigi lakásán ölte meg magát.

- Anna ártatlan!

- Hidd el, ha akarod! Én nem hiszem el. Elment, hozzá ment, ott maradt, megölte magát. Igazságos vagyok, úgy velem, mint másokkal szemben. Én megcsaltam Annát, Anna pedig téged csalt meg. Nála ölte meg magát, nem hagyott hátra levelet, nem mondott senkinek egy szót sem. Ő azt tette, a mit én. Épp úgy ajánlhatom lelkét az urnak, mint a magamét. De nem akarok bűnbánó lenni ő miatta, nem akarok sirni ő miatta, nem akarok bocsánatot kérni.

...A hideg, téli hajnal fehérre festette az ég csillagait.

Sápadtan lobogtak a viaszgyertyák lángjai, elhervadtak a virágok és a halott arczára violaszínű árnyékok borultak. A halotti virrasztásnak vége volt.

- Nincs mit mondanom, - szólt Cesare eltökélten.

II.

Elegáns, uri fogat robogott be a Via Tribunali ódon palotájának tágas udvarába és megállott a nagy márvány lépcsőház előtt. Cesare Dias szállt ki belőle, s hevesen csapta be maga után a kocsiajtót. Azután felment a lépcsőkön, a nélkül, hogy megszólította volna a kapust, a ki a gyászba öltözött férfiről azt gondolta, hogy a grófnőnek vagy a fiatal grófnak valami jó barátja.

Cesare Dias megállott az első emelet széles lépcsőfokán, egy magas tölgyfaajtó előtt. Az ajtó nyitva volt, sötét piros brokát-kárpit függött előtte, a melyen a Caraccioloék czimere látszott. Egy libériás inas sietett elébe az előszobából.

- Luigi Caracciolo grófot keresem, - szólt Dias rövidesen, de nyugodtan.

- Nincs itthon, kegyelmes uram.

- Elment? Hamar visszajön? - kérdezte Dias, türelmetlenkedve.

- Nem tudom, kegyelmes uram.

- Sürgős beszélni valóm volna vele - vágott közbe Dias szinte parancsoló hangon.

Az inas távozott és eltűnt a puszta, kihalt termekben. Cesare, egyik kezében gyászszalagos kalapjával, a másikban rövid ébenfa botjával fel és alá járkált a szobában. Meg-megállott az óriási ablak előtt és lenézett a szürke udvarra.

Az inas visszatért.

- A komorna azt mondja, hogy Luigi gróf tegnap este óta nem tért haza.

- Ah!... - szólt Dias bosszusan.

- De ha kegyelmes uram ismeri a grófnét és beszélni óhajt vele, ő itthon van.

- Nem. Vele akarok beszélni és nem a grófnővel. Adja át ezt a névjegyet a grófnak, ha haza jön.

Behajtott a névjegyet és egy pillanatig habozott, mielőtt átadta az inasnak. Irni akart reá egy szót, de később úgy gondolta, hogy a rajta levő két szó: a neve, elegendő, hogy mindent megmondjon Caracciolonak.

És távozott. Midőn a kocsi ajtaja elé ért, ismét megállott, egy ideig habozott, mintha nem tudta volna, mit mondjon a kocsisnak. Aztán hirtelen fölszállt és a kocsi párnái közé vetette magát.

- Chiatamonera, Rey nyaralóhoz.

A kocsi kirobogott az utcára.

Gyönyörű téli délután volt: hideg, de teli napsugárral. Olyan szép téli nap volt, a mely ki szokta csalni a napolyiakat az utcára.

Tengernyi nép járt-kelt az utcákon s bár Cesare Dias mélyen hátradőlt kocsijában, sokan meglátták és kalapot emeltek neki.

De ő ezzel nem törődött. Egy gondolat bántotta folyton. Meg kellett találnia Luigi Caracciolt. Mással ő nem törődött.

A Rey-nyaralóba! Ha ott nem találja, megkeresi máshol: a klubban. Bárhova elmegy, nem törődve azzal sem, hogy aznap egészen egyedül kísérte nejét a temetőbe.

Nem törődött semmivel! Harmincz óra óta nem evett, nem aludt. De nem volt éhes, sem álmos. Rá sem ért sirni, bánkódni, szitkozódni, átkozódni. Meg akarta találni Caracciolt, hogy hirtelen megszabaduljon mindentől.

A kocsi megállt. Jól ismerte a Rey-nyaralót, mikor még a régi gazdájáé volt. De a mióta Luigi Caracciolo szerelmi fészket csinált belőle, még tájékára sem ment.

Mintha egy láthatatlan kéz lökte volna vissza, a hogy leszállt a kocsiból. Talán meg akarta akadályozni abban, hogy betegye lábát oda, a hol neje megcsalta és megölte magát.

Midőn a különös ház bizarr, bronzajtaja elé ért, reszkető kézzel egyet rántott a csengetyűn, de senki sem nyitotta ki az ajtót. Cesare türelmetlenül járt fel s alá és koronkint felnézett a kétemeletes ház csukott ablakaira. Egyszerre csak kinyílott az ajtó és Cesare Dias, a nélkül, hogy tudta volna hogyan, egyszerre csak az első emeleti előszobában találta magát.

Egy borotvált arcú férfi jelent meg az ajtón és Cesare elé sietett.

- Itthon van Luigi gróf? - kérdezte tőle Cesare, a ki nem bírta elfojtani izgatottságát.

- Nincs itthon, - szólt az inas, kissé tétovázva.

- Mikor találhatom itthon?

- Nem mondhatom meg, uram.

- Nem szokott ide jönni?

- Néha igen, néha nem.

- Ide hallgasson, - szólt dühtől fulladozó hangon - Luigi Caracciolt keresem, igen sürgős és igen komoly ügyben.

Mindkettőnk érdekében áll, hogy egymással találkozzunk. Nem vagyok sem hitelező, sem czimborája, sem tolakodó. Látni akarom, mást nem akarok vele.

És oly határozott, eltökélt hangon szólt, hogy az inas szinte megrendült. Merően a szemébe nézett Diasnak, mintha ki akarná találni, kicsoda. Azután így szólt:

- A gróf elutazott.

- Elutazott? Lehetetlen!... Nem utazhatott el...

- És mégis úgy van. A gróf ma hajnalban elutazott.

- De a Caracciolo-palotában nem tudtak erről semmit! - kiáltotta Cesare elkeseredetten.

- Semmit, úgy van. Azt hiszem, még a grófnőnek sem írta meg.

- És hová utazott?

- Azt nem tudom, uram.

- Ne titkolózzék, mondja meg, élet-halálról van szó, érte?

- Értem - mormogta az inas s a fejét csóválta. - De ha nem tudom, hogy hová ment?

- Nem mondta meg?

- Nem.

- Nem kísérté el a pályaházig?

- Nem, nem akarta.

- Bizonyosan podgyászszal utazott, tehát kellett, hogy elkísérje valaki...

- Podgyász nélkül utazott, csak pénzt vitt magával. Azt hiszem, egyedül akart lenni.

- És... nem szólt semmit?

- Azt mondta... hogy idejön még ma.

- Mi célból?

- Holmi papirokat... rendezni...

Cesare Dias most megértette, hogy micsoda emberrel van dolga. Megértette, hogy ez az ember Luigi bizalmas embere. Megértette, hogy sohase tudja meg tőle, hova ment Luigi Caracciolo, de tőle bizonyosan megtudja Caracciolo, hogy ő nála volt.

- Irok majd a grófnak, - mondta rövidesen.

Az inas meghajtottta magát.

- Adjon papirost, tintát - folytatta a gróf.

Az inas nem moczczant.

- Bemegyek - szólt Cesare, parancsoló hangon.

Egy negyedórája, hogy ezt akarta Cesare, remegve az előszobában és szemével fürkésztve a homályban levő termeket. Égett a vágytól, hogy abba a homályba hatoljon, a hol a nagy, végzetes katasztrófa történt, mely bűnös szerelemmel kezdődött és halállal végződött.

Az inas szemében meglátszott, hogy nem hajlandó beereszteni a vendéget.

- Talán nem ismert meg? Cesare Dias vagyok. Én bemehetek.

Az inas azonnal félreállt, akárcsak ezt a szót leste volna a Cesare ajkáról. Megismerte, mert csak egyetlen embernek volt szabad azon a napon, abba a szobába bemenni.

Az inas némán követte a vendéget.

Cesare Dias végigment a szomszéd nagy termen, melyben nehéz, selyem kárpitok fődtek a falakat, azután egy kis dohányzó-szalomba tért, mely svájci stilben volt berendezve, és végre a nagy szalonba ért.

Egyedül volt, kísérelve, a mint Cesare a szalon küszöbére tette a lábát, eltűnt.

A tágas szalon falait, a mennyezetet, a butorokat nehéz perzsa szőnyegek fődtek. A hosszú, alacsony kerevetek, melyek sima sárga selyem és vörös himzésű párnákkal voltak tele rakva, szerelemről suttogtak, terjedelmes karosszékek, apró zsöllyék állottak az asztalok előtt. És ezeken, valamint az állványokon virágvázák, sévresi porcellánok, drága kötésű könyvek, fehér szobrocskák diszelegtek.

Mintha a szerelem fészke lett volna ez a szoba! Cesare ott állt a szoba közepén és sóvár szemmel nézte a körülötte álló dolgokat. Százszor is végignézte őket s azon iparkodott, hogy megszabaduljon dühétől, fájalmától. Mintha mélyebbre akart volna hatolni két szemével, oda, a hol mindent megtudott volna.

Csak most vette észre, hogy a szoba úgy maradt, a mint a katasztrófa pillanatában volt.

Luigi Caracciolo nem tért vissza rémulten, feldultan, üzve a szörnyü eseménytől. Senki sem lehetett ott, a mióta a halottat elvitték onnan. Caracciolo megszökött, nem törődve azzal, hogy a világ e miatt gyávának nevezi. Megszökött hajnalban, örökre elhagyva a házat, a hol Anna megölte magát, ő előtte, talán karjaiból bontakozva ki. A tiszta megmásíthatatlan igazság nyilatkozott meg Cesare Dias szeme előtt. Talán azért hagyták őt egyedül, hogy mindent észrevegjen.

Cesare Dias körüljárta a szobát, hogy egészen közelről tekinthessen meg mindent. Rózsacsokor hevert a nagy zsöllyén. A gyönyör pillanatában felejtette ott valaki. Ezek a rózsák árulták el neki a nagy titkot. A nagy zsöllye előtt, a melyben a nő ülhetett, arab zsámoly állott. Ezen ülhetett Luigi Caracciolo, szerelmes szemét a fiatal asszony arczára szegezve. Cesare sejtette, látta a jelenetet és féltékenységtől égő lelkében arra vágott, hogy Caracciolo nyomára akadjon és megölje.

Egy rózsafa asztalkához közeledett, a melyen néhány papírlap hevert. Leült, hogy levelet írjon Luiginak. A papírlapok között egy nyitott könyv feküdt: *Baudelaire Les fleurs du mal* verses kötete. A *Harmonie nu soir* című költemény lapján illatos papírvágó kés feküdt. Azt a költeményt nyilván együtt olvasta el Luigi és Anna, azon a végzetes napon! Baudelaire költeményét Luigi reszkető kézzel egy fehér papírlapra másolta. A költeményt éppen a legszebb verssornál szakította félbe:

Valse melancholique el langoureux vertige, azután talán eldobta volna a tollat, hogy a szerelmes nőt keblére zárja! Ah, meg kell találnia Luigi Caracciolt, hogy megölje. Felkapta a tollat és írni kezdett:

„Kedves Caracciolo, ön elutazott s én szintén elutazom, hogy önt felkeressem. Ha ezt a levelet hamarabb kapja meg, mielőtt önt megtalálom, keressen fel ön engem. Jól tudja, hogy találkozunk kell ma vagy holnap, itt vagy másutt, de okvetlenül.

Cesare Dias.”

Felkelt, hogy távozzék. Nem volt már ott mit keresnie. De még egyszer széjjelnézett, hogy emlékezetébe vesse a becsstelen tett színhelyét. Az arab zsámolyon valami fénylő tárgyat vett észre. Aranyba foglalt teknősbékatú volt, a melylyel Anna fekete hajfürtjeit szokta volt feltüzni. Elvesztette, nyilván kiesett a hajából, a forró szerelmi mámorban, mikor a sziv remegni kezd s az arcz sápadozik! Lehajolt, hogy a tűt fölemelje, de abban a pillanatban úgy érezte, mintha a tű átjárta volna szívé; a hogy lehajolt, megpillantotta a nagy vérfoltot a szőnyegen, mely a zsámolytól az asztalkáig terjedt. Anna nyilván a zsöllyéről rogyott a földre. Akkor ejtette el a rózsacsokrot, akkor vesztette el a teknősbékatút.

Cesare ebben a pillanatban megfélekedezett mindenről. Másra nem gondolt, mint a bosszura. Meg akarta büntetni a bünösöket. Az a vér a szőnyegen eszébe juttatta hirtelen, hogy a bünös, az áruló Caracciolo kedvese, hűtlen felesége megölte magát. De miért ölte meg magát, ha Luigit szerette? Miért zavarta meg szerelmi álmát, miért fordult a halálhoz huszonhárom éves korában; mikor olyan édesek, olyan mámorítóak a csókok? Miért ölte meg magát Anna, midőn megbosszulta magát? Hiszen a mit megtagadott tőle férje, megtalálta a szép, az ifju, az erős Luigi Caracciolonál! És ekkor egy megfoghatatlan kétség fogta el: Anna talán ártatlanul halt meg...

Talán ártatlanul... De miért ment Anna a Luigi lakására meghalni? Ez a nagy, a szörnyü, a felfoghatatlan titok!

Fölkelt, a nélkül, hogy hátra fordult volna, zsebébe tette a Luigi reszkető keze által irt verset és a teknősbékatút, a mely Anna dús, fekete hajából hullott a földre. Nem nézte meg még egyszer a nagy szalont, magával vitte az egészet, szívében, emlékezetében. Zordon, merev arczzal lépett ki abból a szobából és meglátszott rajta az erős, az eltökélt akarat. Végigment ismét a másik két szobán és ott találta az előszobában az inast, a ki fel s alájárva türelmetlenül várt reá.

- Küldje el ezt a levelet Caracciolo grófnak - mondta eltökélt hangon, lesütött szemmel.

- Mondtam már, hogy nem tudom, hol van...

- Talán hirt ad majd maga felől... önnek, lehet előbb, mint nekem.
- Felkeressem kegyelmes uramat akkor? - szólt az inas készségesen.
- Nem szükséges, nem szükséges - szólt Cesare remegve és menni akart.

Az inas, a kin meglátszott, hogy bizalmas embere a grófnak, úgy tett, mintha vissza akarná hívni Cesaret, de nem merte. Végre határozott:

- Kegyelmes uram... talán visszajönne ide?
- Nem - kiáltotta Cesare és szeme a dühtől szikrázott. Nem jövök ide vissza. Mindent megláttam, a mit látnom kellett. Isten önnel.

Gyorsan futott a lépcsőn. Nagy önmegtartóztatásába került, hogy arczul ne üsse a gróf bizalmas emberét.

A mint a szabad levegőre ért, megkönnyebbülten lélegzett föl. Odaszólt a kocsisnak, hogy a *Bristol*-szállóba hajtson. Nem akart a Piazza Vittorián lévő palotájába visszatérni, a hol Laura, a temetés után, egyedül maradt Stella Martinivel. A szállóban akarta tölteni az éjszakát, hogy másnap reggel hat órakor Rómába utazzék.

Mikor a szállóba lépett, egy névjegyet adott az inasnak és a lakására küldte, hogy ruhát, fehérneműt hozzon a szállóba. Egy szót sem irt Laurának. Végre felment a szobájába.

- Lenn méltóztatik étkezni? - kérdezte tőle a pincér, a ki felkisért a szobáig.

Eszébe jutott, hogy egész nap egy falatot sem evett. De a vendéglői ételtől undorodott.

- Hozza fel az ételt a szobámba.

- Azonnal?

- Azonnal.

Mikor az ételt felszolgálták, Cesare Dias hozzálátott az evéshez. Aztán felkelt, szivarkára gyújtott és a kandalló melletti zsöllyébe vetette magát.

Rögtön elszunnyadt, de hirtelen megint fölébredt, mert eszébe jutott, hogy mindjárt hozzák a podgyászát a palotából.

Fel s alá járkált a szobában, nehogy elnyomja az álom.

Kopogás hallatszott kívülről. Két inas lépett a szobába, a Cesare podgyászával kezükben. Midőn távoztak, a pincér Diashoz közeledett és így szólt hozzá:

- Lenn a kocsiban egy urnó van...

Dias egész valójában megrendült

- Mondja meg neki, hogy nem mehetnek le... hogy vendégeim vannak... hogy alszom.

- A hölgy fel akar jönni.

- Mondja meg neki, hogy... később majd elmegyek... haza.

De ekkor a félig nyitott ajtón belépett a hölgy. Talán hallgatózott és mindent meghallott.

- Nem tesz semmit - szólt a nő - magam jöttem el.

És betette az ajtót a pincér után. Laura mély gyászba volt öltözve. Fekete flanel-ruháján kis fekete prémes bunda volt, melynek magas prémes gallérja egészen eltakarta nyakát. Szőke haját fekete menyétsapka fődte, és arcza fekete krepfátyol alá volt rejtve, mely ajkáig ért. Magasabbnak látszott és úgy rémlett, mintha arcza halálsápadt lett volna.

- Jó estét, Cesare - mondta a nő, feléje közeledve és kezét nyujtva neki.

- Jó estét, Laura - felelte a férfi, alig érintve ujjaival kezét.

Nem mondta neki, hogy foglaljon helyet. A nő körülnézett a szobában, miközben a férfi várt, hogy Laura megszólaljon.

- Szép szoba - mondta Laura.

- Szép.

- Soká maradsz itt?

- Nem tudom.

- Ah! - jajdult föl Laura.

És mivelhogy a férfi nyugodtan, türelmesen a kandallóhoz közeledett, a nő követte őt és szembe ült vele.

- Hideg van ma este - szólt a nő.

- Hideg.

- Micsoda ital az ott? - kérdezte Laura.

- *Gin*. Nem iszol?

- Nem.

- Tetszik egy szivarka...

- Tudod, hogy nem dohányzom.

- Megengeded, hogy rágyujtsak?!

- Meg.

Laura elhelyezkedett a zsöllyébe és piczi lábait a kandalló lángja fölé tartotta, a nélkül, hogy kigombolta volna a bundáját, a nélkül, hogy fölemelte volna a fátyolt. Két kezét a karmantyuban tartotta, tágra nyitott szemével a pattogó lángra bámult. Azt mondta, hogy nem megy el egyhamar. Ott akart maradni, hogy elmondjon mindent, a mi szándékában volt

A férfi szótlánul szíttá szivarkáját. Megfogadta magában, hogy szembeszáll és végez vele. Bosszankodott, hogy nem tudott megszabadulni tőle.

- Minden jól ment végbe oda fenn? - kérdezte a nő, a nélkül, hogy feléje fordult volna, mintha a kandalló lángjához szólt volna.

- Hol?

- A temetőben.

- Jól? Roppant gyöngéd egy kifejezés - szólt a férfi gúnyosan.

- Ugyan mért lennék én gyöngéd? Nem vagyok olyan, mint te. Nem halok meg azért, mert megölte magát testvérem...

- Ha csak ezért jöttél ide, elmehetsz - vágott közbe a férfi és kitört belőle a végtelen harag.

- Nem megyek el.

- Nincs mit mondanunk egymásnak!

- Csalóddol.

- Laura, te nem változtatod meg a végzetet.

- Megváltoztatom.

- A végzet változhatatlan Laura.

- Egyszer már megváltoztattam a végzetet.

A férfi talán meglátta a fátyolon keresztül a nő világoskék szeme villanását, vagy csak a kandalló fénye tükröződött oda? Laura hangjában győzelem rezgett és a férfi annyira meghátrált, annyira elvesztette bátorságát, hogy szinte megesett a szive Laurán abban a pillanatban.

- Nem bánom, - szólt a férfi és hangjából kirítt a bánat. - Megváltoztattad, de jó dolgot nem cselekedtél vele, se magadnak, se másoknak. Mit használ neked, Laura, ha Anna eltűnt, a bűn kitörülhetetlen foltjával! Mit használ, ha életemet, mely azelőtt olyan végzetetlen boldog volt, a lelkifurdalás, a gyanu, a fájdalom, a bosszuvágy keseríti el. Mit is tudsz te? Jobb lett volna Laura, ha Guido Arezzo felesége lettél volna és elmentél volna Palermóba. A kegyetlenség diadalittassá tesz, nemde? Kishitűségemben a legkegyetlenebb emberek egyike lett belőlem és többször megirigyeltem Nerót és Tiberiust, mert legalább nagyok lehettek a kegyetlenségben. Neró azonban gyöngye fiucska volt, Tiberius boldogtalan volt és én gyarló, zsugori, modern férfi, meg is lakoltam ezért a nyomorult kegyetlenségemért. Büszkék voltunk kegyetlenségünkre, gőgösek gonoszságunkra és mégis eljött a nap, midőn egy haláleset, egy katasztrófa, azt kiáltotta fülünkbe, hogy többet ért volna talán, ha jók lettünk volna...

- E szerint megbocsátasz Annának?

- Anna meghalt: nagyon elkéstem arra, hogy jók legyünk - szólt a férfi ismét nyers hangon.

Laura elgondolkozott, azután hirtelen, eltökélten, így szólt:

- Gyerünk el innen, gyerünk haza.

- Laura, hallgass.

- Érted jöttem, gyerünk hát.

- Végezz Laura, te nem értesz, nem tudsz semmit...

- Mit csinálsz itt? Jer velem, lenn vár a kocsim, elviszlek.

- Nem, nem megyek.

- Igen, igen, gyerünk el.

Laura gyorsan, nyughatatlanul beszélt, szavából a szerelmes nő türelmetlensége hallatszott.

- Nem mehetek.

- Miért nem?

- Azért, ne kérdezd.

Laura, e határozott felelet hallatára, felkelt és mielőtt Cesare visszatarthatta volna, lábaihoz csúszott, két kezét vállára tette s fejét mellére hajtotta. A vidrabunda átható és különös illata a férfi fejébe szállt.

- Cesare, gyerünk.

A férfi nem ölelte át sugár, fiatal testét, mely testéhez simult, nem csókolta meg keztyüvel fődött kezét, nem látta vonagló ajakát. A szemébe nézett Laurának, a fátyolon keresztül.

- Nem megyek, - mondta határozottan.

A keztyüs, kis kezek egymáshoz közeledtek és összefonódtak a nyaka mögött. Laura közelébb simult a férfihoz és magához szoritotta, szakgatott, reszkető hangon suttogva:

- Cesare, szerelmem, szerelmem, gyerünk... édes szerelmem.

Az arczába mondta ezt neki, reá lehelve a szavakat, mintha remegő szenvedélyét, melyet két napig magába fojtott és mely most hevesen tört ki belőle, lelkébe akarná önteni.

- Nem megyek, - szólt a férfi és elfordította tőle az arcát.

A kis kezek lassan szétváltak az ölelésből, a karok lehullottak, Laura lassan felkelt s néhány lépést hátrált.

- Mért nem akarsz hazajönni?

- El kell utaznom.

- Mikor?

- Holnap reggel.

- Hová?

- Nem tudom.

- Nem mondod meg?

- Nem tudom.

- Mit teszel?

- Utazom, mondtam már.

- Soká?

- Nagyon soká, talán vissza sem térek.

- Mit teszel? - kiáltotta Laura. - Hát elhagysz engem?

- Mi közöd hozzám?

- Szeretlek, nem hagyhatsz el!

- Nem igaz, az egész csak álom volt, bűnös álom...

- Ah, álom, álom! te mondod, most? Álom, a mikor már elbuktam?

- Nem buktál el.

- Egész Nápoly tudja, hogy szeretlek, tudja bűnömet, nem hagyhatsz el. Egész Nápoly tudja, hogy szerelmünk miatt történt a katasztrófa, itt kell maradnod...

- Egész Nápoly tudja, hogy Anna a Luigi lakásán halt meg és nekem utaznom kell.

- Szeretlek.

- Nem bánom.

- Imádlak, Cesare ne hagyj el...

- Nem bánom.

- Meghalok szerelmemben, Cesare, ha elhagysz... Ugy, mint Anna, úgy mint Anna...

- Nem, nem - kiáltott fel dühödten - nem halsz meg, mint Anna; szive volt annak a nőnek...

- És azért csalt meg téged.

- Azért utazom el, hogy megöljem Luigi Caracciolt, vagy hogy általa ölessem meg magamat.

- Uram istenem! - jajdult föl Laura.

- Ime, mit tettél, Laura. Oh, büszke lehetsz rá! Jól tetted, hogy megváltoztattad a végzetet. Még pedig oly szerencsésen, hogy a Luigi szőnyegére hulló vér, más vért kíván. S talán az én vérem lesz az, és ha csakugyan szeretsz, nem szabadna, hogy kedved teljék benne...

- Ah, uram istenem, uram istenem! - kiáltotta Laura.

- Valószínűleg jobb jónak lenni, ezen a világon - végezte a férfi, ismét meggyújtva cigarettáját.

- Talán - válaszolta Laura sötéten.

Egy divánra hanyatlott, karjait szétterjesztette, fejét hátravetette, lesujtotta a gondolat, hogy álmai elenyésztek s büszkesége megtört. Érezte, hogy lassu, kegyetlen művének átka ellene fordult. Tehát hasztalan követte el az égbekiáltó bünt, hogy sógorával szerelmi viszonyt folytatott? Hasztalan élt csöndesen, titokban, nemtelen lángot élesztve, gonosz eszközökkel, gonosz cél után törve, egy szenvedélyes s őszinte teremtés mellett, a minő a nővére volt? Tehát hasztalan halt meg nővére? Mindennek vége volt tehát, az egyedülleten, a könnyeken, a lelkifurdaláson kívül? Az életnek azt a részét, melyhez joga volt, de a melyhez úgy jutott, hogy másnak jogait gázolta el, másnak boldogságát tiporta el, örökre elrabolták tőle? Mittevő legyen tehát szerelem nélkül, mely titkos, epedő vágya volt hallgatagságának? Mittevő legyen Cesare nélkül?

Felszökött a divánról, mert érezte, hogy ezt nem tudja elviselni:

- Cesare, ide hallgass - szólt, és közelebb ment hozzá, gyöngéden nyulva keze után - ide; hallgass; neked talán igazad van; talán igaza van az isten és az emberek sötét törvényének, mely a bünösöket igazságosan bünteti bűneikért. Azt mondtam, hogy talán! Tudom is én. Ime mindent, a mit ifjúságomtól, szépségemtől, szerelmem elrejtett kincsétől vártam, a büntől, a becstelenségtől kellett kicsikarnom. Hogy a szép, a magasztos pillanatot élvezzem, szerencsétlenné kellett tennem nővéremet. Hogy szerelemben élhessek, nővéremet a kétségbeesésből a halálba kergettem... Egy örök, kegyetlen végzet azt akarja, hogy úgy folytassam, a mint kezdtem...

- A végzet nagyon kényelmes szó: a becstelének s a gyöngék szokták használni - mondta Cesare, fagyos pillantást vetve reá, miközben a Laura kezei hasztalan szorongatták az övéit.

- Hát legyen! Gonosz voltam, igazad van, ki tagadja? Senkisem oldhatja föl bűnömet, sem az Ur, sem az emberek, jól tudom. Csupán csak te, Cesare, nem ítélsz el, nem tehetsz szemrehányásokat nekem, nincs jogodban, hogy szívtelen légy velem, Cesare. Együtt vétkeztünk, együtt kell bűnhődnünk.

A férfi hallgatott; ki akarta szabadítani kezét a Laura kezeiből.

- Jusson eszedbe! Én mindig szerettelek téged, az első pillanattól, midőn hideg, gúnyos szemeddel szemembe néztél, a romlott, a világi férfi csúfondáros mosolyával, a ki semmibe sem veszi a leányok tehetetlenségét. De hallottál-e tőlem valamit? mondtam-e neked valamit? Légy őszinte, gyalázz meg, de ne hazudjál. Mondtam-e neked valamit?

- Nem mondtál semmit, - felelte a férfi elmerülve a mult fájdalmas emlékeibe.

- Inkább meghaltam volna, semhogy mondjak neked valamit! Emlékezel-e, Cesare, vajjon elhalványodtam-e, reszkettem-e, mikor megtudtam, hogy nővérem a feleséged lesz? Nem láttál semmit, és mégis merően néztél reám. És attól a naptól fogva, egy kicsit haragosan, meglepetten és végre nyájasan, bölcs Minervának nevezted el engem. Ki tudja, talán akkor már szerettél!

- Ki tudja! - felelt a férfi, mintha önmagához szólt volna. - Sohase tudjuk, mikor szeretünk és mikor nem szeretünk.

- Az esküvő estéjén... Utazófélben voltatok... és az egész szertartás alatt, a bókok, a jókívánások, a bucsuzás közepette kétszer vagy háromszor néztél rám, hosszasan, komolyan, mintha kérdezni akartál volna valamit... Ah, én nem tudtam akkor, hogy mit kérdeztél tőlem, csak azt tudtam, hogy vérem égeti kezemet, homlokomat, hogy térdeim inognak. Cesare, Cesare, emlékszel? kezemet nyugtattam feléd, mikor távoztál, te ajkadhoz emeltem s megcsókoltad reszkető ujjaimat, olyan édességgel, hogy megsemmisülve éreztem magamat... Mondd, vajjon nem azzal a csókkal kezdődött-e köztünk a bűn zavaros álma?

- Igen, azzal a csókkal - szólt Cesare.

- Én istenem, a bűnnek minő hosszú álma volt az! - susogta halkán a nő, a ki nem tudott ellentállni a meg-megujuló emlékek varázsának, fejét a Cesare kezeire hajtva.

- Nem bírok elfelejteni semmit, Cesare - folytatta a nő és fölemelte fejét; halkán beszélt, - azt sem, hogyan néztél rám a sorrentói éjszakákon, mikor a multságokról mentünk haza. Sem azt, mikor egy este, csupa tréfából, a terrasszon virággal czirógattad arczomat és arra a helyre tapadtak ajkaid, a melyet a virág érintett. Emlékszel? Itt, ezen a helyen, csókoltál meg legelőször és a csók nem volt rövid...

Fölemelte a fekete krep-fátyolt. Ekkor látszott milyen halvány, milyen világos, kék a szeme, az epedő szerelem bágyadt kifejezésével, látszott fehér homloka, mely a szőke fürtök nélkül, olyan tiszta, olyan fényes volt, mint az elefántcsont.

- Olyan sok időbe telt, míg ajkamon megcsókoltál, Cesare, - szólt a nő, - mert gyakran a forró vágyat láttam szemedben, de te oly erős voltál. Keményen bántál velem akkor. Eltávoztál, gúnyt üztél belőlem, gúnyt üztél a szerelemből és harapdáltad cigarettádat. De az nap este - két hónapja és tizennégy napja annak, emlékszem minden órára, minden pillanatra, - az nap este, midőn a *bal blanc*-ra elkisértél, a szobádba mentem, hogy megmutassam magamat... Ujságot olvastál, a mikor mi öltözködtünk... Mikor beléptem, szobában félhomály volt... Roppant sárga ernyő fődte a lámpát... Nem hallottad, mikor beléptem, nem emeltem-e föl a fejedet... Azután ezt mondtad: *jó estét Anna*, és szórakozottan nyugtattad felém a kezedet... Odaadtam az enyémet, magadhoz vontál, de tüstént észrevetted, hogy tévedtél... De megcsókoltál ajkamon... nem egyszer... hanem kétszer, háromszor, négyszer... Négyszer...

Cesare hallgatott.

- Az nap este szép voltam. Szemeim ragyogtak a szerelemtől büszkén. Örültem csókjaidnak, váltig felőlk álmodtam és mihelyt egy pillanatra magamban voltam, rögtön újra éreztem őket... Hozzád mentem a szobádba, néhány pillanatra „valahányszor” rászédhettem Annát...

És mindannyiszor annyira felkavarta lelkemet a szerelem, hogy megfeledkeztem az időről s a nagy veszélyről, csakhogy melletted maradhassak, szívem, szerelmem... miközben te, emlékszel, elkomolyodtál és elküldtél, elkergettél... mert féltél, nemde?

- Igen, féltél, - mormogta Cesare.

- Én nem, soha! nem borzadtam el a büntől, nem rettentem vissza a büntetéstől - kiáltotta. - Ha megöltök volna karjaid között, azzal haltam volna meg, hogy eleget tettem a nő legboldogabb hivatásának. Emlékszel... mikor azt mondtad, hogy távozzam, akkor kimondhatatlan fájdalom járta át szívemet. Visszatértem, ismét megöleltelek... s arcod ugyanattól a fájdalomtól vonaglott... szerettél nemde?

- Szerettelek, - felelt a férfi, - mintha önmagához szólana.

- Tehát akkor mért akarsz holnap elmenni? - és nyakába vetette karjait, fejét a vállaira hajtotta. Ha nem volt merő hazugság mindaz, a mit mondtál, ha nem vagy nyomorult, romlott ember, ha nem dobtam el szívemet egy gaz szeszélyért, nem mehetsz el, nem szabad elhagynod! Én

voltam a te szerelmed, az első és utolsó szerelmed, Cesare, így mondtad te. Nem hagyhatsz el...

És nyakához simult görcsösen, keble szinte megszakadt a zokogástól.

- Anna meghalt, - szólt Cesare egyszerűen.

- Hiszen nemcsak szeretők, hanem bűntársak is vagyunk. A bűntársak nem válhatnak el egymástól, Cesare...

- Anna meghalt. Iszonyatos dolog ily korán, huszonhárom éves korában, öngyilkos módon meghalni! Laura, én megvénültem és eleget éltem. Kegyetlen voltam és mégis szeretlek, nekem kellett volna meghalnom és nem neki. Neki kellett volna lezárni szemeimet, neki a könnyörületes s vigasztalhatatlan özvegynek. Neki kellett volna örök békességemért könyörögni halotti ágyamnál. Nekem kellett volna a Diasék sirboltjába jutnom, míg ma kénytelen voltam látni, a hogy eltemették és hallani, a hogy a márvány födél a sirjára hullott!

- De a halállal vége szakad mindennek, ő hátat fordított a szerelem, a féltékenység gyötrelmeinek, ő békében van. Cesare. Az élet azonban iszonyatos dolog! Fiatalabb vagyok Annánál. Csak egy reményem volt, nevezd gonosznak, kegyetlennek, bármilyenek: viszonzott, szabad és boldog szerelmem. Én nem tudok lemondani róla, ameddig élek. Anna lemondott róla, a halállal! Én is szép vagyok, tetszettem, akárhol megjelentem, tetszettem neked. Nézz rám, nézz rám! Ne fordítsd el tőlem szemed, ne fordulj el tőlem, ne szökjél meg előlem! Meg kell tehát semmisülnie szépségemnek, ifjúságomnak! Boldog ő, mert meghalt, boldog ő, mert megadatott neki ez a kétségbeesett bátorság, mert az örök nyugalom után vágyódott, mert talán nagy áldozatáért az ur megbocsátott bűnének! Minek viseljünk az életben haszontalan szépséget, kigúnyolt ifjúságot és nem jutalmát a szenvedélynek, mely maga a szenvedély, hanem egy égbekiáltó bűn lelkimaradosását, a becstelenség elviselhetetlen súlyát. De mitévő leszek nélküled, szerelmed nélkül, Cesare, reménytelenül, romlott erényekkel, a megölt nővér kinzó emlékével?

- Jobb lett volna, ha én haltam volna meg ő helyette és magammal vittem volna teljes szerelmedet, csókjaidat és szenvedélyemet. Jobb lett volna meghalnom, mert megtagadod szerelmünket. Jobb lett volna meghalnom, mert te csak Anna iránt vagy könyörületes, mert te csak ő róla beszélsz, csak őt siratod...

- Meghalt, meghalt - szólt a férfi makacs elszántsággal.

- És te most szereted őt, nemde? Szereted, mert magasztos bizonyítékát adta szerelmének azzal, hogy megölte magát érted? Szereted, mert meghalt, ugyebár?

A férfi nem felelt. Laura két kezével megfogta fejét s rákényszerítette, hogy a szemébe nézzen:

- Felelj, szereted-e őt? Vajjon lehetséges-e, hogy azt a violaszínű halotti álarczot szereted? Lehetséges-e, hogy inkább őt akarod, mint engem, a ki szeret, a ki él? Azt a halottat szereted, a kit sohasem szeretted.

Cesare hallgatott és annyira megsemmisülve érezte magát, hogy a nő észrevette, hogy megértette a férfiuval a lelke mélyén háborgó sötét titkot.

- Tehát, igaz - suttozta a nő, elhagyva őt és az ablakhoz ment, hol az üvegtáblákhoz támasztotta homlokát, a sötét, csillagos égboltot nézve. Azután visszatért Cesarehez, a ki az asztalhoz ült és szemét lesütve, hallgatott. Laura is leült.

- És Anna még sem szeretett téged, mikor megölte magát - kezdte ismét Laura, a szerelmes nő kérésselhetetlen akaratával.

- Lehet - szólt a férfi sötéten.
  - Caracciolt választotta magának.
  - Igen, Caracciolt.
  - És te nem átkozod, nem felejtetted el?
  - Én helyesebben cselekszem, Caracciolhoz megyek.
  - Oh Cesare, felejtés el mindent, a mi történt, ne kérdezz, ne kutass, töröld ki mindent emlékezetedből. Kezdd meg újra életedet. Az egész rossz álm volt, betegség. Gyógyulj meg, gyógyulj meg: tartsd meg a szerelmedet.
  - Nem tehetem. Caracciolhoz kell mennem.
  - De utóvégre mit törődöl azzal, ha ő maga-magát büntette meg, ha Luigi azért utazott el, hogy soha vissza ne térjen; ha mindez bevégzett tragédia?... Cesare, te nem vagy többé az, a ki voltál... Hogyan sülyedhetsz annyira... egy bűnösért... egy teremtésért, a kit nem szerettedél...
  - Feleségem volt és ha megcsalt, nem hagyhatom életben Caracciolt.
  - De ha nem tudsz semmit... nem vagy bizonyos benne... én felindulásomban mondtam azt, mert láttam, hogy elhagysz...
  - De nem halt-e meg nála!
  - Igen, igen... - suttogta a nő, megadva magát.
  - Vele volt-e, vagy nem?
  - Vele volt... igen, azt hiszem... vele volt... de lehet, hogy bűnt nem követtek el...
  - Lehet, hogy bűnt nem követett el, de én azt nem tudom. A feleségem volt, lehet, hogy megcsalt, meg kell verekednem Caracciolval.
  - De, Cesare, ha meghalsz?
  - Annál jobb nekem... és neked.
  - Hát ha megöled Caracciolt?
  - Talán akkor meggyógyulok - válaszolt sötéten.
  - De talán ártatlanok!
  - Mindegy. A bűn látszata annyi, mint maga a bűn. Így is, úgy is sértés esett a becsületen.
  - De nem a becsület az, a mit meg akarsz bosszulni...
  - Ne beszélj becsületről, Laura. Nektek nőknek nincs fogalmatok a becsületről.
  - A féltékenység örülete. Szereted Annát...
  - Hinni hihetsz akármit, Laura - végezte a férfi.
- És csönd borult a szobára.
- Maradj még egy kicsit Nápolyban, ne hagyj el így, az első napokban - zokogott Laura.
  - Nem, nem.
  - Csak egy hónapig, harmincz napig. Azután elmehetsz felkeresni Luigit, ígérem, hogy elbocsátalak...
  - Nem, Laura, végezz...

- Egy hetet, csak egy hetet kérek tőled, a nagy gyász idejét. Hiszen nem szoktunk hazulról távozni, nem szoktunk utazni az első héten...

- Nem, nem.

- Csak holnap!

- Nem: holnap elutazom.

- Ha elmegy, Cesare, én is veled megyek.

- Ezt nem teszed meg.

- Megteszem.

- De minek? Mit akarsz tőlem? Miért üldözöl? Miért nem hagyasz békén? Miért gyötörsz sértéseiddel, rimázkodásoddal, zokogásoddal, ájuldozásoddal, meg azzal, hogy eszembe juttatod bűnünket. Nem látod, mennyit szenvedek?

- Szeretlek, nem tehetek róla, szeretlek, - felelte Laura, kétségbeesett mozdulattal.

- Ez nem a szerelem ideje - felelte Cesare halkán, a nélkül, hogy ránézett volna.

- Nekem mindig az. Cesare, mennyire sóvárogtam a szabadság, a kettőnk egyedülléte után, annyi akadályon keresztül, a nővérem iránt érzett kegyetlen féltékenységekben, rabszolgaságom sötét vízióiban. Reméltem szerelmedben, a mikor még nővérem élt, hogyan mondhatnék le róla most, a mikor meghalt? Cesare szeretlek!

- Ne mondd ezt többet!

- Szeretlek. Ha Nápolyban maradsz, veled kell élnem. Ha elkergetsz, az ajtód elé fekszem, mint a kutya. Ha elmegy, követlek. Szeretlek!

- Oh Anna, Anna! - kiáltotta a férfi, mintha le akarná győzni azt a szuggeszciót.

- De elvégre, - szólt Laura siránkozó, gyermekes, lágy hangon - Anna nincs többé, elvitték, jól tudod, hogy nem jön vissza többé, sohase, sohase...

- Szegény Anna...

- Igaz, igazad van; magam is megszántam, mindig sajnáltam, de ha annyira szeretlek... szegény Anna, sirassuk meg együtt... Én majd miséket mondatok érette... Reggel és este imádkozni fogok érette... a szegény halottért... a bűnünkért... imádkozni fogok... ne kételkedj... engedj, hadd imádkozzam én...

- Kedves Anna... édes...

- Ne emlegesd többé, ő meghalt, Cesare, ő nyugodni ment. Én meg élek, én, a ki hozzád szólok, öllek, reszketek a sziveden... nem érzed? Oh én szerelmem, milyen fájdalom! Valamikor érezted, hogy megsemmisülök karjaid között! Nem halott ez, Cesare, én vagyok, Laura, a te Laurád...

- Laura... - suttogta a férfi.

- Szólíts így - suttogta a nő, véghetetlen szelid hangon - mondd Laura, Laura, mint akkor, midőn szerettél, mikor megrémültem, ha hangodat hallottam, ha a nevemet ejtetted ki.

Oly szeliden szólt hozzá, a férfi nyakán csüggve, oly véghetetlen odaadással, oly lángoló hevülettel, hogy Cesare fogyni érezte utolsó erejét ezzel a lánggal szemben.

Olyan szép volt, világoskék, fénylő szemével; égő halvány orczáival, piros és vonagló ajkával, ifju, üde, sugár alakjával a fekete ruhában s illatos vidra-bundájában. Egyedül voltak. Mély csend fogta őket körül. A férfi elszánt mozdulattal kibontakozott a nő karjaiból.

- Laura, hagyjuk el egymást, itt az ideje.
- Nem, Cesare, nem megyek.
- Hasztalan! Nincs férfi vagy nő a világon, a ki engem itt bírna marasztalni.
- Az isten szerelméért, ne menj el.
- Laura, hagyj el, nem tudod mit cselekszel...
- Nem tudok semmit, nem bánom, nem eresztelek el...
- Én meg minden áron elmegyek...
- Ne mondd, az isten szerelméért, nem bírom ezt elviselni...
- És mégis, elmegyek.
- Oh Cesare, szerelmünkért mondj le róla.
- Nem tehetem.
- Cesare, a multunkért, a jövőnkért mondj le róla...
- Hasztalan, Laura.
- Irgalom, irgalom, összekulcsolt kezekkel kérlek...

Háromszor iparkodott a férfit megölelni, háromszor taszította ez el magától, keményen, zordon arczczal. Eltávozott, hogy szabaduljon előle, de a nő követte. Térdre borult előtte, karjait feléje nyujtva:

- Cesare, lásd, hogyan kérlek, lábaidnál, én, Laura, a te Laurád, a büszke leány, a bölcs Minerva...
- Kelj föl - szólt a férfi és föl akarta emelni.
- Nem, nem, itt maradok, míg meg nem hallgatod kérésemet... könyörgök... ne hagyj el...
- Kelj föl, Laura...
- Sirnom kell itt... meg kell halnom itt - és karjaival átfonta a férfi térdeit, görcsösen zokogva.

Hirtelen mozdulattal még egyszer ellökte magától a nőt, eltávozott tőle és kétségbeesve a dívánra vetette magát, fejét karjaira hajtva.

Laura hosszában elnyulva bukott a földre, a szőnyegre, mely nem bírta elfojtani kitoró, heves zokogását. A földön sirt ő, a ki egy köncseppet sem hullatott, a mikor meglátta nővérét, a hogy átlótt szívvvel hozták haza, ő, a ki egy köncseppet sem hullatott halotti ágyánál, a ki sohase sirt senki jelenlétében és talán akkor sem, ha egyedül volt, most keservesen zokogott, mintha szívet bele akarná fullasztani a könyökbe.

A fekete árnyék hosszában elnyulva feküdt, arczával a szőnyegen.

Szomorú látvány volt! De még szomorubb volt hallani zokogását, mely mintha egyszerre akarná kiönteni minden könyét, a melyet elzárkózott szíve mélyébe rejtett.

És midőn megszűnt a hangos zokogás, mely a földön elterült, elbukott teremtés kebléből tör ki, tompa, elfojtott, egyhangu panaszos hang következett utána, mely csak a halállal ér véget.

Mintha sohasem volna szabad fölkelnie a földről, mintha sóhajaiban, panaszos hangjaiban akarná kilehelni lelkét, mintha csupán a halált várná oda lenni, a földön.

Cesare fölkel a divánról, az árnyékhoz közeledett, lehajolt és megfogta egyik kezét. A kéz ismét a földre hullott vissza, élettelenül. Ekkor a férfi a nő testét karolta át, fölemelte, megölelte, megtámasztotta, lehanyatló fejét felfogta. A nő piros, vézna és a hosszas zokogástól vonagló ajaka hallgatagon tévedt a férfi ajakéhoz és megcsókolta.

Igy borult rájuk a gyönyör sötét és nyomasztó órája. Homályos, nyomasztó, gyászos, tragikus óra, a szerelem órája!

III.

Flórenczben, az örök tavasz, a művészet, a szerelem e halhatatlan városában, egy régi legendát susognak a szerelmes ajkak.

Ginevra degli Amieriről szól a rege.

Ifju és szép volt Ginevra. Atyja imádta, férje imádta, kedvese imádta. És mégis meghalt. Elvitték a temetőbe, eltemették, sirját befödtek virágokkal. Egy sötét éjszaka fölébredt mély álmából, mert nem halt meg. A félelemtől remegve, fehér halotti leplébe burkolózva, kívánszorgott a sirból és visszatért az atyai házhoz. Kopogtatott. De a szolga, a ki feltárta előtte az ajtót, a földre rogyott a rémülettől. Az atya keresztet vetett magára, mert azt hitte, hogy gonosz szellem és becsapta előtte az ajtót.

Ekkor Ginevra zokogva elment az Amieriék házához, hogy férjénél kopogtasson be. Ezt azonban egy ifju, szép leány vigasztalta és borba-dalba fojtotta bánatát. Midőn meglátta Ginevrát, elkergette, rácsukta az ajtót, mint valami tolakodó idegen nő előtt, a ki mások helyét akarja elfoglalni. Ginevra kétségbeesetten, megtagadva atyjától, elüzve férjétől, hajléktalanul, azt gondolta, nem volna-e jobb visszatérni a sirba? De még egy utolsó kísérletet akart tenni. Elment és zörgetett a kedvese ajtaján. Ez kinyitotta, és mikor megpillantotta, nem kérdezte tőle, vajjon kósza szellem-e, vagy élő teremtés? Nem szólt egy szót se. Feltárta karjait, a nő ráborult és az ajtó becsukódott. Azóta úgy rémlik, mintha virágillatos májusi éjszakákon egy női alak suhanna végig a flórenczi utczákon. Ginevra az, a ki kedvesét keresi.

Luigi Caracciolo május havában érkezett Flórenczbe.

Négy álló hónapig utazott. Midőn Nápolyból elindult, futva menekült, mintha üzte volna valaki, egyik gyorsvonatról a másikra. Megállt itt-amott egy órára, valami szállóban, valami pályaházban, hogy más ruhát vegyen fel, vagy egyék egy falatot. És midőn Velenczébe ért, egészen ki volt merülve, meg volt törve.

Luigi Velenczében sem akart megpihenni, mentől messzebb akart lenni Nápolytól. Fél napot töltött Velenczében, a nélkül, hogy meghált volna a *Danieli* szállóban, mely George Sand és Alfred de Musset szerencsétlen szerelméről nevezetes. Nem ment ki a szent Márk-térre, hogy megnézzé hogyan röpködnek a galambok, a messze napkeletről hozott bronz-lovak, a campanile és a Procuratie karcsu ivezetei között. Nem nézett meg semmit. Távozni Olaszországból, messzire, messzire: erre vágott.

Azután Bécsbe ment, mintha szörnyen félne, hogy utóléri. De itt se tudott maradni soká, még tizenöt napig sem. Ráült a keleti expressz-vonatra, mely Konstantinápolyba vitte.

Sohasem volt még ott. Lelke nem volt eléggé nyugodt, hogy elnézni tudja a napkeletnek ezt a legszebb, legragyogóbb ékességét. A szinpompa sértette, bántotta érzékeit. Kétszer vagy háromszor azt gondolta, hátha beteg. Végig terült egy alacsony török kereveten és rágyujtva a cigarettára, a melybe előbb egy parányi ópiumot tétetett, elképzelte, hogy beteg. De ezzel csak azt érte el, hogy folyton előtte lebegett az a kép, a melytől menekült. Talán nem is volt olyan hely, a hol nyugtot, békességet talált volna. De azért mégis tovább utazott s elment egy hétre Szent-Pétervárra. Azután leszállt ismét Németországba és végre egyszerre csak megállott egy tiroli kis városkában, Toblachban. Ezt az egészséges éghajlatu, gyönyörű kis városkát szerencsétlen teremtések szokták felkeresni: lassan haldokló, sorvadó leánykák, hervadó ifju menyasszonyok, fiatal emberek, a kik még nem ittak a boldogság kelyhéből.

Luigi Caracciolo két és fél hónapig volt Toblachban. Utazásai közben a marchese di Mileto nevet használta, mintha a neve is eszébe juttatná neki *azt, a mi történt* és a min segíteni úgy sem lehet már.

De Toblach lakosai, azok a fehér arczok, azok a bágyadt hangu serdülő ifjak, azok a forró kezű fiatal asszonykák, azok a kendőkbe, bundákba burkolt vézna teremtések Luigit nem marchese di Miletonak, hanem *le beau napolitain*-nak szólították.

Luigi szép volt és a toblachi ifju hajadonok, fiatal asszonykák epedtek utána. Lassanként megkedvelte az ottani életet és a képzelt beteg az igazi betegek között azt hitte, gyógyulófélben van.

Egy napon három nápolyi kóbor muzsikus vetődött a kis tiroli városba. Egy hegedüs, egy mandolinós és egy gitáros. A gitáros énekelt is. És a toblachi szálló nagy szalonja egész délután, egész este viszhangzott a patetikus nápolyi dalok lágy akkordjaitól.

Luigi kissé sápadtan, ámulva hallgatta szülőföldje szerelmes dalait. Azután kiment a szabadba, de a mélabús dalok folyton fülében csengtek. Végre hazatért, bezárkózott szobájába, de oda is eljutott a gyönyör, a bánat viszhangja. Bedugta füleit, de kopogtatni hallotta lelkén a multat. Másnap a „szép nápolyi” egyszerre csak eltűnt. Virágfakasztó május volt és Luigi a honvágytól égve, elment Flórenczbe.

Luiginak sok ismerőse volt a flórenczi társaságban. Elsőbbben is ezeket kereste föl. De minde nekifölött egy jó barátját akarta megtalálni Ez a régi, jó barát Pietro Tornabuoni volt, ő volt ifjúkori legkedvesebb cimborája.

Hamar megtalálta. Pietro Tornabuoninak bizonyosan tudomása volt arról a különös tragédiáról, mely egészen feldulta Luigi életét. A hír eljutott ide is. Az igaz, hogy senki se ismerte itt Annát, mindenki ismerte Cesare Diast, a megcsalt férjet. És sokan ismerték Luigi Caracciolt és ismerte és szerette őt Pietro Tornabuoni. A jó barát azonban sohse említette neki a gyászos esetet.

- Mi lelt? - kérdezte tőle egy napon Pietro Tornabuoni.

- Semmi.

Egy este mindketten a Lungarnon sétáltak. Végig mentek a hosszú utcán, egész a márvány boltivig, mely a piazza della Signoriához vezet. Midőn visszatértek, a kertek mellett ballagtak el, honnan üde, átható akácvirágillat szállt feléjük. A hold ezüst sarlója épp akkor szállt le a feketéllő dombok mögé. Az Arno tulsó partjáról egy gitár hangja jutott hozzájuk. A dombok elmosódtak lenn, az éjszakai homályban. Olyan eleven poézis rezgett a levegőben, az éjjeli fátyolba burkolt tájon, hogy Pietro és Luigi egyszerre csak megálltak a kertek előtt. Kevesen voltak a járókelők a Lungarnon. Nyugodtan, némán szítták cigarettájukat, a kőfalra dülleszkedve, mely alatt lenn a mélységben, a szép Arno habjai csacsogva futottak a virágos mezők felé. Hallgatagon meredtek maguk elé, mintha lelkük hajótörést szenvedne a mindent betöltő, isteni poézisban. Kocsirobogás hallatszott messziről, a Lungarnon. A kocsi lassan haladt, mintha nem akarná megzavarni elragadtatásában a kocsiban ülő nőt, a ki némán meredt a csillagos májusi égre.

Egyszerre kibontakozott a kocsi a Lungarnora boruló homályból. Egyedül volt egy nő a kocsiban és a kocsi párnáira dőlve, felemelt fővel nézte az eget. Midőn egy lámpa fénye végigsuhant alakján, észre lehetett venni, hogy ódon divatos, rózsás lilaszínű ruhában van és derekát metszett régi ezüst öv fogja körül.

Kalap nem volt fején, csak egy fehér krep-sál, mely a homlokán incselkedő apró fekete hajfürtöket engedte látni. Kezében jáczint-csokrot tartott.

A kocsi egyre közeledett. A lámpa, mely alatt Luigi Caracciolo és Pietro Tornabuoni állottak, megvilágította a nőt. Mind a ketten jól látták a nőt.

A nő egy pillantást vetett a két fiatal emberre.

Pietro Tornabuoni kalapot emelt neki és ritka nyájas mozdulattal mélyen meghajtotta magát.

A nő fejével bólintott, köszöntve, a nélkül, hogy mosolygott volna. Szemét a jáczint-csokorra sütötte, melyet hófehér ujjai szorongattak. A kocsi elrobogott mellettük. A nő eltűnt, lenn, Flórencz tömkelegében.

Pietro megfordult, hogy tüzet kérjen barátjától és megdöbbenve vette észre, hogy Luigi arcza egészen feldult volt, tántorogni látta, megragadta karját, hogy a földre ne rogyjon.

- Ki az? - kérdezte tőle.

Luigi nem válaszolt; mintha fuldokolt volna. Kétszer is széthuzta ing-gallérját, hogy könnyebben tudjon lélekzeni. Kétszer is halántékához kapott, hogy összeszedje gondolatait.

- Rosszul vagy, Luigi? Nem mennénk haza?

- Ki az a nő? - kiáltott Luigi, hirtelen szóhoz jutva.

- Ki az a nő?

- Az... az... az a nő, a ki az imént ment el mellettünk...

- Ah!... Cleveland hercegnő.

- Biztos vagy benne? - kiáltotta Luigi.

- Már hogyné? - szólt Pietro, megdöbbenve, látván, hogy barátja szeméből az örület szól ki.

- Jól ismered Pietro? Nem... más valaki?

- Cleveland hercegnő - felelte Pietro, folyton Luigira tüzve szemét - ő maga, lady Hermione Darlington, Hermione duchess of Cleveland...

- Él, nemde? Egy élő lény, Pietro?

- Gyerünk haza - mondta Tornabuoni, fejét csóválva, karját a Luigi karjába füze, hogy elvigye magával.

Flórencz felé ballagtak, lassan, csöndesen, lesütött szemekkel. Mély sóhaj tört ki a Caracciolo kebléből. És Pietro úgy érezte, hogy karjánál fogva huzza Luigi, mintha futni akart volna. Pietro ránézett, úgy látszott, kérdezni akart tőle valamit.

- Szeretném... - suttogta dadogva Luigi, - szeretném utolérni...

- Kit? - kérdezte Pietro, hogy a beszédre bírja, hogy megértsen valamit.

- Azt az árnyéket...

- Gyerünk, gyerünk.

- Nem, Pietro, még egyszer kell, hogy lássam az arcját, mert ha nem, megőrülök...

- Majd meglátod holnap.

- Meghalok az éjjel barátom...

Tornabuoni még egyszer a szemébe nézett. Talán hirtelen beleszeretett. Eleget kell tenni az örülteknek és a szerelmeseknek. Lépteiket meggyorsították és a helyett, hogy a márvány boltíven mentek volna keresztül, rövidebb utra tértek.

- Ha megtudom, hogy kicsoda, jobban leszek... - mormogta Luigi. - Álom volt... a való meggyógyít...

Két vagy három utcán végigmentek a nélkül, hogy kocsirobogást hallottak volna. Nyomát se látták annak a nőnek, a ki annyira feldulta a Luigi lelkét.

- Eltűnt, Hermione - szólt halkán Pietro Tornabuoni, szőke bajuszát simogatva.

- Kisértet volt. Kisértetet láttunk. Kisértetnek köszöntél... - szólt tompán Luigi.

- Te hiszel a kisértetekben?

- Hiszek - jelentette ki Caracciolo - és te is, nemde?

Pietro nem felelt, látta barátja zavarát. Éjszaka volt, egyedül voltak. Ilyenkor Flórencz olyan, mintha teli lenne kisértetekkel.

- Kisértetet láttunk... - ismételte Luigi.

De Pietro, a kit felizgatott a különös kaland, meggyorsította lépteit s magával vonzolta Luigit. Szinte futva értek a piazza di Santa Croce-ra. A tér egészen kihalt és üres volt, csak egy ódon palota széles, kivilágított kapuja volt még nyitva.

- Várjunk itt - szólt Pietro.

És megálltak a kapu előtt. Alig, hogy oda értek, kocsirobogás hallatszott. Lady Hermione fogata tünt elő egy mellékutczából. Alig észrevehető mosoly játszott ajakán, a mint meglátta a két barátot. Köszöntött. Főlemelte a jáczint-csokrot és megszagolta, hosszasan, ittasan az isteni illattól. A kocsi eltűnt a kapuban s a kapu hirtelen becsukódott.

- Fekete a haja? - Mondd, kérlek!

- Igen, fekete - felelt Pietro.

- Fekete; átható és szelid a szeme?

- Igen, igen.

- Arcza tojásdad és barna, ajaka piros és duzzadt, nemde?

- Igen Luigi - szólt Tornabuoni, végtelen szájalommal nézve barátja szemébe, a melyből az örület sugárzott, és hallgatta reszkető hangját.

IV.

Caterina Lorini, a flórenczi magas körök csalogánya, kétszer tagadta meg a Luigi Caracciolo kérését. Luigi odasimult a szép leányhoz és még egyszer kérte, hogy énekeljen. Barbara de Neri marchesa fényes, keleti izléssel berendezett szalonjában voltak. Maga a háziasszony is odament Caterina Lorinihez és nyájas, hizelgő hangján kérte a szép leányt, hogy énekeljen.

- Ne háborgassuk a flirtelőket - szólt Caterina bájos fejecskéjét rázogatva.

- Sőt. Jobb flirtelni.

- Oh szegény zene! - kiáltotta szeliden Caterina.

- Ketty, a zene a szerelmeseké, - szólt komolyan donna Barbara és kissé elsápadt.

A bájos, csillogó szürke szemü háziasszony hirtelen otthagya a leányt, hogy elébe menjen Annenkov hercegnőnek, a ki éppen akkor lépett a terembe, egy csomó udvarlótól kísérve.

- Énekeljen hát, - susogta harmadszor is Luigi Caracciolo a szép Caterinának.

- Annyira szereti a zenét?

- Nem a zenét, hanem a hangját.

- És miért?

- A zene a szerelem, az ön hangja pedig a fájdalomé, marchesa, - szólt a férfi halkán, a nélkül, hogy ránézett volna.

A szép nő jól ismerte a Luigi történetét, tudta azt is, hogy a csalódott szerelmesek a zenében keresik a vigasztalódást. Lassan levette hosszú, zergebőr keztyűjét és látni engedte finom, hófehér kezét.

Leült, nesztelenül, mintha egyedül Luiginak énekelne, a kinek átadta keztyűjét.

Ebben a pillanatban lépett a terembe Cleveland hercegnő.

Lady Hermione sötét-vörös posztó-ruhába volt öltözve. Fülén két nagy ametisztő csillogott, kezében egy orchidea-csokrot tartott. Donna Barbara de Neri és Cleveland hercegnő nyájasan üdvözölték egymást a terem közepén. Ekkor pillantotta meg őket Luigi, és lady Hermione elé futva, megcsókolta kezét, melyet feléje nyujtott. A hercegnő csak egy pillantást vetett reá, nagy, fekete, átható szemével, a nélkül, hogy egy szót is szólt volna hozzá.

- Szegény ifju - mondta donna Barbara halkán Caterinának, a ki abbahagyta az éneklést.

- Szegény ifju - ismételte Caterina, szánakozó hangon.

Luigi lady Hermione után ment és két lépésnyi távolságban követte. A hercegnő nagy zsöllyébe ült és behunyt szemmel hallgatta a Luigi szavait:

- Mily későn jött... - suttozta neki Luigi.

- Későn, azt hiszi? Nem tudom, hány óra - felelte Hermione.

- Hiszen már...

- Ne mondja, hány óra - szólt lady Hermione, hirtelen szavába vágva. - Ne mondja soha, hány óra.

- És miért?

- Csak. Egyetlen óra sincs házamban. Cselédeknek megtiltottam, hogy mondják, hány óra van. Barátaimat pedig megkértem, hogy ne mondják, hány óra van.

- És így él?

- Így. Élek, a nélkül, hogy tudnám, hány óra van, milyen hétben, hónapban vagyok és melyik év vész el a semmiségbe.

- Eszerint azt sem tudja, hány éves?

- Oh nem! - szólt Hermione, mélyen a szemébe nézve.

A férfi arcza megrándult

- Ön fiatal - folytatta Luigi, legyőzve izgatottságát...

- Nem vagyok az - felelte a nő, kissé kemény hangon.

- Ön fiatal és olyannak is látszik - ismételte a férfi; le akartam győzni a képzeletét.

- Nagyon sokat éltem... - felelte lady Hermione, tágra nyitva nagy fekete szemét.

- Hol? - kérdezte Luigi és ismét úgy érezte, hogy gondolatai megzavarodnak.

- Mindenütt.

- Nápolyban is volt, nemde?

A nő, mielőtt felelt volna, mélyen a szemébe nézett a férfinak. Egy pillanatra lehajolt és a violaszínű ametisztkövek felcsillantak a ruha sötétvörös színén. Azután fölemelte barna, kis fejcskáját s ezt válaszolta:

- Igen.

- Mikor? Mikor?

Lady Hermione különös mozdulatot tett, mintha nem tudta volna hamarjában megmondani az időt.

- Mikor? mikor?

- Nem tudom, nem mondhatom meg.

- Találkoztunk valamikor, nemde?

- Nem tudom - szólt lady Hermione és a mosoly eltűnt ajkáról.

- Mondja, kicsoda ön, mondja! - szólt Luigi, az örület hangján.

- Cleveland hercegnő - felelt a nő, fölkelte a zsöllyéről és Firidolfi hercegnő elébe ment.

Luigi ülve maradt és szemével kísérte Hermionet, a ki, mint valami kísértet suhant végig a tágas termen. Azután látta, hogy kiment a terraszra és eltűnt.

- Az orvosság rosszabb a betegségnél, nemde, Luigi? - szólt hozzá Pietro Tornabuoni, feléje közeledve.

- Micsoda orvosság?

- Cleveland hercegnő.

- Egyszersmind a betegség is, Pietro.

- Luigi, te beteg akarsz lenni, te magad.

- Ő a betegség, ő az a nő, esküszöm.

- Talán csak nem akarod velem elhíttetni, Luigi, hogy a kísértetek világos nappal, az utcán járnak?

- Nem tesz semmit! - szólt Luigi. - Hisz ebben az évben először van itt lady Hermione.

- Legelőször.

- Hiszen csak egy hónapja van itt.

- Igen, csak egy hónapja.

- Hiszen oly bizarr módon él.

- Igen, hanem az eszes teremtések úgy szoktak élni.

- De ha olyan fantasztikus.

- Az. Egyébiránt Flórencz tele van ilyen fantasztikus idegen nőkkel

- A keze mindig olyan, mint a jég.

- Az. Szörnyű dolog. Reméljük, hogy szive legalább forró lesz... irántad.

- Ne mondd! - kiáltotta Luigi bosszusan. - Volt-e itt kedvese?

- Nem, senki, egyelőre. Azt mondják, hogy lord Clevelandot szereti.

- Kaczerkodott-e valakivel?

- Csupán csak te veled.

- Ezt akartam neked mondani, barátom - végezte Luigi, diadalmasan.

- Eredj utána, Luigi - szólt Pietro, a leanderes terraszra mutatva.

- Te küldesz oda? Te?

- Ládd, Luigi, hogy én nagyon engedékeny vagyok. Legyen az bármilyen nő, bármilyen a neve, a szive, nálad csak egy gyógyszerről lehet szó. Hogy Cleveland hercegnő a kedvesed legyen. Értetted? Nem az ideálad, hanem a szeretőd! Megértettél? Udvarolj neki reggeltől estig, ne hadd el soha, udvarolj egészen a botrányig, kompromittáld őt és magad, hadd dobjanak ki a cselédei, verekedjél meg lord Clevelanddal, de hódítsd meg magadnak. Más kibuvó nincs, ha meg akarsz menekülni. Legyen a tied! Szeretném látni, ha majd a karjaid közé szoritod, vajjon akkor is azt hiszed, hogy kísértet. Eredj, eredj, mentsd meg szivedet és egészségedet. És ha csakugyan szellem, Luigi, majd megmondod aztán, hogyan szeretnek a szellemek. Kíváncsi vagyok. Sohse szerettem kísértet, nincs fogalmam róla. Hódítsd meg és aztán mondd meg nekem. Eredj!

Luigi engedelmeskedett Pietro Tornabuoninak; szóltalanul felkelt, végigmenve a szalonon, kiment a nagy terraszra, hol egy kis leánder-erdő viritott teljes pompában. A terrasz fehér márvány párkányáról látni lehetett a toszkánai zöldelő mezőket.

Lady Hermione egy padon ült, egy csomó leander mellett, melyek egymás mellé rakott nagy cserepekben viritottak. Giovanni Firidolfival beszélt halkán, ráemelve szép, fekete szemét és térdein pihentetve furcsa sárga virágait. Halkán beszélt, körülfogva a violaszínű fénytől, melyben vakítóan ragyogtak a fején diszelgő ametisztkövek.

Giovanni és Hermione Pisáról és nagyszerű temetőjéről beszéltek.

- Miért beszél mindig ilyen szomorú dolgokról? - kérdezte tőle Luigi, midőn Giovanni uri fesztelenséggel eltávozott s egyedül hagyta őket.

- A halál nem szomorú dolog - szólt Hermione, különös hangon.

- Kérem beszéljünk másról...

- Önök olaszok nagyon félnek a haláltól! - folytatta a nő, némi megvetéssel a hangjában. - Arra a gondolatra, hogy örökre hidegek lesznek, mikor annyira szeretik a meleget; hogy nem élvezik többé a fényt, mikor annyira szerelmesek a napsugárba; arra a gondolatra, hogy megsemmisül szép arczuk, szép testük, melyet annyira szeretnek, rémület szállja meg önöket...

A nő mosolygott.

- És önt nem szállja meg a rémület, lady?

- Nem.

- Nem borzad el a fagytól, a sötétségtől, a megsemmisüléstől?

- Tudom, miről van szó - szólt a nő, a mély meggyőződés hangján.

- De mit beszél? - kiáltotta Luigi, és úgy érezte, mintha sűrű köd borult volna szemére, agyvelejére.

- Azt, hogy már évek óta hozzá szoktam ehhez az egyedül álló igazsághoz, melyet halálnak nevezünk. Azt, hogy immár nem szeretek mást, mint ezt a nagy igazságot ezen a világon, hol minden csal, kezdve a szerelemmel és végezve a szerelemmel. Azt, hogy ez a fényes igazság magához vonz. Oh, mennyire megijedt, Caracciolo! Olyan sápadt, mint a halott, de én nem leszek olyan sápadt, a sirban, meglátja!

- Oh, lady Hermione, én gyöngé és gyáva vagyok, mint a gyermek...

- Ha a halálról beszélek, szinte szilaj bátorság fog el, gróf ur. Én azt hiszem, hogy ön meglátogat majd a sirboltomban. Ugyebár nem mondtam el önnek, hogy minő szép és bájos leszek a siromban? Ön reszket? Miért? Legelőbb is rózsaszínű márvány-kriptát csináltatok magamnak, széleset, mint egy ódon szalon, keletre és nyugatra nyíló tágas ablakokkal, a hol betekinthez majd a felkelő és lenyugvó nap és beszáll az illat a roppant virágos kertből, mely tele lesz pálmákkal és leánderekkel. És éjszaka betéved majd az égi csillagok bágyadt fénye és a hold fehér sugara. Testemet finoman bebalzsamozzák, hogy bódító illatot árasztson. Ugyanolyan fejdiszem lesz, mint most. Legszebb ruhámba öltöztetnek, nehéz, rikitó szövetből. Legragyogóbb ékszereimet viszem magammal és úgy tesznek a koporsómba, mintha aludnám, rózsaszínű márványágyban, keleti párnákon. Barátaimnak meghagyom, hogy friss virágot hozzanak mindennap ennek az alvó szép asszonynak. Másoknak, hogy illatos nedükkel öntözzék bebalzsamozott testemet, hogy megfésüljék dús, fekete hajamat. Kedvesemnek pedig megengedem, hogy mindennap ellátogathasson hozzám...

- Lady, ön rettentően fél a haláltól, - mondta Luigi.

- Talán, - felelte a nő és elsápadt.

Luigi megbánta, hogy meglepte a nőt erőltetett színlelésében, azzal, hogy az ellenkezőt olvasta ki szavaiból, és letérve a beszéd tárgyáról, így folytatta:

- Hová megy ma este, hercegnő?

A kérdés elég merész volt, de a nők az ilyeneknek szívesen megbocsátanak.

- A Glück-féle Orfeumba. Caterina Lorinival.

- Ön ott volt már egy izben. Emlékszik? Ott mutattak be önnek.

- Igen, emlékszem.

- És miért megy megint oda?

- Csak.

- Ne menjen, lady... - könnyögött Luigi behizelgő, meleg hangon.
  - Hát mit tegyek?
  - Nekem ajándékozza a mai estét.
  - Önnek?
  - Nekem.
  - Miért?
  - Mert nagyon szeretem önt, - mondta szenvedélyes hangon Luigi.
  - Mondja még egyszer, - szólt Hermione szelid és különös kíváncsisággal. És lehajolt egy kicsit, hogy jobban az arcába nézzen.
  - Nagyon szeretem önt, - ismételte Luigi, egyre szenvedélyesebb hangon.
  - Ah, szép, - felelte Hermione és elfordította arcát.
  - Nem megy az Orfeumba?
  - Nem, - felelte habozás nélkül.
  - Eljöhettek a Gualandi palotába, ma este?
  - El.
  - Hány órákor?
  - Az órát nem tudom. Árnyék vagyok, a kinek nincs fogalma az időről - és oly csábosan mosolygott, hogy Luiginak a szenvedély lángja csapott az agyába.
  - Nemsokára ott leszek.
  - Mentől hamarább.
  - Megvár?
  - Meg, rettegvé és vágyódva, a mint a halált szokás várni - felelte a nő mosolygva.
- És felkelt.
- Oh, már elmegy? Elkísérhetem? - kérdezte Luigi őszinte és bánatos hangon.
  - Ma este nem. Ime, egy virág.
- De a helyett, hogy egy sárga orchideát adott volna neki, letépett egy leander-virágot az egyik cserépből és átnyújtotta Luiginak.
- Köszönöm - és, hirtelen mozdulattal, megcsókolta a nő ujjait, melyekkel a virágot nyújtotta feléje.
  - Vigyázzon, mert kábító és mérges - mondta Hermione - isten önnel, hozzon sok virágot ma este. Tudja, melyik a kedvenc virágom?
  - Nem.
  - Szeretem a virágokat, de imádom a crisanthem-okat, a halál virágait! Sok crisanthem-ot hozzon ma este! Képzelve, hogy halottnak hozza. Isten önnel.
- És kísérteties lépteivel végigsuhant a teraszszon, hol immár leszállt az est árnyéka. A vendégek elszéledtek, mosolyogva bucsuztak el egymástól, hogy csakhamar ismét találkozzanak. Donna Barbara de Neri Fitz Roy lorddal beszélt egy sarokban, és olyan bájos volt ebben a

boldog pillanatában, hogy barátnői csak tekintetükkel köszöntötték. Ki-ki a maga érzelmét vitte magával: szimpátiát, szerelmet, féltékenységet, különös hajlamait a szívnek.

- Ugy-e él? - kérdezte kaczagva, Pietro Tornabuoni Luigitól, a hogy együtt távoztak.

- Majd megtudom ma este - felelte a férfi komolyan.

.....

Lady Hermione a magas faragott íróasztal előtt állott, a melyet egy ódon bronz-lámpa fénye világított meg.

A magas íróasztalon nyitott könyv volt, megsárgult pergamen-lapokkal, nagy fekete és vörös betűkkel, a nyitott lapról piros selyem szalag lógott. Az egész szoba sötétnek látszott. A butorok sötétbarna szövetből voltak. A falak hosszában nagy könyvtartó-szekrények állottak, teli ódon kötésű könyvekkel és helylyel-közzel drága műtárgyakkal. Az egyedüli modern butodarab egy terjedelmes pamlag volt, melyet arany himzésű, fekete brokát szőnyeg borított, rajta néhány selyem párnával.

Erre a pamlagra dobta Hermione a sárga orchidea-csokrot és finom batisztzsebkendőjét. Mielőtt az olvasáshoz fogott, a pamlagon pihent egyideig. Hermione még mindig ott állott a magas íróasztal előtt és úgy látszott, mintha mélyen elmerült volna az olvasásba.

Nem fordult hátra, mintha azt várta volna, hogy Luigi feléje közeledjék.

Midőn mellette volt, Hermione kezét nyújtott neki. S keze olyan hideg volt, hogy Luigi nagy nehezen tudta elfojtani a borzadályt, mely abban a pillanatban erőt vett rajta.

A nő szólalt meg elsőbben.

- Mennyi crisanthem-ot hozott gróf úr?

- Nem volt több Flórenczben, milady.

- Az éjjel a szobámba vitetem őket. Velök akarom tölteni az éjszakát.

- Nem, ne tegye ezt - szólt a férfi és egyre zavartabb lett szerelmi mámorában.

- És miért ne tenném?

- Mert ezek a halál virágai. Mert éppen egy halott részére akartak ezekből koszorut fonni. De ne beszéljünk többet rólok, hiszen tudja, hogy rettegek a haláltól. Ma este pedig azt akarom önnek mondani, hogy szeretem...

- Csak gyorsan, gróf ur... Még ma este...

- Mindjárt, milady...

- Önök olaszok csak szerelemre gondolnak - szólt a nő különös mosolylyal.

- Csak a szerelemre, lady. Hát Angliában nem ezt teszik?

- Nem bizony.

- Ugyan mit művelnek az angol férfiak és az angol hölgyek?

- Az angolok? A kereskedelemmel, a politikával, a művészettel bibelődnek. Nemesen dolgoznak, nemesen pihennek, nemesen gondolkoznak. Sok pénzt keresnek és sokat is költenek. Egészségesek, erősek és becsületesek az angolok.

- De a szerelem, lady, a szerelem?

- Arról nem szólhatok önnek, gróf ur. Cleveland lord talán többet mondhatna nálamnál.

- Hát az angol hölgyek mit tesznek?
- Olaszthonba jönnek, gróf ur - végezte a nő, egy pillanatig fölkaczagva.
- És itt maradnak, nemde?
- Itt maradnak - felelte lady Hermione.
- Örökre, lady - suttogta a férfi és ismét erőt vett rajta a szenvedély tüze.
- Örökre; nagy szó, gróf ur.
- A szerelem szava.

Mind a kettő elhallgatott. A férfi, mintha elhagyta volna a bátorsága, nem mert szólani. De a nő megtörte a csöndet:

- Örökké fog tartani ez a szerelem?
- Örökké, lady.
- És mikor kezdődött?

A férfi közelebb ment a nőhöz, merően a szemébe nézett, mintha az igazságot akarta volna kiolvasni a szeméből. Egy darabig habozott. A multra gondolt és úgy tűnt föl neki, mintha bemocskolná szavaival. Nem akart hazugságot mondani.

- Mondja, mikor kezdődött? - ismételte a nő, és Luigi úgy érezte, hogy Hermione belátott a lelkébe.

Még mindig tétovázott. Hanem a nő éjsötét szeme kérdve tekintett reá, várta az őszinte, határozott, eltökélt feleletet. Luigi most már nem ismerte a határt az igazság és a hazugság között, a való és az illúzió között, és megszólalt:

- Husz nap óta.
- Hogyan? - szólt a nő, némi meglepetéssel - csak?
- Nem volt szerencsém önt előbb látni, milady - szólt eltökélt szándékkal a férfi és nem birt eltántorodni az igazságtól.
- Oh, milyen pontos ön, gróf ur! A ki pontos, az nem szeret. A ki szeret, az már szeretett. Emlékezzék vissza jól - és különös mosoly lebegett ajkán - varázsolja elő képzeletének minden álmát, kutasson emlékei között és eszébe fog jutni, hogy ön már ismerte képemet. Kutasson...

És Hermione különös mozdulattal, a szoba sötét oldalára mutatott kezével, mintha ott kellene Luiginak meglátni, hogyan tűnik elő, az álmokból, az emlékekből, a női alak. Luigi összeborzadt.

- Nem csak husz nap óta, nemde? Ha csakugyan olyan kevés idő óta szeretne, nem hallgatnék szavára...

- Hermione!
  - Ne szólítson úgy - suttogta a nő, zárkózott s merev arczczal, mint egy gránit-szfinx.
- A férfi hallgatott és rászégezte szemét. Úgy érezte, mintha megölné a szerelem és a rémület.

- Mondja meg az igazat - szólt állhatatosan Hermione. Mondja, mióta szeret engem.
- Mindig.
- Ah, szép - végezte a nő, angolos kiejtéssel.

A férfi merően nézett a szemébe. Másra nem gondolt, csak arra, hogy megölelhessen, hogy keblére zárja, de szavát nem akarta hallani. Iszonyatos rémület fogta el, ha ránézett és megakadályozta abban, hogy megölelje.

A szobában sötét volt. A lámpák bágyadtan égtek. Hermione fehérbe volt öltözve. Mindez növelte szenvedélyét, izgatta őrületes vágyát, hogy magához szorítsa a sugár, imádni való nőt. És ezalatt lesujtotta a rémület, hogy kísértetet lát maga előtt.

Hasztalan iparkodott bátorságot önteni magába, azzal, hogy a halottak nem hagyják el sirjukat, hogy az a hasonlatosság végzetes kombinációja volt a vonásoknak s a színeknek, hogy nincsenek kísértetek. De ki ismeri a szellemi élet igazságát? Ki kutatta fel a lélek minden titkát?

A nő bűbájosan mosolygott reá, de a mosoly emberi mosoly volt. Azután leült az alacsony, terjedelmes pamlagra és intett a férfinak, hogy üljön melléje a zsöllyébe.

Hermione fehér tollakból készült nagy legyezőt vett elő a faragott nagy íróasztalról és lassan czirógatta vele állát. Végre megszólalt:

- Miért szeret ön engem, Caracciolo?

- Mert ön tetszik nekem.

- Tetszem önnek?

- Óh, nagyon! - kiáltotta a férfi őszinte hevülettel.

- Mi tetszik önnek jobban, a szemem vagy a szám?

- Nem tudom... mindene tetszik.

- Mondja, tudni akarom. A szemem vagy a szám?

- A szeme tehát.

- És miért?

- Csak. Inkább szeretem a szemét.

- Csunya a szám?

- Isteni.

- Ugy hát? Mondja, mondja Caracciolo.

- Félek tőle.

- Mitől?

- Midőn fölnyitja a száját és beszélni akar, lady Hermione, meghalok a rémülettől.

- Hangom bántja az idegeit?

- Gyönyörű a hangja.

- Hát...?

- Nem a hangja, hanem a szavai ejtenek rémületbe.

- Oh, micsoda furcsa dolog! - suttogta a nő megdöbbenve. - Tehát hallgatnom kell?

- Nem, nem. De ide hallgasson. Beteges, gyöngé, nyomorult lélek vagyok és... nem mondhatom meg önnek betegségem, nyomoruságom okát... csak arra kérhetem, hogy bocsásson meg, mint valami beteg gyermeknek, a ki egy szótól, egy tekintettől úgy érzi, mintha meg kellene halnia...

- Nem értem önt.

- Nem baj... csak úgy bánják velem, mint valami beteggel. Ne beszéljen holmi szomorú, gyászos dolgokról, a mi annyira ellenkezik ifjúságával, szépségével és a szerelemmel. Beszéljünk szerelemről, mint egy pillanattal ezelőtt, mert önnek szabad minden... Oh, tudom, tudom, hogy nem szeret! Ne unatkozzék, ha szerelemről beszélek. Engedje meg, hogy elmondjam, mennyire szeretem, milyen véghetetlen, örökkévaló az én szerelmem...

Egészen a nőhöz simult, a míg ezeket mondotta. És Hermione megláthatta szemében a szenvedély szikrázó villanását és meghallhatta hangjában a szerelem remegését, melyet minden nő ismer.

Hermione elfordította szemét, mert úgy érezte, mintha hályog borult volna reá. Egy pillanattig tartott csak. Hermione halkán susogta:

- Tudom betegségének az okát!

- Nem, nem, ne beszéljünk erről: engedje mondani, hogy szeretem önt...

- Tudom, hogy miért lelki beteg ön, Caracciolo... tudom, miért esik rémületbe, ha beszélek...

- Esedezem, lady... könyörüljön rajtam...

- Megteszem... De én tudom, miért beteg ön.

- Nem tudja - kiáltotta Luigi, szembe akarván vele szállni.

- Oh tudom, tudom - és rázogatta barna fejét.

- Ki mondta önnek? - kérdezte legyőzve.

- Az arczából olvasom, mint valami nyitott könyvből.

- Mit tud tehát?

- Hogy a szerelem betege, gróf ur.

- Igen: ön miatt.

- Miattam, talán.

- Ön miatt, Hermione.

- Nem ezt a nevet - szólt a nő halkán és a szemébe nézett, a nélkül, hogy mosolygott. - Lehet, hogy engem szeret: de ön igazában egy halottat szeret, Luigi.

És a nő hirtelen mozdulattal, fehéren, hosszában elnyult a széles pamlagon és lehunyta szemét. És a könnyü szóra, meg a kísérteties mozdulatra, mely halotthoz tette hasonlónak, a férfi halálsápadt lett, miközben hangja a torkán akadt.

A férfi elnémult, arczát két kezébe temette, fejét lehorgasztotta és úgy érezte, mintha feneketlen mélységbe zuhant volna alá.

A nő lassan legyezte magát a fehér tollas legyezővel, a tollak sima végével czirógatva homlokát, orczáit, ajakát. Azután lassan lecsuszott a pamlagról is, mintha nem is érintette volna a földet, nesztelenül suhant végig a szalonon és kiment a tágas márványerkélyre, mely a néptelen piacra szolgált. És ott maradt, hogy elmerengjen a csöndes, nyári éjszakán, melynek fekete fátyolán átszűrődött a felkelő hold ezüstös fénye.

Mikor Luigi lenyult kezével és kereste a nőt, Hermione nem volt többé ott. De az erkélyről egy női hang nevére szólította.

Felszökött és feléje sietett.

Hermione karjai lecsüngtek a márványkorlátról, a legyező a levegőben lógott. Nézte az éjszaka foszladozó árnyékait. Köröskörül üde szellő lengett a levegőben és távolból, Flórencz népes utcáiról, a város tompa moraja hallatszott. Egyetlenegy lélek sem járt a piacon és Santa Croce a benne porladozó nagy szellemek örök álmát aludta.

- Milyen csodálatos éjszaka... - suttogta a nő édesen.

- Csodálatos.

- Ön inkább szereti az éjjelt, mint a nappalt, nemde?

- Igen, nagyon. Nekem úgy rémlik, hogy a nappali világosság kegyetlen, brutális és hogy csak az éjszaka táplálja a lelket és az érzékeket.

- Az éjszaka a víziók ideje, - susogta Hermione - és az élet, egy futó álom árnyéka, így mondja ezt az önök költője.

- Ha az álom szerelmi álom, nem tesz semmit!

- Pedig... sok szép dolog van még ezen a világon, gróf ur.

- Micsoda? Nincs a szerelmen kívül, lady...

- Például, a virágok.

- Ezek is a szerelmeseké.

- A szép képek, a remek képek...

- Ezeket a szerelmes lelkek festették, hogy szerelmes lelkek csodálják.

- A tájképek, a gyönyörű tájképek...

- Nincs tájkép csók nélkül, lady...

- A könyvek, a mély, az édes, a hosszas könyvek...

- Csak a szerelem méltó arra, hogy hullassa őket...

- A halál, a szép, az édes halál, minden bánat elfojtója.

- Csak annak van joga meghalni, a ki nem szeret.

- A kit nem szeretnek?

- A ki nem szeret többé, lady Hermione.

- Tudniillik?

- A szerelemben a szerelem érdekes és nem az, ha nem szeretnek bennünket. Ha az imádott teremtés szive olyan kemény, mint a kő, ön tovább élhet. De ha az ön szive sivárrá lett, önnek meg kell halnia.

- Hányszor volt szerelmes, Caracciolo?

- Egyszer - szólt a férfi, határozottan.

- Most?

- Most. Hát ön lady?

- Nem tudom - suttogta a nő, különös hangon, végigvonva finom kezét homlokán - talán sohasem.

Egymás mellett állottak, a márvány korlátra támaszkodva. Luigi karjával érintette Hermionét. Az éjszakai üde szellő kábitóan hatott rájuk.

- Miért nem kísérli meg? - mondta a férfi, csaknem a fülébe, miközben a nő kicsit lehajtotta a fejét. - Miért ne lenne szerelmes egyszer?

- Szeretnék... szeretnék... de nem tudok - és Hermione az eget nézte, mely immár egészen fehér volt a magasra szálló hold fényétől.

- Nem tud? Talán fél valamitől... valakitől... Cleveland lordtól?

- Oh nem - felelte, alig észrevehető mosolylyal.

- Hát kitől?

- Önmagamtól; talán nem tudok?

- Kisértse meg, Hermione, kisértse meg.

- Talán nem tudok. Minden angyal, minden madonna, minden szent, kit imádok, szememre vetné.

- Jőjjön Nápolyba, - susogta hozzá a férfi, mintha a szenvedély hullámaiban fulladoznék.

- Nápolyba?

- A szerelmeseknek való az én szülőföldem. Mit csinál ön itt? Ezek a tiszta és hideg bálványok megdermesztik a vérét! Ezek az édes álmokkal teli éjszakák távol tartják önt a szerelmi valótól. Jőjjön le velem.

- És mit csinálunk ott?

- Szeretni fogom önt!

- Jobban, mint itt?

- Ezerszer jobban, mint itt!

- A nagy Sandronak képei nincsenek ottan...

- Nem tesz semmit! Ha tudná, mennyi szép képe van az én szülőföldemnek, a tengeren, a végtelen egen... Ha tudná, hogy egy nápolyi éjszaka, hol a csillagok reszkető fénye oly eleven, oly élethű, oly közel van önhöz, hogy úgy rémlik, mintha a szívében égne az a fény, mintha vérében érezné azokat a meleg és remegő csillagokat... Jőjjön Hermione le velem...

- De mit csinálunk a kegyetlen nyári napokon?

- Lecsukja a posillipoi nyaralója redőnyeit. A levegő áthat rajtuk ide, de a fény nem. Aludni fog, álmodni fog, olvasni fogja kedvencz könyvét.

- Szent János evangéliumát...

- Szent János evangéliumát. Nem fogom önt meglátogatni nappal. Ha leszáll az est homálya, megengedi, hogy önhöz elmehessek s szemét csodáljam hajnalig... Jőjjön le velem...

- Mindig abban a nyaralóban legyek?

- Ahol majd tetszik... éjjel... a halmokon... az én kis hajómon... ahol akarja, az utczákon... a tengeren... bárhol, egészen hajnalig.

Suttogó, szerelmes hangon, a megindulástól szinte zokogva, szenvedélyes, egyhangu, szakgatott szavakat rebegett Luigi fülébe. Az éj varázsa körülfogta mindakettőjüket és a hold fehér fényvel borult a piacra.

Hermione nem felelt már, csak nézte a férfit különös búbájjal a szemében, mereven, kezei szinte élettelenül csüngtek alá, fehér legyezője a földet seperte.

Most egyik karjával átfogta a férfi a nő sima derekát és gyöngéd mozdulattal maga elé fordította. Másik karját a nő födetlen nyaka köré fonta, szép arczát magához vonta és ajakával meg merte ajakát érinteni. Mikor az ajkak csókba tapadtak, Luigi, mint valami örült, hirtelen felzokogott:

- Szerelmem... egyetlen szerelmem... oh Anna!

Ekkor, mintha megsoványodott, megmerevedett volna a nő lenge, puha teste karjai között, homloka, arcza, ajaka mintha jéggé vált volna és Luiginak az irtózatossá válnak a velejébe szállt. A nő szemei elhomályosodtak, lecsukódtak, a száj fájdalmasan vonaglott és a férfi érezte, hogy szerelme lángját a sorvadás egyszerre eloltotta, úgy rémlett neki, halottat tart karjai között.

V.

Midőn Giulio Carafa és Marco Palliano a Santa Chiara templom elé értek s a fogatból kiszállva, végig mentek a kolostor első udvarán, a nagy templom ajtaját csukva találták. Köröskörül egy lelket sem láttak. Csönd és sötétség töltötte be az egész udvart.

- Későn jöttünk - mondta Giulio Carafa.

- Korán jöttünk - mondta Marco Palliano.

- Negyeddel mult kilencz óra - tette hozzá Carafa, megnézve óráját egy lámpa alatt.

- Kilenc órára tüzték ki.

- Egy negyed óra miatt... nyilván nem érkezett még meg. A menyasszonyok rendesen késnek - végezte nagy türelemmel Carafa.

- Sohasem késnek eléggé - felelte Palliano.

És mind a kettő nyugodt mosolylyal nézett egymásra; azután fel s alá kezdtek járkálni a templom csukott ajtaja előtt, csöndesen cigarettázva.

- Bizonyosan tudod, hogy a Santa Chiara templomban lesz? - kérdezte Palliano.

- Egész bizonyosan.

- És miért nem a Santa Caterina templomban?

- Ugy látszik... úgy látszik, hogy az előbbi esküvő amabban volt... és e szerint...

- És e szerint a legujabb menyasszony nem akart oda menni, hogy ne jusson neki eszébe...

- Nem, nem Laura, - szólt Carafa - hanem Cesare volt, a ki nem akarta.

- Különös teremtés ez a Laura - jegyezte meg Palliano, hirtelen megállva. - Alig van párja a világon.

- Talán nincs is. Páratlan.

- Jobban tetszett nekem a nővére; nagy temperamentuma volt annak a nőnek.

- A nagy temperamentumos nők gyakran unalmasak - mondta Carafa. - Cesare roppant bosszankodhatott a nejével.

- Szegény ördög, meghalt - kiáltotta Palliano, szelidebb hangon. - Legalább most senkit sem bosszant.

- És önmagát sem - jegyezte meg nagy bölcsen Giulio s a kapu fekete boltive felé nézett, ha nem jön-e valaki.

- Talán csak nem maradnak el? - kérdezte Marco.

- Nem volna valami különös: nem igen nagy kedvvel mehetnek esküvőre.

- Én meg a mondó vagyok, hogy a legszerelmesebb pároknak sincs valami nagy kedvük megesküdni. Bizonyítékokkal és tanukkal is szolgálhatok.

- Hanem hát nem illik a házasságról rosszat beszélni, ha az ember nőtlen.

- Nagyszerű! Még az volna szép, ha te, a nős ember, beszélnél rosszat a házasságról.

- A ki a kolostorban lakik, az nem mondja el a titkokat - jegyezte meg Carafa. - De te, barátom, mikor rosszat mondasz a házasságról, hálátlan ember vagy. Ha valakinek hasznára volt ez az intézmény, az bizonyosan te vagy.

- Ezt azért tettem, hogy annál biztosabb alapra fektessem a nőtlenség teóriáját. Lám Cesare Diast, a ki oly önző, annyira óvatos volt, hogy valami testi vagy lelki baja ne essék, ki annyira ragaszkodott szabadságához, nyugodt életéhez, lám, mit nyert a házassággal?

- Két évi vihart és a felesége öngyilkosságát.

- Talán meg is csalta.

- Azt nem tudhatjuk.

- Nem, nem! Megbosszulta magát és jól tette - végezte Palliano.

- Nőtlen ember létére helyeselhető.

- Én meg biztosítlak, hogy ha velem akarja magát megbosszulni, engedem, hogy magát megölje.

- Milyen ostoba az a Luigi!

- Csakugyan ostoba - ismételte Palliano.

Egy pillanatig megállották és hallgatóztak. Kocsirobogás hallatszott a piazza del Gesù felől. A kocsí azonban közeledett, elment a kolostor kapuja előtt, a nélkül, hogy megállott volna és tovább folytatta útját san Domenico Maggiore irányában.

- Késő lesz, terringettét. Mit is csinálhatnak?

- Hja! Hát ha benn vannak már a templomban? Bent a bárány, kint a farkas!

- És be lennének zárva az ajtók? Szép esküvő, mondhatom!

- Hát ha zörgetnének?

De a két násznagy, jóllehet soká keresgélt a templom nagy vasajtaján, nem talált sem csengetyűt, sem karikát, vagy kopogtatót. Vékonyka sétatálcájukat pedig nem használhatták a nagy vasajtón.

- Én ajánlom, hogy gyerünk - szólt Palliano, türelmét veszítve.

- Dehogy: van még egy másik ajtó is.

- Te ugy látszik, jártas vagy a templomok körül is.

- Egyszer egy hölgygyel volt itt légyottom. A kolostornak két ajtaja van. Gyerünk, keressük a másik ajtót.

A templom kis ajtaja is zárva volt. A két barát megállott a lépcsőkön és egymásra nézett.

- Most meg én leszek öngyilkos, Giulio - szólt Marco tréfásan.

- Szó, a mi szó, a dolog unalmas kezd lenni - felelte Carafa, aki maga is türelmét veszítette, és nem tudta magát elhatározni, maradjon-e, vagy sem.

- Gyerünk el, Giulio, mert megöl az unalom.

- Várj csak... ha nem tévedek, itt volt valamikor egy csengetyű.

Keresgélgni kezdett. Talált is egy vaslánczot, melyet alig lehetett észrevenni a sötét falon. Giulio belecsimpeszkedett és egyszerre csak éles csengetyűszó hallatszott. Nem felelt senki.

- Itt nem tartja esküvőjét senki. Itt nyilván temetés lesz - mormogta Marco, vigasztalanul.

Giulio másodszor is csengetett. Kevés vártatva nagyot nyikorgott az ajtó és feltárult. A sekrestyés fakó ábrázata tünt fel egyszerre, megvilágítva egy viaszgyertya fényétől.

- Itt esküvő lesz ma, mit? - kérdezte Carafa, és be akart lépni.

- Mi tetszik? - kérdezte óvatosan a sekrestyés és be akarta tenni az ajtót.

- Nem tartja itt esküvőjét ma este Dias ur és Laura Acquaviva kisasszony?

- Ugy látszik.

- Hogyan, csak úgy látszik? Mi az esküvőre jöttünk.

- És kik voltaképpen az urak?

- Tanuk.

- Tanuk?

- Násznagyok, a hogy tetszik. Be kell mennünk.

- Megyek és megkérdezem a plébános urat. Várjanak egy pillanatig.

És becsukta az ajtót, nagy zajt csapva a retesszel; a lépcsőkön hagyta a násznagyokat.

- *De profundis clamavi ad te, Domine...* - szólt Marco Palliano.

- A dolog, a szó szoros értelmében, unalmassá kezd lenni.

De nem vártak soká. A Santa Chiara templomának kis ajtaja ismét feltárult és a sekrestyés beeresztette a két uri embert. Köröskörül sűrű sötétség volt, csak fenn, a pompás templom tágas ablakaiból szűrődött be egy kis bágyadt világosság. Marco Palliano és Giulio Carafa megállottak és szinte megdöbbenve néztek körül. A puszta, elhagyatott, sötét templom különös hatással volt rájuk.

- A dolog nemcsak unalmas, hanem sötét is kezd lenni, - suttogta Palliano a Giulio Carafa fülébe.

- Mégis jobb volt kint, - jegyezte meg a másik.

Megállottak az oltár előtt és némán meredtek az időtől megbarnult szent képre. A sekrestyés szótlánul várta őket és koronként kíváncsian nézett, hol az egyikre, hol a másikra.

- Sekrestyés, itt sötétben szoktak esküdni? Vagy nem lesz ma este esküvő?

- Lesz, lesz, csak egy kis türelmet kérek.

- Akkor hát, mért nem gyújtotta meg a gyertyákat a templomban.

- Mert nem tartják meg az esküvőt a templomban.

- Ah! hát hol? az udvarban?

- Nem, a sekrestyében.

- És miért?

- Mert éjjel tilos a templomban.

- Tehát rövid lesz a szertartás?

- Csak néhány perczig tart.

- Egyre mulatságosabb lesz a dolog.

- Igy mondta a plébános ur. Ha úgy tetszik, bejöhetnek a sekrestyébe, ott legalább le is ülhetnek.

- Rágyujthatunk és kártyázhatunk, nemde? - kérdezte Giulio Carafa, komolyan a sekrestyéstől.

- Ments isten, uram!

Azután követték a fakó arcú, feketébe öltözött, csaknem papi külsejű embert. Végig mentek a sötét templomon, lábujjhegyen, kalapjukkal kezükben, azután elmentek a kis kápolna mellett, ahol Mária Krisztina, Savoya szent királynéja nyugszik és betértek a tágas sekrestyébe. A sekrestye mélyében egy márványoltár állott és ezen nyolcz gyertya égett. A plébános fekete bőrből való karosszékben ült és mikor a két násznagy belépett, fejét megbillentve, csak ennyit mondott:

- Jó estét, jó estét.

A násznagyok köszöntötték és megálltak, miközben a sekrestyés négy széket és két bársonypárnát helyezett az oltár elé.

- Mi nem kapunk párnát - szólt halkán Marco Palliano.

- Egy órai késés: Laura és Cesare nyilván megölték magukat - szólt fagyosan Giulio Carafa.

A két jó barát bosszankodni kezdett.

- Miért nem foglalnak helyet, uraim? - szólt a plébános és összekulcsolta két kezét a hasán.

- Soká kell még várni? - kérdezte Giulio Carafa.

- Én miattam már elmentek volna - dörmögte a plébános - nem jó annyira megvártni az örök istent.

A csengetyű azonban ismét megszólalt és a sekrestyés, még egyszer fogta vékonyka viaszgyertyáját és távozott.

A plébános felkelt és két-három lépést tett az ajtó felé, hogy a jegyesek elébe menjen.

A jegyesek végre megérkeztek. Egyedül voltak és Cesare karját nyújtotta Laurának, egyik kezében a kalapot, a másikban pedig fekete keztyűjét szorongatta.

Laura tiszta fehérben volt. A nehéz rövid selyem ruha szorosan simult derekához és gazdag ránczokban hullott alá.

Egyetlenegy ékszer sem volt rajta.

Fején s a homloka, meg a halántéka körül fényes lehelletszerű, szőke haján, a szokásos fehér fátyol s a narancsvirág-koszoru helyett, fehér zárt csipkekalapot viselt, melyen apró, fehér mirtuszvirágok voltak. Kezében fehér bársony imakönyvet tartott és fesztelenül nehezedett Cesare karjára.

Fehér arczán, melyen bágyadt pir ült, egészen közömbös kifejezés ült. A legcsekélyebb nyoma sem volt rajta a derűtségnek, mert nem mosolygott gyönyörű, kék szeme, mert nem kaczagott üde, szép ajaka.

Cesare Dias smoking-ban volt, fekete gyöngygombokkal. Rajta volt fekete felöltője.

Kalapján fekete fátyol volt, feketék voltak a keztyűk is. Ő tehát nem tett valami nagy előkészületeket az esküvőre. Cesare szorosan ragaszkodott a gyászhoz, míg ellenben Laurán nem igen látszott meg, hogy elhalt nővérét gyászolná.

Már két hónapja mult el a haláleset óta és Cesare még mindig mély gyászban volt. Arczán meglátszott, hogy valami nehéz gond nyomja lelkét.

De azért nyugodt, teljesen nyugodt volt, egyetlenegy izom sem rándult meg arczán, mosoly nem volt szemében. Nem volt sem szomorú, sem vidám, sem közömbös, hanem mély gondolatokba volt elmerülve, olyannyira, hogy úgy rémlett, mintha egész élete egy gondolatba volna összpontosulva.

Cesare halkán, hamarosan bocsánatot kért a plébánostól, hogy elkésett. A plébános nagy komolyan hallgatott és mintha várna még valakit, folyton a sekrestye ajtaja felé nézett. Ezalatt a jegyesek a két tanuhoz közeledtek és üdvözölték egymást.

- Ritkán szoktam késni - Szólt Cesare, miközben Laura nyájasan kezét szorított a két baráttal.
- A menyasszonyok nem kötelesek pontosan megérkezni - szólt Palliano és udvariasan meghajtotta magát.
- Én késtem és nem Laura. Ő készen volt már félkilenczkor - válaszolta Cesare hidegen.
- Jobb későn, mint soha, - mormogta Carafa és a Laura elkomolyodott arczáról rögtön észrevette, hogy ostobaságot mondott.

Cesare Dias egyébiránt úgy tett, mintha nem is hallotta volna. A plébános a szertartásos ruhába öltözve közeledett feléjük.

- Tehát nem jönnek? - szólt a vőlegény felé fordulva.
- Kik?
- A rokonok, a vendégek.
- Nem jön el senki - felelte Cesare, keményen.
- Komolyan, még a násznagy sem?
- Még a násznagy sem. Talán szükséges.
- Leszek én az, leszek én az - ajánlották mindjárt Giulio Carafa és Marco Palliano, látván, hogy a jegyesek zavarba jönnek.
- Önök a tanúk és ha éppen nem akarják, nincs szükség a násznagyra - szólt a plébános, és az oltár felé ment.

Mialatt Cesare Dias és Laura Acquaviva az oltárhoz közeledtek és aztán a két bársony párna előtt megállottak, a sekrestyés a többi gyertyát is meggyújtotta. A sekrestye azonban félhomályban maradt, magas szekrényeivel, széles nagy asztalaival és egyszerű márványoltárával.

A pap az oltárhoz lépett és a sekrestyés követte őt, a lépcsőkre térdelve és lehorgasztott fővel ismételve az imádságát.

Laura kinyitotta fehér bársony imádságos könyvét és olvasni kezdett belőle. Cesare lesütött szemekkel, lehajtott fővel állt mellette. A két tanu valamivel közelebb lépett a jegyesekhez.

- Hallod-e Giulio - suttogta Marco a barátja fülébe - hiszed-e, hogy Cesare végrendeletet csinált?
- Nem tetszik nekem Cesare - felelte a másik, halkán.

Elhallgattak. A pap elmondta a Miatyánkot és Laura nyugodtan, lassan ismételte a pap szavait, Cesarenak is imádkoznia kellett volna, de ő abban a sekrestyében, mise, zene, násznagy, a fényes és misztikus pompa nélkül, nem érezte úgy, mintha esküvőn lett volna.

És a helyett, hogy imádkozott volna, egészen más, nyilván attól a templomtól távol eső dolgokra gondolt, mert úgy tűnt föl, mintha nem is hallotta volna a rituális kérdést.

- Ön, Cesare Dias, akarja-e törvényes nejeinek Laura Maria Acquaviva kisasszonyt?

Nem felelt, mert nem hallotta. Laura rátűzte szemét és csak annyit mondott:

- Cesare!

És a pap, a ki alig bírta elpalástolni ámulatát, lassabban, a vőlegénynek szemébe nézve, újból kérdezte tőle:

- Ön, Cesare Dias, akarja-e törvényes nejének Laura Maria Acquaviva kisasszonyt?

Cesare a papra nézett, azután halkán így szólt:

- Igen.

És mély sóhaj tört ki kebléből, minőt csak a fájdalom szülhet.

- Ön, Laura Maria Acquaviva, akarja-e törvényes férjének Cesare Dias urat?

- Igen - szólt hirtelen a leány, alig észrevehető és nyugodt mosolylyal az ajkán.

- Önök, Cesare Dias és Laura Acquaviva a házasságban egyesültek és megáldom önöket az atya, fiu és szent lélek nevében.

És miközben mind a ketten mélyen lehajlott fővel, megalázkodva a párnákon letérdeltek, a pap egy latin imádságot mormogott, keresztet vetve a levegőben s az új házaspár fölött. Azután Cesarehez fordulva, így szólt:

- A gyűrűt.

Cesare megdöbbenve nézett rá.

- Cesare, a gyűrűt - szólt Laura nyugodtan.

És feléje nyújtotta hófehér kezét, melyről lehuzta volt a keztyűt. Cesare akkor föleszmélt és a mellénye zsebéből egy karikagyűrűt szedett elő, melyet az odanyújtott fehér kéz ujjára dugott. Keze annyira reszketett, hogy kétszer nem sikerült neki a gyűrűt a nő ujjára tenni. A mit csupán csak az ifju menyasszony vett észre.

A pap is oly különös pillantást vetett rájuk, mintha az egész dolog nem tetszenék neki. Pedig az iratok mind rendben voltak. A pápa megküldte a diszpenzációt, a mire okvetlen szükség volt, mert a jegyesek sógorok voltak.

A menyasszony nyugodtan térdelt a párnán, arczán a megindulásnak legcsekélyebb nyoma sem látszott. A vőlegény egészen elmélyedt gondolataiba szinte önfeledten, mintha nem tudná, mi történik körülötte. A tanuk pedig, épp úgy, mint a pap, bámuló és néma szemlélői voltak a kinos jelenetnek.

A plébános tudtukra akarta adni, hogy elmehetnek; keresztbe tette a kezeit a mellén. Laura megértette.

- Vége van? - szólt a nő.

- Vége.

- Ah, jól van.

És felkelt a párnáról. Cesare meg se moczczant; gondolkozott.

- Gyerünk, Cesare - szólalt meg ismét Laura.

És a nélkül, hogy keresztet vetettek volna magukra, a nélkül, hogy meghajoltak volna az oltár előtt, az új házaspár hátat fordítva a papnak, a két fiatal emberhez szegődtek, a kik a szokásos konvencionális üdvözlésekkel fogadták mindkettőjüket.

Cesare némán fogadta, Laura azonban vidám mosolylyal.

A plébános levetette stoláját és szinte megkönnyebbülten dörzsölte kezeit, de ezalatt a sekrestyés valamit előkészített a sekrestye nagy asztalán. A házaspár Marco Pallianótól és Giulio Carafától követve, éppen távozni akart, midőn a plébános visszaszólította őket:

- Hát az aláírás? Nem akarják aláírni?

Laura kérdő pillantást vetett Cesarera. Ő nem tudta, hogy erre szükség van. Hiszen sohasem volt még esküvőn, még a nővére esküvőjén sem volt jelen.

Cesare özvegy ember létére, tudhatta volna, hogy mire van szükség, de úgy látszott, ő abban a pillanatban mindenről megfeledkezett.

A plébánia nagy anyakönyve nyitva állott, mellette ódon sárgaréz tintatartó.

- Ird alá, Cesare, - sugta neki a nő.

A férfi lehajolt és reszkető kézzel, vékonyka, finom betűkkel aláírta a nevét. Azután letette a tollat a tintatartóra, a nélkül, hogy eszébe jutott volna, hogy Laurának is alá kell írnia.

Laura szokott fesztelenségével felkapta a tollat és először írta alá asszonyi nevét: Laura Dias Acquaviva. Azután kecses mozdulattal fölemelkedett és átnyújtotta a tollat Giulio Carafának.

- A tanuk aláírták nevüket és ezzel véget ért minden.

- Jó éjszakát, plébános ur - mondta Laura és karját a Cesare karjába fűzte.

- Jó éjszakát, uram - válaszolta a pap, még egy pillantást vetve a bizarr házaspárra: násznagy, rokonok nélkül, a vőlegény gyászban, a menyasszony pedig fehér fátyol és narancsvirág nélkül.

Cesare és Laura előtt a sekrestyés ment, gyertyával a kezében, utána pedig Marco Palliano és Giulio Carafa. A misztikus homályban végigmentek a nagy templomon, de nem a nagy ajtóig, mert a sekrestyésnek talán nehezebbre esett azt kinyitni, hanem a kis ajtóig, mely hirtelen becsukódott a négy sötét alak után. A két fogat a sötétben, a kolostor udvarán várt rájuk. Laura fehér alakja, ki magával vitte férjét, a kocsi felé közeledett, könnyed, suhanó léptekkel. Carafa és Palliano a kocsiig kísérték őket és kezet szorítottak egymással. Laura keze, melyet Giulionak nyújtott s a Cesare keresztelték egymást, a hogy ez a Marco kezét szorongatta:

- Nem jó keresztbe tenni a kezeket - szólt Marco, a babonás ember meggyőződésével.

- Rossz jel? - szólt Laura, alig észrevehető mosolylyal.

- Nem hisz a rossz jelben? - kérdezte meggondolatlanul Palliano és rögtön megbánta kérdését.

- Éppen nem - felelt Laura, a kocsira szállva.

- Holnap utazol, Cesare? - kérdezte Giulio Carafa és újabb oktalanságot követett el.

- Igen, utazom.

- Hová?

- Még nem tudom. Majd Rómában határozok.

- Majd Rómában határozunk - javította ki Laura udvariasan.

- Helyes - szólt fagyosan Cesare.

- Remélem nemsokára visszatérnek.

- Talán januárban - felelte Laura, látva, hogy Cesare nem beszélt és cigarettákat keresett tárczájában.

- Valamelyik januáriusi napon talán - felelte Cesare különös hangon, most meg a gyufát keresve.

- E szerint jó éjszakát és szerencsés utat, - szólt a két fiatal ember, a hogy a kocsiját becsukódott és kalapot emeltek, miközben Cesare már cigarettázott.

Az új házaspár kocsija kirobogott a kolostor kapuján és eltűnt. Giulio Carafa és Marco Palliano egymásra néztek a sötétben és észrevették, hogy mind a ketten mosolyognak.

- Láttál-e már ilyen csudát?

- Nem én, barátom.

- Magam se. Örülsz, hogy eljöttél?.

- Örülök. Egy kicsit soká várahoztunk, ez az egész.

- Láttad, milyen hamar házasodik meg az ember?

- Láttam.

- Nem volna kedved megtenni?

- Ma este a legkevésbé.

- Nem irigyled Cesaret?

- Nem.

- Hát Laura nem tetszik neked?

- Tetszik, de nem irigyem Cesaret.

- Nem értelek.

- Oh, tökéletesen értesz.

- Talán... - szólt Giulio, elgondolkozva. - Talán igazad van, szegény Laura, eszerint!

- Szegény... így hát magától értetődik, hogy nem irigyeljük Cesaret s hogy szánakozunk Laurán.

- Természetes.

- Hová vigyelek? - kérdezte Giulio Marcotól, a kocsiba szállva.

- Lilinához. Szükségét érzem, hogy ostobaságokat beszéljek.

- Boldog ember, te legalább elmehetsz valakihez!

- A régi.

- Boldog, boldog ember vagy barátom - suttogta Carafa, miközben Chiaia felé hajtottak.

- Ha meggondoljuk, hogy Cesare még nem is neveletlen!

- Világos.

.....

Az új házaspár, a hogy Toledo felé hajtatott, egy kukkot sem szólt egymáshoz. Laura kétszer vagy háromszor Cesare felé hajolt és rászégezte szemét. Cesare azonban maga elé bámulva cigarettázott.

Laura karját lassan a Cesare karjába csusztatta és hozzá simult.

- Mi lelt, Cesare?

- Semmi.
- Rosszul vagy?
- Pompásan.
- Rosszkedvű vagy?
- A világért sem.
- Jókedvű vagy?
- A világért sem.
- Mi vagy hát?
- Közömbös, Laura.

A fiatal asszony egy pillanatra megrendült és összevonva szemöldökét.

- Mire gondolsz?
- Mi közöd hozzá?
- Nagyon is van, - mondá.
- Én sohasem kérdeztem tőled, hogy mire gondolsz, Laura.
- Rosszul teszed. A feleséged vagyok: hát kérdezned kellene.

Cesare elhallgatott és arcát a kocs ablaka felé fordította.

- Mondd Cesare, mire gondolsz?
- A dolgaimra.
- Tudni akarom.
- Micsoda gyermekes és hiábavaló kíváncsiság ez?

Egy pillanatig csönd volt. Azután egy újabb kétségbeesett kérdés.

- Hallottad, Cesare?
- Én? Nem.
- Szeretsz?

Cesare nem felel és tovább cigarettázik.

- Mondd, szeretsz-e?
- Mindig okos nőnek gondoltalak, Laura - felelt Cesare fagyosan.
- Nem hiszed többé, ma este?
- Ha efféle kérdésekkel faggatsz, azt kell hinnem, hogy felleg borult tiszta, minervai elmédre.
- Minerva eltűnt, az okosság elenyészett - szólt Laura tompán.
- Kár!
- Te folyton a multat siratod, Cesare. A mi nagyon udvariatlannak tüntet föl téged - és már harag reszketett hangjában.
- Lehet, hogy udvariatlan vagyok, de igazságos.
- Jobb udvariasnak és igazságtalannak lenni. Jobban szeretem az igazságtalanságot.

- Te is az voltál valamikor, Laura.

- Átkozott legyen annak a napnak az órája és annak az órának a pillanata.

- A mint tetszik, - szólt Cesare, lehajtva fejét, mintha helyeselné az átkozódást.

Laura kezeivel görcsösen szorongatta az imádságos könyvet. A harag torkába fojtotta a hangját. De nyugodtnak akart feltűnni, mert tudta, hogy úgy sem tud szembeállni a Cesare fagyos közömbösségével.

Néhány pillanatig némán meredt maga elé, hogy megfékezze háborgó lelkét s visszanyerje nyugodt hangját.

- Bocsáss meg, Cesare, - kezdte ismét, megalázkodva, szeliden.

- Nincs mit megbocsátanom; - némi bánat rezgett szavában.

- Igen, szükségem van a bocsánatodra. Olyan gonosz vagyok néha.

- Mindnyájan arra születünk.

- Nagyon szeretlek, Cesare, azért vagyok gonosz.

- Rosszul teszed, ha nagyon szeretsz.

- Rosszul teszem? És miért?

- Mert ez a szerelem haszontalan, Laura. Azonkívül káros is.

- De Cesare, Cesare, nem tudod, mit beszélsz!

- Kedvesem, egy kicsit nyugodtabban. Tudod, hogy mindig gyűlöltem a szccénákat. Tudod, hogy, sajnos, sohasem hittem a szccénáknak - és hangja reszketett, a hogy visszaemlékezett erre - tudod, hogy idegeim megrendültek s hogy nagy nyugalomra van szükségem. Te szeretsz? Nagy hibát követsz el ezzel és nekem is, magadnak is nagy fájdalmat okozol velem. Pedig valljuk be őszintén, haszontalan a mi életünk.

- Te teszed kinossá az életünket. Mi boldogok lehetnénk most.

- Nem lehetünk többé boldogok, Laura.

- De miért?

- Hát erőnek erejével kizozni akarsz? Rám akarod erőszakolni érzelmedet, szentimentálisan, tragikusan? Hibát követsz el, ha szeretsz: én elveszett ember vagyok.

- De miért?

- Ejh, ha nem érted, ne vitatkozzunk.

- Te lábbal tiprod a boldogságunkat, Cesare.

- Kár fessegetni a dolgot, kedvesem, és mindenek fölött ne áltasd magadat. Ne szeresd többé ezt a halottat.

- Belőled kihalt minden remény, minden vágy?

- Nem egészen. Van egy vágyam; te jól ismered.

- Mi?

- Az, hogy megverekedjem Caraccioloval. Vagy én ölöm meg őt, vagy megöletem magamat általa - kiáltotta kitörő hévvel.

- Egyéb semmi?

- Egyéb semmi.

- Hát én?

Cesare egy hirtelen mozdulatot tett és elhallgatott.

- De te nem találtad meg Caracciolt - folytatta Laura, nyersen, kegyetlenül támadva meg Cesaret.

- Igaz, nem találtam meg. Négy hónapig utaztam, folyton kerestem és valahányszor azt hittem, hogy rábukkanok, csak hült helyét találtam már. Irtam, telegrafáltam neki, mind hiába. Flórenczbe, ahol egy hónapig tartózkodott, két nappal az elutazása után érkeztem meg. Ugy látszik, a végzet így akarta. Azt hallottam, hogy egy herczegnő után utazott... Ugy gondoltam, jobb lesz Nápolyba visszatérni és itt várni... talán megjön.

- Ő nem igen hű a sirokhhoz - kiáltotta Laura és maró gúny hangzott szavából.

- Becstelen vagy... - vágta arczához Cesare halkán, fagyosan.

- Te nem igen adhatsz neki leczkéket a hűségből - kiáltotta Laura a dühtől elvakultan.

- Részeg voltam aznap este.

- Szent isten, szent isten! - és elfödte arczát két kezével, az iszonyatos sértés miatt.

A palotába értek. A kocsi berobogott az udvarba és megállott a lépcsőház előtt. Uj portás köszöntötte az uj házassokat, talán nem is tudta, hogy esküvőről jönnek.

- Laura, a nélkül, hogy hátrafordult volna, felsietett a lépcsőkön, miközben Cesare lassan, ébenfa pálczáját a lépcsőkön vonszolva, követte a nőt; a kapus kétszer huzta meg a csengetyüt.

Fenn az emeleten egy inas feltárta a vörös posztóval bélelt ajtót és fölemelte a bársony kárpitot. Uj inas volt ez, és uj volt a szobaleány is, a ki megjelent a szalon ajtajában. Diasék palotájában a régi cselédeket mind elbocsátották. Ez Laura műve volt, a ki felhasználva a Cesare távollétét, a cselédeket ujakkal felcserélte. Hasonló sors érte Stella Martinit is, kinek néhány ezer lirát adott; a vén nevelőnő könyezve hagyta el a házat és úgy érezte, hogy a Dias és Acquaviva családok tragédiája még nem ért véget.

Laura az egész házat is átalakította. Csak a Cesare szobáját hagyta érintetlenül. Elzárta Anna szobáját, s folyton magánál hordta a kulcsát.

Midőn Cesare visszatért utjáról, egyenesen a *Bristol*-szállóba ment. Nem akart visszamenni a piazza della Vittorián lévő palotájába, mert még most is rémület fogta el, ha a történetekre gondolt.

Laura huszszor is elment hozzá a szállóba, s arra akarta birni, hogy térjen vissza palotájába. De Cesare ellent tudott állni a kísértésnek. Borzadva utasította vissza a nő kéréseit.

És mégis az nap este, az esküvő után, abban a hitben, hogy Laura végre békében hagyja, szinte öntudatlanul lépett, hét álló hónap után először, a szomorú palotába. Az előszobában Laura tetőtől-talpig végigmérte Cesaret. Cesare mozdulatlanul állt, kalapjával és sétatálczájával a kezében, széjjelnézve a szobában. Laura nem merte megszólítani. Végre megszólalt:

- Nem jössz be egy kicsit?

- Ha tovább sértegetjük egymást, nem, - felelte Cesare, bosszus mozdulattal.

- Nem többé, nem többé, - esedezett Laura és diadal villant fel szemében. - Gyere.

És bevezette a szalonba, mely a régi ebédlőszobában volt. Minden megváltozott a szobában: a diszitések színe, a butorok alakja, a kárpitok, a képek, sőt a csecsebecskéket is olyan ügyesen rakosgatták széjjel, hogy lehetetlen volt rájuk ismerni.

Egymással szemben foglaltak helyet.

Laura lassan levette kalapját és egy kicsit megigazgatta szőke haját, belenézve a széles, ezüstkeretű tükörbe.

Azután lassan, térdenállva Cesare mellé csuszott és a félénk gyermek módjára, a ki bocsánatért és pártfogásért esedezik, a térdeire hajtotta homlokát. Cesare gyöngén megsimogatta a haját, mintha neki és önmagának akarna megbocsájtani. Tettében nem volt sem szenvedély, sem szerelem, csak engesztelés s önmaga és ő iránta érzett titkos könyörület.

Laura mindent megértett, de nem akarta megzavarni a pillanatnyi békét. Térdenállva maradt előtte, szemébe tüzve tekintetét, alig mosolyogva, gyönyöríttasan a pillanatnyi lelkinyugalomtól.

De Cesare kezének gyöngéd czirógatását nem vette Laura csupán békejelnek. Ő még a megindulást is kiérezte belőle. És ekkor Laura félénken, tétovázva, megfogta a Cesare kezét, ajkához emelte és hirtelen megcsókolta. Cesare hagyta, hogy tegye, a nélkül, hogy keze megremegett volna és Laura még egyszer megcsókolta ujjait, gyöngéden, gyermekes ragaszkodással.

Cesare lesütötte szemét és más nem látszott meg arczán, mint az, hogy fáradt és gondolataiba van elmerülve. És kezét megszabadítva, szomoruan megsimogatta még egyszer a fejét és így szólt:

- Szegény...

- Sajnálsz engem? - kérdezte Laura s nyugtalanul emelte föl fejét.

- Igen, Laura. Megtanultam sajnálni.

- Miért sajnálsz?

- Mert szomorú a sorsod, gyermekem.

- Magam választottam ezt.

- Akkor hát azért sajnállak, mert rosszul választottál.

- Nem bánom! Nekem ez tetszik.

- Nem tetszhetik neked. Ah, Laura, Laura, nem a dráma az élet kritériuma; mert a dráma feldulja az embert és kidobja őt a valóból. És azok a lelkek, kik megszerették a drámát, soha sem lesznek nyugodtak. Nem láttad, hogy mi volt a mi esküvőnk?

- Nem bánom.

- Milyen különös és gyászos történet: az a templom, éjjel, az az áldás, mely öt perczig tartott és az a két tanu és mi magunk, milyen végtelen szomorú dolog. Gondolsz-e rá, Laura?

- Nem bánom, csak az enyém légy!

- Milyen kicsiny és mulandó tulajdon - jegyezte meg Cesare gúnyos mosolylyal.

- Semmi sem teszi tönkre a tényt: a férjem vagy Cesare - szólt Laura büszkén.

Hiába volt a kevélység: rögtön észrevette. Mind a ketten olyan lelkiállapotban voltak, hogy csak a legfinomabb, a leggyöngédebb modor menthette meg őket a végzetes összekocczanástól. És nagy erőfeszítésbe került, hogy ettől tartózkodják. Laura ajkába harapott, de a szót már elvetette, hasztalan volt minden.

- Nem tehettem másként, - mormogta Cesare, ébenfa sétatálczája gombjával játszadozva.

- Tehát erővel? - kérdezte Laura, felemelkedve; mereven állott előtte, tetőtől-talpig végig-mérte.

- Nem erővel. Nem vonszoltál az oltár elé, nem mondtam *nem*-et a papnak. Tehát nem erővel, hanem szükségből.

- Másképpen... másképpen, nem vettél volna el?

Laura hangjában végtelen harag rezgett és kék szeme szikrát hányt. Cesare észrevette és ki akarta kerülni a közelgő, kínos jelenetet.

- Laura ne beszéljünk erről, végezzünk.

- Nem, nem, - fakadt ki Laura - beszéljünk csak. Mi másról beszélhetnénk? Más ugy sem érdekel engem, meg téged... te meg hallgatni akarsz? Mindent meg kell mondanod... most meg kell mondanod, érted!?

- Micsoda élet! - mormogta Cesare, halkán, csüggetegen.

- Boldogtalan vagy, ugyebár?

- Nagyon boldogtalan, édesem. Egyébiránt, te is.

- Ha... ha nem láttuk volna egymást az nap este, a *Bristol*-ban, nem vettél volna el, nemde? Hogy jóvá tehesd a hibádat, ugyebár? A hogy a regényekben szokás az elcsábított ostoba leányokkal tenni. Mert tisztességes ember vagy, csakis ezért, nemde?

- Laura, hallgass, vagy elmegyek.

- Mít! Nem hallgatok; és nem megy el! Ha aznap este nem buktam volna karjaid közé, sohsem vettél volna el? Mondd? Felelj, felelj, hadd lássam, van-e bátorságod felelni!

- Bátorságom? Igen. Azért vettelek el, mert tisztességes ember vagyok.

- Nem másért? - kérdezte Laura, remegve az izgatottságtól.

- Nem másért.

- A multért sem?

- A multért sem.

- A szerelemért sem?

- Micsoda szerelemért?

- Tehát nem én miattam?

- Te miattad, nem.

- Hát mi másért, a mi erősebb, mint én, mint a szerelem?

- A becsületért, Laura.

- És mondd, mondd még egyszer, ha a becsületet nem kellett volna jóvá tenni, te nem vettél volna el?

- Sohasem.

- Oh istenem, hallottad, hallottad?! - jajdult föl Laura, két kezét az égnek emelve.

- Te az istent hívod tanuképpen a legfurcsább dolgokhoz, kérlek, hagyd békén a jó istent.

- Milyen férfi, istenem, milyen férfi! És én elbuktam ő miattam.

- Elbuktál? Nem igen; azt hiszem.

- Elbuktam, meghaltam, ezért a férfiért?
- Ha nem csalódom, jó egészségnek örvendsz. És valószínűleg nem igen fájlalod, hogy elbuktál.
- Paraszt! - vágta arczába Laura sötéten.
- Tehát csakugyan a komoly sértegetésekre került a sor. Ha van még valami hasonló jelződ, megengedem, hogy reám alkalmazd. Sőt azt is megígérem, hogy nagy türelmem lesz. Csak mondd.
- De Cesare, a kétségbeesésbe kergetsz. Mit akarsz velem?
- Semmit, éppenséggel semmit. Ha azt hiszed, hogy használ a te lelki bajodnak, ha sértegetsz, felhatalmazlak, hogy használhasd ezt az orvosságot.
- Az én szavaim közömbösek neked?
- Sok más dologgal együtt, megvallom.
- De nem látod, hogy én vagyok a legnyomorultabb nő e földön?
- Hát én mi vagyok? - kiáltotta Cesare, felszökve.
- Te férfi vagy!
- Ad, nagyszerű dolog férfinak lenni! Nagy szerencse. Kár, hogy nem tudom eléggé megbecsülni! Te nő vagy, igaz, de a nőnek az a sorsa, hogy szenvedjen. És minden tulajdonsága arra való. A férfi azonban arra született, hogy boldog legyen és benne semmi se alkalmas a fájdalomra. Te nő vagy, kétségbeeshatsz; én nem tudok sirni, nem szabad sirnom. Férfi, igen: szép szó! Többet szenvedek, mint ezer nő együtt véve, és nem sikolthatok, sem nem tördelhetem a kezeimet, sem nem téphetem a hajamat.
- De miért szenvedsz annyit? - kérdezte Laura csüggetegen.
- Hadd el, Laura, ne kérdezd.
- És mégis sok idő mult el azóta; és mégis nincs emberi fájdalom, melyre ne hozna enyhülést az idő.
- Azt hiszed, hogy én is úgy felejtethetek, mint az inasom, kinek egyetlen gyermeke difteritiszben halt el?
- Én nem tudom, miért szenvedsz annyit, - szólt Laura, különös mozdulattal.
- Ha nem tudod, hallgass.
- Mondd meg, Cesare.
- Ne kérdezd.
- Mondd meg, ki tudja, talán megvigasztalhatlak...
- Oh nem!
- Talán... kísértük meg... Hát nem szeretlek téged... nem vagyok a te feleséged... a te szerelmes feleséged?
- Ezek a szavak bántanak engem. Laura, te nem vigasztalhatsz meg.
- Akkor nem szólok - szólt Laura türelmesen. - Bánjál velem úgy mint férfi, mint barát.
- Hasztalan, úgy sem értenél meg.
- Cesare, ne utasíts el. A segítség jöhet bárkitől. Mondd mi nyomja lelkedet.

- Nem szorultam szájalomra.

És a hogy e szavakat kiejtette, úgy látszott lelkének nagy büszkesége egyszerre csak összeomlott. Leült Cesare mellé, oda huzta a zsöllyét, úgy, hogy egyik karját rátehetette az ő széke támlájára és feléje hajolt. Kérte, mondja el neki titkos gyötrelmét és szemében meglátszott a vigasztalhatatlan kimerültség, a legyőzetés fájdalmas kifejezése. Laura nem volt szelid teremtés, büszke, erélyes és eltökélt lélek volt, azonban koronként meglátszott rajta, hogy egész lény a legyőzetés kinjaiban vergődik.

- Cesare, miért nem mondd meg, mit gondolsz, mit érzel? ugyebár elfelejtetted, hogy a közös bűn, a közös bűnbánat szoros köteléke fűz össze bennünket? Kinek mondd el, kivülem, ezt a titokzatos lelkizavart? Lehet-e neked kivülem más bizalmas embered? Együtt vétkeztünk, együtt is bűnhődjünk. Miért nem nyújtod felém kezedet? Miért akarsz egyedül szenvedni?

- Mert ez a szenvedés, igazán egyedülálló.

- Nem oszthatom meg veled én?

- Nem; kizárólagos tulajdonom - és gúnyos mosoly lebegett ajkán.

- ...A mult természetesen csak téged illet? - és habozva ejtette ki e szavakat.

- Igen.

Laura egyik kezét végigvonta homlokán. És nagy erőltetve, ismét szóhoz jutott:

- Talán valami sötét képzelődés?

- Nem, Laura, valóság?

- Lelki, vagy idegbaj talán?

- Nem: férfi vagyok és minden férfi így szenvedne az én helyzetemben.

- Tudni akarom, hogy mi az.

- Laura, te nő vagy, ezeket a véghetetlen keserőségeket, melyek véghetetlen haraggal vannak keverve, csak férfi értheti meg.

- Hát más a női és más a férfi érzelem?

- Igen, Laura, sajnós.

- A szerelem mindenütt egyforma - kiáltotta Laura.

- Miért beszélsz szerelemről?

- Mert a szerelem miatt szenvedsz, Cesare! Annak a sápadt halottnak a szerelme miatt, a kit nem tudsz elfelejteni!

- Hiszed te ezt? Hiszed? - kérdezte tőle Cesare.

- Hogyne hinném! De mást nem hiszek! Másban nem is hiszek, mint ebben a kétségbeesett szerelmedben, mely vesztemet okozza majd! Hogyne hinném! Hiszen én, az élő teremtés, csak attól a halottól félek, értetted?

- Szörnyű dolog! - mormogta a férfi magában és fejét lehorgasztotta.

- Te szereted őt, ennyi az egész - jelentette ki Laura, székében hátradőlve, vonagló kezét szőke hajába mélyesztve és egész valójában remegett.

De Cesare nem hallgatott rá. Ugy válaszolt szavaira, mintha a lelkiismerete visszhangjára felelne.

- Én nem tudom, hogy szeretem-e őt - szólt Cesare halkán - hogyan tudhatnám, ha ő meghalt? Csak élt volna még legalább egy napig, akár haldokolva, mikor már szíven lőtte magát! Most tudnám, vajjon szeretem-e. Csak legalább még huszonnégy órát élt volna, nem több, mint huszonnégy órát! De hirtelen halt meg, nem is láttam őt meghalni; egy szót se szólt. Lehet-e úgy szeretni a halottat, mint az élő teremtetést?

- Te szereted, szereted... - szólt Laura, kitörő fájdalommal...

- De én férfi vagyok: nem képzelődtem volna. Nem voltam soha érzélgős képzelődő. Nem szenvedtem volna nő miatt, sem élő, sem halott miatt!

- Ne mentegesd magad, te szereted - zokogta Laura.

- Ide hallgass. Én nem tudom, hogy szeretem-e. Nem tudom, hogy önző élvezetekkel teli élet után, érzélgő teremtetéssé változtam-e. Nem tudom, egy negyven éves ember oly hirtelen megváltozhat-e. Én sohasem szenvedtem és nem tudom, hogy eljött-e a fájdalom órája. Nem tudok semmit! Ennyi zür-zavar közepette, ebben az ámulatban melyet képtelen vagyok legyőzni, egy határozott, makacs, elviselhetetlen gondolatom van.

Laura felkapta fejét és ránézett. Cesare elsáppadt, hangja remegett:

- Elviselhetetlen a gondolat, hogy Anna megcsalt engem.

- Te szereted őt, - kiáltotta Laura, kétségbeesetten - mert a ki féltékeny, az szeret!

- Elviselhetetlen! - kiáltotta, mintha nem hallotta volna azt, a mit Laura mondott - nem bírom el. Azon igyekszem, hogy legyőzzem ezt a féltékenységet, hanem ez győz le mindig engem. Nem bírom el. Megmérgezte a véretem ez a gondolat, hogy megcsalt. Az a gyanum, hogy megcsalt. De mit is beszélek. Nem gyanu ez, hanem igazság s ezt nem viselheti el az ember!

- Uram, uram, minő büntetés!

- Elviselhetetlen! Ide hallgass. Az idő elmúlt, szórakozni akartam, hogy megszabaduljak a féltékenység eme rögeszméjétől, de semmitsem menthetett meg. Megláttam azt a házat, Laura, érted, a hol együtt voltak, egy óráig, két óráig, nem tudom hány óráig, a halál előtt.

Az egy zárt, titkos gyönyörrel teli szoba, mintha a szerelem részére csinálták volna! Láttam a virágokat, a könyvet, a költeményt, a vörös zsámolyt a zsöllye előtt, a hajtút, mely fekete, szétbontott hajából hullott ki! Mindent láttam. És mindezek között egy vízió jelent meg előttem. Ők voltak, ketten, szerelemről beszéltek, egymás mellett forró, lángoló ifju arcukkal, csókra sóvár ajakkal, ölelésre váró karokkal... úgy, ez annak a napnak a víziója... ez a mai napnak... a mai éjszakának...

- Minő büntetés, minő büntetés - susogta Laura zokogva.

- Elviselhetetlen, elviselhetetlen! A képzeletemben ég ez a vízió, kérlelhetetlenül lángol benne. Igyekszem, hogy ne gondoljak arra a jelenetre. Az emberek közé járok, utazom, de mihelyst egyedül maradok, este, a szobámban, borzadással látom nőmet ott, Luigi Caracciolo karjai között.

Laura borzadva nyöszörgött s úgy érezte, hogy megőrül.

- És fájdalommal nem hagy alább az idő multával. Kevéssel ezelőtt még csak éjjel gyötört ez a szörnyű féltékenység, hanem most már, ha látok egy férfit s egy nőt, kik szeretik egymást, Annát és Luigit ismerem fel bennök. Ha egy csók csattanását hallom, azt hiszem, hogy Anna és a Luigi ajkai tapadnak egymáshoz, hosszú csókban. És ha nappal, éjjel arra gondolok, hogy a zárt ajtó mögött, a csukott ablakok mögött, az elzárt szobákban, mindenütt örült szerelmek vannak, kik csókolják, ölelik egymást és véghetetlen boldognak érzik magukat, Laura,

én abban az örült féltékenységben szenvedek, hogy minden szerelmes párt, Luiginak és Annának vélek!

Laura elborzadva meredt rá szemével. És a kimondhatatlan kétségbeesés hangján, tágranyitott szemekkel így szólt hozzá:

- Rettegek és irtózom a szerelemtől most, mert ők szerették egymást.

Elhallgatott. Valóban gyászos csönd volt.

Cesare elmondta ama hét hónap benső kinjait. Azért mondta, mert nem bírta el többé, mert az emberi fájdalom ki kell, hogy törjön egyszer egy iszonyu kiáltásban, mint a halálra sebzett vadállatnál, mely nem tud meghalni.

Elmondta, a nélkül, hogy arra gondolt volna, kinek mondja el és hol, milyen órában, mert nem volt fogalma az időről, a térről, a tényekről, csupán csak az üvöltés szükségének hódolva.

Ilyen volt a férfi.

A nő pedig hallotta a szörnyü valót, egyre növekvő, fojtó rémülettel és megrendült az ijesztő kiáltástól, a melyből a férfi lélek minden fájdalma kihallatszott.

Hallotta, a nélkül, hogy képes lett volna egy tiltakozó szót is kiejteni. És azt érezte, hogy egy jóvá nem tehető lelki tragédia előtt áll.

Belátta tehetetlenségét ezzel az érzellemmel szemben, melyet semmi sem győzhetett le, a melyet a megcsalt férfi fékezhetetlen ösztöne élesztett.

Hallgattak. Együtt vétkeztek, együtt követték el a bűnt, a mely okozója volt annak a tragédiának, együtt bűnhődtek. De azért mégis egymás ellen fordultak és Laura a végső kétségbeesésben, Cesare utolsó szavai hatása alatt, rettegetve a jövő boldogtalanságtól, még egy végső kísérletet tett.

- Cesare - szólt Laura - Cesare, gyere velem.

- Hová? - és megdöbrent. Nem tudta, mit hall, nem tudta, mit mond neki Laura.

- Gyere, gyere.

Laura megfogta kezét és maga után vonszolta. Kezénél fogva vitte magával, mint az eltévedt gyermeket. Végigment vele két vagy három szobán, melyek csaknem teljesen sötétek voltak és végre, fölemelve egy kárpitajtót, bevezette abba a szobába, mely Cesare Diasé volt s a mely érintetlenül maradt.

Cesarenak úgy tűnt fel a dolog, mintha az előtte való nap lett volna utoljára abban a szobában. Még érezte a levegőben a cigaretta-füst finom illatát. A szép csipkeernyős lámpa a nagy íróasztalon égett és a ritka szép fegyverek, vázák és a modern angol ezüsttárgyak között egy-egy nyitott könyv feküdt. Az asztal közepén egy pár keztyű hevert, mellette nyitott cigaretta-doboz.

A baldachin mélyében, mely a génuai bársonytakaróval fődött széles és alacsony ágy fölött emelkedett, a sötét szőnyegen, mely a baldachin alatt, a falhoz simult, a nagy feszület fehérlett, Cesare, a hogy a szobába lépett, szinte megdöbrent, két-három lépést tett, majd hirtelen megállott, mintha nem tudna tovább menni.

- Gyere - szólt ismét Laura.

És kezénél fogva a nagy, barna kordoványbőr karos székhez vezette, melyben Cesare szokott volt ülni cigarettázva s olvasva a francia ujságokat.

- Ül le - susogta Laura.

Cesare a karosszékre dőlt és fejét a magas támlára hajtotta; a bőr hidege szinte jól esett neki.

Laura fehér alakja egy pillanatra eltűnt, de csakhamar visszatért; nyitott könyvet hozott magával. Egy kis Laroche Foucauld kötet volt, francia nyelvű, finom és illatos orosz bőrkötésben. Laura nyitva találta egy széken, mintha valami türelmetlen olvasó dobta volna oda hirtelen.

- Emlékszel? - kérdezte Laura, oly heves hangon és mozdulattal, hogy Cesare lehorgasztotta fejét és így szólt:

- Igen, emlékszem.

Laura a végső, kétségbeesett kísérletet tette és remegett a félelemtől, hogy eltéveszti a célját. Az utolsó pártit játszotta és tudta, hogy ez csakugyan játék. Nem bízott többé a szerelemben, sem önmagában, semmiben a világon.

- Emlékszel Cesare? Az nap este, az ebéd alatt, kétszer vagy háromszor néztél rám, oly pillantással, hogy előbb hideg borzongás járta át egész valómat, azután láng csapott fejembe és elárasztotta egész testemet. Midőn felkeltünk, te, a hogy néhány nap óta szoktad volt tenni, megcsókoltad kezemet s jó estét kívántál. A te ajkad hosszabb ideig tapadt a kezemhez, mint máskor. Emlékszel? Én állva maradtam, nem tudtam távozni, azt hittem, megöl a szerelem. Távoztál, a szobádba mentél, ide, ebbe a szobába, hogy átöltözködjél. És én a szobámban, a hová bezárkóztam, könyvekben uszó szemmel, lángoló agygyal, minden neszt meghallottam a házban. A csengetyüszt, mely a szobaleányt hirtelen, hogy Anna felöltözködjék s a színházba menjen, a hová én nem akartam elmenni, valami titkos sugallatnak engedelmessé. És ő oly soká öltözködött, hogy remegtem a félelemtől, mert attól tartottam, hogy te előbb még el, mint ő? Tudtam, hogy egyedül még érte és reméltem, reméltem, hogy te egyedül maradsz itthon. Sötét és merész terv támadt lelkemben... Cesare, nem hallgatsz rám, értesz, emlékszel?

- Mindenre emlékszem, - felelte Cesare, különös hangon.

- ...Végre - folytatta Laura, pillanatnyi habozás után, megrendülve a férfi hangjától - végre valami más zaj ütötte meg fületem. Nővérem kocsijának tompa dübörgése volt az, mely a színházba vitte. Akkor... akkor kegyetlen, gyötrő gondolat borult lelkemre, végtelen fájdalmat okozva: hogy ő vele mentél el, a kocsijában! Ah Cesare, Cesare, ne szólj te féltékenységről. A mit én szenvedtem, két év alatt, a te házadban, hallatlan, leírhatatlan! De ne beszéljünk erről, nem ez az, a mit én eszedbe akarok juttatni! Hanem aznap este, midőn végig mentem a csöndes házban, hogy a szobádba jussak, a haldoklás zürzavaros pillanatait éreztem át. Ha nem talállok ott, a halál fia vagyok! De nem mentél el még, szerelmem, édes szerelmem...

És hangja, mely eleinte vonagló, zavart volt, a hogy édes emlékeit visszavarázsolta, mind szenvedélyesebbé lett. Laura megfogta a Cesare kezét:

- Emlékszel? - lehelte arcába, meleg, szerelmes hangon.

- Emlékszem.

- Itt ültél ebben a karosszékekben, mikor kívülről, az ajtónál, azt kérdeztem, szabad-e bemen-nem. Fulladoztam. Azt mondtad: „csak bátran”. Ráismertél a te kedves Minervád hangjára és kicsit elmosolyodtál, mikor beléptem. Olvastál, már átöltözködtél, hogy távozhassál, de mégsem szívesen távoztál hazulról. Nem tudom, de rögtön arra gondoltam, hogy engem vártál. Letetted a könyvet erre a székre, a hol hét hónapig hagytam, a honnan csak ma este vettem el, ime, a drága könyv. Emlékszel e fehér rózsákra, szívem? Milyen illatosak voltak azok a rózsák! Együtt ittuk az illatát, miközben én itt ültem, ezen a karfán, és egyik karoddal átfontad derekam, nehogy leessem. Oh! milyen illatosak voltak azok a rózsák! A nyakamat csókoltad aznap este, oly gyöngéden és oly lassan. Ki tanított, szívem, a csókolás nagy

művészetére, mely kárhozatba vitte lelkemet? Emlékszel a ruhámra? Fehér volt, mint ez. Emlékszel a hajamra? Így volt fésülve, ezzel az arany porral a homlokom körül és a halántékomon. Ajakad koronként abba az arany porba merült...

És Laura így folytatta:

- Ki tudja meddig maradtunk együtt, meddig csókoltuk egymást! Sem én, sem te, szívem, édes szerelmem, nem emlékszünk reá. Nincs nekem fogalmam az időről. Azt tudom, hogy minden dédelgetésed, minden szerelmi szavad a lelkembe, az érzéseimbe vésődött, oly mélyen, oly maradandóan, hogy onnan nem lehet többé kitépni. Tudom, hogy minden csókod a véremben van. Tudom, hogy mikor elvittél, arcodból, mely hirtelen sötétté és zorddá lett, kiolvastam az igaz szerelmet és én szenvedni, remegni, meghalni vágytam, csak hogy szeretőd s feleséged lehessen. Tudom, hogy minden a mi körülfog bennünket, néma, hű tanuja mindennek és hogy ez a szerelmünk szobája.

A férfihoz közeledett, hogy Cesare meglássa szép ajakát, mely készen állt a csókra. Cesare nem látta azt.

- Cesare, emlékszel, ez, ez a szerelmünk szobája!

- Emlékszem, emlékszem - és Cesare oly különösen mosolygott, hogy Laura megremegett.

Laura valóban féltette szerelmét. Nyakába fonta karjait, könnyektől fátyolozott szemekkel meredt reá. Hiszen győzelmeskedett fölötte az Anna halála után való éjszakán!

Cesare azonban némán, tágra nyitott szemekkel meredt egy pontra, a nélkül, hogy érezte volna a nyakát szorongató karokat, a nélkül, hogy látta volna a nő szerelmes szemeit.

- Mit nézel? - kérdezte tőle Laura, reszketve.

Cesare nem felelt. Folyton odanézett. És Laura is oda szegezte tekintetét, a hová Cesare szemei meredtek. Cesare a félhomályba csüggesztette szemét, a földet seprő, olajzöld bársony, ajtókárpitokra, melyek mögött aznap este, midőn őt a Laura forró szenvedélye hűtlenségre vitte, Anna tanuja volt a szerelmi jelenetnek.

Laura feldult arczczal, az ajtókárpitokra meredt szemekkel, a honnan Cesare nem bírta levenni az övéit, azt hitte, hogy megtébolyodik s fogai vaczogtak a rémülettől.

- Ne nézz oda - szólt végre s azon volt, hogy szabaduljon a lidércznyomástól.

- Kék brokát-ruhában volt az nap este - suttogta Cesare.

- Cesare, ne nézz oda többet!

- És briliáns-csillagok voltak fekete hajában...

- Cesare, könnyörülj rajtam, meghalok a rémülettől és a fájdalomtól, ne nézz többet oda!

- Ha belépne... csak akkor félhetnél igazán...

- Ne szólj, ne szólj - és lehunyta szemét.

- Ne félj, ne félj, nincs a kárpit mögött, nem lép be - ismételte Cesare kegyetlenül.

- Cesare, az isten szerelméért...

- Ő itt van - szólt Cesare, halkán és széjjel nézett.

- Szent isten! - sikoltott Laura és két kezével elfödte arcját.

- Annyira rémületbe ejtenek a kisértetek, Laura? Akkor hát mért hozod az embert a halottak közé? Annyira vakmerő vagy, hogy képes vagy szembeszállni e jóvá nem tehető multtal és ezalatt félsz a mult kisérteteitől? Csakugyan félsz te? A halott nem támasztott benned sem

szánalmat, sem félelmet és ma éjjel rettegsz ettől a szobától, emlékeitől, szellemeitől? Te nem félsz, hisz ez lehetetlen. Vedd le kezedet a szemeidről és nézz körül...

- Nem birok, nem birok - kiáltotta Laura, görcsösebben szoritva kezeit arczához.

- Végy bátorságot és nézz körül! - és megfogta a nő fehér ujjait és le akarta venni a rémülettől sápadt arczáról.

- Ne bánts, Cesare - jajdult fel Laura, remegve.

- Nem bántalak. Végezz ezzel a komédiával; mert nem akarom elhinni, hogy félsz. Itt nincsenek kísértetek, Laura, mert sajnos, az isten nem küld halottakat a földre és mert, ha csak egy léleknek is meg volna engedve, hogy visszatérjen azok közé, a kiket szeretett és a kik őt szerették, Anna itt lenne, ebben a szobában, és akkor igazán, de igazán hirtelen megöszülne szőke hajad a rémülettől, ha újra meglátnád. De nincsenek kísértetek. Nézz a bársony kárpitok mögé, nincs ott meghalt nővéred, nem látod meg kék brokát-ruhájában! Kérdezd meg e szoba árnyait, sötét zugait, nem találsz meg meghalt nővéredet, fehér menyasszonyi ruhájában, a hogyan a föld alá temettem én! Eredj hálószobájába, melynek kulcsát, te kegyetlen, te gonosz, magadnál hordod. Eredj, vedd kezedbe a gyertyát, eredj be, eredj a sötétbe és nem látsz majd semmit. Anna lenn van a sirban, az ő lelke nem tér vissza e földre. És ha így legyőzted a rémületedet, gyere vissza mosolygóan, önfeledten, gyere ide és kérdezd tőlem, vajjon akarlak-e szeretni; ebben a szobában, mely szerinted, a mi szerelmünk szobája...

- Nos? - kérdezte Laura, feldult szemekkel.

- Akkor majd azt mondom neked, hogy Anna itt van, s hogy ez a szoba egy *más* szerelemé.

- Cesare!

- Bizonyosan. Semmiről se tudsz. Ezeket a dolgokat nem szokták a leányoknak elmondani. Velünk éltél, de a leányoknak nem szabad mindent tudni. Azután... hogy elköveltük a bűnt, érdeken állott, hogy mindent eltitkoljak előtted. Anna itt van. Te nem tudod, hogy minden reggel ide jött a szegény háromszor vagy négyszer az ajtóhoz hallgatózni, e szoba ajtajához, vajjon fölkeltem-e, és künn várt az ajtónál! Mikor nagylelkűen beeresztettem, bejött, hogy megcsókoljon és néhány friss virágot tett abba a kis vázába, látod, azon az asztalon. És ott maradt boldogan, megalázkodva, és szerelmes áhitattal nyult minden tárgyhoz. Egy nap észrevettem a tükörben, a hogy titkon megcsókolta a keztyűmet! Itt, ebben a szobában, a hol még mindig úgy rémlik nekem, mintha barna, üde és az ifjuságtól, s a szerelemtől csábos alakja egyszerre csak betoppanna!

- Cesare!

- Éjjelenként minden órában eljött ide, kétszer vagy háromszor, hogy megnézzé, vajjon visszatértem-e. Nem birt aludni a szegény, miközben én a klubban voltam s ott kártyáztam és holmi hölgyeknek udvaroltam. Néha szerelmi szavakat firkált egy nagy iv papirosra. Azután elment, később visszatért, hogy még egy másik szót írjon. Nem volt nyugodalma. Gyakran tettenértem itt, ebben a szobában. És ha nem volt itt, könnyü lépteket hallottam a folyosón s mikor visszahívtam, hogy megcsókoljam, hogy jóestét kívánjak neki, visszafutott a szegény, karjaim közé borult, mint egy kis leányka. Szegény, drága kis asszonykám, mennyire szeretett!

- Cesare, Cesare!

- Ah, Anna imádta ezt a szobát! Mikor nem voltam itt, leült, itt maradt, rám gondolt és szeretett. Az inasom mondta nekem, ő nem mert mindent megmondani. Mikor itt voltam, áhitattal lépett át a küszöbön, láttam arczáról, éreztem égő kezéről, midőn a kezeimet érintette. És könyveim, fegyvereim, ruháim, nyakkendőim, minden szent volt ő előtte. Ah, ő gyűlölte a

szobáját, a hol mindig egyedül volt, a hová nagyon ritkán mentem, a hol titkos könyeit sirta és imádta ezt a szobát, a hol éltem, a hol engem megtalált reggelenként, a hol megengedtem neki, hogy leülhessen, hogy maradjon, a hol megcsókoltam...

- Cesare, Cesare!

- Asszony vagy már, szabad hallanod ezeket a dolgokat! Anna itt van, érted? Nem tudod, hányszor borult e feszület elé, az istenhez fohászkodva, hogy egy kicsit jobban szeressem őt, míg ő engem oly végtelenül szeretett? Nem tudod, mily határtalanul szeretett engem, az én drága halottam, itt, ebben a szobában?

- Nem akarom hallani - és bedugta a fülét.

- Ah, az imént nem akartad látni, most meg nem akarsz hallani? Minek vezettél ide? Mért követted el ezt az újabb becsstelenséget Anna ellen? Ki vitt erre az újabb szentségtörésre? Ez Anna szerelmének a szobája, nem lett volna szabad engem ide vezetni.

- Én nem tudtam semmit - nyögött fájdalmasan Laura, karjaival és fejével a nagy íróasztalra omolva.

- Az, hogy te nem ismertél más utat, a tiednél e földön; az, hogy te csupán csak a saját érdekedet hordtad sziveden; az, hogy úgy éltél és élsz, mint a legkegyetlenebb önző és hogy a te szerelmed nem más, mint kegyetlen önzés.

- Cesare, ne beszélj így...

- Tudom, hogy mi az önzés, s hogy nem érek többet, mint te. Én azonban nem jártam behunytt szemekkel, mint te, most is, hogy ne láss semmit vágyaidon kívül. Én láttam, emlékszem és én mondom neked, hogy nagy meggondolatlanságot követtél el azzal, hogy az éjjel ide-vezettél. Óh tudatlan, óh vak, te engem Anna nászszobájába vittél!

- Szent isten! - sikoltott Laura ismét, mintha kisértetet látott volna.

- Ne fohászkodjál, ne fohászkodjál, a baj megtörtént, a bajt nem lehet jóvá tenni.

- Nem lehet jóvá tenni - kiáltott Laura, az égnek emelve karjait.

- Nem - ismételte Cesare, fejét lehorgasztva.

Mély csend következett.

- Nagy pompával tartottuk meg esküvönket - folytatta Cesare, mintegy magához szólva, és szemével a szoba félhomályába meredt. - Nem közönséges dolog a diszes esküvő, és ostobaság azt fitymálni. Szombat este volt, derüs és kemény hideg téli nap, lakásunktól a San Pasquale templomig álltak a fogatok. Emlékszel? Temérdek volt a narancsvirág, annyit sohasem láttak Nápolyban. Emlékszel?

- Emlékszem - felelte Laura és mélyen felsóhajtott.

- Mennyi virág, mennyi fény, mennyi ajándék. És a szegény, emlékszem, oly meghatottnak látszott az örömtől, hogy tizszer, huszszor is megváltozott arcza aznap délután, és este. Oly gyöngéd hálaérzet sugárzott szeméből, hogy szinte bántott a lelkiismeret, mert oly hideg voltam! Néha, némán, könnyek lepték el a szemét és mikor karomba fogózott, a hogy a templomba léptünk, oly lázasan dobogott a szive, hogy attól tartottam, elájul és összerogy. Kicsiny keze, mikor rátettem a gyűrűt, oly hideg volt, mint a jég és mereven maradt az enyémben. Mikor a kocsiba ültünk, hazafelé menet, egy szót sem szoltunk egymáshoz. Anna fölemelte fátyolát, láttam vonaglani ajkát, bár nem mert szólni arról, a mi a szívében volt; nem szoltam hozzá, nem akartam megzavarni a végtelen boldogság pillanatát. Te semmit se tudtál erről, ugy-e?

- Semmit. A leányok nem tudnak semmit, Most már örökké emlékszem majd rá.
  - De arra emlékszel, hogy midőn az utolsó rokon is elment, Annához közeledtél, hogy bucsut végy tőle, megölelted. Anna görcsösen szoritott a keblére, bizonyosan te is hallottad dobogni azt a szegény szívet. Anna zokogott a karjaid között.
  - Emlékszel?
  - Emlékszem.
  - És képes voltál őt megsérteni, megbántani, megcsalni, megölni?
  - Mily szerencsés a sirjában Anna! - fohászkodott Laura.
- Cesare mintha nem is hallotta volna a nő könyörgését.
- Azután, - folytatta - egyedül maradtunk, a szalonban. Olyan fáradt és izgatott volt, hogy leültem és nyugodtan cigarettázni kezdtem, egy-egy egyszerű kérdést intézve hozzá, hogy összeszedje magát, ő találomra felelt, bámulta hidegvéremet, de képtelen volt legyőzni lelki zavarát. Azt hiszem, egy félóra telt el így; azután...
  - Ne mondd el ezt, Cesare!
  - Miért?
  - Mert nem bírom hallgatni.
  - Nem bírod, nem bírod? Minő gyöngék és finomak a füleid! Miért nem bírod? Olyan gyöngé vagy? Hisz okos, merész, erős leány vagy! Nem bírod? Meg fogod hallani. Fogadom, hogy nem megy el addig, a míg nem hallod!
- És a két pillantás, mint két ellenséges kardpenge csapott egymásra.
- Mondd el hát, - szólt Laura, büszke, kihívó mozdulattal.
  - Helyes. Anna a szobájában volt, nála volt a szobaleánya, hogy leszedje róla a menyasszonyi toalettjét. Én meg itt vártam, cigarettáztam és olvastam...
  - A Larochefoucauld könyvét? - szólt Laura, csúfondárosan.
  - Nem, azt akkor szoktuk olvasni, midőn kedvesünket várjuk. Egyszerre csak, a mint olvastam, cigarettáztam és fel és alá járkáltam a szobámban, azt gondoltam, hogy jobb lenne talán aznap este is elmenni a klubba, kártyázni. Rögtön megcselekszem, ha abban a pillanatban egy más gondolat nem villan meg agyamban.
- Otthon maradtam. Ah, ő jóságos, egyszerű és ártatlan leány volt, de egyszersmind szenvedélyes, nagyon szenvedélyes leány is és biztos vagyok, hogy várt engem, a hogy a szerelmes menyasszony várja a vőlegényét, ártatlanul és mégis remegve.
- Istenem, istenem - könyörgött Laura, halkán, hogy erőt adjon neki arra, a mit még hallania kell.
  - Nem mentem hozzá - folytatta Cesare, eltökélten. - Talán kedvem tellett abban, hogy játékot üzzek abból a szerelemből, abból a remegő lélekből. De gyönyörű téli éjszaka volt és annyi virággal volt teli a ház, hogy illatuk elhatott egészen az én komor szobáig és roppant kíváncsi voltam, egy boldog teremtést látni. Erre kinyitottam az ajtót.
  - Oh, Madonnám, Madonnám - fohászkodott Laura, hogy tovább bírja hallgatni és ne haljon meg a szégyentől, a féltékenységtől.
  - De nem mentem el hozzá. Hogy kinyitottam az ajtót, megpillantottam Annát a szobája küszöbén: meghallotta messziről a kilincs nyikorgását. Megszólítottam. Mint egy árnyék

suhant ki szobájából és felém közeledett, végigsonva a folyosón; alig érintette a földet. Köntöse fehér hattyutollal volt beszegve, nagyon kedves volt, csinosan fésülték meg aznap éjjel. Olyan sápadt volt és remegett.

Laura nem tudta folytatni imáját és mélyen felsóhajtott, mintha keserves panasz tört volna ki kebléből.

- Bármilyen sivár és kemény legyen a szív, ilyen emléket sohasem lehet eltörölni, Laura. Nem vagyok vadállat, ember vagyok, és a kedves és jó teremtés, a ki itt oly végtelenül, megalázkodóan, édesen, lelkesülten szeretett, a ki fölládozta nekem ifjúságát s életét, örökké itt van.

- És én? és én? Nem vagyok én a te feleséged?

- Csak egy Diasné volt ezen a világon.

- És miért adtad nekem a nevedet?

- Mert akartad. Rosszul tettem, rosszul cselekedtem. Sohsem veszszük el feleségül kedvesünket.

Laura felszökött. Olyan volt, mint egy kísértet.

- E szerint te mindig szeretted Annát, - mondta neki, arczába tüzvén szemét.

- Azt hiszem, - felelte Cesare halkán, fejét rázogatva.

- Isten veled, Cesare.

- Isten veled, Laura.

És büszkén távozott. Cesare egy ideig mereven nézett maga elé, azután hátra fordult s feltárta az ablakokat. A hajnal ébredő fénye hatott a szobába. És ezzel vége volt a nászének.

Vége az első kötetnek.

Második kötet

VI.

Az esküvő után való napon Cesare Dias ezt a sürgönyt kapta Rómából:

„Cesare Dias, Nápoly. - Csak most értesültem, hogy ön engem régóta keres. Rendelkezésre állok. „Hotel Európa” - *Luigi Caracciolo*.”

Cesare Dias azonnal válaszolt:

„Luigi Caracciolo. „Hotel Európa” Róma. - Még ma utazom, várjon holnap reggel - Cesare Dias.”

Cesare Dias, a mint elolvasta a Caracciolo szűkszavu sürgönyét és megadta a választ, úgy érezte, hogy most már életének utolsó problémáját is megoldotta. Most már mindennel leszámolt és nyugodtan szállt szembe a halállal. A halál gondolatára hirtelen megremegett, de midőn eszébe jutottak neki a gyötrelmes, emésztő órák, a végtelen kinok, a melyeket ő, a megcsalt férj, átélt, csak egy gondolat töltötte be: hogy vagy öljön, vagy őt öljék meg. Bizonyosan jobban szerette volna, ha ő döfi kardját a Luigi Caracciolo mellébe, melyhez nejét szoritotta. Micsoda gyönyörrel nézi majd, hogyan szívárogo ki a vér ellensége parányi sebéből!

Még az nap reggel, a nélkül, hogy második nejével törődött volna, elkészült az utra és levelet irt Giulio Carafának, hogy jöjjön két napra Rómába, Marco Pallianoval, mert elintézendő ügye van Luigi Caracciolóval. Nem akarta a dolgot más barátjára bízni, mert azt óhajtotta, hogy a lehető legnagyobb titokban maradjon.

Giulio Carafa rögtön válaszolt és bár nem tette szívesen, azt irta Cesare Diasnak, hogy még az nap este Palliano barátjával Rómába utazik.

Cesare Dias erre újabb levelet küldött Giulio Carafának, a melyben arra kéri, hogy az ügy - komoly voltánál fogva-csakis párbajjal intézendő el.

Giulio Carafa rögtön válaszolt és helyeselte Cesare véleményét.

Cesare az egész délelőttöt levélírással töltötte. Le sem hunyta a szemét a Laurával való gyötrelmes virrasztás óta és a hogy hét órakor megérkezett a Luigi Caracciolo sürgönye, szinte jól érezte magát. Dél tájt a vivóterembe ment, hogy még egyszer és utoljára meggyőződjen, vajjon teljesen elkészült-e a végzetes napra. Tökéletesen nyugodt volt. Éppen egy órakor távozott onnan. Otthon meghagyta, hogy podgyászt vigyék a pályaházhoz. Nem akart többé hazamenni és a Caffé d'Europa-ba ment villásreggelire. Azon volt, hogy elutazása előtt ne találkozzék többé Laurával. Nagyon nyugodtnak látszott.

A kávéházból egyenesen a pályaudvarra ment. A közvetlen vonat három óra és tiz perczkor indult. Még tiz percz hiányzott; inasa már jegyet váltott és podgyászt elhelyezte egy üres első osztályu kocsiba.

Minden rendben volt tehát. A segédeknek este kellett utazniok, másnap reggel, úgy beszéltek meg, hogy mind a hárman találkoznak, a két segéd pedig rögtön felkeresi Luigi Caracciolót. Csütörtök, október hetediké volt, pénteken befejezik a tárgyalásokat és szombaton végre megszerez a párbaj. Így tehát teljesen nyugodt volt.

Más vágya nem volt egyelőre, minthogy tudniillik egyedül utazhassék Rómába. Már hallani lehetett a kocsiajtók csapkodását s a pályaház harangja megadta az utolsó jelt az indulásra, mikor egy elegánsan öltözött hölgy jelent meg a Cesare kocsijának ajtaja előtt. A nő benézett a kupéba és a mint megpillantotta Cesaret, gyorsan felszállt és a kocsi egyik sarkába ült, miközben a szolga felrakta a podgyászt. Laura volt. Cesare, hogy megpillantotta nejét, oly

haragos arcot vágott, oly boszus mozdulattal fogadta, hogy ez egy pillanatig mereven tüzte rá szemét, mintha figyelmeztetni akarta volna, hogy udvariasabb magaviseletet tanúsítson iránta.

- Most már mehetünk - gondolta magában Cesare - oda a nyugalom.

Laura teljesen nyugodtnak látszott. Utazóruhája a lehető legelegánsabb volt, minden oly pompásan állott rajta: a cipellőjétől a kalapja fátyoláig. A sűrű, szürke fátyol mögött rózsás és nyugodt arcza látszott. Hol podgyászát rendezgette, hol pedig az ajtó függönyét igazgatta, minden mozdulata nyugodt lelkiállapotát árulta el.

Francia regényt szedett elő utitáskájából s nagy figyelemmel olvasni kezdett. Egy óráig utazhattak, midőn Laura hirtelen mozdulattal a térdére tette könyvét és halkán, mintha semmi sem történt volna köztük, megszólalt:

- Rómába mégy?

- Én? Igen. És te?

- Én is - és mosolygott. - Tovább utazol?

- Bizonyosan nem. Hát te?

- Én sem - és Laura mosolygott.

Mind a ketten ismét olvasni kezdtek: Laura a regényét és Cesare egy hírlapot. Cesare azonban szórakozottnak látszott, koronként kinézett az ablakon és elmerült a nápolyi vidék nézésében, mely olyan szomorúnak rémlett, azon a szomorú délutánon.

És a hogy így elgondolkodott, megremegett arcza a gondolatra, hogy Laura bizonyosan mindent elkövet, hogy megakadályozza a párbajt. De Cesare el volt készülve mindenre, történjék bármi is, nem hagyja magát eltántorítani.

Laura ismét letette a könyvet s futó pillantást vetett a férjére. Cesare észrevette és megszólalt:

- Hová szállsz Rómában?

- Hm... a hová te - s úgy tett, mintha elcsodálkozott volna.

- Tehát üldözöl engem? - szólt Cesare, csufondáros mosolylyal.

- Dehogy: csak követlek.

- Hát erővel nászutazást akarsz tenni?

- Dehogy, dehogy. Csak oda megyek, a hová te mégy.

- Meglásd, ketten utazni nagyon unalmas.

- Részemről azon leszek, hogy lehetőleg ne unatkozzál - felelte Laura egyszerűen.

- Sokszor a jó szándék megcsalja az embert!

- Meglásd, nem untatlak.

- Nekem elintézendő ügyeim vannak Rómában, Laura.

- Én nem foglak háborgatni.

- Sok dolgom van.

- Helyes. Ha elvégzed őket, velem leszel.

- Nagyon komoly dolgok.

- Remélem, nem leszek terhedre. És ha segítségedre lehetek...

- Nem, nem, te ugy sem segíthetsz rajtam... - suttogta halkán, kibékülve a Laura őszinte, nyugodt volta miatt, habár nem bizott benne.

- A hogy tetszik - és ismét olvasni kezdett.

És így folytatták utjokat, a nélkül, hogy kérdőre vonták volna egymást. Laura egyszerű, őszinte és szinte nyájas szavai különös hatással voltak Cesare kedélyére és szinte jól esett neki, hogy valakivel együtt lehetett abban a pillanatban.

Midőn Ceprano állomáshoz értek, a férfi azt kérdezte Laurától, vajjon nem kíván-e valamit. Laura azt óhajtotta, hogy szálljanak le öt percznyi sétára a pályaudvaron. Fel és alá járkáltak, egymás mellett, a nélkül, hogy a férfi karját nyújtotta volna a nőnek. Azután ismét felszálltak, mialatt a leszálló esthomályban már gyujtogatni kezdték a vasuti kocsik lámpáit. Cesare ekkor ismét rátért a tárgyra:

- Mit csinálsz holnap és holnapután?

- Ezen a két napon intézed el ügyeidet?

- Talán több időre lesz szükségem..., de holnap és holnapután el leszek foglalva.

- Megvárlak a szállóban; olvasni fogok, az erkélyhez ülök s nézem a járókelőket.

- Azt hiszem, hogy ez a Hamupipőke szerep nem igen lesz inyedre - jegyezte meg Cesare.

- Minden inyére van az embernek, ha szívesen teszi.

- Megígéred tehát, hogy békében hagysz és hogy mindent tehetek?

- Igérem.

- Hogy nem leszel kíváncsi arra, hogy mit teszek?

- Bizonyosan.

- Hogy nem akadályozol meg, ha megtudod?

- Igérem.

Mély csönd. Éjszaka volt. És Cesare meggyőződött, hogy Laurának tudnia kellett, hogy ő Luigi Caracciólóval megverekszik. Meggyőződött, hogy Laura hazudott, hogy egyetlen szava sem volt igaz. Meggyőződött, hogy Laurának terve volt. De nagyon is érthetően szóltak egymáshoz, kétszer is: Laura megígérte, tehát bizonyosan be is váltja szavát.

A hogy a borongó őszi esthomály leszállt a száguldó vonat körül a római sivár mezőkre, nem szóltak többet egymáshoz. Egymással szemben ültek: Laura a sötétben nem tudott már olvasni; Cesare csöndesen cigarettázva, az ablakon át nézte a puszta mezőket. Három álló óráig hallgatott a két utas. Elmélyedtek gondolataikba és Cesarenak nem is jutott többé eszébe Laura jelenléte.

Laura a növekvő homályban kétszer vagy háromszor Cesare felé hajolt, mintha azt hitte volna, hogy alszik. Cesare azonban nem vette ezt észre. Három álló óráig ültek egymással szemben némán, mereven és csak a vonat éles, hosszas füttyenése riasztotta fel őket; észrevették, hogy Rómában vannak.

A két szomorú utas együtt szállt le, némán és podgyászat a hotel de Rome-ba vitette, a hol Cesaret jól ismerték, mert mindig oda szállt. A szállóban azt hitték mindjárt, hogy Cesare nászuton van, bárha a két utas nem tűnt föl nászuton lévő házaspárnak.

- Egy nagy szobát, az utczára nyílót? - kérdezte a főpinczér.

- Nem, két hálósobát és egy kis szalont - szólt rögtön Cesare.

Laura meg se kukkant. Mozdulataiban, mint rendesen, fesztelen volt, egy kicsit merev és fagyos. A vonatban sokkal nyájasabbnak látszott.

- Félóra múlva érted jövök és étkezni megyünk - így vált el tőle Cesare, miután elkisérte szobájáig.

- Helyes - felelt egyszerűen Laura.

Midőn Cesare visszatért szobájába, már átöltözve találta Laurát, más ruhában, üdén, rózsásan, szőke hajának glóriájában.

Lementek az étkező-terembe. Senki sem volt ott. Már kilencz óra volt és a gázlángok bágyadt fényvel égtek.

Halkan szóltak egymáshoz, mintha attól tartottak volna, hogy megháborgatják a néptelen szálló éjszakai csöndjét. Gyorsan megvacsoráltak, mintha sietniök kellett volna valahova.

A hogy kiléptek a teremből és a szálló nagy, fődött folyosójára értek, Cesare hirtelen megszakította a csöndet:

- Mit csinálsz most?

- A mit te akarsz.

- Én elmegyek: valakit fel kell keresnem. Te fáradt leszel; olvass egy kicsit s aztán feküdjél le.

- Igen. Jó éjszakát.

- A viszontlátásig holnap reggel. Jó éjszakát.

Laura felment a lépcsőkön, a nélkül, hogy hátrafordult volna.

Midőn Cesare künn volt, kétszer vagy háromszor végigsietett a korzón és megkönnyebbülten lélezett föl, hogy végre-valahára egyedül lehetett.

Késő volt: a korzón alig volt járókelő, de azért ő fel s alá járkált, cigarettázott nyugodtan, gyönyörrel élvezte az egyedüllét várvavárt pillanatait.

Utközben arra gondolt, hogy kik lesznek majd a Luigi Caracciolo segédei.

Bizonyosan nem gördítenek akadályt a párbaj elé. A sürgöny világosan szól: Maga Luigi kívánta ezt a párbajt. Ő, Cesare volt a sértett fél: és a kardot választotta. Ő volt a sértett fél, azért verekszik meg vele, mert nejét elcsábította.

A „Hotel Europe” előtt volt. Maga sem tudta, hogyan jutott oda. Nem akart oda menni, mert hisz ugyis elküldi oda segédeit. De nem mert hazamenni, mielőtt meg nem győződik, vajjon ellenfele csakugyan ott lakik-e, vajjon nem misztifikáció-e a sürgöny.

Itt lakik Caracciolo gróf? - kérdezte a kapustól, a ki a folyosó mélyén ült és ujságot olvasott.

- Nem, Caracciolo nevű ur nem lakik itt.

- Biztosan tudja?

- Kérem, tessék elolvasni a vendégek listáját.

Cesare gyorsan végignézte a vendéglistát, szinte attól tartva, hogy rajtakapják az olvasáson: nem volt ott a Caracciolo neve. De a hogy távozni akart, átkozva a mostoha sorsot, mely őt lépten-nyomon üldözte, ismét a listára pillantott és abban a pillanatban Mileto gróf neve ötlött a szemébe.

- Ez Caracciolo gróf, ez az ő kezeirása.

A kapus oly mozdulatot tett, mintha bocsánatot akarna tőle kérni.

- Régóta itt lakik?
- Tizenöt napja.
- Köszönöm - és hátat fordított, hogy távozzék.
- Ne adjak át neki névjegyet, vagy levelet?
- Nem, magam jövök el holnap.
- Mert Mileto gróf ur vendéget várt... igaz, meg egy levelet és azt mondta, hogy küldjék el hozzá.
- A vadászok körébe?
- Nem, Cleveland hercegnőhöz, itt a szomszédságban, abban a kis palotában.

- Ah! értem. De nem hagyok itt semmit. Ne mondjon neki semmit. Meg akarom lepni holnap.

Lassu léptekkel távozott, lehajtott fővel, a mint a kis palota előtt elment, fölnézett az első emeletre, melynek két ablakából vöröses világosság szűrődött ki.

Luigi Caracciolo ott volt, egy idegen nő mellett. Hiszen Flórenczben is azt mondták neki, hogy egy angol nővel utazott el. És keserűség fogta el, midőn arra gondolt, hogy Caracciolo még a gyász ideje alatt sem volt hű ahhoz a bizonyos sirhoz. Eszébe jutott, hogy ő maga sem volt hű ahhoz a sirhoz. Arra gondolt végre, hogy talán Anna sem volt hű, midőn a sir szélén volt. És Cesare e kérlelhetetlen gondolat nyomasztó, elviselhetetlen sulya alatt, haza felé ballagott Róma fekete utcáin.

.....

Giulio Carafa és Marco Palliano, tizenegy óra tájt, jelentették magukat Cesare Diasnál. Ők is a „Hotel de Rome”-be szálltak.

Cesare, a mint beléptek a kis szalonba, elébük ment és elérzékenyülten kezet szoritva velök, megköszönte szivességüket.

- Eszerint együtt volnánk, - szólt Giulio Carafa, helyet foglalva.
- Halkabban: a szomszédszobában van Laura.
- Hogyan, Laura? - kérdezte Palliano, megdöbbenve, de halkán.
- Magaddal viszed a feleségedet, ilyen alkalommal?
- Én? Én? Azért van itt, mert el akart jönni - mondta Cesare, elfojtva bosszuságát.
- Meg kellett volna akadályozni!
- Lehetetlen. A vonaton találkoztam vele.
- Tud-e valamit a dolgról? - szólt Carafa, elgondolkozva.
- Nem tudom. Nem szólt semmit. Talán sejt valamit.
- Nagy zavart okoz majd - suttogta Carafa.
- Meglásd, hogy megakadályozza a párbajt - tette hozzá Palliano.
- Ezt a párbajt nem akadályozza meg sem ő, sem senki más, de még az öreg isten sem!
- Ej, a nők tudják a módját - vágott közbe Palliano.
- Majd békét hagy - jegyezte meg Cesare...
- Laura?

- Igen, Laura. Talán maga is belátja, hogy szükséges ez a megoldás.
- Hallod-e Cesare, valóban elkerülhetetlen? - mondta, egy pillanatnyi csönd után, Giulio Carafa.
- Oh, hasztalan még szólni is erről - felelte Cesare, lehajtva fejét, mert zavarba hozta a kérdés.
- Ne légy izgatott, kérlek, Cesare - folytatta Carafa komolyan. - Tudom, hogy komoly ügyben jöttünk ide, de mivelhogy meghívásoddal jelét adtad annak, hogy jó barátoknak tekintesz, jó barátokhoz illően is szólhatunk hozzád. Azt hiszed, hogy Caracciolo köteles elégtételt adni neked?
- Cesaret kinosan érintette a kérdés.
- Ne beszéljünk erről, Giulio - szólt, megindult hangon. - Erre ugy sem válaszolhatnék.
- Cesare, vannak-e bizonyítékaid!
- Giulio, akarsz-e segédem lenni?
- Igen, az akarok lenni, de nem akarlak, talán ok nélkül, veszélynek kitenni. Ez baráti kötelesség.
- Cesare, ha nincsenek bizonyítékaid, rosszul cselekszel, - tette hozzá Palliano.
- Halljátok, barátaim - könyörgött Cesare, sápadtan, és annyira megindultan, hogy nem birt magán uralkodni - én nem mondhatok nektek semmit. Ne is kérdezzetek tőlem semmit. Nekem vannak is és nincsenek is bizonyítékaim. Én hiszem is és nem is. És a mi fő, nem mondhatok el nektek ilyen dolgokat, ezt jól tudjátok. Ilyen dolgokat a meghitt barátoknak sem szokás elmondani, sőt önmagunknak sem. Csak egy dolgot tudok, hogy holnap meg kell verekednem Luigi Caracciolóval.
- A két barát egymásra nézett. Megadták magukat. Carafa azonban mindent meg akart mondani.
- Bocsáss meg, egy más dolgról van itt szó. Sajnos, hét hónappal ezelőtt nagy zajt csaptak ezzel az esettel és... engedj meg, sokan nem hiszik és magam sem hiszem azt, a mit te sejtész. Te pedig most, mikor már mindenki elfelejtette, újra fel akarod forgatni az ügyet és te magad... te ezzel csak bizonyossá teszed a dolgot!
- Nem törődöm vele - vágott szavába Cesare, makacsul, kérlelhetetlenül. Beszéljenek rosszabbat, mint akkor! nem bánom! Ki vádolhat engem, a midőn bosszút akarok állni sértett becsületemért? Vádolhatnak talán azzal, hogy későn tettem, de ez nem az én hibám.
- De sokan nem biznak ebben a sértésben, Cesare! - kiáltotta Carafa.
- Elég, ha én hiszem.
- De te meggyalázod az emlékét annak a szerencsétlennek, a ki szerintem, ártatlan.
- A házamban kellett volna meghalnia, hogy ártatlannak higgyem? - kiáltotta Cesare, kétségbeesetten, szabad utat engedve a dühös féltékenységnek, a megcsalt férj fájalmának.
- A két segéd nem szólt; ebben a pillanatban mind a ketten azt gondolták, hogy maguk is úgy tettek volna, mint Cesare.
- Helyes, - szólt rövid vártatva, Carafa. - És ha Luigi nem akar megverekedni?
- Dehogynem verekszik meg! - felelte Cesare, és mosolyában a meggyőződés rezgett.
- Tegyük fel, hogy visszautasítja.
- Nem lehet visszautasítani; nem fogja visszautasítani.

- Elmegyünk hát hozzá egy óra tájt, három órakor találkozunk, hogy választ adjunk, itt szemben a Caffé di Romá-ban - végezte Carafa.

Elváltak egymástól.

Cesare, a mint egyedül maradt, fel és alá járkált a szálló kis szalonjában s boszankodott a történteken. Roppant bántották a Giulio Carafa szavai, melyek nagy nyughatatlanságot keltettek benne.

De ő annyira erős volt elhatározásában, hogy nem tehette kérdés tárgyává a neje ártatlanságát. Nem is törődött ezzel! Lelke háborgott. Hiszen csak egy korrekt gavallér, egy becsületes, jellemes férfi tekintette Annát ártatlannak. Hát volt mégis valaki, aki ártatlannak hitte Annát? E gondolatra szokatlan csüggedés fogta el és úgy érezte, hogy koponyája szét akar pattanni, oly forróság támadt agyában e gondolatra.

Az órára nézett. Tizenkettőt mutatott. Bekopogtatott a Laura ajtaján. Laura rögtön kinyitotta.

Oly bájos, oly derült volt, hogy úgy rémlett, mintha gond sohse bántotta volna. Rámosolygott, feléje nyújtotta kezét. Cesare megfogta, de nem szoritotta meg.

- Jó napot, Laura. Jól érzed magad, jól töltötted az éjszakát?

- Köszönöm; kitünően aludtam, pompásan érzem magamat. És te?

- Nagyszerűen.

- De sápadt vagy.

- Boszant valami.

- Mondd el, Cesare.

- Nem használ.

- A hogy tetszik - szólt Laura mosolyogva.

- Mit csinálsz ma, Laura!

- Semmit. Megvárlak.

- Hozasd ide az ebédet, ha akarod.

- Igen; te elmégy?

- ...Igen, el kell mennem.

- Megverekszel holnap, ugyebár, Cesare? - kérdezte Laura, megigazitva ujjáival szőke haját.

Cesare már távozni akart, de hirtelen megállott.

- Holnap? Nem tudom.

- Ne nézz engem gyermeknek! - szólt Laura, megvető, gúnyos mosolylyal. - Minek titkolsz el mindent előlem?

- Nem tudok semmit, Laura.

- Ha megtudod később, megmondod?

- Hadd el, Laura.

- Megmondhatod. Hiszen látod, hogy nem akadályozlak meg.

- Majd megmondom.

- Jól van - és úgy rémlett, mintha megnyugodott volna.

- A viszontlátásig, Laura.

- A viszontlátásig, Cesare.

Mielőtt távozott, valami eszébe jutott. Visszatért és gépiesen pödörve bajuszát, így szólt Laurához:

- Levetted a gyászt?

- Le.

- És miért? Hiszen nem telt le még az év.

- Elég hat hónap. Azután meg férjes asszony vagyok.

- Én értem is csak hat hónapig fogsz gyászolni?

- Cesare! - sikoltott fel Laura.

De tüstént megbánta. Kezét nyujtotta neki és elbucszott. Ismét nyugodttá lett. Cesare távozott.

Cesare Dias, hogy megszabadult Laurától és künn volt az utcán, arra gondolt, hogy jó lenne, ha valami vendéglőbe megy. De azután menten mást gondolt, elmegy inkább a Caffé di Roma-ba, hiszen ugyis oda jönnek három órakor a segédek. Gyalog ment el oda. Bement a kávéházba. Kevesen voltak ott, s a kik ott voltak, azok is unalmas embereknek látszottak neki. Ugy találta tehát, hogy nagyon is gyötrelmes lett volna ő reá, ha három álló óráig kellene tétlenül ott várnia. Különben sem volt éhes, mint aznap, midőn Anna meghalt. Sőt az, hogy az ételtől undorodott, különösen feltűnt neki és szinte megdöbbsent: holnap párbaja lesz; vajjon nem volt-e talán a halál előjele.

Midőn a korzón volt, a hogy a kávéházból kilépett, czéltalanul őgyelegni kezdett. A lelkiismerete titkos hangja sugta neki, hogy bárhová menjen, de járjon, mindig járjon, mig meg nem jön Giulio Carafa és Marco Palliano, akár gyalog, akár kocsiban.

San Silvestronál kocsit fogadott. Talán abban a pillanatban készült a két segéd a Hôtél d'Europe-ba menni. Odaszólt a kocsishoz, hogy vigye Róma külső telkeire.

- Ki a városból - szólt Cesare a kocsishoz.

- Hová?

- Akárhová. A porta del Popolon át.

Cesare találomra mondta az utolsó szavakat. Jó darabig ült benn, nyugodtan cigarettázva, mikor egyszerre csak azon vette magát észre, hogy kocsija a Tiber partján robog végig. Midőn a kocsí a Ponte Milviora ért, egyszerre csak megállott.

A folyam szélesen terült el előtte és kigyózva hömpölygött a szürke háttérben emelkedő örökváros halmai felé.

Cesare hirtelen leszállt a kocsiról s a Ponte Molle körül elterülő nagy, gyepes mezőre tért, a honnan négy vagy öt ut ágazik ki.

A legszélesebb s a legárnyékosabb a Rómától balra eső út, a mely tekervényesen nyulik végig a folyam hosszában.

- Ez a via Angelica, nemde? - kérdezte Cesare a kocsistól, az útra mutatva.

- Igenis, uram.

- Róma felé vezet?

- A szent Péter templomáig.
- Értem. Mennyire van ide gyalog?
- Félóránra, sietve; háromnegyedóránra sétálva.
- És te ha visszatérsz: mennyi idő alatt érsz szent Péter templomához?
- Félóra alatt, uram.
- Eredj és várj meg szent Péter templománál.

A kocsis egy kicsit csudálkozva nézett rá. Cesare különös magaviselete és az, hogy éppen a folyó partján szállt ki, azt a gyanút keltették a kocsisban, hogy utasa öngyilkossá akar lenni.

Cesare rögtön megértette, pénzt vett ki tárczájából és átadta a kocsisnak:

- Eredj és várj a szent Péter templománál - ismételte Cesare.

A kocsis fogta a pénzt és nem szólt semmit. Róma felé fordította kocsiját.

Cesare lassan neki indult az Angelica-utnak, a nagy fák alatt, a Tiber hosszában vezető lejtős uton. A kocsis bizonyosan azt hitte, hogy Cesare öngyilkos és remegett, de nem az életéért, hanem a pénzéért. Dias azonban nem gondolt az öngyilkosságra. Egyedül akart menni a mező és a folyó között, azon az uton, a hol úgy emlékezett, hogy néhány évvel azelőtt, egyszer már sétált. Hirtelen más gondolat kapta meg: hol lesz holnap a párbaj? Legalkalmasabbnak a Farnesina és a Monte Mario között elterülő térséget gondolta. A via Angelica egészen néptelen s pusztá volt.

Cesare megállott és a Farnesina mezők felé nézett, a háttérben a szomorú Monte Mario emelkedett az égnek, melynek csucsát sötét czipruserdő fődte. Azonban a ritka fákon túl, melyek a via Angelicát szegélyezték, sivár pusztaság ötlött szemébe. Ezen akart végig menni Cesare, hogy alkalmas helyet találjon a holnapi párbajra; de később mást gondolt és tovább bandukolt a folyó partján, hol törpe és görbe fűzfák vetettek árnyékot a Tiber sárga vizére. Fejét lehorgasztva, egyetlenegy és gyötrő gondolatba mélyedve, ballagott Róma felé és örült, hogy végre egyedül lehetett és átengedte magát meg-megújuló, fellobbanó féltékenységének, benső kinjainak.

Midőn fölemelte szemét, az út egyik kanyarulatánál, mely Róma felé hajlik, egy női alakot pillantott meg. A nő lassan járkált a magas sövény hosszában, a mely elválasztja a sivár mezőket, a porta Angelica fasorától. Az uri nő egyedül volt. Könnyed lépteinek zaját elnyelte az út süppedékes földje.

A nő szürke gyapjuruhában volt, melynek fakó színe hasonlított ama roppant felhő színéhez, mely egészen elzárta a római égboltot. A hosszú, földigérő szoknya alját ezüst paszománt szegélyezte s ugyanez volt a nyaka és az ujjai körül. A nő fején apró ezüstsálakból fonott kalapot viselt, melyhez egy kis havasi gyopár-bokréta volt tűzve. A homlokán, a halántéka körül fekete hajának apró fürtjei nyultak ki a kis kalap alól. Vállaira szürke kis flanelköpenyeg borult, teli ezüsthimzésekkel.

Cesare a nőre pillantott, de csak hátulról láthatta; mindazonáltal nagyon ismerősnek tűnt föl neki: mintha ismerte volna azt a magas, karcsu alakot, tele ifjanti bájjal és azokat a fáradt s mégis könnyed lépteket.

Hol is látta ezt a nőt és bájos alakját és azt a járást, mely teli volt búbájjal? Bizonyosan jól ismerhette; minden lépés után egy-egy mozdulatát, egy-egy vonását vélte fölismerni.

Távol volt tőle, jóval előtte, az ut tulsó oldalán, de ő érezte, hogy ismeri azt az alakot. Letért a folyó partjáról, hogy közvetlen utána mehessen az ismeretlen nőnek. Meggyorsítá lépteit, már

majdnem utólérte és föltette magában, hogy elhagyja és aztán hátrafordul és megnézi. De nem volt szüksége erre, mert siető lépteinek zajára a nő hirtelen hátrafordult és merően nézett rá egy pillanatig.

És Cesare Dias meglátta meghalt nevének fekete haját, felfésülve, a hogy szokta hordani; meglátta meghalt nevének keskeny homlokát s nagy fekete szemének szelid s mégis büszke tekintetét; meglátta ifju arcának vonásait; meglátta, mindenkifölött üde, rózsás s duzzadt ajakát, félig nyitva, mint a gránátvirág, és meglátta alakját, mozdulatát, járását, a kis keztyüs kezeket, apró lábait és meglátta végre nejét egész valójában, a ki a via Angelicán ballagott, egyedül, művésziesen elegáns ruhában, és oly könnyed léptekkel járt, mintha nem is érintette volna a földet.

Cesare kétszer is elment előtte, hogy újra lássa arcát. A nő lassan, kétszer is megfordult, hogy megnézzze az ismeretlen férfit, a ki mögötte ballagott. És Cesare még kétszer is meglátta a haját, a homlokát, a szemét, a száját, az alakját és úgy találta, hogy ez Anna, a neje volt.

Lépten-nyomon követte a nőt, a magas, tüskés sövény alatt, melynek zöld színét az ősz halványra festette. És a nő nyugodtan ballagott Róma felé, a nélkül, hogy meggyorsította volna lépteit, kecses mozdulattal emelve fel koronkint ruháját, szemét majd a hullámzó folyóra, majd az elhagyatott mezőre fordította.

Cesare mással nem törődött, mint a bájos női alakkal, a ki előtte ment s a kit követni kellett.

A nő egy pillanatra megállt és hirtelen mozdulattal megrázta porlepte szoknyáját. Cesare is megállott, várva, hogy a nő tovább folytassa útját.

A város felé közeledtek. Már látni lehetett messziről az Angyalvár hatalmas tornyát, roppant angyalával, mely a magasban óriási denevérnek tetszett. Már felbukkant szent Péter templomának szürke kupolája, a Porta Angelica csipkés falai mögött.

Cesare szinte szenvedett arra a gondolatra, hogy hátha egyszerre csak eltűnik a nő. És tényleg a sikátorban, mely szent Péter templomának árkádjai mögött vonul végig, a nő a fal kanyarulatánál egyszerre csak eltűnt. Szivszorongva rohant Cesare az ismeretlen után, de nem látta többé.

Ismerős hang ütötte meg fülét. A kocsis volt, a ki, nem kis meglepetéssel így szólt:

- Ime, itt vagyok uram.

Cesare szótlánul meredt rá, mintha nem hallotta volna szavát s nem jutott eszébe, hogy maga rendelte oda; a nélkül, hogy szólt volna, a szent Péter térre sietett, hol magasra törtek a két szökő-kut vizoszlopai, hol merészen meredt a szürke égbolt felé az óriási obeliszk. Holt volt a nő? Elveszett, eltűnt, mint az elillanó füst. Kétszer-háromszor keresztül ment a piacon, mialatt a kocsis messziről követte szemével.

Egyszerre ismét meglátta a nő parányi, szőke alakját a templomhoz vezető lépcsőkön, és messziről úgy rémlett neki, mintha feléje fordult volna és hívna, szólítaná, hogy kövesse.

Tágranyitott szemekkel nézte a lépcsőkön felhaladó alakot, majd utána iramodott, kétségbeesetten futott keresztül a piacon, és éppen akkor érte utól, mikor a templom küszöbére lépett.

A nő bizonyosan ismerte istennek ez üres, hideg, roppant házát, mert a márvány szentelt víztartóba dugta két ujját, s keresztet vetve magára, majd mélyen meghajtotta magát, a nélkül, hogy ügyet vetett volna a hatalmas oszlopokra, a szobrokra, a kápolnákra, az emléktáblákra; végigment a templom jobb hajóján és letérdelt a márványlépcsőn, a csodaszép bronzrácsozat elé, mely II. Julius, a kegyetlen pápának kápolnáját és sirját zárja körül.

A nő térdenállva, a bronz-rácsozathoz támasztotta homlokát, és alakja oly mozdulatlan volt, mintha egész lelke az imára, ájtatoskodásra irányult volna.

Cesare három lépésnyire várt, kezében kalapjával, mintha lovagja volna az uri hölgynek.

Nem imádkozott, nem vetett keresztet magára, nem nyult a szentelt vízhez, csak azért volt ott, hogy a nőre vározzék, mással ő nem törődött.

A nő egyszerre csak felállt, egy pillanatig megállott, lehajtott fővel még egyszer keresztet vetett magára, és a nélkül, hogy Cesarera nézett volna, egyenest távozott, vállaira emelve mantilját, mintha fázott volna. Kiment a templomból, lassan haladt le a lépcsőkön; fényes uri fogat közeledett feléje, egy liberiás inas felnyitotta az ajtót, s ő könnyed mozdulattal a kocsiba szállt.

Cesarenak, a ki mereven állt a lépcsőkön, még mindig úgy rémlett, mintha az ismeretlen nő feléje intene s azt mondaná neki, hogy kövesse még! A hogy a nő fényes fogatja a via di Borgo-ba kanyarodott, Cesare kocsijába vetette magát és odaszólt a kocsishoz:

- Kövesd messziről azt a kocsit.

A nő a kocsiban nem fordult meg többet: mozdulatlanul ült. A kocsi végig robogott a via di Borgon, és midőn a Sant'Angeló hidra tért, Cesare még mindig a Tiber hosszában volt, és még egyszer meglátta meghalt nevének arcát, fekete hajának hullámos keretében. A fogat végigment a via Condottin, megállott a Torlonia palota előtt, a Bocca di Leone-utczában, a hol a nő, ezüst-szövet tárczából elővett két névjegyét és átadta a hosszú liberiás kocsisnak. Azután mégegyszer megállt a via Condotti és a piazza di Spagna sarkán, a hol egy virágárus-leánytól egy csomó téa-rózsát vásárolt. Végre a fogat megállott a piazza di Spagna kis palotája előtt, a della Trinita dei Monti lépcsőzete és a Hotel de Londres között.

A nő leszállt a kocsiról és a nélkül, hogy hátrafordult volna, eltűnt a kapu előtt; a fogat hirtelen megfordult s a San-Sebastanello-utczába robogott. Egy pillanat alatt nem volt ott sem nő, sem kocsi, sem virág; minden eltűnt. De Cesare idegei annyira fel voltak izgatva, hogy nem birt ellentállni a tulvilági vízió vonzóerejének. A nagy szökőkut mellett leszállt a kocsiról, kifizette a kocsist s egyenest a kis palota kapusához sietett.

- Fogad-e Cleveland hercegnő ő exczellenciájá?

- Nem fogad.

- De itthon van?

- Igen: éppen most jött haza, de nem fogad.

- Köszönöm - és távozott.

Ő volt tehát Cleveland hercegnő, az idegen nő, a kinél Luigi az előtte való estét töltötte, az, a kivel tizenöt nap óta lakott Rómában; ő volt tehát. És midőn megtudta a nő nevét és hogy ki volt, a féltékenység lángja dult megmérgezett szívében, ereiben. Minden porcikája égett a halálos dühtől, a halálos féltékenységtől.

Odalenn, a római campagna szomoru, szürke, kísérteties környezetében, a sivár pusztaság és a gyászos folyó között, ő a ki sohasem hitt a kísértetekben, hitt a lelke káros hallucinációjában. Abban a templomban, a hol az a nő térdre borult, hogy imádkozzék, egy pillanatra elhitte, hogy az isten megengedte Anna lelkének, földi alakját magára öltetni; - hanem itt a városban, a hol a nő névjegyeket adogatott, tearózsákat vásárolt, betért a piazza di Spagna kis palotájába, mint valóságos és élő hercegnő, itt nem volt muló kísértet, nem volt a sirból visszatért árnyék, hanem a nevével azonos nő, a kit Luigi épp úgy szeretett, mint a másikat.

Azt hitte, megőrül, a mikor eszébe jutott, hogy Luigi még a halál után való meggyaláztatástól sem rettent vissza, mikor eszébe jutott neki, hogy meggyaláztatása még a siron túl is tart! Mit bánta Cesare, árnyék, avagy élő nő volt-e a hercegnő, mit törődött ő azzal, vajjon a kísértetek világából, vagy Angolországból jött-e, mit bánta ő, vajjon az Anna Dias, vagy egyszerűen a Hermione Darlington Cleveland hercegnő lelke lakozott-e benne? Teste, alakja s arcza szakasztott mása volt a nejeének, és talán, a hangja is olyan volt, hogy az ámulatig, a rémületig hasonlított hozzá. Luigi pedig három hónap óta volt körülötte, Luigi mindenüvé követte, Luigi szerette, mert alakja, az Anna alakja volt. Luigi meggyalázta, megsértette becsületében, keservesebb, szégyenletesebb és becstelenebb módon, mint azelőtt!

Ki volt ez a nő? Árnyék, feltámadt halott, vándorlélek, vagy uri dáma, kalandornő, örült vagy okos? Az ő és a Luigi szemében Anna volt. Hát hiába, csakugyan hiába tették rá a nehéz sirkövet, hiába ölte meg Anna Diast a szerelem, a fájdalom, hiába a szégyen, a féltékenység, mert ama hercegnő az ő szemeiben Anna volt és mert mind a ketten remegtek a szenvedélytől s a féltékenységtől Annáért. Ah, ő jól temette el a szép hűtlen asszonyt és hallotta, a hogy reáhullott tompa zuhanással a sarkó és azzal a gondolattal távozott, hogy őt nem gyalázza meg többé hűtlenségével. De ime, hogy az enyhe flórenczi tavasszal s a római borongó ősszel a hűtlen csalás ujrászületett és sokkalta mérgeesebb, kegyetlenebb, szörnyűbb volt, mint azelőtt, éppen ezért elviselhetetlen! Az árnyéktól nem ijedt meg Cesare Dias; nem volt ábrándos, sem ideges, sem gyermek: elviselhetetlen volt, hogy Anna megcsalta a sir szélén; elviselhetetlen volt, megmagyarázhatatlan, hallatlan másik eset: az a női alak, a ki ujjaeremtette a hűtlen csalást, a ki kegyetlen, elviselhetetlen hűtlenségével ujjászületett.

Gyorsan végig ment néhányszor a piazza di Spagnán, a via dei Condotti-n, a nélkül, hogy tudta volna, hová, merre megy, a járókelőkbe ütődve, kik kíváncsian néztek erre a gyászruhás, sápadt férfira, a ki mintha az örültek házából szabadult volna ki.

Órájára nézett. Félnégy órára járt az idő. Giulio Carafa és Marco Palliano nyilván már egy félórája várakozhattak rá a Caffé di Roma-ban. Arra ment és úgy érezte, hogy elérte célját. Belépett; végigment a két termen. Nem voltak még ott. Talán már itt voltak? Megkérdezte egy pinczértől. Két ilyen meg amolyan uri ember? Nem, nem voltak itt. Egy sötét zugba ült, a honnan látni lehetett a két ajtót. Felkapott egy ujságot, de a betük tánczoltak a szeme előtt. Vére forrt. Marco Palliano és Giulio Carafa nyugodtan megérkeztek háromnegyed négykor, melléje ültek, konyakot és szódavizet rendeltek, panaszkodtak, hogy rosszul reggeliztek. Azt hitték, hogy Cesare képes volt megérteni ezt a társalgást. Cesare csodálkozva nézett rájuk, ezek viszont őt csodálták. Mi lelhete tehát Diast? Annyiszor megverekedett és sosem vesztette el hidegvérét, sőt mindig a legkitünőbb korrektségnek adta tanujelét. Éppen most volt annyira felforgatva?

- Nos? - kérdezte tőlök, villogó szemmel.

- Megtörtént a kihívás - szólt Giulio, egyet hörpintve poharából.

- Elfogadta?

- Elfogadta.

- Ah! - mély sóhaj tört ki kebléből, mert attól tartott, hogy Luigi akadályokat fog gördíteni a párbaj elé!

- Mikor, holnap? - kérdezte rögtön Cesare.

- Csak ne olyan hirtelen! - mondta Palliano mosolyogva. - Még a segédek sincsenek itt Firenzéből. Hiszen ez nem párbaj, hanem népvándorlás, körutazás, gavalléroktól való chasseur-croisez, husz olasz uri dámának a zokogása.

- Kik a segédei?
  - Pietro Tornabuoni és Giovanni Firidolfi.
  - Pietrot ismerem, hát te? - kérdezte Cesare Giuliotól.
  - Firidolfit is ismerem, de kevésbé. Jó segédek, hamar megértjük egymást.
  - Csak holnapra, az isten szerelméért! - Könyörgött Cesare.
  - Azok kilencz órakor érkeznek Flórenczből: megebédelnek. Éjfélkor találkozunk. A mi a föltételeket illeti: talán könnyen megy; hanem a hely? Mindannyian idegenek vagyunk és nem rómaiak.
  - Ide hallgassatok - szólt Marco Palliano - velem van Stefanello Colonna, az unokaöcsém. Ő majd csak talál valamit.
  - Port' Angelican kívül, Valle d'Inferno-ban kemenczék vannak - szólt Cesare, furcsa mosollyal.
  - Ott voltál, mit?
  - Ott voltam - és mégegyszer lebbent el ajkáról az a mosoly.
  - Majd csak talál Stefanello Colonna, felkeresem még ma, a vadászaton - tette hozzá Marco.
  - Hát ha nem bukkansz reá?
  - Még ma este.
  - De elvégre holnap meg sem verekedhetem? - szólt Cesare, a dühtől reszketve.
  - Ha nem holnap, hát holnapután, - felelte Carafa nagy flegmával.
  - Ah, én nem bírok ki még negyvennyolcz órát! - kiáltotta Cesare és dult-fult dühében, amint hirtelen fölkelt.
- A két segéd zavartan nézett egymásra. Meglepte őket a Cesare magaviselete, mely a kétségbeeséssel volt határos. Pedig még nem is mondták meg neki küldetésük legkényesebb részét. Carafa ideges mozdulatot tett, már megbánta, hogy ezt a bonyolódott és súlyos dolgot magára vállalta. De tudott magán uralkodni. Hires volt hidegvéréről.
- Ül le, Cesare, ül le: emberek közt vagyunk.
- Az igaz, hogy senkisé volt akkor a Caffé di Roma-ban, de Cesare mégis leült, restelve a dolgot Carafa és Palliano előtt
- Van egy csöpp hidegvéred? - kérdezte ismét Carafa.
  - Nem tudom... nem hiszem.
  - Próbáld meg, barátom, vagy minden rombadől. Hiszen még sohasem voltál ilyen. Mikor egy nap választott el bennünket, hogy megverekedjünk Carlo Mayorral, a miatt a dáma miatt, a ki hármunkat, talán négyünket és talán tizenötünket szeretett, akkor mi nagyokat kaczagtunk, emlékszel?
  - Az más dolog volt - szólt a sértett férj, tompán.
  - Igaz, más dolog volt. Hanem nyugodtnak kell lenned, Cesare. Karddal kell megverekedned, még pedig komoly föltételek mellett. Nyugodtnak kell lenned. Nagyon komoly dologról van szó; nyugodtan, nyugodtan.
  - Elvégre csak párbajról, van szó. Elég, ha nyugodt leszek a küzdőtéren. És ha nem vagyok nyugodt, nos, hát megöl.

- Reméljük, hogy nem - jegyezte meg türelmesen Carafa. - Nemcsak a küzdőtéren van szükséged hidegvérre. Én ismerlek téged: nyugodt és hideg leszel a küzdőtéren. Azért mégis figyelmeztetlek, légy nyugodt.

Cesare mindkettőre különös pillantást vetett. El voltak merülve gondolataikba, szemeiket lesütötték. Sejtette, hogy nem mondtak meg mindent.

- Carafa, mi az? - kérdezte; ki akarta csikarni belőlük az igazat.

- Micsoda?

- Még mást is tudsz, mondd meg?

- Én?... igen, tudok mást is.

- Ah, tudtam! Komoly dolog?

- Az, komoly, de ha nyugodt vagy, megmondom.

- Nagyon nyugodt vagyok, szólj.

- Nem igen hiszem. Halaszszuk későbbre - végezte Giulio, ravaszul.

- Nem, egy perczig sem! - és hangja reszketett. - Laura tett valamit?

- Nem tudjuk; talán tesz majd valamit, de mindeddig, úgy látszik, még nem moccan meg.

- Luigi nem akar megverekedni, rászédtetek?

- Luigi megverekszik, meg bizony.

- Becsületszavatokra?

- Becsületszavunkra.

- Hála istennek! - szólt s mélyen fellélegzett.

- De csak egy föltétel alatt verekszik meg - tette hozzá halkán Giulio.

- Mit? föltételhez kötötte?

- Igen, szükséges.

- És ti elfogadtátok?

- Nem fogadtuk el; azt azonban elfogadtuk, hogy neked elmondjuk.

- Nem akarom hallani - szólt kérlelhetetlenül Cesare.

- És miért?

- Mert Caracciolo gróf elégtételt kell, hogy adjon nekem, még pedig föltétel nélkül.

- Hiszen ő meg akarja neked adni, ő kívánja azt a legjobban. Luigi nem haragszik, természetesen: de fáradt, beteg, egészen oda van, valami titkos kinjai lehetnek. Valóban szánalmat gerjesztett bennünk. Azt hisszük, hogy végezni akar. Meg akar verekedni, de úgy, hogy végezzen... a maga életével. Nem is tárgyalt velünk. Csak egy feltételhez kötötte a párbajt.

- De minek akarod megmondani?

- Mert meg kell hallanod. Mert nem vagy holmi szeszélyes és önfelü gyermek, hanem férfi, gentleman; mert mi nem vagyunk olyan fajta emberek, a kikkel mókázni is lehet.

- Szólj - mondta Cesare, két kezével elfödve szemét.

- Luigi megverekszik, hanem előbb beszélni óhajt veled.

- Velem beszélni? - megrendült a széken.

- Veled.

- Csalódtatok, ezt nem mondhatta!

- Kereken kimondta. Veled beszélni a párbaj előtt.

- Hiszen akkor bolond, vagy gyáva, nem más!

A két segéd egymásra nézett. Carafa nyugodtan szólt:

- Azt mondja Caracciolo, hogy semmi és senki meg nem akadályozhatja ezt a párbajt, de beszélni óhajt veled a párbaj előtt.

- Nincs mit mondanom neki.

- Ne válaszolj, ő csak azt kéri, hogy beszélhessen.

- Nincs mit meghallgatnom tőle.

- Ki tudja!

- Gyáva, tele akarja beszélni a fejemet, a helyett, hogy sikra szállna; gyáva.

- Luigi Caracciolo esküvel fogadja, hogy az, a mit mondani fog, nem akadályozhatja meg a párbajt. De előbb meg akarja neked mondani.

- Nem bírom eltérni az ő jelenlétét, nincs kard a kezemben. Nem akarom meghallgatni azt, a mit mondani fog.

- Akkor belátása szerint cselekszik majd.

- Belátása szerint? Talán nem verekszik meg? Arczul ütöm, akárhol rábukkanok.

- Mindig megverekszik. De a párbaj színhelyén fog beszélni, mindnyájunk előtt.

- Megtiltom, megakadályozom! - kiáltotta Cesare sápadtan.

- Nem ölheted meg a párbaj előtt.

- Ti akarjátok megakadályozni? - kiáltotta Cesare.

- Az lehetetlen - vágott közbe Carafa fagyosan.

- Halálosan megsértem!

- Rosszul tennéd; és ő mégis beszél.

- Óh uram, uram, micsoda büntetés!

Mind a hárman elhallgattak. Cesare ajkába harapott.

- De utóvégre elviselhető emberi dolognak tartjátok-e azt, hogy kénytelen vagyok Caraccioloval beszélni, a történetek után? - szólt Cesare, és halálos fájdalom remegett a hangjában.

- Igaz, fölötte fájdalmas dolog; de te az utolsó lépésen vagy, végső bátorságra van szükséged.

- Okos, helyénvaló dolognak tartjátok-e ezt az összejövételt? Valóságos örültség.

- Nincs eléggé okos ember köztünk, és a mi velünk történik, az nagyon különös dolog.

- Korrekt dolognak tartjátok-e azt, ha a két ellenfél a párbaj előtt tárgyalásokba bocsátkozik?

- Nagyon is nem korrekt: hanem úgy van. Ő veled beszélni akar néhány pillanatig, tanuk nélkül, a saját vagy a te lakásodon, az már egyre megy. És ez által nem marad el a párbaj.

- Ez elviselhetetlen!

- Csak annak látszik.
- Te akartad, hogy meghallgassam Luigit? - szólt Cesare aggodalmasan Carafához.
- Én? Most igen.
- Most?
- Valami fontos dolgot közölhet veled. Férfi vagy, szived, bátorságod van, emelkedjél felül a haragon, az emberi gyarlóságon és hallgasd meg.
- De férj sohasem hallott még... hasonló beszédet...
- Nem, mikor a neje megölte magát, úgy, a nélkül, hogy levelet, vagy egy szót is hagyott volna hátra - kockáztatta meg Carafa.

Mély csend lett.

- Te, Palliano, meghallgatnád? - kérdezte Cesare.
- Meg, százszor is.
- Ti nem fogtok nevetségesnek vagy gyávának tekinteni, kedves barátaim, ha engedek kérése-teknek, egy titkos oknak nemde? Mi mindig készek leszünk Caraccioloval megverekedni és én nem hiszem, hogy nevetséges és gyáva ember vagyok, ugyebár?
- Te vagy a legnemesebb s a legbátrabb férfi - mondták Giulio Carafa és Marco Palliano, megindultan s kezet szoritottak vele.

.....

Félhétre járhatott az idő, sötét este volt, mikor Cesare halk kopogást hallott az ajtaján.

Cesare ruhástul vetette magát az ágyra s két óra hosszat feküdt, mozdulatlanul, a nélkül, hogy aludt, a nélkül, hogy cigarettázott volna, behunyt szemmel, nem törődve a hideggel, mely az alkonyattal beállott. A kopogtatásra felrezzent. Talán a pinczér hozta be a lámpát, gondolta. De mikor a „szabad” szót kiejtette, egy nő lépett be, ingadozó léptekkel, mert a kivilágított kis szalonból jött.

- Cesare, hol vagy?
- Itt vagyok - felelt Cesare, Laura felé fordulva, a ki feléje közeledett.
- Aludtál?
- Nem, nem aludtam.
- Talán beteg vagy? - és az ágyra hajolt, hogy megnézzze az arcát.
- Dehogy, jól érzem magamat, - csak fáradt voltam.
- Szegény - mondta a nő, elérzékenyülve.

Cesare a sötétben a keze után nyult és ajakához emelte.

- Kipihented magadat? kell-e valami? - folytatta Laura szeliden.
- Ma jöttem haza.
- Hallottam, mikor hazatértél.
- Jó ideje, hogy megfeledkeztem rólad, bocsáss meg - és megsimogatta kezét, melyet a kezé-
ben tartott.
- Nem tesz semmit, hiszen teendőid voltak.

- Halálra unhattad magadat... egy szállóbeli szobában... egyedül...
- Magam jószántából jöttem ide, nem tesz semmit.
- Nehéz perczeket élünk, Laura - folytatta Cesare, pillanatnyi csend után.
- Majd végük lesz: vagy nekünk lesz végünk.
- Nagyon keserves azt megvárni.
- Ne gondolj rá - suttogta Laura - gondolj másra. Ágyban akarsz maradni?
- Nem, fölkelek.
- Hozassak be gyertyát.
- Igen; csöngess.

Laura tapogatózva kereste a villamos csengetyűt. A pinczér lámpát hozott be és letette a kandallóra. Azután azt kérdezte, vajon lemennek-e az étkezőterembe. Laura kérdő pillantást vetett Cesarera. Szemében oly bánatos megnyugvás rezgett, hogy Cesare megszánta.

- Nem, nem, kimegyünk - szólt a pinczérhez.

Egyedül maradtak. Laura még egy pillantást vetett a férjére és ugyanaz a bánat látszott szemében, vad természete és szívós akaratát mintha legyőzte volna.

- Ha terhedre vagyok Cesare, inkább itthon maradok.
- Veled óhajtok kimenni Laura. Eredj, öltözködjél fel.

Laura szót fogadott. Cesare gépiesen, de a lehető legpompásabban végezte toilettjét. Aznap este feléledt benne az élethez való ragaszkodás. El akarta vinni Laurát, hogy megebédeltesse, azután, hogy színházba menjen vele; éjszakára, másnapra akarta halasztani a nehéz gondot, mely izgatta és szorongatta. Szinte érezte, hogy Laura észrevette annak a szükségét, hogy szünet álljon be a tépelődő lelkiismeret kinjai közepette.

Cesare még mindig szép férfi volt, fekete szalonöltözetében, bár sokkal öregebbnek, kiéltebbnek látszott arcza, bár szeme elvesztette uralkodni vágyó, hideg fényének erejét! Fél óra múlva mind a ketten a kis szalonban voltak. Laura fiatalosan volt felöltözve, fehér flanelruhában és arany himzésű sötétzöld bársony felöltőben és szintén arany himzésű zöld kalapban. Futó árnyék vonult végig a Cesare arczán.

- Divatosak ezek az ezüst és arany himzések? - szólt Cesare, a hogy lefelé mentek a lépcsőkön.
- Igen. Nem tetszik a ruhám?
- Nagyon tetszik, sőt jól áll. Hány éves vagy most, Laura?
- Mért kérded?
- Restelled megmondani?
- Nem. Huszonkét éves vagyok.
- Atyád lehetnék, Laura. És olyannak tetszem, mintha nagyatyád lennék.
- Az évek nem határoznak.
- Mikor a sziv fiatal, mit? Ime, mennyire csalatkozunk a frázisban. A sziv mindig az évekkel öregszik.

Gyalog mentek a korszón, a mely ilyenkor tele szokott lenni néppel. Mindenki ebédelni megy. Cesare karját nyújtotta Laurának. A korszón mentek felfelé és nagynehezen haladhattak előre, úgy tele volt az út járókelőkkel. A kocsik az utca közepén lépésben haladtak két sorban. Villamos fény szórta kápráztató fényét a legszebb üzletek, a kávéházak előtt. Cesare a piazza Venezia mellett egy pillanatra meghökkent: megpillantotta Giulio Carafát és Marco Pillianot. Ezek nyugodtan jöttek lefelé, s a Vadászörnek tartottak, hová ebédelni mentek.

Nem álltak meg, csak mélyen meghajtották magukat Laura előtt. Kis hija volt, hogy Cesare meg nem szólította őket. Találkozni kellett volna velök. De nem tett semmit. Nyugodt akart lenni, legalább arra a pár pillanatra. Azt hitte, hogy így visszakapja erejét.

Cesare és Laura tovább folytatták utjokat, befordultak a piazza Venezián, felhaladtak a sarkon, hol a via Nazionale kezdődik és hol a Nazional színház mellett van a Daney-féle fényes és elegáns vendéglő. A vendéglő tele volt néppel, de azért csöndes volt ott minden; a pinczerek nesztelenül suhantak végig a szőnyegeken és a vendégek zaj nélkül, szinte szótlánul fogyasztották ebédjüket; mindenkiről a békés nyugalom, a jólét és a derült gazdagság rítt le.

Cesare az nap este Laurához azzal az állandó udvariassággal viseltetett, melyet minden nővel szemben tanusított, de azért a társalgás édeskesernyész izü volt. Laura folyton megtartotta bámulatos nyugodtságát, de Cesare azért észrevette, hogy minő végtelen bánat lakozott annak a büszke teremtésnek a lelkében, a ki az élet legfájdalmasabb pillanatában is képes volt megtartani kihívó nyugodt magatartását. Gyógyíthatatlan bajban szenvednek, az egyik nem tudta meggyógyítani a másikat és mindaketten jónak látták, hogy ne bolygassák a kinos ügyet, hogy nehány pillanatot békében töltsenek, mint két jó barát, elfeledve, hogy hitvestársak. Jobb volt még fel se említeni az ügyet! És ebben mindaketten egyetértettek. Laurának nyilván nagy megerőltetésébe került, hogy a tudatlant adta, de nem akart összekoczczeni a férjével.

Az ebéd vége felé Cesare névjegyet kapott a vendéglő kis groomjától.

„Légy éjjél után egy órakor a via Condotti sarkán: ott leszek, ne várákocztass soká - Giulio.”

Sötét felhő borult a Cesare arczára s Laura, a ki ezt meglátta, mélyen megrendült, Cesare ezt válaszolta:

„Köszönöm. Jól van. Elmegyek - Cesare.”

Laura nem tudott tovább tartózkodni:

- Mi a baj?

- Semmi, semmi.

- Mért bánasz így velem?

- Laura, kérlek, ne rontsuk el az estét. Most színházba megyünk.

- Színházba?

- Igen. Azt hiszed, ha valami baj volna, veled bolyonganék a városban?

- Csakugyan színházba akarsz menni.

- Igen, igen. Elmegyünk a Quirinóba. Valami operettet játszanak, asszony megnézheti. Egyéb-iránt most - azt hiszem - férjes nő vagy.

- Azt hiszem - felelte Laura, erőltetett mosolylyal.

Cesare a kis groom-ot, a ki a Giulio levelét hozta, páholy-jegyért küldte a Quirino-színházba. Laura azonban nem tudta többé elpalástolni előérzetét. Miközben a kis küldöncz visszatért

várták - különben is a Quirino nem volt valami távol - kétszer fojtotta vissza a kérdést, hogy minek akarja őt színházba vinni. Neki úgy rémlett, hogy ez furcsa, baljóslatu kívánság Cesaretől. Épp ezért szokatlanul aggasztotta a gondolat, hogy neki színházba kell mennie.

- Ne menjünk színházba, Cesare.

- Miért?

- Azért. Nem alkalmas ez az este.

- De hová gondolsz? Minden este alkalmas a színházba való menetelre.

- Mióta van olyan nagy kedved színházba menni?

- Mindig. Azért vagyok nápolyi.

- Kocsikázzunk ki valahová.

- Róma nagyon nedves éjjel, ilyenkor könnyen meghül az ember.

- Gyerünk akkor a szállóba.

- A szálló nagyon szomoru, Laura.

- Akkor kísérelj el, és hagyj ott.

- És mit csinálok én éjfélig? - mondta Cesare kétségbeesve. - Kérlek, maradj velem.

- A mint tetszik - szólt Laura, a megnyugvás hangján.

De azért nyughatatlan volt. Nagyon különösnek tünt föl neki a Cesare kívánsága, hangja, melyből azt vette ki, hogy szinte félt egyedül maradni! Nem mert többé ellentmondani neki. Megkérte, hogy maradjon vele, mint a kinek nincs többé ereje, hogy egyedül éljen.

A Doney-féle vendéglő nagy terme csaknem egészen üres volt. A vendégek nagyjából színházba mentek. Laura és Cesare csaknem egyedül voltak, nem szóltak egymáshoz; Cesare az érintetlenül hagyott konyakpoharat nézte, Laura pedig a gyűrűit nézte; gondolataiba merült el és bizonyosan nem látta a csillogó drágaköveket.

Ezalatt a kis groom is visszatért és elhozta a piros páholy-jegyet, meg a színlapot. A „Petit duc”-öt adták.

- Hálstennek, türelem az operette - suttogta Cesare, fölsegítve Laurára zöld bársonyból való, arany himzésű mantillját.

Laura a tükör elé állt és megigazgatta szőke haját; azután kis kalapjához nyult.

- Minden rendben van - szólt Cesare, s a felöltőjét vette magára.

Karonfogva távoztak és szólanul haladtak el a via Pilotta boltive alatt. A hogy a Trevi-szökőkút elé értek, egy pillanatig megállottak.

- Van egy krajczárod, Laura?

- Van.

- Dobd a kutba.

Laura előszedte zsebéből az aprópénzt és beledobta a vízbe.

- A ki a Trevi-szökőkútba egy krajczárt dob, az visszatér az évben Rómába - szólt Cesare.

- Ez a legenda?

- Egy a sok közül Rómában.

- És mért nem dobsz be te is egy krajczárt?

- Én?

- Igen. Igy legalább együtt térünk vissza Rómába, Cesare.

- ...Helyes, együtt térünk vissza Rómába. A te krajczárod az enyém is - felelte Cesare és elvezette Laurát a színház felé.

Valami benső titokzatos hang, mintha megint figyelmeztette volna, mintha a szívének azt mondta volna: *vigyázz*. De nem volt többé idő a visszatérésre.

Halkan léptek a színházba, mert az előadást már félórája megkezdték. A színház zsufolásig teli volt. Egy másodemeleti páholyban foglaltak helyet. Szemben velük az alsó emeleten üres páholy volt; az egyetlen üres az egész színházban. Cesare természetesen kétszer vagy háromszor odanézett. Az operette tetszett a közönségnek s vig jelenetei kedélyes hangulatot keltettek a színházban.

- Jól mulatsz? - kérdezte Cesare, a ki egy kukkot sem szólt az előadás alatt.

- Tetszik. Te unatkozol?

- ... Nem. Gyerünk egy kicsit a folyosóra.

Kimentek; a páholyajtók kinyitlak, becsapódtak, a ki- és bejáró vendégek miatt Laura és Cesare kétszer vagy háromszor végigmentek a nagy folyosón. Nem szóltak egymáshoz. Mikor ismét bevoltak a páholyban, Laura véletlenül az első emeleti üres páholyra fordította tekintetét, a melybe éppen abban a pillanatban lépett be két urinő.

Az egyik Corese herczegnő s a másik lady Hermione Cleveland herczegnő volt.

Corese herczegnő fiatal szép arcán a fájdalom látszott; sápadt és bágyadt volt. Szemeiből bánatos szelid lélek ragyogott, fehér és tiszta homlokát hullámosan fogták körül a barna hajfürtök. Mosolyában a megtört lélek, a megszakadt szív vivódása.

Fekete ruhát viselt, kis fekete fátyol-kalappal, mely két nagy, fekete, gyöngyös tűvel volt hajához tűzve. Társnőjével halkan beszélt, mosolyogva és koronkint kicsit lehajtva fejét. Nem nézett a színpadra és úgy rémlett, mintha nem hallaná a zenét.

Lady Hermione is feketében volt, homályos fekete krep-ruhában, a vállain magas és széles könyökén szűk ujjakkal. Fekete fátyol-kalap volt fején, kis fehér crisanthem-koszorúval. Kezében fekete tollas legyezőt tartott.

Lady Hermione arcza sápadt volt az nap este, a mi különös ellentét volt a fekete haj fényes keretéhez, ő sem nézett a színpadra, mintha ő sem hallaná a zenét. Fekete keztyüs kezét a páholy piros bársony-peremén pihentette, alig mozgatta a fekete tollas legyezőt és a Corese herczegnő szavaira figyelt, rátűzve szemét és koronként felmosolyogva, majd helyeslőleg intve a fejével.

Cesare, miközben a közönség zajos tapsokba tört, Laura felé fordult. Megdöbbenve vette észre, hogy neje arcza halálsápadt lett és csillogó, kék szeme szinte megüvegesedett. Laurát sohse látta még ilyennek, életének legkétségbeejtőbb pillanatában sem, sem az Anna holtteste előtt, sem a hideg és tragikus nászéjjelen.

- Mi lelt? - kérdezte tőle Cesare.

Laura nem felelt, de nem is fordult meg. Szemében, melyet tágra nyitva tűzött lady Hermionera, kinos bámulás volt.

Cesare a neje tekintetét követte és ő is megpillantotta Hermionet, fekete ruhában, fehér crisanthem-koszorúval fekete haján. Testét hideg borzongás járta át és szinte érezte, hogy arcát halotthalványság öntötte el. Lehajtotta fejét, a nélkül, hogy megdöbbsen volna, mint a ki már megbarátkozott végzetes sorsával.

- Laura... - szólt Cesare, mintha el akarná vonni a neje tekintetét arról a páholyról.

Ekkor Laura, mintha abban a pillanatban magához tért volna, megrezsent és feléje fordult. És mély s hideg, fájdalmas és kétségbeesett tekintetükben meglátszott, hogy a két bűntárs lelkére egy és ugyanaz a büntetés nehezedik.

Corese hercegnő és lady Hermione folyton egymással beszélgettek és úgy látszott, hogy nem törődnek az előadással. Egyszerre mind a ketten elhallgattak. Corese hercegnő lesütötte szemét és úgy látszott, mélyen elgondolkozott. Cleveland hercegnő végigjárta szemét a páholyokon, hosszas, közömbös tekintettel és végre a Laura és Cesare Dias páholyára nézett. Ahogy megpillantotta őket, alig észrevehető mosoly ült ajkára.

- Istenem - szólt elhaló hangon Laura, amint azt a mosolyt észrevette.

- Mi lett? - kérdezte tőle ismét Cesare.

- Semmi - felelte Laura, tompán.

Ekkor végső megerőltetéssel, mint a ki meg akarja tudni az okát annak, hogy mi tette szerencsétlenné, hirtelen mozdulattal felkapta a látcsövet és a Cleveland hercegnő páholyára szegezte. És ekkor rémülten vette észre a nővére, Anna arcát, a ki az ő árulása miatt ölte meg magát. Lady Hermione mereven, mozdulatlanul ült székén, szinte megdelejezve a Cesare tekintetétől, melyet ez sehogysem tudott levenni róla. Majd szétterjesztette fekete tollas legyezőjét és lágyan lengette arcza előtt.

- Laura, Laura - suttogta Cesare, elfordítva arcát attól a jelenettől és azon iparkodott, hogy Laurát is elvonja onnan.

Laura leeresztette kezét a piros bársonyra, mintha szédült volna.

- Ne nézz oda többé, Laura.

- Mit mondasz?

- Ne nézz többé oda, kérlek.

- Te is oda nézel.

- Ah, én igen! - kiáltott fel Cesare, és nem bírta elfojtani a kétségbeesés kitörő hangját.

E szavakra mintha Laura ereiben megdermedt volna a vér. Arcza fehér lett, szemei tágra meredtek, hangja elakadt. Ajaka koronként megrándult, mintha imát rebegne, de szava nem hallatszott.

Egy végső megerőltetéssel fölemelkedett, a páholy háttérébe ment s a falhoz támasztotta homlokát. Nehány pillanatig maradt így, a nélkül, hogy megmoczszant, vagy megszólalt volna.

Cesare nem szólt hozzá. Lady Hermionet nézte, a ki magas gallérja gyöngyeivel játszadozott. Egy férfi lépett a páholyba, köszöntött és Corese hercegnő mellé ült. De a páholy háttérében maradt, a homályban, mintha nem akarná, hogy meglássák. Cesare kétszer vagy háromszor lehajolt, hogy meglássa, de nem sikerült. Hermione nem beszélt azzal a férfival. Alig észrevehetően mosolygott, lassan jártatta körül barna, szelid fényű szemét.

Midőn Laura visszatért a páholy előréssébe, látta, hogy férje Hermione nézésébe volt elmerülve. Egy szót sem szólt, csak összevonta szemöldökét.

- Cesare, gyerünk el, - szólt Laura kevélyen.
- Miért? - még korán van.
- Fáradt vagyok. Gyerünk el.
- Hogyan lehetsz fáradt, hisz egész napon otthon ültél.
- Nem maradhatok ebben, a színházban. Gyerünk el.
- Nem megyek - szólt Cesare eltökélt hangon.
- Kérlek, gyerünk el - de ha a szavában kérés volt, a hangjában nem volt az.
- Nem.
- Mégegyszer kérlek, szépen kérlek, gyerünk el.
- Hasztalan, Laura, nem megyek el.
- Akkor hát egyedül megyek el - mondta Laura félig fölemelkedve.
- Ezt nem teszed, szégyen volna.
- Lehetnél oly udvarias, hogy velem jöjj Cesare - válaszolta Laura és fogait összeszorította a dühtől.
- Most már késő arra, hogy udvariasak legyünk. Csupán a boldogok, a tétlenek, az ostobák szoktak udvariasak lenni.
- Valamikor gentleman voltál.
- Figyelmeztetlek, hogy a sértéseid nem hatnak reám, és hogy nem illik a világ előtt kötekedni. Az emberek észreveszik. Az emberek mosolyognak.
- Ki, az emberek? Az a nő mosolyog.
- Igen, ő mosolyog.

És még egyszer egymásra néztek, mélyen, fagyosan, fájdalmasan, kegyetlenül, és tekintetükben nyoma sem volt a szánalomnak. Laura annyira el volt keseredve, oly mély kétségbeesés vett erőt rajta, hogy úgy tűnt föl neki, mintha a színházat, azt a nőt csak valami rémes álomban látná.

De nem. Az a nő ott volt és élt, az Anna fekete és fényes hajával. Élt, az Anna fekete, szelid és büszke szemével, a ki meghalt, megölte magát, mert ő, a nővére, megcsalta. Élt, az Anna üde, piros és szerelmes ajakával, arcának minden vonásával, aki huszonhárom éves korában megölte magát, mert férjét elszerezték, férje megcsalta.

Milyen álom! Egy létező teremtés, teli titokzatos étellel, mert ő mind a kettőjüket megnézte, őket, kik sápadtak a fájdalomtól, lelkifurdalástól, irtózatától. Minő álom! Nő volt, szép, ifju, előkelő nő, a kit mindenki megnézett. Álom? Cesare Dias, a szerelme, az ő egyetlen szerelme, a férje nézte azt a nőt és nem tudta levenni róla tekintetét, minden más emberi dologról megfeledkezett.

- Cesare vigyél el, vigyél el innen - könyörgött Laura, megtörve büszkeségét, s nem tudott magán uralkodni.
- Hallod-e, Laura - felelt hidegen - én elviszlek innen, de rögtön visszatérek ide. Jobban szereted, ha egyedül vagyok a színházban?

Laura nem válaszolt, talán gondolatban nézegette azt a mélységet, a melybe alig egy félórája alázuhant. Őt, ki szembe mert szállni a halállal, elhagyta ereje, bátorsága egy feltámadt

kisértettel szemben. Mitévő legyen? Azt hitte, hogy könnyen megsemmisít egy szegény, gyöngé teremtést, mint Anna és sikerült is neki. Azt hitte, hogy könnyen kitörli a Cesare lelkéből azt a bágyadt emléket, azt hitte, hogy ez sikerül is neki. Laura azonban érezte, hogy azt a barna, fekete ruhás nőt, azzal a halvány crisanthem-koszorúval fekete haján, azt nem semmisíti meg soha.

Cesare türelmetlenül, nyughatatlanul, rá akart ismerni arra a férfit, a ki meglátogatta Corese és Cleveland hercegnőket páholyukban s a ki még mindig ott rejtőzködött a homályban. De nem sikerült. Talán ha lemegy a földszintre, észreveheti, felismerheti, de hogyan hagyja egyedül Laurát a páholyban? És mégis égett a vágytól, hogy megtudja, vajjon Luigi Caracciolo volt-e az a férfi. Arra a gondolatra, hogy Caracciolo lehetne az, annyira remegtek idegei, hogy azt hitte, megtévelyedik.

- De téged mi lelt? - kérdezte aggodalmasan Laura, látva, hogy férje nem tud magán uralkodni. - Nem volna jobb neked is, nekem is, ha elmennék innen?

- Nem.

- De minek maradunk itt? - és hangja oly panaszos volt, hogy zokogásnak hallatszott.

- Szeretnék valamit megtudni... - mormogta Cesare, önmagához szólva.

- Mit?

- Szeretném tudni, vajjon az a férfi, oda benn, nem Luigi Caracciolo-e?

- Oh, boldogságos szüz anyám! - fohászkozott Laura, kétségbeesett, elhaló hangon.

- Nem látod onnan? - kérdezte Cesare, elszántan, kegyetlenül.

- Nem látom.

- Nézd jól, nézd meg jobban - mondta állhatatosan, szivtelenül.

És Laura gépiesen fordította szemét a két nő páholyára. Egy kissé megmozdult, hogy jobban lássa. De nem szólt semmit.

- Ő az? - kérdezte Cesare.

- Ugy látszik: de nem vagyok biztos benne.

Cesare arcába csapott a harag lángja. Ujjai reszketve markolták meg szürke keztyűjét.

- És mégis jó volna megtudni... biztosan megtudni...

- De miért, de miért?

- Mert ha ő az, a teli ház előtt arcul ütöm - tört ki Cesare.

- Oh, boldogságos szüz anyám! - fohászkozott Laura; fogyni érezte erejét, lehunyta szemét, mintha ájultan akarna összerogyni.

- Ah nem, nem, ne tedd meg ezt a szörnyű tréfát, s ne érezd magad rosszul, hogy itt holmi siralmas jelenetnek legyek a szemtanúja! - mondta Cesare, összeszorított fogakkal, tompán. Késő van már erre, most a büntetés súlya nehezedik reánk, Laura. Nem ájultál el a bűn, a halál előtt, azt hiszem, most sem teszed meg.

- Ne félj, - válaszolta Laura, fuldokló hangon, homályos szemekkel, megrendülve a kemény, fenyegető hangtól. - Ne félj, nem ájulok el, nem sirok. De te... ismered őt, nemde?

És alig észrevehető mozdulattal odamutatott. Hermione most helyet cserélt Corese hercegnővel. Látni lehetett egész alakját.

- Igen, ismertem... - felelte Cesare, lehajtva fejét.
  - Mióta?
  - Ma reggel óta?
  - Csak ma reggel óta?
  - Csak.
  - És hol, Cesare, hol?
  - Egy mezei... uton... a fák alatt... a folyó hosszában...
  - Egyedül voltatok?
  - Egyedül.
  - Azt hitted, hogy kísértet, nemde? - kérdezte Laura, félve.
  - Azt hittem, hogy kísértet - szólt Cesare és igent intett a fejével.
- És mindaketten a páholy felé fordultak. Hermione megszűnt mosolyogni. Mozdulatlanul maga elé nézett.
- Istenem, istenem, nem bírom ki! - kiáltott fel Cesare, a páholyban hátrafordulva, hogy ne lássa.
  - És mit tettél, mikor megláttad, Cesare?
  - Semmit, Laura.
  - El hagytad menni?
  - Követtem.
  - Ah! követted - ismételte Laura, remegve, mintha utolsó óráját élné. De azon iparkodott, hogy a remegést elrejtse. Hová ment?
  - Sehová. Sétált, azután a szent Péter templomba ment.
  - Hogy imádkozzék?
  - Hogy imádkozzék.
  - Akár egy kísértet?
  - Akár egy kísértet.
  - Mit csináltál, mit mondtál neki?
  - Semmit. Utána mentem.
  - És aztán?
  - Visszatért Rómába. Virágot vásárolt. Névjegyeket hagyott Poli hercegnőnél és eltűnt kis palotája kapuja alatt.
  - Akár csak egy nő, Cesare?
  - Akár csak egy nő.
  - Iszonyatos - suttogta magában Laura.
  - Iszonyatos, iszonyatos.
  - Megtudtad a nevét, Cesare?

- Meg: Cleveland hercegnő.
- Mi a neve? A nevét óhajtom tudni.
- Lady Hermione Darlington. Hermione, Hermione.
- Shakespeare Téli regéjében olvastam ezt a nevet - mondta Laura, megdöbbenve.
- Nem határoz, Laura.
- Hermione a férje bűne miatt hal meg a Téli regében. Alakja tovább él a bünbánó férj, a gyermekek emlékében. És a férj lángoló szenvedélye, mely megtisztul a fájdalomban, a bünbánásban, feltámasztja Hermionet.
- Tudod biztosan, Laura - kérdezte Cesare, remegve.
- Oda adom ma éjjel a regényt, ha olvasni akarsz Hermioneról.
- Nem, nem akarok.
- Igazad van, - szolt Laura kétségbeesetten. - De ez iszonyatos!
- Nő, és Luigi szereti, érted?
- Jól tudod, hogy kicsoda!
- Angol hercegnő. Attól félsz, hogy kísértet, Laura?
- Attól félek, hogy asszony, - hangzott tompán a válasz.
- Igazad van: magam is attól félek, - ismerte el Cesare, legyőzve.

Abban a pillanatban mindketten érezték, hogy a büntetés sulya kérlelhetetlenül nehezedett rájuk. Lady Hermione még mindig nézte őket a páholyából.

De az előadás vége felé közeledett. Corese és Cleveland hercegnők ismét beszédbe elegyedtek. A férfi, a ki olyan soká volt a páholyukban, távozott. A két nő egyedül maradt.

Cesare felállt és fölsegítette Laurára zöld bársony mantillját, miközben folyton a szemben lévő páholyra nézett, a hol a két nő szintén felállt és menni készült.

Laura és Cesare szótlánul, gyorsan haladtak lefelé a lépcsőkön, az operette motívumait dudoló közönség között. Közös vágytól ösztökélve, siettek és megálltak az előcsarnokban. Ekkor mind a ketten megpillantották Corese és Cleveland hercegnőket, a mint lassan lefelé haladtak a lépcsőkön. A római hercegnő bő fehér brokát mantillában volt, az angol patriczius hölgy fekete mantillt viselt. Lady Hermione abban a mantillban magasabbnak tűnt föl. Szinte fejedelmi léptekkel ment el a két bűntárs előtt a nélkül, hogy rájuk nézett volna. Laura ajkai reszkettek.

Mikor a két nő a kocsiba szállt, lady Hermione, mielőtt a kocsi megindult volna, oly fagyos tekintettel nézett rájuk, mintha a lelkükbe látott volna. A kocsi megindult és minden eltűnt.

Egyedül maradtak a keskeny via delle Verginiben, a kevés utcza lámpa bágyadt fényében az egyre ritkuló közönség között. Gépiesen, gondolatokba merülve, ballagtak és szinte ösztönyszerűleg találták el az utcát, a merre menniök kellett.

Lehorgasztott fővel, némán mentek előre. Néhányszor egymásra néztek, meglepetten, mintha idegenek lettek volna. A hotel de Rome előtt egy pillanatra megállottak.

- Jó éjszakát, Laura.
- Elmégy? - kérdezte Laura aggodalmasan.
- El. Jó éjszakát.

- Így hagysz el engem?
- Valami végezni valóm van.
- Ilyenkor? Micsoda?
- Mit érdekel ez téged?
- Ne menj el, jer föl velem.
- Nem tehetem, Laura.
- Hiszen nem voltam terhedre, nem bosszantottalak, Cesare, tudod. Egy nap óta bezárkóztam a szobába és nem panaszkodtam. De ma este, ma este, nem mehetsz el így.
- Légyottom van egy órákor.
- Halaszthatatlan?
- Halaszthatatlan.
- Gyere fel egy fél órára... jer... gyerünk.
- Nem tehetem.
- Tíz perczre, ötre, Cesare, Cesare!
- Hasztalan. Késő van.
- Ah te benned nincs irgalom, nincs lelked...
- Késő van, késő van. Jó éjszakát Laura.

Laura halvány arcán két nagy köncsepp gördült végig. De egy szót sem szólt, nem könyörgött többé, megfordult és lehajtott fővel ment végig a szálló folyosóján.

Cesare Dias a korzó felé vette útját. A via Condotti sarkán kellett Giulio Carafával találkoznia, éjfél után egy órákor. Gyorsan végigfutott a via Condottin; léptei lomhán kopogtak a gyalogjárón. Hideg, sötét éjszaka volt, a fekete égbolt feneketlennek, végtelennek tetszett Róma fölött.

Cesare maga elé meredt és azon volt, hogy észre vegyen valakit a tulsó végén, de nem látott semmit. Végre, a hogy a via Condotti sarkára ért, egy férfit pillantott meg, a ki a spanyol nagykövetség palotájától közeledett feléje. Carafa volt, fülig begombolkozva, szemére nyomott kalappal:

- Szent isten, micsoda hideg, gyilkos ez a Róma! - szólt megállva...
- Dermesztő éjszaka, Giulio. Hát Palliano?
- Lefeküdt, nagyon fázott. Gyerünk Dias.
- Hová?
- Ide, a Hotel d'Europe-ba.
- A lakására? Nem.
- Akkor érte megyek, ide hozom. Együtt mentek a Róma szállóba.
- Ott van Laura, nem lehet beszélni.
- Hát?
- De csakugyan szükséges ez a találkozás? - tört ki a boldogtalan ember.
- Megigérted, Cesare.

- Megigérttem... megigérttem... de te nem tudod...
- Nem tudok semmit. A te nevedben álltam rá. Gyáva cselekedet lenne, ha most megszöknél.
- De ő hozzá nem megyek, és ő hozzám nem jöhet.
- Hát hová, hová?
- Itt az utczán - szólt Cesare, eltökélten.
- Hogyan beszélhettek majd?
- Kevés beszélni valónk van és nincs itt senki, a mint látod.
- De ha erre megy valaki?
- Oda megyünk fel, a piacra - és Cesare a Trinita dei Monti templomára mutatott. - Oda fent nincs senki.
- Megyek Luigiért.

Cesare egyedül maradt a nagy piazza di Spagnán. Egy pillanatig fel s alá járkált, mert erőt vett rajta az izgatottság: idegei remegtek. Egy járókelő sem volt a hideg éjszakában, csak a della Barca szökőkút egyhangú zaja törte meg az éjszakai csöndet. Egyetlen egy kivilágított ablakot sem látott a mély éjszakában. Csak a kis palota három ablaka a Trinita dei Monti és hotel de Lourdes között égett vörös fényben. Cesare megállott a három ablak előtt.

Cleveland hercegnő még mindig virrasztott, a színház után. A középső ablak mögött egyszerre egy feketébe öltözött alak jelent meg, a ki egy darabig ott maradt mereven, mozdulatlanul, az utczára nézve. Cesare rögtön eltalálta, hogy Hermione volt, a ki Shakespeare szerencsétlen hősnője nevét viselte, a ki szerelemből halt meg, szerelemből támadt fel, a ki Anna Dias arcát viselte, a nejét, a ki szerelemből halt meg.

A fekete alak arcát az ablak üvegéhez támasztotta és Cesarenek úgy tűnt föl, mintha látná azt a halálsápadt arcot, a mely mellett tíz óra hosszat virrasztott, a halotti ágy mellett, azokat a félig behunyt szemeket, a csaknem vonagló ajkakat, mindama reszkető vonásokat, melyek a fájdalmat fejezték ki.

Megállott szemben a kivilágított ablakkal, mint egy lángható, féltékeny szerető. Azt hitte, a mint azt a fekete, merev árnyékot a vörös fényben látta, hogy összeroskad.

Mintegy álomban lépteket hallott feléje közeledni.

Luigi Caracciolo és Giulio Carafa volt.

Jó éjszakát kívántak egymásnak. De nem néztek egymásra, nem nyujtottak kezét egymásnak. Giulio egy pillanatig habozott, vajjon egyedül hagyja-e őket így, a sötét éjszakában, a halálos ellenségeket, elszántan, hogy meghalnak, megnyugodva, hogy meg kell halniok. De ez csak pillanatnyi habozás volt, hiszen gentlemanek és holnap ugyis megverekszenek.

Köszönt s ők viszont köszöntötték.

Egyedül maradtak a kis palota előtt, melynek ablakain vörös fény hatott ki; Hermione fekete alakja nézte őket az ablaktáblák mögött. Egymásra néztek. Cesare szemében harag, a Luigi szemében pedig fájdalom csillogott.

- Mit gondolt ön rólam, midőn megtudta, hogy beszélni óhajtok önnel? - szólalt meg Caracciolo, megtört, de a fájdalomtól reszkető hangon.
- Semmit, semmit. Az én véleményem önt nem érdekli. Mondja inkább, mit kíván tőlem?
- Nem vagyok gyáva, mert holnap megverekszünk - tette hozzá Caracciolo szomorúan.

- Holnap, holnap. Mikor lesz már holnap?
- Ne féljen, a holnap is megjön. Hamar itt lesz. Már itt is van.
- Mit akar nekem mondani? - szólt kérlelhetetlenül, tompán Cesare.
- Mindjárt - szólt Luigi, mintha a titkos szónak, mely égette ajakát, nem adhatna hangot Mindjárt... egy pillanat múlva.
- El kell mennem - és Dias hátat fordított neki.
- Hallgasson meg, ne menjen el. A sikosabb részen már átesett: eljött, várjon tehát egy pillanattig.
- Ugy se kellett volna összejönnünk. Ez a találkozás nagyon furcsa dolog. Jó éjszakát.
- Csalódik, Dias, beszélnem kell önnel. Azért késtem, mert meg vagyok törve, de ígérem, nem tartom fel tovább, várjon.

Cesare megállott, visszatért. A via del Babuino felé haladtak, egymás mellett, gondolatokba merülve.

- Régóta keres engem, ugy-e bár? - törte meg a csendet Luigi Caracciolo.
- Az... óta.
- Magam is vágytam önt meglátni, Dias.
- És mégis... eltűnt?
- Ah, nem azért, hogy megszökjem a végzet elől! - kiáltotta fel szomorúan Caracciolo.
- Térjünk a dologra, de rögtön, - szólt izgatottan Dias, a ki pokoli kinokat állott ki, a féltékenység mardosásaitól.
- Ime - susogta, erőltetett hangon Luigi. - Én megsértettem önt, Dias.
- Remélem, nem kér tőlem bocsánatot? - kiáltotta Cesare, elkeseredett hangon.
- Nem, nem kérek bocsánatot - szólt bánatos, de eltökélt hangon Caracciolo. - Tudom hogy vérig sértettem s holnap jóvá teszem a dolgot. Azt akartam önnek mondani, hogy érzem a sértés teljes súlyát és ha hibát követtem el, még mindig gavallér vagyok.
- De mi ez? Minek beszél nekem erről? Mit törődöm én az ön érzelmeivel? Csak karjaink találkozhatnak még egyszer s nem azért jöttünk ide, hogy érzelegjünk!

A via Babuino sarkán voltak most, a gyalogjárón egy lámpa alatt és ha fölemelték volna tekintetüket, láthatták volna messziről a vörös fényt, mely Hermione ablakaiból hatott ki. De ők nem láttak semmit egészen elmerültek haragjukba, a fájdalomukba.

- Megsértettem önt, Dias... - kezdte ismét Luigi, mintha félrebeszélte volna.
- De utóvégre, Caracciolo, remélem nem akarja, hogy ezt az ismételt vallomást újabb sértésnek tekintsem? Nem érti, hogy ez elviselhetetlen?
- Pedig még egyszer ismételnem kell: csak én sértettem meg önt, de Anna ártatlan.
- Megtiltom önnek, hogy nőmet emlegesse! - üvöltött Cesare a hideg és fekete éjszakába.
- Anna ártatlan - jelentette ki Luigi, mintha nem hallotta volna Dias kiáltását.

Cesare felemelte kezét, hogy arczul üsse, de Luigi megelőzte, megragadta kezét a csuklóján és megakadályozta tettében. Egyedül voltak az elhagyatott piaczon és a szemük a fekete éjszakában, mint két ellenséges kardpenge villant egymásra.

- Dias, Dias, egyedül vagyunk, emberek vagyunk, sötét van, mind a kettőnk egy izgalom fog el, egy végzetes sors győzött le bennünket, megmérkőzünk majd holnap. Egyikünk nyugodt lesz holnap este, Dias, mire való ez a paraszt hirtelenkedés?

- Ha csakugyan férfi, akkor meg kell, hogy értsen Caracciolo - szólt sötéten Dias, a ki uralkodni akart magán.

- Értem önt. Ha nem tudtam volna, hogy szive van, nem kértem volna, hogy idejőjjön. Nem jelentettem volna ki annak az ártatlanságnak az igaz voltát.

- Kérem, Caracciolo! végezzen. Hazugság! S a kegyelet, mely önt hazudni készíti, szörnyen bánt. Érti? Úgy szólok önhöz, mint férfi és nem mint a meggyalázott lélek.

- Pedig olyan igaz, mint hogy egy az isten - ismételte Caracciolo, makacsul, mintha missziója volna, hogy fennen hirdesse azt az ártatlanságot. - Neje, midőn meghalt, méltó volt önre, méltó volt az ön nevére.

- Nem hiszek önnek.

- Pedig így van, így van - mondta állhatatosan Caracciolo, mintha önmagához szólna.

- Nem hiszek önnek.

- A nemzetségem becsületére, Anna ártatlan.

- Nem hihetek önnek.

- Az anyám becsületére, Anna ártatlanul halt meg.

- De mire való ez a hitszegés? Nem hiszek önnek.

- De mire esküdjem? Mi a legszentebb dolog ön előtt? Mi képes önt meggyőzni? Mondjon egy bizonyítékot és megadom!

- Hasztalan minden: nem adhat ön nekem bizonyítékot. S ha mindjárt fényes, ragyogó volna az, mégsem hinném el.

- De miért? nem volt erényes? Nem imádta önt? Meghalt ön miatt!

- Az ön házában.

- Megölte magát, mert megtudta az árulást.

- Az ön házában ölte meg magát.

- Önről beszélt nekem... mindig önről.

- Az ön házában.

- Három perczzel a halála előtt azt kiáltotta, hogy szereti önt.

- Az ön házában.

- Ártatlan, ártatlan, Dias!

- Az ön házában halt meg, - végezte kétségbeesetten, sötéten Cesare Dias.

Csend volt körülöttük, hidegebb, sötétebb lett az éjszaka és feneketlen a fekete üresség a piazza di Spagnán. Egy darabig lehajtott fővel járkáltak.

- Ide hallgasson, - kezdte ismét Dias, aggodalmas hangon, - képzelje magát az én helyembe. Ha neje volna... mint Anna, a ki imádná önt... ha megcsalta, megsértette volna ezt a nőt... ha ez a nő kétségbeesésében a házamba jönne, annak a férfinak a házába, a ki udvarolt neki, a ki szereti és várja... és ha az ön neje szíven lőtte volna magát a házamban, két, három órai ott tartózkodás után: ön, ön Caracciolo, hinne ebben az ártatlanságban? Kérdezze jól, kérdezze

szigoruan a lelkiismeretétől, ne gondoljon arra, mi ön, mi vagyok én, képzelje, hogy ön a megcsalt férj: elhinné? mondja!

- Nem, nem hinném el - felelte Luigi egyszerűen, de hangjában fájdalom rezgett.

- Lássá - végezte Cesare, a győzelem keserűségében.

- És mégis csak egy igazság van: és ez nem más, mint az ártatlanság - ismételte Luigi szárazon.

- Caracciolo, nem hinnők el, sem ön, sem én, sem senki. A mi tény, az tény.

- Néha valóság az, a mi valószínűtlennek látszik.

- Mindegy! Én a valószínűtlenséget érzem és tagadom. Tagadni fogom mindig! Így halok meg, mert a mi tény, az tény és Anna az ön házában ölte meg magát.

- Nem irt semmit, ugyebár!

- Semmit. És mit használt volna? Nem hinnék a levélnek.

- Nem hinne semminek?

- Semminek.

- Még akkor sem, ha feltámadna, hogy megmondja?

- Nincsenek többé kísértetek. És ez hazug kísértet lenne.

- Ön tehát szereti őt? - kérdezte szelid hangon Luigi.

- Én? Talán. Nem tudom. Ehhez semmi köze. Csak azt tudom, hogy nem birom el hűtlenségét. Ez az egész.

Megértették, hogy ezzel végeztek. A della Barca szökőkut felé haladtak. Luigi érezte, hogy minden hasztalan volt, hogy kétségbeesett erőlködése, csak a két sebet tette vérzővé. És fellázadt végzetes sorsa ellen, szabad utat engedve, a szive kitörő hangjának:

- Dias, úgy pusztuljon el mindenem, az anyám szeretete, a szemem világa, ifjuságom, egészségem, úgy haljak meg becstelenül és szánalom nélkül, holnap, az ön kardja csapásától, ha nem igaz, hogy Anna ártatlan!

A kis palota elé értek. És az ablak üvegtáblái mögött, a vörös fényben, Hermione fekete alakja virrasztott, a fekete éjszakába nézve.

- Caracciolo, ki az a nő? - kérdezte Cesare, feléje mutatva a fekete éjszakában.

- Nem tudom - és Luigi szemeire az örület sűrű fátyolt vont.

.....

Midőn visszatért a szállóba, Cesare a kis szalonban találta Laurát. A három szoba tárva-nyitva volt, az ablakok kitarva, a függönyök felhuzva. És égtek a lámpák, a gyertyák, sőt a kis szalon közepén csüggő nagy lámpa is. Vakító fény mindenütt és Laura halálsápadtan, reszketve ült egyedül.

- Mi lelt? - kérdezte tőle Cesare.

- Félek - felelte Laura és fogai vaczogtak.

Nem akart lefeküdni, nem engedte eloltani a gyertyákat, a lámpákat. Mintha odaszegezték volna a székhez. Néha fölrezzent, de nem fordult meg, nem mocszant meg és szemével kérte férjét, hogy ne hagyja el. És összeszorított fogakkal, remegve susogta.

- Félek, félek, félek...

VII.

Reggel fél tizenegy óra tájt kétszer kopogtatott a Cesare Dias ajtaján egy pinczér. Cesare mélyen aludt, és nem ébredt föl. A pinczér egy darabig hallgatózott az ajtó előtt, azután lement a váróterembe és azt mondta a két uri egyénnek, a kik Diast lehvatták, hogy a szobából nem kapott feleletet.

- Csakugyan kétszer kopogtatott és erősen?

- Igen, kétszer, de a szobában semmi nesz.

A két ur különös pillantást vetett egymásra:

- Tán csak nem ölték meg egymást az éjjel, hogy hamarább végezzenek! - mondta Carafa, s megbánta, hogy magukra hagyta Luigit és Cesaret.

- Nélkülünk? lehetetlen - felelte Palliano.

- Eszerint mi gyorsan végeztünk volna - jegyezte meg Giulio, nagy bölcsen. - De visszatért-e az éjjel Dias? - mondta a pinczérhez fordulva.

- Igen, de nagyon későre járt az idő.

- Talán le sem hunyta szemét egész éjjel, - jegyezte meg Palliano, türelmetlenkedve.

- Rosszul tette, hisz tudta, hogy megvereszik - felelte Carafa és aztán odaszólt a pinczérhez, hogy menjen fel ismét és kopogtasson.

Most azonban Cesare meghallotta. Midőn a két nevet kimondta a pinczér, az ágyából hirtelen felszökött. A hogy összeszedte magát, úgy érezte, hogy nehéz napra ébredt fel. Keveset aludt, de oly mélyen, hogy nem érzett fáradtságot. Gyorsan felöltözködött. Egy pillanatig körülnézett a szobában, vajjon nem felejtett-e el valamit. Semmit: nála volt a zsebkendő, a keztyű, a sétatbot és egy nehezebb felöltő, mert úgy gondolta, künn nagy hideg lehet. Halkan becsukta a szobája ajtaját.

A kis szalonban ott voltak még a lámpák, melyek egész éjjel égtek és az elégett gyertyák végei. Laura ajtaja be volt csukva. De azért valami suttogást hallott belülről. Hallgatózott, de csak halk, zavaros mormogást hallott. Lehajolt a kulcslyukhoz és mindent megértett. Laura nem vetkőzött le, az ágy érintetlen volt és Laura térden állva egy szék előtt, két kezébe temetett arcczal imádkozik.

Lábujjhegyen távozott. Mit is mondhatott volna neki? Hadd fohászkodjék az urhoz, talán meghallgatja.

- Teringettét, pompásan aludtál, Cesare! - szólt Carafa, midőn meglátta, a hogy lefelé jön a lépcsőkön.

- Soká vártatok?

- Husz perczig s én olyan éhes vagyok, mint egy farkas. A sok baj között, nem tudom miért, de Rómában örökké éhes vagyok - panaszkodott Palliano.

- Marco, ha szerencsétlenségeidről kezdesz beszélni, még elhiszem, hogy ujdonsült Jób vagy - felelte Carafa, a hogy megindultak. - Egyébiránt nem értem, hogyan lehet az ember tizenegy órakor éhes.

- Ne menjünk előbb reggelizni? - kérdezte Cesare és megállott utközben.

- Meghiszem azt! - kiáltotta Palliano.

- De... hány órákor...
  - Két órákor - mondta Carafa és hirtelen elkomolyodott.
  - Még három órát? Egész örökkévalóság. Te tudtad az órát az éjjel, Giulio? Miért nem szóltál?
  - Nem tudtam. Tornabuoni és Firidolfi táviratban adták tudtára ma reggel nyolcz órákor.
  - És... hol?...
  - A Valle d'Inferno-ban, a mint te mondtad. Stefanello Colonna találta meg a helyet.
  - Helyes. Hanem hát két órákor, olyan későn! Jobb lett volna, ha még egy kicsinyt alszom.
  - Köszönöm a bókot, - mormogta Palliano, a ki minden áron vidámabb hangulatot akart kölcsönözni a beszédnek,
  - Ideges vagy? - kérdezte Giulio, kutató pillantást vetve Cesarera.
  - Most nem. Rosszul töltöttem az éjszakát, de aztán jól aludtam.
  - Mint a nagy hadvezérek, Dias.
  - Mint Cesare, - felelte keserü mosolylyal.
  - Nem vívtál tegnap? - kérdezte Marco, a mint a vendéglőhöz értek.
  - Nem, egy csöppet sem.
  - Nincs rosszabb, mint a párbaj előtt vivni.
  - Tudom. Más teendőim voltak tegnap.
  - Valami kaland, nemde? - mondta Palliano, tréfás hangon.
  - Igen, egy kaland, - felelte komolyan Cesare.
  - Szerelmi kaland?
  - Az.
  - Szép ember vagy, - mormogta Giulio, a kinek nem tetszett a titkolózás.
  - Voltam.
  - Ugy látszik, hogy szépen folytatod: esküvő, szerelem, párbaj stb. A mint látom: benne vagy.
  - Chimerák, chimerák, Giulio - szólt Cesare szomoruan. - Dias csak volt.
  - Mint Otello - tette hozzá Palliano és nem vette észre, hogy elszólta magát.
- Szerencsére üres asztalt találtak és mind a hárman helyet foglaltak, hogy gyorsan hozzálássanak a reggelihez.
- Éhes vagy Cesare, - kérdezte Carafa.
  - Éhes.
  - Nagyon? Nem szabad sokat enned, tudod.

Evés közben szóba került a párbaj. Cesare egyebet sem tett, mint a párbaj körülményeiről beszélt. Mennyi idő alatt érnek oda, megtalálták-e az orvost, hol várt rájuk a kocsi, ki hozza a kardokat... Félóra alatt odaérnek, az orvos is megvolt, elhozza segédjét is. Az orvos a hirneves Montechiaro volt, a ki különben arról volt nevezetes, hogy alig volt párbaj ő nélküle. A kardok a kocsiban voltak, összesen négyet hoztak, kiki kiválaszthatja a magáét. A kocsi egy órákor várja őket a vendéglő előtt.

- Hát minden rendben van - ismételte mindannyiszor Cesare, egyhanguan.

Kétszer töltött bort, a harmadik pohárnál Carafa rátette a kezét.

- Elég - szólt.

- Szomjas vagyok, Giulio.

- Igyál vizet.

- Ah, én boldog vagyok, hogy nem verekszem; Giulio még az öngyilkosságra vinne - fakadt ki Palliano.

- Én meg boldog vagyok, hogy megverekszem - szólt Cesare.

És öröm sugárzott szeméből.

- Légy inkább nyugodt és ne annyira boldog - jegyezte meg Carafa.

- Nyugodt és boldog, Giulio: hagyj békén. Ah, gyönyörű délutánom lesz ma!

- Remélem, mindnyájunknak - mondta Palliano és maga is elkomolyodott.

- Mindegyikünk óhajtja, hogy megszabaduljunk - szólt halkán Cesare.

- Te épp úgy, mint Luigi, és Luigi épp úgy, mint te? - kérdezte Carafa, aggódva.

- Igen: egyformán.

A két segéd megértette, hogy ez a meggyőződés a múlt éjjeli találkozás eredménye volt. Egyebet nem kérdeztek. És e szomorú beszéd után egyikük sem mert többé tréfálozni. Mindannyian elgondolkoztak. Carafa egy kicsit ideges volt, folyton az óráját nézte. Konyakot rendeltek; sőt Carafa egy kis palaczkkal a zsebébe is dugott.

- Nagyon hideg van - mentegetődzött.

Némán cigarettáztak. Azután hirtelen eszébe jutott valami Carafának.

- Hát Laura? - kérdezte, Cesarehoz fordulva.

- Hja!... - szólt Cesare, oly mozdulattal, melyben meglátszott, hogy nem igen volt inyére a kérdés és leverte a cigaretta hamuját.

- Nem sejt valamit?

- Sőt...

- És nem szól, nem tesz semmit?

- Megigérte, hogy nem szól, nem tesz semmit? Olyan nő, a ki be szokta váltani ígérését.

- Tegnap meg színházba vitted... hogy szórakozzék.

- Igen, a színházba - mormogta Cesare.

- Mulattatok, mit?

- Nem hiszem, hogy Laura mulatott.

- Ugy látszik, te sem.

- Én sem. Ma mulatok csak igazán.

- Cesare, Cesare...

- Ne félj, Giulio, korrekt lesz párbajunk. Esküszöm, hogy korrektül viselem magamat a küzdő-téren. Egy cseppet sem mutatom, hogy boldog vagyok. Nem leszek sem boldog, sem szomorú, sem vidám, semmi sem leszek. Nyugodt és szótlan leszek, mint a ki megverekszik, a maga s az ellenfele kardjára vigyáz. Helyes?

- Helyes. Ha csak Laura nem tud valamit! - mondta Carafa, a ki észrevette, hogy egyre sötétebbé válik a dolog. - Hol hagytad?

- A szállóban.

- Egyedül?

- Egészen egyedül.

- Nem látott, hogy távoztál?

- Nem... két külön szobánk van... halkán távoztam hazulról.

- Mit csinált Laura? Aludt?

- Ő nem nagy hadvezér, hanem asszony. Ugy tett, mint minden más nő: imádkozott.

- Ah!... látod tehát, hogy mégis tud valamit.

- Magáért imádkozott. Ugyan mikor ne imádkoznának a nők.

- Szóval... hamar készen leszünk - végezte Carafa, bosszusan, mert a nőt szóba hozták.

- Oh nagyon hamar, - mondta mosolyogva Cesare.

Háromnegyed egyre járt az idő. Egy negyed óra múlva megjön a kocsis és fél óra alatt künn lesznek Valle d'Infernóban. Mind a hárman szótlanul ültek az asztal körül s arcukon meglátszott az izgatott türelmetlenség. Egy darabig ülhettek így, midőn Cesare Dias megtörte a csendet:

- Szóba kerültek a békéltetési kísérletek, midőn Luigi segédeivel tárgyalatok?

- Csak úgy általánosságban... - felelte zavartan Giulio Carafa.

- Szóba hoztátok? - szólt állhatatosan Cesare.

- Igen.

- És mit határoztatok.

- Semmit.

- Helyes - felelte nyugodtan Cesare.

- Szép, Cesare.

- Hagyjuk abba a dolgot - felelte Cesare, nem kis keserűséggel.

- Még megérjük, hogy gyilkosnak nevez majd a világ.

- Tudja a világ, hogy miért verekszünk - válaszolta Cesare keserű gunnyal. A parasztok megkéselik egymást és mégis felmenti őket a bíróság.

- Kár volt elhamarkodni a dolgot... - szólt nagy bölcsen Palliano.

- Ne beszéljünk most erről... - felelte Cesare szárazon, és az órára nézett.

Épen egy óra volt. Egymásra néztek, fizettek és, mint egy jelre mindahárman fölkeltek. A kétfogatu, zárt kocsis a Lucina piacon várta őket. Nagy fekete kocsis volt, fekete lovakkal, beillett volna gyász kocsinak.

- A kocsi nem valami vidám - mormogta Cesare, a hogy felszállt.

Giulio Carafa melléje ült, Marco Palliano szemben foglalt helyet. Midőn Dias kinyújtotta a lábát, valami kemény tárgyat érzett. Lehajolt, hogy megtapogassa: a zöld posztóba göngyölt kardok voltak. Fölemelte és a térdeire tette őket. Ki is akarta venni a posztóból, hogy megnézze, de Giulio Carafa mozdulatával megakadályozta. Azt mondta, nem jó, ha a kardot párbaj előtt megnézzük. Cesare mosolygott.

Hideg volt. Carafa, a ki mindenben és mindenkor elővigyázatos volt, nagy plaid-et hozott magával és mind a hármuk lábát betakarta vele, mert nem akarta, hogy Cesare elveszítse hevét és rugékonyságát. De Dias nem fázott; azt hitte, megfullad ebben a fekete, zárt kocsi-ban, bár az ablak nyitva volt. Koronként az ablak felé hajolt és ki-kidugta fejét, hogy friss levegőt szivjon.

- Mi lelt, meleged van? - kérdezte tőle Carafa.

- Alig bírok szuszogni ebben a koporsóban. Nem lehetne kinyitni a kocsit?

- Lehetetlen. Hárman egy kocsi-ban, ilyen időben, ezeken az utakon, mindjárt sejtenék... - jegyezte meg Giulio.

- Igazad van. De én igazán úgy érzem, mintha koporsóban feküdném.

- Nem jó ilyenből tréfát üzni, - mondta Palliano, a kit roppant bosszantott a helyzet.

- Hiszen nem tréfálok. Kár, hogy ezen az üres helyen nem ül a gyóntató pap, kedvesem.

- És mit csinálnál vele, Dias?

- Semmit; nem tudnék mit mondani neki.

- Nincs bünöd?

- Dehogyan nincs, sőt tengernyi sok, de még több a bünhődésem.

Cesare az ablakon át nézte az utakat, a melyeken az előtte való nap járt, mikor Hermionet követte, ki mint valami káprázó kísértet ment előtte. Már künn voltak a mezőkön, a szomorú római campagnán, hol egyetlenegy kunyhót sem látni, hol madárszó is csak nagy ritkán hallatszik, mert nincs azon egy árva fa, egy nyomorult fűszál.

- A tájkép nem valami vonzó - jegyezte meg Cesare.

- Nem ám. Jobb volna Nápoly vidékén megverekedni, nemde? - mondta Marco Palliano, a ki határozottan gyűlölte Rómát.

- A nápolyi öböl a mi életünknek s a mi halálunknak teremtette az úr - végezte Dias.

Koronként nagyot zökkent a kocsi, a mi azt jelentette, hogy már közel lehettek a célhoz.

- Nem iszol egy kis konyakot, Cesare? - kérdezte Palliano.

- Mért ne. De már ott szeretnék lenni.

Nagyot hajtott le a konyakos üvegből.

A kocsi hirtelen megállott.

- Megérkeztünk - szólt Carafa.

A kocsi nyitott, rácsos kapu előtt állt meg, honnan sárgás, lejtős talaj látszott, a melyen egyetlenegy fűszál sem lehetett észrevenni.

- Nem mehetünk be kocsival? - kérdezte Giulio a kocsistól, kidugva fejét a kocsi ablakán.

- Nem, uram. Nem arra valók a lovaim.

- Szálljunk hát le - szólt Cesare hirtelenül.

Mind a hárman leszálltak és a vasrács előtt állottak meg. A kocsis Carafának megmutatta a helyet, a hol várni fog rájuk a kocsijával. Csak egy füttyentés és rögtön meghallja. A három férfi a rácsos kapun át a sárgás talaju, terjedelmes üres telekre ment.

A lejtős talaj alatt, egy terjedelmes sikon emelkedtek a rozoga tégláégető kemenczék. Elhagyatott hely volt ez, hová nagyritkán vetődött ember, mert már évek óta megszűnt a téglagyár működése. Balra látni lehetett a Monte Mario magas csucsát, cziprusfa-erdejével. Köröskörül mély csend volt és a puszta, kietlen táj felett, fekete, alantjáró felhők usztak át a szürke, őszi égbolton. Nyirkos hideg járta át a levegőt és koronként fagyos szél jött a messzire elterülő, sivár mezőkről.

Cesare Dias, Giulio Carafa és Marco Palliano, a ki a kardokat vitte, a kemenczék felé tartottak. Tíz percz hiányzott a két órából és még senkit se láttak. Carafa megkérdezte Pallianótól, vajjon Stefanello Colonna biztos helyet mondott-e. Ez igennel felelt. A mint a kemenczék között bolyongtak, egy uri embert pillantottak meg, a ki feléjük közeledett.

Az orvos volt, a ki fekete bőrtáskát tartott kezében. Ebben voltak a bonczoló-eszközök s az orvosi szerek. Dias, Carafa és Palliano kezet szorítottak vele s aztán beszédbe elegyedtek. Ebben a pillanatban négy uri egyént pillantottak meg, kik lassu léptekkel, szótlanul közeledtek feléjük, mert tudták, hogy pontos időben érkeznek meg. Éppen két óra volt. Elöl ment Luigi Caracciolo, Pietro Tornabuonitól kísérve, mögöttük jött a szép Giovanni Firidolfi, az orvossal.

Luigi egyszerre megállt. Azt akarta, hogy segédei találkozzanak előbb Carafával és Pallianoval, miközben a két orvos kezet szorított egymással. Cesare Dias nyugodtan viselkedett, néhány lépéssel félreállt a segédektől és a Monte Mario sötét csucsát nézte. A segédek most összeálltak és beszédbe elegyedtek. Halkan, nyugodtan beszéltek, a nélkül, hogy észre lehetett volna venni arczukon valamit.

Majd félreálltak és egy aprópénz repült hirtelen a levegőbe. Mikor ez földre hullott, mindannyian lehajoltak. A vezénylő szerep Giulio Carafának jutott. Ez bosszusan vonta össze szemöldökét, de nem szólt semmit.

Luigi Caracciolo szórakozottan, csaknem fáradtan és kimerülten állott helyén, mintha nem is törődött volna a párbajjal, mintha megfeledkezett volna arról, hogy hol van. Szeme pillantása a háttérben látszó Róma szürke tömkelegén révedezett. Cesare Dias nyugodtan, fagyosan meredt maga elé és ébenfa sítapálcájával a földet veregette koronként. Végre készen volt minden. Giulio Carafa elhagyta társait és Cesarehoz közeledett: megmondta neki, hogy ő neki jutott a vezénylő-szerep. Ez közömbösen, egykedvűen hallgatta, miközben leszedte magáról a felöltőt, a kabátot s a mellényt. Ugy látszott, a hideg levegő nem volt reá hatással.

- Nem iszol konyakot? - kérdezte tőle Giulio, halkan.

- Nem, köszönöm.

Ekkor Pietro Tornabuoni Luigi Caracciolohoz közeledett. Ez hirtelenül megrendült, mintha álomból riasztották volna fel. Az orvosok előszedték a kardokat és szublimát-oldatba áztatott szivacsos végigdörzsölték a pengét. Aztán mind a négyet átadták Marco Pallianonak. Ő neki kellett előmutatni a párbajozóknak, hogy válaszszanak. Ekkor a két ellenfél elfoglalta a helyét. Marco Palliano sápadtan átnyujtotta nekik a kardokat. Cesare jól megnézte s aztán választott; Luigi Caracciolo azonban nem is nézett rájuk; úgy vette át a magáét.

- Sok szerencsét, Cesare - szólt Marco és távozott, hogy Firidolfihoz menjen, miközben Carafa és Tornabuoni a többi kardot tartogatták.

A két ellenfél szembeállt egymással, lesütött szemmel, földre szegzett kardhegygyel, a várakozás végső pillanatában. Giulio, a hogy Cesarehoz közeledett, nem szólt semmit.

Most már vége volt mindennek, úgy sem használt a szó. A mozdulatok gépies pontosságával megfogta Giulio a kardok hegyeit, azután eleresztette őket és felkiáltott:

- Vigyázz!

Mozdulatlan karokkal, mereven figyeltek. Egymásra néztek. Cesare szemeiben fagyos közömbösség rezgett. Luigin meglátszott a bánatos szórakozottság.

- Rajta! - válaszolta Giulio, fenhangon.

Mindjárt az összecsapás után, meglátszott, hogy Cesare fölényben van. Luigi Caracciolo huszonnyolczéves volt, természetes, hogy erős és ügyes volt, jól kezelte a kardot.

Hanem aznap a keze úgy tartotta a kardot, a nélkül, hogy irányt adott volna neki: csak lassan és szórakozottan védte magát. Ellenfele azonban túl volt már a negyven éven, ő jól forgatta a kardot, nem volt szenvedélyes vívó Luigi; ő csak kedvtelésből, a sport kedvéért vívott.

Az első összecsapásnál Cesare, ismerve az ellenfele kardjának értékét, nagyon meggondolt és fagyos mozdulatokkal forgatta fegyverét.

- Megállj! - vezényelte Giulio.

A kardok lehulltak. Tornabuoni Luigihez közeledett, halkán, izgatottan szólt hozzá:

- Ha azért jöttél ide, hogy öngyilkos légy, hasztalan volt bennünket idehívni!

- Pietro, te mindent tudsz... hagyj békén...

- Luigi, ha te nem véded magad, esküszöm, hogy mindenkinek elmondom, hogy elmebeteg vagy s hogy nem lehet a párbajt folytatni, hallottad?

Giulio pedig csak ennyit mondott Cesarenak:

- Fázol?

- Nem.

- Talán nagyon keskeny a kard.

- Nem: nagyon jó.

Tornabuoni ekkor Giuliora nézett és kissé lihegő hangon ismét fölkiáltott:

- Rajta!

Most Cesare minden mozdulatában meglátszott, hogy gyorsan akar végezni és minden törekvése oda irányult, hogy rámérje a kegyetlen csapást. Luigi most már szinte ösztönszerűleg, jobban védekezett, figyelemmel kísérte a kardok pengéit, hegyeit, a hogy rövid körvonalakat rajzoltak a levegőben. A második összecsapás néhány pillanatig tartott, de eredmény nélkül.

- Megállj! - kiáltotta Carafa, egyre idegesebben.

Valami ideges izgatottság vett erőt mindeniken. Az orvosok lassacskán a küzdő-térhez közeledtek, mert érezték, hogy közel van a döntő pillanat. Marco Palliano és Giovanni Firidolfi, a kik néhány szót iparkodtak egymás közt váltani, most elhallgattak. De mindez nem látszott meg arcukon: a párbaj a legnagyobb hidegvérrel, a legnagyobb korrektséggel folyt.

Tornabuoni egyszerre izgatottnak látszott és ismét odaszólt Luigihez:

- De mit mivelsz? Támadj, ha mondom.
- Mire való?
- Nem látod, hogy örömet csinálsz neki?
- Vigyázz! - vezényelt Carafa.

A két ellenfél ismét összecsapott. Cesare folyton fagyos mozdulattal forgatta kardját, de azért meglátszott rajta, hogy koronkint türelmetlenség fogta el. Különösen az ajka árulta el izgatott voltát: néhányszor megrándult. Luigi azonban most már nagyobb érdeklődéssel vivott, mintha lassan-lassan erőt vett volna rajta az élethez való ragaszkodás. Most teljes hévvel folyt a harc; a két test merev, szinte mozdulatlan volt, az élet minden ereje a szemekben lobogott. Cesare, egyszerre csak engedni látszott, mintegy érezve ellenfelének egyre növekvő hevületét. Carafa olyan feszült figyelemmel kísérte a két párbajozót, hogy izgatottságában bajuszát harapdálta, a mi ritkaságszámba ment nála.

Egyszerre csak úgy rémlett, mintha Cesare fogyni érezné erejét; Luiginak csak egy eltökélt mozdulatába került volna, hogy megadja neki a kegyelemdöfést.

Ebben a pillanatban azonban különös eset történt. Cesare, mintha titokzatos benső hang sugallatát követte volna, egyszerre csak a magasba nézett. Fent a keskeny ösvényen, mely Róma falai hosszában vonul el, abban a pillanatban, midőn a Cesare élete a Luigi kezeiben volt, egy női alak jelent meg, a ki a gyepes ut szélén megállott, és figyelemmel kísérte a párbajozókat.

Cesare szemei, a távolság daczára, Cleveland hercegnő sápadt, barna arcát ismerték fel.

És miközben Luigi kardjával a Cesare szívét kereste és szemében különös baljóslatu fény villant fel, azon vette magát észre, hogy ellenfele arcza egyszerre csak megváltozott. Látta, hogy Cesare máshova nézett, különös fájdalommal és rémülettel a szemében.

Megdöbbenve követte a Cesare tekintetét és maga is megpillantotta oda fönn, a távolban, a szürke égbolt irányában, Hermione alakját, a hogy sápadt, barna arcával, sötét ruhában, az út széléről nézte őket.

Luigi ebben a pillanatban egyszerre csak fogyni érezte erejét. Ugy rémlett neki, mintha kardja nyomorult bottá vált volna kezeiben, melylyel képtelen életét megvédeni.

A fekete ruhás nő olyan állhatatosan nézte őket, hogy a két ellenfél titkos erőnek hódolva, egyszerre irányította feléje tekintetét. Ebben a pillanatban Cesare kardját leeresztette és hirtelen mozdulattal keresztüldöfte a Caracciolo vállát.

Luigi egy pillanatig mereven állott még helyén, azután megtántorodott és mint valami sulyos tárgy rogyott össze.

De ebben a pillanatban Montechiaro orvos, a ki közel volt hozzá, megragadta karját, úgy hogy Luigi feje az orvos mellére hanyatlott. Mindannyian körülfogták a sebesültet. Cesare fagyosan leeresztette kardját s a reá tapadt vért nézte.

Ekkor Giulio sápadt arczzal közeledett hozzá:

- Sulyos, de nem életveszélyes - szólt halkan.

És Cesare, a nélkül, hogy felelt volna, valami másra gondolt.

- Ujra kezdhetjük - gondolta magában.

Fönn a sötét alak egyszerre csak eltűnt.

.....

Alkonyodni kezdett, midőn Cesare Dias visszatért a Hotel de Roma-ba. A ködös és hideg őszi délutánt fagyos és szomorú est követte. Cesare, hódolva a lovagiasság követelményeinek, ott maradt a küzdő-téren, míg az orvos az első segélyt nem nyújtotta Luiginak.

Félreállt és szótlánul fogadta a híreket, melyeket Palliano és Carafa koronkint hoztak neki.

Caracciolo sok vért vesztett és az orvosok nem tudták elhatározni, nem volna-e czélszerűbb, ha valami közel fekvő házba szállítják.

De hosszas tárgyalások után - mégis úgy határozták, hogy hazaszállítják.

Luigi mindezt mozdulatlanul, szórakozottan hallgatta. Arcza halotthalvány volt s már látni lehetett rajta a láz nyomait.

Nem nyitotta ki száját, nem nézett körül, és oly közömbösnek látszott, mintha már leszámolt volna az étellel.

Végre elszállították. Cesare látta, a mint előtte elvitték és abban a pillanatban különös érzés fogta el. Mintha szívében kihalt volna a gyűlölség, de azért mégis nyughatatlan volt. Az élet terhére volt neki ebben a perczben. Végre Cesare is beült kocsijába, az orvossal és segédeivel.

A kocsi csakhamar elhagyta az ellenfele kocsiját és néhány percz múlva az országutra tért.

Velök volt Giovanni Firidolfi is, a szép és elegáns flórenczi gavallér, a kit azért fogadtak közbük, mert nem fért el a sebesült kocsijában.

Firidolfi látva a nyomott hangulatot, mely erőt vett Cesaren és segédein, hogy megtörje a gyászos csendet, néhány szót szólt Cesarehoz.

De ez alig válaszolt és tettetett közömbösséggel hallgatta a fiatal flórenczi nemes vidám csevegését.

Cesare csak mélyen szemébe nézett az ifjunak és eltökélt hangon szólt hozzá:

- Nem volt Flórenczben a télen valami Cleveland nevű herczegnő?

- De volt a tavasszal. Nagyon elegáns.

- Szép?

- Valóságos délvidéki szépség. Nem szép, hanem bájos.

- Volt-e sok udvarlója?

- Sok. Kezdetben sokat flirtelt. Egyébiránt fagyos.

- Ah! - szólt egyszerűen Cesare - Létezik-e Cleveland herczeg? - tette hozzá később.

- Valóságos. Távol élnek egymástól, elváltak. Azt tartom, hogy lady Hermione csak őt szereti.

- Az a divat járja most az asszonyoknál, hogy csak férjüket szeretik - jegyezte meg Palliano, szánakozó hangon.

- Az asszonyok mindenre képesek - mondta Carafa.

- Ugy hallottam, hogy lady Hermione most itt tartózkodik - vágott közbe Firidolfi, a vele született közömbösséggel. - Talán meglátogatom.

- Tehát bizalmas vagy vele.

- Csak barátok vagyunk. Roppantul pózol, de azt hiszem jóra való menyecske.

- Pózol?

- Igen. A kisértetet adja. Azt hiszem, koporsóban alszik s éjjel visszatér a temetőbe.

- Ön tréfál... - suttogta Cesare.

Rögtön vége szakadt a beszédnek. Néhány pillanatnyi csönd után Cesare és Giulio beszédbe elegyedtek és a leggyöngédebb frázisokkal tárgyalták a párbajt.

Carafa kijelentette, hogy ő és Palliano néhány napig Rómában maradnak, megvárják míg Luigi Caracciolo egészsége jobbra fordul. Cesare nem tudta, hogy mi tevő lesz, nem határozott semmit.

Laura a szállóban volt, ki tudja minő állapotban. Jól tudta, hogy nagyon izgatott lesz.

- Valóban bámulatos - ismételte Dias, gépiesen.

- A neje? - kérdezte Firidolfi.

- Igen. Rómában van.

- Azt hittem, hogy ön özvegy ember... - és csakhamar észrevette, hogy elszólta magát.

- Ujra megnősültem; a sógornőmet vettem el, - felelte Cesare.

Siri csönd. S.-Lorenzoban leszálltak a kocsiról és gyalog kísérték el Cesaret a szállóig. Giovanni Firidolfi egyenest a hotel d'Europe-ba ment, azt mondta, hogy ott várja be a sebesültet.

- Rokonszenves fiatal ember, - szólt Cesare, a mint a korzón mentek.

- Nagyon rokonszenves - szólt Carafa. - Hogy érzed magad?

- Pompásan, mért kérded?

- Csak!... nagyon forró napunk volt.

- Rosszul végződött Giulio.

- Ne mondd; hisz derekasan viselted magad, Dias

- Esküszöm Giulio, még akkor sem panaszkodtam volna, ha én jártam volna rosszul.

- Ezt se mondd, Dias. Jó éjt. Vigasztald meg nődet, ebédelj vele, kérdezősködjél Luigi után és aludjál jól.

- Én ugyanazt teszem... ha ideiglenesen megnősülök - szólt Palliano.

Az előcsarnokba léptek, honnan hat órával azelőtt elindultak.

Cesare kezét szorított segédeivel s némán, hálás pillantással köszönte meg nekik szivességüket. Nem volt bőbeszédű ember és mindenképp gyűlölte a retorikát. De legelőször érezte magát meghatottnak. Ők sem szóltak semmit, mert megértették a Cesare szótlanágát, izgatottságát. Elbucsztak és távoztak. Éjjeledett. Lassan ment fel a lépcsőkön; végtelen bágyadtságot és nagy ürességet érzett agyában.

Laura nem volt a kis szalonban. Sötét volt a három szobában. Bement a Laura szobájába: nevének szólította, de nem felelt. Világot gyújtott, és észrevette Laurát, a mint az ágy mellett ült, keblére horgasztott fővel, zilált hajjal és az előtte való esteli ruhában.

Aludt. Gyertyát gyújtott: nem ébredt fel. Egész éjjel virrasztott, egész nap magára volt hagyva, azon a hideg és szomorú napon, egyedül abban a szállóban, ismeretlen emberek között, egyedül abban a szobában.

Bizonyosan elaludt, mert kimerítette az imádkozás, az egyedüllét, az elhagyatottság. Mennyire megfogyottnak látszott a szőke fiatal asszony üde, szép arcza! Hová lett kihívó, merev büszkesége? Mintha könnyei kiettek volna arcának bársonysima, átlátszó, finom bőrét!

Cesare csak nézte, de nem keltette föl, bár hallotta nehéz lélekzetét, látta, hogy remegett álmában. Laura a világosság hatása alatt felnyitotta a szemét és megdöbbenve nézett körül.

- Jó estét, Laura.

- Már éjszaka van? - szólt Laura csodálkozva.

- Korán sötétedik most.

- Sokat, nagyon sokat aludhattam... - mondta Laura, különös hangon, mintha nem tudna föl-eszmélni.

- Hisz a múlt éjjel soká virrasztottál... szegény - suttogta Cesare.

Laura lassan fölkelt. Nagyon fáradtnak látszott. Egészen megfogyottnak látszott az arcza, mintha hosszú betegségből kelt volna fel.

- Rosszul vagy? - kérdezte Cesare, megijedve, hogy Laura annyira megváltozott.

- Szörnyű álmaim voltak... - és gyöngén megremegett, a hogy eszébe jutott neki. - Azt hiszem lidércnyomásom volt.

- Minő álmok?

- Oh, nagyon szörnyűk! Nem is mondom el.

- Oly egyedül hagytalak Laura, ma is... - és nem merte tovább folytatni.

- Bizony... - mondta Laura, kétségbeesett mozdulattal.

- Most már... nincs mit keresnem... itt...

- Nincs? - kiáltá Laura hirtelen, átlátva az igazságon.

- Nincs.

- Párbajod volt, nemde, párbajod volt? - és kezét szorongatta, epedő pillantással faggatta.

- Igen, párbajom volt.

- Ma?

- Ma.

- Ah, éreznem kellett, mintha fojtogattak volna, ma, álomban, egy óra hosszat, a lidércnyomás alatt! Veszélyben forogtál, nemde, nagy veszélyben?

- Egy kicsit - szólt Cesare, furcsa mosolylyal.

- Hogyan mentetted meg magad? Hiszen itt látlak, megmentve.

- Megmentettek - felelte Cesare titokzatosan.

- Meghalt Caracciolo? - kérdezte Laura, tompán.

- Nem, megsebesült.

- Sulyosan?

- Sulyosan.

- Meghal?

- Nem tudom, nem hiszem.

- Reméljük: nem - mondta Laura halkán.

Cesare elfordította fejét, Laura még folyton a kezeit tartotta, gyöngéden czirógatta, gyöngéd pillantással csüggött rajta. Cesare annyira elérzékenyült, hogy a szép asszony szőke haján végigvonta néhányszor kezét.

- Most már elmegyünk innen...

- Igen, igen elmegyünk, - ismételte Laura, és egy reménysugár villant meg szemében. - Hová megyünk?

- A hová te akarsz, Laura.

- Nincs semmi dolgod, sehol, Cesare?

- Semmi: ugyan mi lehetne?

- Nincs kedved sehová se menni?

- Nincs - szólt Cesare, egykedvűen.

- Nekem sincs - mondta Laura, csüggedten.

Az ablaknál álltak és kinéztek, a nélkül, hogy az utcát látták volna.

- Gyerünk vissza Nápolyba - szólalt meg Laura, hirtelen.

- Minek?

- Hogy ott éljünk.

- Rosszul élünk majd.

- A szülőföldünk, Cesare.

- Nem megyünk vissza, hallod, nem megyünk vissza. Ott... nem felejtünk el semmit, sohasem... az egész világ tudja... most, ez a párbaj is nagy zajt ver.

- Igazad van - helyeselte Laura, szomorúan. - De hová megyünk?

- Nem tudom - mondta Cesare, ujjjaival az ablak üvegén dobolván.

- Keressünk, Cesare... keressünk egy csendes helyet... Ott maradunk egy darabig... ha kell egy évig... hadd felejtünk, s hadd felejtessen bennünket a világ.

- Keressünk... - suttogta Cesare.

- Mert... utóvégre, a szegény asszony, a kit oly szerencsétlenné tettünk, a halálban keresett menedéket boldogtalansága elől... most békében van legalább... és mi már nyolcz hónapja a legiszonyatosabb kinokkal bünhődünk gonosz tetteink miatt... Nincs többé otthonunk... nem szabad visszatérnünk Nápolyba saját lakásunkra... Nem szeretsz többé... nem is szólhatok hozzád szerelemről... Nem is szólok többé, ha nem akarod... Szörnyü napokat élünk és ilyenek éjszakáink is... Olyan szókat mondtunk egymásnak, melyek örökké elválasztanak bennünket, Cesare... És végre, végre mindezek után, egy csendes helyet kell keresnünk, hogy ott leszámoljunk büntetésünkkel, mert nincs bátorságunk, hogy megöljük magunkat...

Ilyen mély fájdalommal beszélt Laura, szakgatott hangon mondta el az egyszerű és fájdalmas szavakat. És ez a nő, a ki nem ismert e földön akadályokat, legyőzöttnek, minden akarattól és reménytől megfosztottnak érezte magát!

- Elváltan, talán nyugodtak leszünk... - mondta Cesare halkán.

- Talán, de te többé nem vagy fiatal, Cesare, s én nagyon fiatal vagyok. Miért hagynók el egymást? Hiszen már túlestünk a becstelenség s a halál nagy katasztrófáin; ugyan mit tehet most már ellenünk a végzet? Azt tudom, hogy szived jéghideg irántam s hogy nem lángolhat

föl újra. Nem kísértem meg... ígérem, nem kísértem meg, hogy ismét szeretőmmé tegyelek. Hiszen... úgy is tudod, hogy nem kísértem meg. Nem kevélységből. Nem volna ok reá. Hanem kétségbeesésből... nem kísértem meg. Tudom, tudom, hogy mindennek vége szakadt, az Anna halála napján. Én magam... én magam is éreztem, hogy szenvedélyem bűnös volt, kezdetben... s hogy most haszontalan. Minek imádnálak? Szeretlek, szeretni foglak a sirig, de haszontalan ez a szerelem, én rám is, te rád is. Oh Cesare, sokkal nagyobb a mi büntetésünk, az övénél, ha életben hagy bennünket, ilyen fagyosan, siváran, hogy nem érdekel bennünket többé semmi e földön, és egy rejtett zugot keresünk, a hová eltemessük magunkat, közömbösen egymás fájdalma iránt, képtelenek, hogy egymást vigasztaljuk, képtelenek, igazán képtelenek az életre!

- Váljunk hát el - szólt Cesare, lehajtott fővel.

- Ah nem, nem, Cesare, ez lehetetlen... erős kötelék fűz össze bennünket, nem a házasság, hanem a mult... lehetetlen, hogy elváljunk, te magad is érzed. Cesare, ne váljunk el, kiméljük meg egymást egy újabb lelkifurdalástól... Ha kihalt is bennünk minden remény, ne büntessük meg egymást az egyedüllét újabb kinjaival... Huszonhárom éves vagyok, Cesare... Félek a világtól, a sivár, nagy világtól, én, a ki semmitől sem rettentem vissza... Ne hagyjuk el egymást, keressünk együtt egy menedékhelyet.. iparkodjunk valahogyan megélni... Együtt leszünk, de elváltan...Lakjunk egy tető alatt... Nem kérek egyebet tőled, Cesare. Fogadom annak a halottnak az emlékére, hogy egyebet nem kérek tőled...

- Nem bánom - szólt halkán Cesare.

Jól megértette, hogy a nő szavai nem voltak ármányosak. Lelke megtörve hullott a porba. Nem volt az a muló fájdalom. Lelkét örökre megtörte a végzet. Cesare ráállhatott, mert semmi sem lett volna képes a meghalt dolgok közül egyetlenegyét is feltámasztani.

- Köszönöm - felelte Laura.

- Utazzunk el holnap. Készülj az utra.

- Igen. De annyi mindenem van Nápolyban...

- Sürgönyözz, majd elküldik...

- Hová?

- Milanóba. Svájcba megyünk, menedéket keresni...

- Helyes.

- Küldess el mindent, a mire szükséged van. Talán... sohasem térünk többé vissza Nápolyba.

- Helyes - és kezét nyújtotta neki.

Cesare megfogta és megcsókolta. Hanem az a csók, olyan férfinak a fagyos csókja volt, a ki nem képes többé szeretni, boldog lenni, élni. És Laura nem remegett meg attól a csóktól, mert tudta, hogy mindennek vége volt. Most már ő is elmondhatta Annával: „Isten hozzád szerelem!”

.....

Nem mentek el a szállóból aznap este. Ebéd után Laura és Cesare újra felmentek lakásukra. Egy szót sem szóltak egymáshoz. Cesare felhozatta az esti lapokat és midőn a kezébe vette őket, nagy kíváncsian futotta át szemeivel, hogy megnézzze, vajjon nem irnak-e a párbajról, a mi nagyon bosszantotta volna. De nem volt bennök semmi. Talán a segédek bejárták a szerkesztőségeket, hogy ne tegyék közzé a hirt.

Laura szobájába vonult vissza. De Cesare hallotta, a mint járt-kelt a szobában, holmiját rendezgetve az utra. Azután benézett a félig nyitott ajtón és megpillantotta Laurát, a hogy az asztalhoz ült és levelet irt. Neki is írnia kellett és szobájába vonult.

Nyugodtan ült íróasztalához és három vagy négy levelet irt, Nápolyba, Reggio-Calabria tartományba, a hol terjedelmes birtokuk volt a Diaséknak. Ügyeit rendezte, mintha meghalni készülne és a jogtanácsoshoz küldendő levélhez végrendeletét is hozzá mellékelte, melyet még a párbaj előtt való napon irt meg.

Mindez a legkevésbé sem szomorította el. Csöngetett, hogy a postára küldje a leveleket és a pinczér, a ki átvette őket, egyszerismind azt jelentette neki, hogy Giulio Carafa óhajt vele beszélni.

Féltizenegyre járt az idő. Laura, a hogy meghallotta, hogy vendég érkezett, rögtön betette az ajtót. Giulio végig ment a kis termen és a Cesare szobájába lépett. Kicsit zavartnak látszott és nem szólalt meg mindjárt.

- Nos, hogy érzi magát Luigi?

- Nem épen nagyon rosszul, a láz már nem oly erős.

- Ott voltál nála?

- Igen, egy félóráig. Te nem voltál nála? - kérdezte Giulio, némi habozás után.

- Én? Nem.

- Jól tetted - suttogta Giulio, egészen elmerülve.

- Benn voltál a szobájában? - kérdezte Cesare kissé nyugtalanul.

- Nem. Az orvos nem engedte meg. Pietro azonban benn volt nála...

- Hát a Luigi anyja tud-e valamit az esetről?

- Még nem. Addig titkolják a dolgot, mig Nápolyba nem szállítják Luigit.

- Nemsokára?

- Ugy látszik, hogy az ő kívánsága...

- Oh - szólt Cesare. - És nemsokára elmegy?

- A lehető leghamarább.

- Ki kíséri el?

- Tornabuoni... az a nő pedig előre megy.

- Melyik nő? Cleveland hercegnő - kiáltott Dias.

- Cleveland hercegnő - szólt Giulio és merően nézett a Cesare szemébe.

- Tehát szereti ő.

- Szereti? Nem tudom. Hozzá ment és meglátogatta...

- Egészen egyedül nála, egy hölgy?

- A sebesült barátja, azután meg angol...

- Láttad te, Giulio? - mondta Cesare aggódalmasan.

- Igen, láttam... sajnos...

- Jól láttad?

- A mint téged most, kedves Cesare...
- Ah, nemde sajnálsz, Giulio, sajnálsz? - szólt Cesare s úgy érezte, hogy feneketlen mélységbe zuhant.
- Sajnálak - és igazat mondott.
- Pótolhatatlan, pótolhatatlan, Giulio!
- Eredj el, messzire, a feleségeddel...
- De ha ő, az a nő, Nápolyba megy... de ha Luigi is oda megy...
- Eredj Oroszországba, az északi sarkhoz, vidd magaddal Laurát, maradj három, ha kell tiz évig külföldön... nincs egyéb mentés, Cesare.
- Neked is *annak* tetszett?
- Nekem is.
- Mindenki, a ki ismerte... Nápolyban... azt hiszi, hogy ő...
- Utazzál el ma este... nem, már késő... holnap reggel, Norvégiába... Utazzál el, más szabadságod úgy sincs.
- Azon leszek - mondta Cesare, s mást nem felelt Giulio vigasztaló szavaira.

Másnap reggel hat órakor Cesare bekopogtatott a Laura ajtaján. Laura utazó-ruhában volt, szürke, sűrű fátyollal arcán és nyaka körül.

Cesare csak ennyit mondott:

- Utazzunk Nápolyba.

Laura ráemelte szemét. Nem szólt semmit. Valami különös érzés fogta el: rosszat sejtett...

VIII.

A Capodimonte-ligetben a garden-party rendkívül fényesnek ígérkezett. Nápoly főuri világa rendezte. Célja a szegény és beteg gyermekek segélyezése. A nápolyi szépségek mindannyian légyottot adtak egymásnak ott, azon a gyönyörű áprilisi napon. Luigi Caracciolo a szép nápolyi ifju is megjelent az ünnepélyen. Nyugtalanul járt-kelt, mosolyogva, enyelegve a hölgyek között, de folyton a park kapujához ment, azok közé, a kik a vendégeket várták. Táncolni ugysem akart, mert régi sebe miatt nehezen lélegzett. De nem igen törődött vele, néha fel sem vette, bár négy álló hónapig nyomta miatta az ágyat. Nem is seb az, a melytől nem hal meg az ember. Pedig jobb lett volna meghalni.

Luigi még mindig ott ácsorgott a rácsozat előtt, mikor egyszerre csak három fogat állott meg a park bejárata előtt.

Az utolsó fogatból Cleveland hercegnő szállt ki. Luigi rögtön hozzá futott és kezét nyujtotta neki, mélyen meghajtva magát előtte. Együtt mentek a nagy piaczig. Nem nyujtotta karját, mert Hermione sohsem ment karonfogva.

Egymás mellett haladtak s halkán, szinte suttogva beszéltek.

Hermione aznap egészen fehérbe volt öltözve. A ruha térdig himzésekkel volt teli. Fekete, dus haján kicsiny fehér fátyol-kalapot viselt, melyet apró sárga virágok diszitettek.

Midőn Hermione és Luigi a nagy piacra értek, a párok már javában táncoltak. Hermione sem tánczolt, s mindaketten egy kis dombra mentek és onnan gyönyörködtek az elegáns közönségben.

- Tetszik önnek, lady?
- Nagyon! - felelte Hermione, egykedvűen.
- Szebb, mint önöknél, Angolországban, nemde?
- Az egészen más dolog - suttogta Hermione, a fejét rázogatva.
- Csakugyan nem tartja szebbnek ezt, lady? - kérdezte Luigi, bánatos hangon.
- A napot, igen.
- Tehát mégis... van valami, a mi tetszik, a mi leköti önt.
- Nem vásárolhatjuk meg az önök napját; nem vihetjük el táskáinkban, Angolországba.
- Máskülönben megtenné?
- Bizonyosan; rögtön, bármilyen áron. Szinte meghalok a hidegtől; bármilyen összeget adnék érte...
- Tehát olyan kegyetlen lenne, hogy elvinné a napot és a sziveket?
- Sohasem vagyunk eléggé kegyetlenek - jegyezte meg Hermione mosolyogva.
- Mit mond? Mi akarna lenni?
- Én? Tigris.
- Mindig tréfál. Hermione, Hermione, - mondja, szeret-e engem egy parányit.
- Oh nagyon, - szólt Hermione fagyosan, a nélkül, hogy ránézett volna.
- Igy mondja ezt nekem? - szólt Luigi, panaszos hangon.

- Ön tanított erre.
- Nem baj, csak a szív érezzen másként.
- A szív, a szív...
- Igen a szív, az szeret engem, Hermione! Nemde?

- Akkor miért kérdezi mindig, vajjon szeret-e?

Luigi nem felelt azonnal; nagyon meghatottnak érezte magát, midőn a nevét hallotta kiejteni. Hermione hangja megigézve hatott rá.

- Azért kérdelem mindig, mert boldogság önnel szerelemről beszélni.
- Gyerünk el innen - szólt lady Hermione és néhány lépést tett, hogy távozzék.
- Engedje meg, hogy karomat nyujtsam önnek - esedezett Luigi.
- Nem, nem.
- De miért?
- Mert senkisésem jár úgy, mint én, Caracciolo.

- Igaz... mintha nem is érintené a földet.

- Egyszer... az Alpeseken... annyi hó volt, Caracciolo... és mindenkinek meglátszott rajta a lábnyoma, csak az enyém nem.

És ezt különös, titokzatos hangon mondta el neki, hogy Luigi szinte remegett a félelemtől.

- Mint egy kísértet... - susogta Luigi.
- Mint egy kísértet - felelte Hermione titokzatosan, de mosolyogva.

A táncznak vége szakadt és a párok a fák, a bokrok, a virágágyak között elszéledtek. Luigi egyszerre csak azt hallotta, hogy a nevén szólítják. Megfordult. Giulio Carafa volt.

- Itt van Dias - sugta fülébe s azután hirtelen eltűnt.

Caracciolo egész lényében megrendült, mintha rettegett volna tőle. És miközben bosszankodott, hogy sohasem tud tőle megszabadulni, mert mindig a nyomában van, egyszerre csak megpillantotta Cesare Diast, a ki a nagy faszorban Clemente Cortez barátjával feléje közeledett.

Cesare, a mint közel ért hozzájuk, mereven szegezte rájuk tekintetét. Luigi azonban nem távozott lady Hermionétól. A szép angol hercegnő, a hogy megpillantotta Cesaret, mosolygott és Luigihoz fordulva, így szólt:

- Ime, a velencei mór.
- Szeretne ön Desdemona lenni, lady?
- Az ostoba nő volt - szólt Hermione, kevélyen.
- Mennyire gyűlöli ön az olaszokat, Hermione!
- Csalódik; az az Otello ott, nagyon érdekel.
- Megyek és idehivom! - kiáltotta keserűen Luigi.
- Nem szeretek új ismeretséget kötni, tudja.
- Sohasem ismerte ön Diast? - kérdezte Luigi sóváran.
- Sohasem mutatták be - felelte Hermione.

- Azt kérdem, vajjon ismerte-e - szólt állhatatosan Luigi.
- Az előző években, talán - szólt Hermione tompán, és elfödte legyezőjével arczát.
- Hermione, én nagyon félek öntől - susogta Luigi, aggodalmasan.
- Természetesen - felelte Hermione, halkán és révedező szemmel nézett rá, oly különösen, hogy Luigi, szinte félve elfordította tőle az arczát.
- Mért nem tánczol? - kérdezte hirtelen Luigi, hogy a beszédet másra fordítsa.
- Én? Soha.
- Miért?
- Megfogadtam.
- Talán fogadalom?
- ...Nem.
- Szerelmi fogadás?
- ...Az sem.
- Ön sosem szeretett, nemde, Hermione?
- Nem mondtam önnek?
- Mondta. De nem mondta az igazat.
- Ki tudja! Azt hiszem... hinnem kell, hogy sosem szerettem. És mégis...
- Mégis?
- Mégis... mintha emlékezném... hogy szerettem már...
- Emlékszik? Nem biztos?
- Nem vagyok biztos semmiben.
- Mért fogadta meg, hogy sosem fog táncolni? - kérdezte ismét Luigi, kitérően, - mert ez a beszéd kinosan hatott reá.
- Megfogadtam... néhány év előtt. Egy jó barátnőm sorvadásban halt meg, mert meghütötte magát egy táncmulatságon és én megfogadtam, hogy sosem tánczolok, azt hittem, hogy ez által megmentem.
- Fiatal volt?
- Huszonkét éves.
- Szegény!
- Minek sajnálja? Hiszen boldog volt, a mikor meghalt.
- Utóvégre nem olyan szomorú dolog az élet, Hermione.
- Nem tudja ön, vajjon jobb-e a más világon. Talán visszatért önhöz valaki a sirból! Elmondta-e önnek egy halott a titkát?

Caracciolo nem felelt, elfordult, hogy elpalástolja izgatottságát.

Már alkonyodott és a fényes ünnepség vidámabb szint kezdett öltetni.

- Ha nem tánczol, gyerünk sétálni! - kérte ismét Luigi.

Hermione, a nélkül, hogy felelt volna, megindult és Luigival a kiosk felé tartott.

- Ne menjünk az arab sátorba? - kérdezte Luigi.
- Meleg lesz ott... jegyezte meg Hermione habozva.
- Megpróbálhatjuk.

Az arab sátor egy magaslaton emelkedett; a hosszú kereveteken, az alacsony asztalok előtt elegáns hölgyek élvezték az üdítő italokat. Hermione megállott a bejárat előtt és bosszankodva vont össze szemöldökét.

- Mennyi nép!
  - Egy-egy sátor két személyre készült - suttogta Luigi, csalódva, mert azt hitte, hogy nem lesz senki a sátorban.
  - Nekem is van egy arab sátram amott, lenn... - szólt Hermione és néhány lépéssel odább ment.
  - Hol?
  - Amott, Angolországban egy roppant parkban, magas fák között... - és hangjában honvágy rezgett.
  - Ön nagyon is angol ma, Hermione...
  - Szegény hazám, mi nagyon mostohák vagyunk hozzá.
  - Ön nemde, nemsokára visszatér? - kérdezte Luigi, bánatos hangon.
  - Nem tudom, talán.
  - Ha elmegy, én is önnel megyek, Hermione.
  - Ó, nem! - szólt hevesen a nő.
  - Nem fogja megakadályozni?
  - Meg akarom kimélni egy fájdalomtól.
  - Fájdalom? ha önnel megyek? Miért mondja ezt? Fájdalom csak ott van, a hol ön nincs, lady!
  - Ne jöjjön sohase Angolországba!
  - Elmegyek, ha ön elmegy - ismételte Luigi szenvedélyes hangon.
  - Nem, nem, Luigi - suttogta Hermione, gyöngéden, nyájasan.
  - Mondja meg az okát.
  - Minek mondanám meg. Ugy sem értené. Nagyon szomorú dolog!
  - Szomorú? Szomorú?
  - Ön sohasem találná meg ott Hermionet, szólt a nő és a sátor alá ment.
- Luiginak könnyekkel teltek meg szemei.
- Tehát sohasem találhatnám meg önt Angolországban; sehol, soha, Hermione?
  - Angolországban nincs Hermione - ismételte a nő halkán.
- Luigi elhallgatott.
- Megígéri, hogy nem megy el nélkülem? Megígéri, hogy elmehetek önnel bárhova?
  - Bárhova eljönne velem, Luigi?
  - Bárhova, szívem, önnel.

- A legtávolabb országba is.
- A legtávolabb országba. A legeslegtávolabba, önnel.
- A leghidegebbe?
- Az örökös hó országába, önnel.

Hermione érezte, hogy Luigi feléje hajolt, megcsókolta kezét, azután a csuklóját, égve szerelemtől.

- Luigi, gyerünk.
- Még egy perczig, Hermione.
- Nem látja?

És Luigi a sátor nyílása felé mutatott, a hol Cesare Dias fel és alá járkált, Clemente Cortezzel. Koronként benézett a sátorba, szemei villogtak a homályban, a hogy Hermione mozdulatait kísérte.

- Mit törődik vele? - szólalt meg Luigi, izgatottan. - Hiszen nem az ön férje?
- Nem, nem a férjem. Azt hiszem, Cleveland herczeg a férjem. De az a férfi nagyon szenved, Luigi. Gyerünk el.
- Magam is szenvedek.
- Ön mellett, ő pedig távol tőlem.
- Annyira sajnálja? azt hiszi, hogy szereti önt.
- Nem tudom - szólt titokzatos hangon.

Hermione felkelt, hogy távozzék a sátorból, Luigi bosszankodva követte. Elhaladtak Clemente Cortez és Cesare Dias előtt, kik hirtelen odább álltak a sátor nyílásától és mélyen meghajtották magukat. Cleveland herczegnő mosolyogva fogadta a köszöntést, révedező pillantást vetve a két férfiúra. Caracciolo szórakozottan köszöntött.

Künn a szabad levegőn még világos volt, de távolból már alig lehetett látni mulató közönséget. Hermione és Luigi lassu léptekkel a buffet felé közeledtek. Hermione nem akart közel menni az asztalokhoz.

- Egy csésze teát, lady?
- Nem; azt mondaná megint, hogy nagyon is angol vagyok.
- Akkor hát egy fagyaltot?
- Ah, én mindig fázom, nem szeretem a fagyaltot!
- Akkor egy pohár pezsgőt, hogy felhevitse?
- Közönséges bor ez. Inkább egy pohár johannisbergit.

Luigi intett egy pinczérnek, a ki odasietett s azután eltűnt A szerelmes ifju szemeivel keresett egy asztalt, hogy helyet foglaljanak, de sehohsem volt. A nő eltalálta, mit keres.

- Nem ülök le. Tudja, hogy gyűlölöm az ülést.
- Tudom. De ön sok mindent gyűlöl, Hermione!
- Én csak állni és feküdni szeretek, ülni soha. Az oka a női kacérság.
- Ön nem kacér, Hermione.

- Én roppant kaczer vagyok, s azt hiszem, hogy ez által női kötelességemnek teszek eleget. Ime, látja, önnek még büneimet is meggyóonom, önnek, a ki szeret engem. Ide hallgasson, Luigi. Én kicsiny vagyok.

- Nem igaz.

- Természetes, hogy ön így nyilatkozik: ez helyes. De én kicsiny vagyok. Ha kialudnának a csillagok, ha a nap hajótörést szenvedne a tengerben, akkor is, ha a legszonyatosabb kataklizmák történnének, mindig kicsiny maradnék.

- Én önt nagynak látom.

- Optikai csalódás, Luigi. Ah, én roppant kicsiny vagyok!

- Nem igaz, nem igaz - szólt Luigi és rászegezte szerelmes tekintetét. Nem tudott bókot mondani, olyan szerelmes volt.

Ott termett a pinczér és az asztalra tette a vékony nyaku johannisbergi boros palaczkot, két, sárgás üvegből való pohárral. Luigi megtöltötte az egyik poharat és átnyújtotta a nőnek. Hermione, a mint ajakához emelte a poharat, hosszan nézett a férfi szemébe, a ki a gyönyörtől szinte remegett. Hermione csak egy kortyot ivott a borból és aztán visszaadta Luiginak a kelyhet. Mohón kapott utána a férfi, szenvedélytől reszkető ajaka odatapadt, a hol a nő ivott.

- Törje el a kelyhet - szólt Hermione, titokzatos mosolylyal.

A sárga kehely darabokra tört a fasor padján.

- Nem ismeri ezt az erdőt? - kérdezte a nő, a mint a pinczér távozott.

- Ismerem, lady.

- Nem vezetne el innen, messzire ettől a sok embertől?

Hermione és Luigi felkeltek és lassan a széles fasorok felé tartottak. A szürkületben sötétlő lombok szinte rájuk borultak, mintha el akarták volna zárni utjukat. A hercegnő és szerelme egy pillanatig habozva állottak meg. Mintha nem tudták volna, mit tegyenek. Hermione esdeklő pillantással nézte Luigit! Mintha félt volna a sötét lombok közé hatolni. Űde szellő kerekedett az óriás fák között és halk suhanással csókolta arcukat: mély csönd borult rájuk a sűrű lombokról. Lány akkordok hullámzottak a levegőben s azután elenyésztek, mialatt ők némán haladtak egymás mellett, a homályban, az üdeségben, a csöndben, a magányban. Talán egy árva árnyalak követte őket a jobbra eső fasorban, egyedül, óvatosan, a fák közé rejtőzve, tágranyilt szemekkel kísérve őket? Egy sápadt árnyék, egy kísértet, egy férfi? Semmit sem tudtak ők. Hermione és Luigi úgy érezték, hogy egyedül vannak és szabadok.

Hermione lecsüggő kezében fehér csipkenapernyőjét vonszolta maga után. Luigi szótlánul haladt mellette, a meghatottság elfojtotta hangját, azt hitte, egy kiejtett szó, abban a pillanatban, megtörné a búbájt. Minden eltűnt mögöttük: a garden-party, a kavargó tánczosok, a zajosan mulató vendégsereg és a Cesare Dias sötét féltékenysége. Eltűnt a mult minden szomorúsága, a jelennek minden félelme, a jövőnek minden kétsége. Csak a nagy, homályos erdő állt előtte, elevenen, üdén, pusztán, teli illattal, mélységes csönddel. Oldalán volt a nő, a kit forrón szeretett, a szép, a búbájos nő, fehér ruhában, az ifju, a nyájas, az elegáns nő. Vele volt a nő, egyedül a magányban; Hermione, a szelid és büszke szemü, csókra, mosolyra, szerelmi szavakra termett ajakkal. Hermione, az imádott nő, egészen egyedül, ő vele. És a szerelmi mámorban, mely forrongásba hozta a véré, csak a nevét bírta kiejteni:

- Hermione... Hermione...

A nő, a ki lesütött szemekkel haladt mellette, lassan felemelte tekintetét és rá nézett. Olyan mély és sötét volt a tekintete! Ajkai félig nyitva voltak, mintha jobban akarná tüdejébe szívni

az éltető s üde levegőt. És úgy tünt föl, mintha szólni, talán csókolni akartak volna az ajkak. A férfi reszketve nyult a finom, fehér selyem keztyűvel fődött kéz után és megcsókolta. Hermione nem ellenkezett, csak a szemét sütötte le ismét. A kicsiny kéz a Luigi kezében maradt és úgy, egymáshoz fűzve, a sötét, a mély erdőbe hatoltak, a hol lépteik zajára felriadtak az erdei visszhangok. Bizonyosan voltak ott még más léptek is, nem messze tőlük, túl a sűrű lombsátoron; de az nagyon óvatosan, elfojtott lélekzettel követte őket. Nem hallottak semmit. Elmerültek szinte önfeledten, abba a pillanatnyi szerelembe. Maga a nő is sápadt volt, vagy annak látszott az izgalomtól.

Egy tisztásra értek, honnan több irányba keskenyebb, gyepes mezei ösvényekhez hasonló utak ágaztak szét. Egy erdei pad állott lombos, magas fa alatt.

A pad körül, a magas fűszálak között erdei virágok nyíltak. Hermione megállott.

- Ne maradjunk itt egy kicsit? - kérdezte Luigi és azon iparkodott, hogy ott marasztalja s a padra üljön.

- Nem, keressünk ennél regényesebb helyet.

Egy darabig még céltalanul bolyongtak a gyepes erdei ösvényeken, aztán egyszerre csak a sűrű erdőben találták magukat, hatalmas égerfák árnyékában, a hol útnak, ösvénynek nyoma sem volt és a mely lenyult egy kis völgybe.

Oldalvást viritó, dús növényzettel borított magaslatok emelkedtek s lábaik alatt a föld lágy, süppedékes volt.

A mély és elhagyatott rengeteg tájképe volt ez, a hová sohasem hatol a nap vidám sugara, a hol örökké üde, nyirkos szellő lengedez, a hol misztikus, zöldes félhomály dereng.

Luigi és Hermione koronként megrezzentek, hirtelen hátrafordultak, szemüket a bozót sötétlő sűrűségére meresztve. De csakhamar észrevették, hogy lépteik zaja volt, mely tompán hangzott föl az erdő mély csöndjében.

Egy darabig tovább haladtak, a nagyobb völgybe tértek: egy kis hidon át, kis patak fölött. Egy csoport magas égerfa alatt, hosszában elterülő fatörzsre ültek. Köröskörül kisebb-nagyobb fák meredtek az égnek, a melynek csupán egy keskeny, szürke sávja látszott az ágak között.

Hermione feltűnően sápadt volt, arczán azonban a teljes lelkinyugalom ült, félig nyitott szája, mely látni engedte apró, hófehér fogait, gyönyörrel szivta magába az erdei, üde levegőt. Gyakran voltak már együtt egészen egyedül, mert Hermione, úgy látszott, nem rettegett az egyedüllétől, de így még sohasem.

Egyedül voltak, egészen egyedül, az esti szürkületben, a sűrű erdőben, elfeledve világot, mindent, a szerelmen kívül, körülöttük égbe nyuló, hatalmas égerfák és lenn a nyirkos s álmodó fűszálak között aranykelyhü fehér margheriták viritottak és lomhán hömpölygött a falevelek alatt a csermely rezgő, eleven vize, fölötte pedig kékes, violaszínű szárnyukkal karcu szitakötők röpködtek.

Egymás mellett ültek és a szerelem eme fenséges pillanatában úgy rémlett Luiginak, mintha Hermionet nem védné többé az ismeretlen, láthatatlan kéz. Hermione kezét tartotta kezében és ő ott hagyta sápadt arcczal, de derülten. Luigi aztán egyik karjával átfonta derekát. Hermione ajakáról nyugodt mosoly lebbent el. A lombok egyszerre csak megzörrentek. Talán az esti szellő suhant át a lombok között. Ők nem hallottak semmit.

- Hermione, Hermione, szeret-e engem?

- Én, Luigi?

- Ön, Hermione, te, te, szerelmem, szeretsz-e engem?

- Én? Én igen - szólt Hermione, különös, titokzatos hangon.

- Szeretni fogsz mindig?

- Tőlem kérdezi? Tőlem akarja ezt tudni? - kérdezte Hermione és feléje hajolt, mélyen a szemébe nézve.

- Tőled, tőled... - szólt szakgatottan, a nélkül, hogy megértette volna a kérdést.

- Én azt felelem, én, ide hallgasson, csak én felelhetek önnek: igen, mindig szeretni fogom.

- Ó áldott, édes szerelmem, mindenem, imádlak... - és megcsókolta a nyakát, a hol kilátszott a sárga selyem-himzések alól.

- Mondja, Luigi, kit imád ön? - kérdezte Hermione, különös tompa hangon, mely bizonyos bájt adott neki.

- Téged, téged, csupán csak téged imádlak, mindenekfölött - és azon iparkodott, hogy ajkaival elérje ajkát, mely nyitva volt, mint a gránátvirág.

Hermione hirtelen, de nem udvariatlan mozdulattal, szabadulni akart a csóktól.

- Ön imád engem? - szólt Hermione. - Engem, Hermionet?

- Igen, Hermionet, a kedves, az imádott, az édes Hermionet.

- Hermione Darlingont, Cleveland hercegnőt? Hermionet, a kit leánykorában Roseberry-nek hívtak?

- Azt, azt, imádott teremtés - és megcsókolta ajakát. Luigi megdöbbenve érezte, hogy ajkairól fagyos lehellet lebbent el, melytől egész valója megborzongott.

Luigi szemében a szenvedély legyőzhetetlen lángja lobogott. Hermione, az édes szerelmi csók után, mélyen a szemébe nézett a férfinak és halk, szinte bánatos hangon szólt:

- Ön nem mond igazat, Luigi, ön nem szeret engem...

- Hogy mered ezt mondani?

- Nem szeret engem.

Luigi a győztes mosolyával nézett rá. Immár egészen magához szorította, mert a nő kétkezdését diadal jelének vette.

- Nem szeret engem, nem hiszek önnek - szólt Hermione állhatatosan.

- Hermione, imádlak!

- Ön mást szeret...

- Mást? - és karjait, a melyekkel átfonta a nő derekát, zsibbadni érezte.

- Igen, mást - szólt eltökélten, szomoruan és egyre sápadtabb arczczal.

- Kit? Mást? - kiáltotta Luigi, elcsüggedve.

- Azt a másikat, Luigi - és végtelen szomorúság rezgett a hangjában.

- Hermione, Hermione, ne beszéljen így...

- Luigi, ön... Anna Diast szereti, a kit leánykorában Anna Acquavivának hívtak.

Luigi eleresztette derekát és fejét lehorgasztotta.

- És ön tagadja ezt? - kérdezte Hermione különös hangon.

Luigi nem válaszolt.

- Tehát tagadod, tagadod Luigi? - szólt állhatatosan, megérintve a férfi vállát s rábirta, hogy feléje forduljon.

Luigi úgy érezte, mintha lelke valami feneketlen mélységbe ereszkednék lassan alá, feje kóválygott, mintha téboly fogná el és a jelenről megfélemedkezve, révedező hangon ezt suttogta:

- Igen: Annát szeretem.

- Ah, tudtam én - szólt Hermione, vigasztalhatatlanul.

- Annát: téged!

- Ah! - kiáltotta kétségbeesetten.

Milyen sápadt volt Hermione, az erdő növekvő homályában, a friss esti levegőben, a magányban! Nagyon sápadt volt és Luigit borzongás futotta végig a félelemtől.

- Nem vagy talán te Anna? - Nem vagy te az! Imádlak, egyedül vagyunk, mondd, hogy Anna vagy, mondd meg a nagy igazságot - és görcsösen szoritotta magához, sápadt és hideg orczáit, szempilláit csókolta és nézte az örület lángjával a szemében.

- Nem, nem, nem... - szólt, szakgatott hangon Hermione.

- Tudom, hogy Anna vagy, az első naptól fogva tudtam; az Úr visszaküldött a földre, vagy nem haltál meg... Tudom, tudom, hogy Anna vagy, mert különben nem szeretnék; nem szerettem, nem szeretek, nem fogok szeretni más nőt e világon, de mondd te, mondd te magad, hogy Anna vagy...

- Hallgass, hallgass, - kiáltotta Hermione, arcát két kezébe temetve. Mély csönd borult a sötét erdőre.

- Mi lelt? - kérdezte Luigi.

- Félek - felelte Hermione, fogvaczogva.

- Mitől?

- Attól, a mit mondasz.

- Én csak eszedbe juttatom a multat - suttogta Luigi, nagyon szomorúan.

- Éppen ezért félek.

- Te félsz, Anna, te, a ki nem rettent vissza a haláltól!

- Ne mondd ki ezt a nevet, ne idézd fel ezt a halottat, Luigi!

- Nem tehetem másként, a szerelmem ejti ki, a lelkem tör ki egy sikolyban.

- Nevezz Hermionenak - szólt a nő, szelid hangon.

- Miért?

- Nevezz Hermionenak - szólt eltökélten, de nagyon szeliden.

- De te vagy az én drága halottam - kiáltotta Luigi kétségbeesetten.

- Nem nevezhetsz Hermionenak? Nem mondhatod, hogy úgy hívnak? - kérdezte Hermione sóváran és feléje hajolt.

- Azt hiszem, hogy megcsaltak, hazudtak nekem...

- De hát... kísértsd meg.

- Nem tehetem - felelte Luigi, nagy erőltetéssel, remegve a valótól.

- És mégis Hermione a nevem, - szólt a nő, nagyon szeliden.

Luigi ismét szívszorongva gondolt a valóra.

- ...Igen, de a szívem ismét a régi hevülettel szeret...

- Nem felejtheted el a régi szerelmed? - kérdezte Hermione.

- Nem bírom, folyton előttem van, nem bírom - zokogta a férfi, kétségbeesetten gondolva a valóra.

- Nem bírod elhinni? Hermione vagyok, Hermione Darlington, Cleveland hercegnő, nem hiszed? - mondta határtalan szendességgel.

- Egy perczre elhihetem, azután, örökre, Anna vagy én nekem.

- A halottak nem térnek vissza, a lelkek a bűnhődés örök éjjelében; a fény örök élvezetében vannak. Isten nem tesz többé csodát, az elhunytaknak...

- Igen, igen, igen, én elhiszem, - szólt Luigi, halkán, különös és szomorú hangon - de nem győződtem meg.

- Mért nem győződted meg, Luigi?

- Mert mi nem tudunk semmit a lelkünkről; mert mi nem tudunk semmit arról, a mi a halál után történik; mert minden igaz lehet a sötétben, a titokzatosságban.

Hermione megrendült.

- Biztos vagy benne - kérdezte Luigi, sötéten, - hogy Hermione vagy és nem más?

- Olyan bizonyos, mint a hogy a nap fényét látod? Felelj!

- Bizonyos, hogy nem éltél más időben, máshol? Nem emlékszel olyan országra, melyet sohasem láttál?

- Nem ismertél olyan emberre, a kit sohasem láttál?

- Bizonyos, hogy te vagy és nem más?

Hermione egy szót sem szólt, keze jéghideg volt Luigi kezében.

- Lám, angol vagy s kerülöd Angolországot s Olaszországban bolyongsz, mert szerelmes vagy vidékeibe, népeibe, langyos tavaszi és rózsát fakasztó őszi napjaiba. Angol vagy és imádod a szerelmet, imádod a szenvedélyt és nem bánod, ha azt mondom, hogy szeretlek, imádlak és megöl a szenvedély miattad. Angol vagy és csupán a melegség, a virág után epedsz, szereted a mi szép Madonnáinkat, a kiket olasz művészek festettek. Angol vagy és mégis barna vagy, szemeid feketék, ajkaid rózsásak s arcod az elefántcsont színével ékeskedik. Angol vagy és mégis itt van eszményi hazád, itt éled fel lelked és itt lángol fel szived a szerelem hevétől: itt, Hermione Darlington!...

Hermione kétségbeesetten emelte karjait az égnek, görcsösen zokogott, a nélkül, hogy könyezett, vagy szólt volna.

- Ki vagy te? Nem tudom. Az emberek azt mondják, hogy Cleveland hercegnő vagy. Oda lenn neked családod van, cselédeid, kastélyaid, földeid. Ott születted, ott nevelkedted, ott mentél férjhez! Ez nem bizonyít semmit: a te alakod egy más nő alakja, lelkedet titok burkolja és ez a titokzatosság koronként, önkéntelenül száll az ajkadra; remegve állsz meg egy meg-megjelenő s el-eltűnő vízió előtt! Ki vagy te? Hermione? Nekem Anna vagy! Te sem vagy bizonyos benne, hogy Hermione vagy. Semmi sem valótlán a lélek birodalmában. Minden igaz lehet, kiváltképpen az, a mit nem ismerünk...

Hermione tovább zokogott.

- Hallod, hallod - folytatta Luigi aggodalmasan, az első pillanattól, midőn fogatodban láttalak, az Arno partján, a sötét éjszakában, ebben a mély és maró kétségben voltam. Pietro Tornabuonitól kérdeztem, vajjon te voltál-e és nem más, és a szerelem legnyughatatlanabb perczeiben, midőn szerelemtől és félelemtől remegtem, kérdeztem tőled, ki vagy te, ki voltál!... Sohsem hittem el, érted, sohasem, hogy Hermione Darlington vagy, sohsem hittem el igazán! Ezért szerettelek...

- Ezért? - zokogott görcsösen, száraz szemekkel.

- Te Anna vagy nekem. Szivem csupán egy nőt szeretett. A ki szeret: az mindent lát. A ki szeret: az mindent tud. A ki szeret: az mindent sejt és eltalál. Ha szerettelek, csak azért tettem, mert *az* voltál. Frivol és romlott vagyok, de nem csaltam meg Annát, ime megtaláltalak és tovább szerettelek.

- Így van - szólalt meg Hermione, és keble görcsös zokogástól vonaglott, mert nem tudott könyezni.

Azután felkelt; a sötét éjben, fehér ruhájában, magasabbnak látszott. Hideg, fődetlen kezét Luiginak nyújtotta, miközben az ujjain lévő drágakövek hideg fénynyel villogtak. Azután így szólt:

- Isten hozzád.

- Miért? - kiáltotta Luigi s kétségbeesetten szökött fel helyéről.

- Mennem kell, isten hozzád - ismételte a hideg s fáradt hang.

- Veled megyek.

- Nem: te nem jöhetsz. Isten hozzád.

- Mindenüvé követni foglak.

- Nem; te nem fogsz követni engem; isten hozzád.

- Hermione, maradj, maradj, ne hagyj el!

- Te nem szereted Hermione Darlingont, minek hivod hát? Luigi, isten hozzád!

- Anna, Anna, ne hagyj el!

- Anna nem szerethet; minek hivod? Mennem kell; isten hozzád.

- Bárki is légy, az imádott képmása vagy, nem hagyhatsz el.

- Ő a sirban van. Isten hozzád!

- Mi tevő leszek nélküled? Oh, ne hagyj el, bárki is légy, ne hagyj el!

- Isten hozzád, Luigi - szólt Hermione, szelid, de fagyos hangon.

- Hová mégy?

- Nem tudom: elmegyek.

- Hová, hová?

- Oda le...

- Angolhonba, ugyebár?

- Talán; nem tudom.

- De miért nem maradsz, hiszen szeretlek, hiszen imádlak! Mit törődöm az étellel, mit törődöm a halállal? Szeretlek, maradj, maradj velem...

És megölelte, keblére szoritotta. Hermione mozdulatlanul, fagyosan nézte.

- Minek maradjak?

- Szeretni foglak végtelenül, fölhevitem fagyos szivedet, hideg testedet... szeretőd... kedvesed leszek...

- Nem - szólt Hermione, fejét rázogatva.

- De miért, de miért? Mit törődöm az étellel, mit törődöm a halállal? Szeretlek élve-halva, légy nő, kísértet, Hermione, Anna, nem tudom, de szeretlek, imádlak...

- Nem; nem lehetek a tied - szólt fagyosan, tompán.

- De miért, ha szeretlek, ha imádlak?

- Mert félsz tőlem - végezte Hermione fagyosan.

Luigi egész lényében megrendült, eleresztette a nő derekát és visszahullott a fatörzsre.

- Ne mondd ezt, ne sujts le - nyögte Luigi.

- Egy éve, hogy félsz. Szeretsz és mégis rettegsz tőlem.

- Szent isten, szent isten! - szólt Luigi, kétségbeesett hangon.

- Rossz ember voltál, Luigi, de nagy szerencsétlenség ért. Te nem szerethetsz mást, mint Annát, ő pedig meghalt. Csak őt szeretheted, emlékében, multjában, sirjában. Képtelen vagy a szerelemre, az életre.

Neked más nem marad hátra, mint hogy nyitassd ki a Diasék sirboltját és Hamlethez hasonlóan, feküdjél az Anna koporsójába. Ez a te végzeted. Eredj, isten veled.

- Ó Hermione, Hermione, pedig én szeretlek!

- Ne légy áruló - mondta a nő halkán, titokzatosan. - Eredj, eredj és keresd fel azt a halottat; isten hozzád.

Hermione lassan, szóttalanul távozott. Az erdő mélységes, sűrű homályába hatolt, a magas fűszálak között, mintha ismerné az utat.

Fehér ruhája előbb fehér foltnak rémlett, azután, a mint távozott, fátyolnak, felhőnek tünt föl és végre egészen elenyészett.

Egyedül az éjszakai homályban, a hideg és puszta erdőben zokogott a férfi, nem emelte föl fejét, nem tudott semmiről, csak végtelen és vigasztalhatatlan nyomoráról.

.....

A nagy piacon, káprázó villamos fényben, az utolsó tánczot járja a mulató közönség. A ragyogó garden-party ezzel véget ért. Cleveland herczegnő egyedül ment végig a pázsitos réten s a park vasrácsa felé közeledett. A villamos fény egészen megvilágította alakját.

- Ott megy a kísértet - mondta magában Giulio Carafa, a mint meglátta sápadt arcát, fátyolozott szemét, merev alakját. De ő tovább tánczolt.

Cleveland herczegnő a rácsos kapu előtt találta fogatját; Cesare Dias, a ki bizonyos távolságból, folyton a nyomában volt, megállott előtte és köszönt. Hermione nyájas mosolylyal fogadta a köszöntést. Cesare szintén mosolygott. A herczegnő eltűnt. Oda lenn, a magas égerfák alatt, a hidegben, a homályban, zokogott a férfi, mert csakugyan nem maradt neki egyéb hátra, mint hogy felnyitassa a szeretett nő sirboltját és melléje feküdjék.

IX.

A tágas fehér márvány terrassz, a melyre a fehér nyaraló erkélyablakai nyitak, meredek sziklacsucson épült. Villa Alba a posilipói tengerparton emelkedett, távol a várostól, magánosan, elhagyottan, mint valami tündérpalota. A tenger sötét-kék, sima tükrén ezüstös sávval dőlt végig a hold fehér sugara. Koronként egy-egy csónak jelent meg a fénylő sávban s azután eltűnt a sötétségben. Lenn hosszú sorban tündöklöttek Nápoly lámpásai és messzire elnyultak a posilipói partokon.

Hermione hercegnő fel s alá járkált a márvány terrasszon és koronkint megállt, majd a fekete tengert, majd a villa fölött elterülő kerteket nézve. Lady Hermione egyedül volt.

A nyaraló nyitott erkélyablakain vörös fénnyel hatolt ki. Hermione most ott állt a tágas terrasszon, a márvány korlátra dülleszkedve, és némán, mozdulatlanul nézte a tengert. Egyszerre csak zajt hallott az országut felől. Egy kocsit robogott végig a nyaraló porondján és megállt a magas, márvány kapu előtt. Egy angol inas jelent meg egyszerre a terrasszon és Cleveland hercegnő felé közeledett.

- Egy urinő óhajt kegyelmes asszonynyal beszélni - szólt az angol inas.

- Egy nő? Ki az?

- Kegyelmes asszony nem ismeri.

- De legalább megmondta a nevét?

- Ime, a névjegye - és ezüst tányérván nyújtotta át neki.

Hermione ezt olvasta az apró, finom névjegyéről: Laura Dias Acquaviva.

Hermione némán meredt maga elé.

- Engem látni akar? Miért?

- Nagyon sürgős ügyben, kegyelmes asszony.

- Nagyon sürgős ügyben - ismételte Hermione, halkán. - Jöhet.

- Ide, kegyelmes asszony?

- Ide.

És Hermione mereven állva a terrasszon, fehér köpenyegébe burkolva, várta a szokatlan vendéget. Midőn Hermione a fehér ruhába öltözött nőt megpillantotta, a mint a vörös fénnyel világított szalonból a terrasszra lépett, néhány lépéssel elébe ment. És midőn a nő a terrasszon lévő brokát zsöllye egyikén helyet foglalt, s két kezét ölében keresztbe tette, szőke fejét lehajtotta, Hermione a nő sápadt arczáról leolvasta a lelkében dúló végtelen fájdalmat. Laura Dias egy pillanatig habozva nézett körül, mintha nem merne, nem tudna szóhoz jutni.

- Mit gondolt felőlem, asszonyom, midőn megtudta jöttömet, a nélkül, hogy önnek előbb bemutatottak volna?

E szavakkal törte meg a kínos csendet Laura, miközben szemét lesütötte, mert nem bírt a Hermione arczába nézni.

- Semmit, asszonyom. Ha ön beszélni óhajt velem, jól tette, hogy eljött - mondta fagyosan Hermione.

És nyugodtan várta, hogy Laura Dias tovább beszéljen. De ez némán ült székében. Kétszer is felemelte szemeit, hogy a hercegnő sápadt és barna arczába nézzen, de mind a kétszer csüggedten, bátortalanul lesütötte szemeit.

- Az, a mit mondani akar, a mint látom, nagyon zavarba ejti - mondta, szinte bátorítólag a szőke teremtnak, a ki fehérebb lett a holdsugárnál.

- Oh, nagyon... - sóhajtott fel mélyen, Laura.

- Ugy? Eszerint mért nem halasztja el más alkalomra? Ön szenved, asszonyom, és ez bánt engem.

- Köszönöm, asszonyom. De nem szabad késnem. Ezerszer többet szenvednék, ha a nélkül mennék el, hogy mondanék valamit. Egyébiránt... legjobban zavarba ejt engem a jelenléte, asszonyom.

- A jelenlétem?

- Igen: elbájol, megrabolja nyugalmaimat.

- Ah! Olyan különös hatással van önre? - kiáltott csodálkozva Cleveland hercegnő - és Laura Dias felé hajolt, mintha arczáról akarná leolvasni lelkének gondolatait.

- Az ön szemei... különösen az ön szemei... nem bírom el tekintetüket - panaszkodott a boldogtalan.

- Furcsa, - susogta a hercegnő, mintha nem tudta volna magát összeszedni a szerencsétlen nő fájdalomának hatása alatt.

- Eszerint miért nem irt?

- Hasztalan volt. A nagy baj ellen, a mely oly kérlelhetetlenül sujt, nem volt más, mint az, hogy személyesen beszéljek önnel. E kínos, szörnyű pillanaton túl kellett esnem.

A szerencsétlen szőke asszonyon hideg borzadás futott végig, a mint ezt mondotta.

- Nem fázik itt, asszonyom? Ne menjünk be.

- Nem köszönöm, itt könnyebben lélekzem. Amott... abban a szalonban, a vörös fényben, még jobban félnék.

- Félné?

- Oh, szörnyen, szörnyen. Ez a félelem legyőzte a legmerészebb, a legbátrabb nőt, ez az iszonyatos rettegés megalázta a legbüszkébb női lelket és ezt a borzasztó félelmet semmivel sem lehet legyőzni, még az ön jelenlétével sem, asszonyom, pedig én azt hittem, hogy mihelyt meglátom, meggyógyulok.

- Ön tehát fél tőlem?

- Félek, félek - és elfödte arczát kezeivel.

- Én tehát az ön kísértete vagyok!

Laura nyögve mondta, hogy igen.

- I have seen a ghost - mondta Hermione, halkán, Hamlet szavait ismételve, midőn megdöbbenve állott Elsenaur falán.

- Ah, asszonyom, asszonyom - fakadt ki a boldogtalan szőke asszony, a kinek szemeit vörös karikák fogták körül a könnyezéstől - én azt hittem, hogy mindenem oda van, mikor a férfi, a ki szeretett s a kiért elbuktam, azt mondta, hogy nem szeret. Azt hittem, hogy feneketlen mélységbe estem, mikor azon vettem magam észre, hogy gyötört és megvetett szívem nem bír

többé szeretni. Azt hittem, hogy elértem a fájdalom s a bűnhődés végső határait, mert a szenvedély kihalt bennem. De rettegek a félelemtől, midőn arra gondolok, hogy önt az isten ide küldte, hogy érezzem, hogy a lelkimardosás asztalomhoz ült és ágyamba feküdt?

- Ön bünt követett el, asszonyom? - kérdezte Hermione, komoly hangon.

- Olyan bünt követtem el, melyet nem lehet jóvá tenni.

- Egy ártatlannal?

- A legártatlanabb női teremtés ellen, asszonyom.

- Nem szabad vétkezni - szólt komolyan Hermione. - A bűn megbecstelenít, megaláz s megöl bennünket.

- Ah igen! - jajdult Laura, égnek emelve karjait.

- Nem szabad vétkezni - ismételte Hermione, oly ünnepélyes hangon, hogy Laura egész valója megrendült.

- Ő jó, igazságos és tiszta lélek volt és meghalt, meghalt! - kiáltott fel a zokogó szőke teremtés.

- Ki halt meg?

- Nővérem.

- Édes testvére halt meg?

- Édes? Gyűlöltem őt.

- És halála annyira lesújtotta önt?

- Nem. A bűnben annyira megátalkodott voltam, hogy örültem neki.

- Mért nem gyászol érte?

- Mert feleségül mentem a férjéhez a bűnben, asszonyom.

- Mindjárt a halála után?

- Kevéssel utána.

- Ez nagy baj, ez nagy baj! - szólt halkán Hermione, tompa hangon.

- Baj, minden, mindaz, a mit elkövettem, asszonyom.

- De meghalt... Az úr magához szólította...

- Nem. Isten nem szólította magához, mert még nem ütött volt az órája. Huszonhárom éves volt csak. Megölte magát.

- Megölte magát? E szerint *valaki* megölte - szólt fagyosan és sötéten Hermione.

- Én magam asszonyom - mondta Laura, szétterjesztve karjait és lecsuszott a fehér brokát zsöllyéről a terrasz fehér márvány kockáira, térdre borulva Hermione előtt.

- Mért térdelt le?

- Hogy bocsánatot kérjek bünömért.

- Tőlem.

- Öntől. Azért jöttem, hogy meggyónjam büneimet és bocsánatot kérjek.

- Miért épen tőlem? - kiáltotta Hermione meghátrálva, egész lényében reszketve, mintha össze kellene rognia.

- Egy hang sugta nekem: „A büntetés nem teljes, a bűnhődés nem teljes: eredj, eredj és kérj bocsánatot. Kopogtass azon az ajtón, eredj abba a házba, melynek gondolataira elcsüggedsz; közeledjél ahhoz a nőhöz, a kinek jelenléte megfagyasztja véred, mintha haldokolnál, hajtsd le fejed, hajolj meg térdeiden, borulj le előtte és maradj addig leborulva, míg ő meg nem bocsát.”

- Ime, asszonyom, itt vagyok, ön előtt leborulok én, ki nem akartam a nővérem holtteste előtt leborulni.

- Pedig... ön ölte meg a halottat... - mondta különös hangon Hermione s hangja úgy hangzott, mintha a távolból jönne.

- Ah, mondja, hogy megbocsájt.

- Én? De hát nem sértette meg őt kegyetlenül?

- Bocsánatot kérek öntől, im leborulva, összekulcsolt kezekkel, zokogva!

- Én? De hát mit vétett önnek a szegény nővére? Jó, igazságos, tiszta lélek volt, szerette önt; miért okozta neki e végtelen fájdalmat?

- Bocsásson meg, bocsásson meg!

- Én? Én?

- Ön. Hisz itt könyörgök leborulva. Megcsókoljam-e a földet? Megteszem. Bocsásson meg.

- Nem tehetem - mondta tompán Hermione. - Nincs hatalmamban. Isten nem mondott nekem semmit. Talán az én lelkem is bűnös. Csak az bocsájt meg, a kinek nincs bűne. Én... nem tehetem, keljen föl; magam is bűnös vagyok. Nem tehetem.

- Oh uram istenem! - jajdult fel Laura a földön vergődve, kétségbeesetten, Hermione gyászos szavai hallatára.

- Te vagy, te vagy, ugyebár?

- Mit mond? Én nem értem önt - felelte Cleveland hercegnő, hüledezve.

- Te vagy a nővérem!

- A halott? - kérdezte rémülettel, iszonyattal a hangjában.

- Igen, igen, a halott! Hát nem ismertem rád? Ugyanaz az arczod, mint aznap éjjel... emlékszel? Ama szörnyű éjszakán, mikor ágyamhoz jöttél és fölkelteél... Ugyanaz a vonagló arcz, mint akkor, mint most... ugyanaz a remegés, mert remegsz, lám... ah, én rád ismertem, az vagy...

- Csillapodjék, csillapodjék - mondta Hermione, csakugyan reszketve.

- A te hangod... a te hangod... ah, én sohasem hallottam, de ez az ő hangja... Luiginak igaza van, ha imád, ha megőrül... Cesarenak igaza van, ha féltékeny reád, ha megtévelyodik a féltékenységtől... Igazam van, ha reszketek a rémülettől s a lelkifurdalástól, előtted... igazam van, hogy ide jöttem, tőled bocsánatot kérni... mert te vagy az.

- Nyugalom, nyugalom... - suttogta Hermione, könnyedén megérintette a hervadt szépség homlokát és szőke haját.

- Ah! - kiáltott fel Laura - ez a te mozdulatod... ne tagadd többet... ne tagadd.

És reszketve emelkedett föl, szemét Hermionera szegezve, vonagló kezeit tördelve.

- Uram istenem, adj neki nyugalmat! - fohászzkodott Hermione, az égnek emelve arczát.

- Tagadni mernéd? - mondta a fájdmában megtévelyodott nő.

Hermione nem felelt. Talán imádkozott, némán emelve szemét az égnek.

- Mondd... mondd... - hebegte örületében Anna boldogtalan nővére.

- Kérem... hallgasson... - könyörgött Hermione.

- Te nem vagy Anna?

- Csillapodjék... ne ejtse ki ezt a nevet, mely önnek oly fájdalmat okoz...

- Nem vagy Anna?

- Könyörüljön rajtam... rajta... - dadogta Hermione.

- Nem vagy Anna? Nem vagy Anna?

- Imádkozunk, imádkozunk - mondta kétségbeesetten Hermione.

Megfogta Laura kezét és mind a ketten térdre borultak. Imádkoztak.

A mint a könyörgésnek végére értek, Hermione ismét felszólalt:

- Imádkozunk, imádkozunk még.

Hermione és Laura forró áhitattal az Urhoz fohászokdtek:

- *Miatyánk, ki vagy a menyekben...*

A hold fehéres fényvel világította meg az égboltot, hol millió csillag reszkető fénye égett.

- *Bocsásd meg a mi vétkeinket...* - mondta felsikoltva s az égnek emelve karjait Laura Dias.

- *Miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek* - végezte nehéz szívvvel Hermione, fejét a keblére horgasztva.

És együtt végezték, remegő hangon:

- *Amen.*

Fölkeltek, keresztet vetettek, leültek egymással szemben, némán elgondolkozva.

Soká álltak így magukba szállva.

- Most nyugodtabb? - kérdezte Hermione halkán.

- Nyugodtabb... - suttogta Laura.

- Sokat kell imádkozni, sokat, nagyon sokat.

Laura némán nézett reá, félénk és reszkető szemeivel.

- Megmentem lelkemet, ha folyton imádkozom? - mondta.

- Az imádkozás nem ment meg bennünket a fájdalomtól; hanem erőt ad lelkünknek, hogy azt elviseljük. Azt hiszem... azt hiszem, nehezen lesz már boldog.

- Sohse leszek az - felelte Laura kétségbeeséssel.

- Azt mondta, hogy senki sem szereti többé? - és nem akarta kiejteni a nevét a harmadik személynek, a ki láthatatlan lelke volt beszédüknek.

- Többé senkisé.

- Sem ma, sem soha?

- Sem ma, sem soha; annak az embernek a szive örökre elzárkózott előttem.

- És ön nem tud szeretni többé?
- Nem többé.
- Mindhalálíig, sohasem?
- Sohasem, sohasem - ismételte kétségbeesetten Laura.
- Eszerint mondjon le róla - szólt Hermione halkán, mintha nem is ő beszélt volna.
Laura félénk pillantást vetett reá.
- Mondjon le, mondjon le - suttogta szomorúan Hermione.
- Ön lemondana? - kérdezte elhaló hangon a megtört lelkű asszony.
- Én? Igen. Már lemondtam - mondta végzetlen szomorúsággal Hermione.
- Ugy cselekszem, mint ön - és lehajtotta fejét, mintha lelke a végzetlen fájdalom tengerében hajótörést szenvedne.
- A lemondásban is lehet nagy poézis - folytatta halkán Hermione, de hangjában határtalan szomorúság rezgett - és *utóvégre* talán gyönyörúségünkre is szolgál.
- *Utóvégre?* - De nagyon hosszú az élet s én huszonhárom éves vagyok!
- Én huszonnégy éves vagyok, és mégis lemondtam. Ah, igaz, igaz, kimondhatatlanul keserves, sivár és néma szívvel élni, remény és vágy nélkül élni! De a ki visszaélt az igazsággal, az irgalommal, a ki sokat követelt az élettől, a ki lábbal tiporta a jószágot, a ki erőszakot követett el a becsületes lelkek ártatlanságán, a ki meggyalázott, elárult, megölt valakit, annak bátran kell, hogy szembeszálljon a lemondás sötét problémájával. Ah, igen, igen, erős hittel, bűnbánással, megalázkodva, imádkozva, önfeledten kell, hogy szembeszálljunk a lemondással!
- Ön azt mondta, hogy *talán*? Tehát nem biztos benne, hogy így elérem a békét, a nyugalmat?
- Nem vagyok biztos benne. Magam sem tudom, hogy mi lesz a *vége*. Én azt remélem, hogy a könyek s a lemondás után megjön a lelki nyugalom. Remélem!
- Reméljük - mondta Laura, kétségbeesetten.
- Máskülönben nyomorult és megvetendő volna az élet - mondta sötéten Hermione. - Reméljük.
- Ah, nekem nem lesz annyi lelkierőm, hogy a végzettel szembeszálljak! - fakadt ki a szerencsétlen teremtés. - Én nagyon gyöngé vagyok. Én majd a halálban keresek szabadulást.
- Azt hiszi, hogy a halál megszabadít bennünket? - kérdezte Hermione halk, titokzatos hangon és körülnézett.
- Mit mond ön? - kiáltotta Laura, visszatántorodva és kezeit kinyújtotta, mintha nem akarna többé sem látni, sem hallani.
- Semmit, semmit.
- Ön a halálról beszélt? Mit akart mondani?
- Semmit.
- Azt mondta, hogy a halál nem szabadít meg bennünket, igaz, igaz, azt mondta.
- Feledje azt, a mit mondtam; ezt a szót álomban ejtettem ki.

- Álomban?
  - Igen: néha úgy beszélek, mintha álmodnám.
  - Ah, én úgy félek öntől! - kiáltotta a boldogtalan.
  - Nemsokára nem félsz tőlem - mondta Cleveland hercegnő.
  - Bárhol fogom látni önt, bárhol találkozunk egymással, mindig félni fogok öntől. Lehetetlen, hogy legyőzzem a rémületet, mely erőt vesz rajtam!
  - Ön soh'sem találkozik többé velem; soh'sem lát többé.
  - Oh az én büntetésemmel soh'sem szabadulhatok öntől.
  - Én megszököm.
  - Elutazik?
  - El.
  - Mikor utazik?
  - Egy óra múlva.
  - Hová megy?
  - Nem tudom.
  - Nem tudja?
  - Talán később megtudom: a szabad tengeren.
  - A szabad tengeren?
  - Jöjjön csak - mondta Hermione és elvezette Laurát a fehér márványkorláthoz, a meredek szikla fölé.
- Egy fekete vonalra mutatott, mely nem messze a posilipói parttól, a tengeren látszott.
- Látja azt a fehér hajót, a melyre most már a hold süt? Azzal a hajóval indulok el egy óra múlva. Az én hajóm az. Cleveland herceg lepott meg vele esküvőnk napján. Látja azt a csónakot, ott a márványlépcsők alatt? Abba szállok egy óra múlva: az víz el engem a fehér hajómhoz és a nélkül, hogy visszatérnék Nápolyba, a nélkül, hogy észrevennének, elillanok vele. Megszökik, elenyészik Hermione Darlington, Cleveland hercegnő, ő és az ő *Chimerá*-ja...
- Laura fájdalmas ámulattal csüggesztette rá szemeit.
- Az én hajómat *Chimerá*-nak hívják - tette hozzá Hermione, lassan.
  - Visszautazik a hazájába, nemde?
  - Talán... talán visszamegyek... talán.
  - Boldog és szerencsés legyen az útja!
  - Az én hazám nagyon hideg... - szolt Hermione különös hangon, mintha álomban beszélne.
  - De boldogság veszi ott körül!...
  - Az én hazám nagyon sötét...
  - De ott a béke s nyugalom!...
  - Az én hazám végtelenül szomorú... - és Hermione hangja, mintha néma lehellet lett volna.
  - Valaki követni fogja önt, oda is... - fakadt ki Laura, aggodalmasan.

- Valaki?
- Valaki, a ki szereti önt.
- Senki sem szeret engem, asszonyom.
- Luigi Caracciolo imádja önt, asszonyom.
- Nem. Más nőt imád ő.
- Azért a *másikért* fogja önt követni... és az, a ki erre a *másikra* féltékeny, szintén követni fogja önt.
- Luigi nem jön, mert rémületbe ejtem.
- Mint engem, mint engem!
- Mint önt. Az egyedüli, a kit nem ejtek rémületbe, az Cesare...

Laura, a mint Hermione az utolsó szót kiejtette, egész testében megrendült s arcza halálsápadt lett.

Nem birt többé magán uralkodni és hirtelen fölkelt.

- Isten önnel, asszonyom - mondta elhaló hangon, lesütött szemmel Laura.
- Isten önnel, asszonyom - felelte Hermione és maga is fölkelt.

De Laura még mindig nem tudott magán uralkodni; szétterjesztette kezét és lehajolva úgy tett, mintha térdre akarna borulni Hermione előtt.

De ez rögtön megakadályozta szándékában.

A mint egymás szemébe néztek, a két arcz egymáshoz közeledett és a Hermione rózsás és fagyos ajkai megcsókolták a Laura fakó és égő ajkait.

- Szót fogadok majd - mondta Laura megalázkodóan, a csók után.

És távozott, bizonytalan, támolygó léptekkel, lehorgasztott fővel, mintegy ösztönszerűleg akadva rá az erkély-ajtóra, honnan vöröses fény hatott ki. Hermione, a nélkül, hogy követte volna, nézte, a mint távozott. Mikor Laura a küszöbön volt, csak ennyit mondott neki messziről:

- Laura, jusson eszébe, hogy együtt imádkoztunk.

Ez hátrafordult s a holdsugárban fehérebbnek, magasabbnak, véznábbnak, kiaszottabbnak és kimerültebbnek tünt fel, mintha ereiben vér helyett könnyek folytak volna. Még egyszer egymásra néztek és örökre elváltak.

.....

Hermione már készen volt az utra s az utolsó teendővel bizta meg angolországi öreg inasát. Ő tehát távozott; az inasnak két napig kellett Nápolyban maradnia, hogy átadja a Villa *Alba*-t tulajdonosának. A mi még Hermionetól hátramaradt a villában, azt az inasnak kellett összeszednie és Gibraltárba szállitania. Ugy határozták, hogy ott várja be a *Chimera*-t. Másrészt pedig meghagyta inasának, hogy ne mondja meg senkinek, hol fog kikötni a *Chimera*. Hermione egyébiránt jól tudta, hogy inasa ez alatt a két nap alatt néma lesz, mint a sir.

Midőn inasa távozott, egyedül maradt szalonjában, íróasztala előtt ülve.

Néhányszor fölemelte szemét, hogy a körülötte lévő tárgyakat szemügyre vegye, mintha emlékezetébe akarná vésni őket. Abban a pillanatban egy gondolat nyilalta át agyát, hirtelen jött, de hirtelen el is enyészett: levelet akart írni.

Keze szinte önkéntelenül csuszott az elefántcsont tollhoz. De abban a pillanatban megállott, szinte megmerevedett s a toll ott maradt a rózsaszínű kristály tentatartó mellett.

Egy darabig ott ült, mintha tagjai elzsibbadtak volna és nem lenne képes fölemelkedni. Végre fölkel s néhány lépéssel távozott az íróasztaltól.

Halk, rohanó léptekkel körüljárta a szobát, a hol néhány hónapot töltött álmodva; álmodva, hogy élni, álmodva, hogy szeretni fog.

Mindent megérintett, mintha bucsut akarna venni mindentől. A sötét árnyék fel s alá járkált a vöröses fényben és némán bucsuzott el mindattól, a mi körülfogta s a mihez annyira ragaszzkodott.

Végre bement a hálósobájába, hova bágyadtan hatolt a szalon vöröses fénye a kárpitokon át és a sötét árnyék lehajolt a fehér párnára és megcsókolta. Azon álmodott ő az életről, a szerelemről. Ismét visszatért a szalonba, egy pillanatilag megállott, hogy visszavarázsolja minden emlékét, azután kiment a terraszra, hogy távozzék, elutazzék.

Késő éjszaka volt és a hold hanyatlófélben volt. A tengeren az ezüstös sáv hosszabbra nyult. A *Chimera*, egészen fehérén, égő piros lámpával, felhuzott fehér zászlóval, melyre fekete nagy H betű volt himezve, jelül annak, hogy a kegyelmes asszony a hajón van, a *Villa Alba* felé közeledett, de még távol volt a parttól s hozzá azzal a kis, fehér csónakkal lehetett jutni, mely készen állt a márvány lépcsőknél, hol a villa kertje végződött. Minden készen volt az elutazásra, azonban Cleveland hercegnő még mindig késett, mintha késleltetni akarta volna a várva-várt pillanatot.

Kétszer is lement a márványlépcsőn, hogy elinduljon, de mindannyiszor visszatért, mintha valamit a fehér villában felejtett volna.

Végig nyult a fehér brokátból való *chaiselongues*-on, két kezét feje mögött keresztbe vetve, behunyt szemekkel, fölemelt arczczal és becsukott szájjal, mint a ki a lelkéből kitörő fájdalmát akarja visszafojtani. A hold fehér sugara beszűrődött a tágas erkélyablakokon és kísérteties fényt vetett a sötét, elhagyatott és vigasztalhatatlan alakra, abban a fehér villában, azon a fehér és hideg széken, azokra a lehunyt szemekre és fájdalmasan vonagló szájra, a szüzsies tavaszi éjszakában.

Egyszerre csak úgy rémlett neki, mintha távoli, elenyésző zaj ütné meg fülét. Hirtelen megrendült és eltökélten szökött fel helyéről.

Hermione most már elindult. Nem fordult hátra, nem sietett, hanem határozott és biztos léptekkel végigment a fehér márvány terraszon. Hermione távozott. Fölemelte fejére a magas gallért, úgy hogy ez egészen elfödte fejét s csak barna arczzát és a homlokára lecsüngő fekete hajfürtjeit lehetett látni. Hermione távozott, a nélkül, hogy széjjelnézne, felsóhajtana, mosolyogna. Egyedül távozott, a nélkül, hogy valaki is kísérte volna.

Megállott a kertben egy nagy leánder-erdőben, mely teljes virágzásban volt s melyet virágzó rózsabokor vett körül. A rózsák bódító illatot árasztottak a fehér tavaszi éjszakában. Hermione nem nyult a rózsákhoz, hanem két vagy három leánder-ágot letépett és arczzát beletemette a rózsaszínű, szép virágok közé, melyek halálthozó mérget rejtenek magukban.

A mint Hermione megjelent a lépcsőkön, a hajó a vizen megmozdult. A hercegnő a csónakba lépett és szembeült a Villa Albaval és sóvár, bánatos szemmel nézte a hold fényében csillogó fehér márvány terraszt. A két hajós legény fölemelt evező-lapátokkal várta urnójuk parancsát.

- *To go* - szólt Hermione halkán, angolul, a nélkül, hogy levette volna szemét Villa Alba-ról, miközben kezében szorongatta a leándergallyakat.

A csónak elhagyta a kis kikötőt és lassan a *Chimera* felé közeledett. Rajta volt Hermione, a ki örökre távozott attól a fehér márvány tündérlaktól. Alakja még egyszer megjelent a hold fehér fényében, azután sűrű fátyolt borított reá az éjszaka homálya.

Abban a pillanatban, midőn Hermione rátette a lábát a kis csónakra, ott fenn, a posilipói országuton egy kocsi robogott végig és megállott a Villa Alba előtt.

Egy fiatal ember lépett ki a kocsiból és rövid habozás után meghuzta a csengetyüt. A villa felügyelője szó nélkül kinyitotta a kaput. Az ifjú egész testében megrendült. Egy hét óta nap-nap után megjelent az előtt a vasrácszat előtt és sosem nyitották fel, mindannyiszor azt mondták neki, hogy nem fogad a kegyelmes asszony. Épp ezért szokatlannak tűnt föl neki, hogy most ez egyszer oly hirtelen felnyílt a kapu.

Nem hitt a szemének s hogy megbizonyosodjék a valóról, így szólt a felügyelőhöz:

- Fogad ma a kegyelmes asszony?

- Igen, kegyelmes uram, - felelte a felügyelő és a rácsos kaput ismét bezárta.

Luigi végigment a nagy fasoron, mely a fehér villához vezetett. Jól ismerte ezt az utat, többször tette meg Hermionnal, midőn hosszú sétáikról visszatérőben voltak. Midőn már nem messze a gyönyörű kastélytól kétségbeesetten kérdezte önmagától, voltaképpen miért megy hozzá? Mit mond majd neki? Maga sem tudta. Kétségbe volt esve. Egy kétségbeesett gondolata támadt.

Berohan a nő szobájába, karjai közé veszi, nem szól hozzá, nem hallgat reá, nem néz az arczába, behunyja szemét és így szoritja keblére, hogy elhalmozza csókjaival.

Mikor már a lépcsőn volt, eltökélten gondolt arra, hogy mit fog tenni; mikor az inas az előszobában elvette tőle botját és kalapját, Luigi így gondolkozott:

- Talán nem lesz bátorságom...

És fenhangan, mintha nem hinne önmagának, megint ezt kérdezte az inastól:

- Fogad-e a hercegnő?

- Igen, kegyelmes uram.

Belépett a hercegnő nagy szalonjába. Hermione nem volt ott. Talán künn lesz a terrasszon? Kiment. A terrasszon egy árva lélek sem volt. Izgatottan járkált fel s alá egy darabig. A hold fénye világított mindenütt. Lenézett a kertbe. Ott sem látta. Végre kétségbeesett aggodalommal ismét berohant a rózsaszínű fényben derengő szalonba és csengetett. Az angol inas megjelent.

- Jelentette a kegyelmes asszonynak, hogy itt vagyok?

Az inas ránézett, de nem mert mosolyogni.

- Jelentette neki? - kérdezte izgatott hangon Luigi.

- Nem, kegyelmes uram.

- És miért?

- Mert a kegyelmes asszony nincs itt.
  - Eltávozott? Hiszen azt mondta, hogy fogad.
  - Így hagyta meg nekem.
  - Eltávozott? Megvárhatom?
  - A kegyelmes asszony elutazott.
  - Mit mond?! - kiáltotta Luigi, megragadván az inas karját, miközben erősen rázogatta.
  - A kegyelmes asszony elutazott, kegyelmes uram.
  - Nem igaz! - kiáltotta a kétségbeesett férfi.
  - De úgy van, kegyelmes uram.
  - Lehetetlen.
  - A kegyelmes asszony elutazott.
  - De mikor? De mikor?
  - Alig múlt egy órája.
  - Nem igaz; hiszen akkor találkoztam volna utközben a kocsjával.
  - Tengeren utazott el.
  - Hogyan, tengeren? Mit mond, tengeren!
  - A kegyelmes asszony *yachtja* nyolcz napig volt itt, szemben a villával. A kegyelmes asszony a kert márványlépcsőjén távozott s a kis kikötőből egy csónak vitte őt a Chimera födélzetére.
  - Nem értem... nem értem, - mondta a kétségbeesett férfi.
  - A Chimera még itt van, talán kegyelmes uram még megláthatja a terrasszról.
- Luigi a terrasszra rohant. Távol a holdsugárban, a fehér yacht egy ezüsthajónak tünt föl.
- Nem utazott el, nem utazott el! - és rávetette magát a korlátra, mintha ketté akarta volna törni a márványfalat
  - Éppen most indul, látja, kegyelmes uram?
- És csakugyan, az ezüstös hajó lassan, görbe vonalban, tovább haladt, elhagyta a hold ezüstös sávját és feketének tünt föl, csak kis piros lámpája fénylett messziről.
- Hermione! Hermione! Hermione! - kiáltotta, szinte üvöltve és karját a Chimera felé terjesztette, mely a szerelmét vitte el magával.
- Most úgy rémlett neki, mintha egy női alak mereven állna a hajó födélzetén és Villa Albat nézné. Még huszszor is felhangzott a Hermione neve a tavaszi fehér éjszakában. És a hang visszhang nélkül elenyészett a messzeségben. A kétségbeesett férfi rávetette magát a márványkorlátra s megsemmisülten horgasztotta le fejét. Az inas némán nézte és hallgatta, a nélkül, hogy a legcsekélyebb kifejezés is látszott volna szemében.
- Luigi egyszerre csak hirtelen felszökött és végtelen fájdalmában arra gondolt, hogy nem hagyja elmenni szerelmét. Megrendült, lefutott a kis kikötőbe vezető lépcsőkön, de a mint a tengerhez ért, egy hang szólalt meg mögötte. Az inas volt:
- Mit akar tenni, kegyelmes uram?
  - Utólélni akarom a Chimerát... egy csónakkal... - kiáltotta Luigi a lépcsőkről.

- Lehetetlen utólrni a Chimerát, egy csónakkal... már nagyon messze van.

- Utól akartam érni a Hermione csónakjával...

- A csónak a yachté volt. Felhúzták s a Chimera oldalához függesztették. Az is elment.

- Akkor egy másik hajóval... egy másikkal...

- Nincs itt a közelben más hajó, kegyelmes uram...

- Igaz... igaz - ismételte Luigi, megtörve és nagy megerőltetéssel visszatért a lépcsőkön.

És meredt, tágra nyílt szemmel nézte a yachtot, mely mind feketébb és kisebb lett a messzeségben.

- Oh Hermione, Hermione, Hermione... - susogta Luigi panaszos hangon, mint a kis gyermek.

És megint eszébe jutott neki a nő szökése.

- Hová megy a Chimera? - kérdezte az inastól, a ki némán állt előtte.

Ez nem felelt.

- Ha nem érem utól az éjjel, utólérem majd reggel, mondja, hová megy, mondja legalább!

Az inas különös mozdulatot tett és nem válaszolt.

- Hallja, hallja, nagyon szükséges, hogy utólrjem a Chimerát, máskülönben nagy baj, nagy szerencsétlenség érne... mondja meg, hova megy?

- Nem tudom, kegyelmes uram.

- Hogyan, nem tudja? Ön, a ki oly hű szolgája a kegyelmes asszonynak! Nos, mondja meg. Nem lesz semmi baja, ha megmondja...

- Én nem tudom...

- Bizonyosan tudja és meg kell mondania nekem... Jobb, ha megmondja, érti... Jobb, ha meg tudom...

- Tehet bármit velem, kegyelmes uram... de én nem tudom, hova megy a Chimera.

- Kérem... kérem... mondja meg - könyörgött a szerencsétlen férfi.

- De lehetetlen megmondanom kegyelmes uramnak - szólt határozottan az inas.

- Megtiltotta önnek?

- Nem tudom, hová ment a kegyelmes asszony. Ha tudnám és megtiltotta volna, hogy elmondjam, nem mondhatnám meg, kegyelmes uram.

- Tehát megtiltotta?

- Kegyelmes uram, nem tudok semmit.

Luigi végre megértette, hogy az inastól nem tudhat meg semmit. Ez lesujtotta. Hermione tehát beváltotta azt, a mit a Capodimonte erdőben mondott neki. Elutazott, a nélkül, hogy bucsut vett volna valakitől, a nélkül, hogy nyomot hagyott volna maga után, a végzetlen tengert, az ismeretlen végzetet téve maga és kedvese közé.

Eltűnt; bizonyosan bosszusan s haragudva arra, a ki százszor is azt mondta neki, hogy szereti; pedig nem szeretett mást, mint a halott sápadt fantomját, a ki a poggiorealei sirjából járt fel hozzá. Luigi végső kétségbeesésében fellázadt a mostoha sors ellen.

- Ön tehát nem akarja nekem megmondani, hova ment a Chimera, most már értem. Vagy nem tudja, vagy megtiltották önnek, hogy szóljon. De én azért elutazom, én szabad vagyok, én bárhol fölkeresem a Chimerát, egy hajóra könnyen rábukkanhatunk, én ráakadok.

- Azt hiszem, hasztalan minden törekvés, kegyelmes uram.

- Hogyan, hasztalan? Hasztalan?

- Így mondta a kegyelmes asszony.

- Mit mondott?

- Azt mondta, hogy hasztalan volna akkor is, ha rábukkanna a Chimerára.

- Ezt mondta?

- Ezt.

- Hogy mondja meg nekem?

- Hogy mondjam meg kegyelmes uramnak.

- Hasztalan.

- Hasztalan, kegyelmes uram.

- Csakugyan ezt mondta? Ezt a szót. Nem téved?

- Épp ezt a szót: a „hasztalan” szót.

- A kegyelmes asszonynak igaza volt - szólt Luigi fagyosan, kétségbeesetten.

És csakugyan igaza volt Hermionenak: igaza volt, hogy eltűnt szóttanul, bucsuszó nélkül. Igaza volt azt izentetni neki, hogy „hasztalan” utólélni a Chimerát. Hasztalan, hasztalan, hasztalan! Minek szerette Anna Acquavivát? Hiszen egy más férfi miatt halt meg. Minek szerette Hermionet? A végzet gunyt üzött belőle és másodsor is hasztalanná tette szenvedélyét.

- Igaza volt a kegyelmes asszonynak - mondta ismét az inas, halkán, szinte titokzatos hangon.

És Luigi belevetette magát a nem messze levő karosszékbe.

- Itt maradok egy kicsit, szólt végre, még halkabban.

Az inas mélyen meghajtotta magát és eltűnt. Luigi némán ült, két kezébe hajtott fővel, melyet koronkint idegesen felkapott, hogy a messzeségbe meredjen és a yachtot nézze, melyet látni lehetett még s a hold ezüstös sávjában fekete foltocskának tűnt föl. Szívéből szünetlenül a Hermione neve szállt fel ajkára, kétségbeesett fájdalomtól kísérve, hanem a lelkiismeret hangja folyton azt sugta fülébe: Minek hivod? Hasztalan!

Lehajtotta a fejét, elnyomva a végzetes sorstól, mely immár az életet fenyegette. Aztán, mintha tör járta volna át szívét, felszökött a székről, körüljárta a terraszt, visszament a szalonba, onnan a Hermione szobájába, szerte bolyongva az elhagyatott villában, koronként megállva, egyre növekvő fájdalmában.

Mindent felkutatott, vajjon nem hagyott-e valamit a részére Hermione, vajjon csakugyan igaz volt-e, a mit az inas mondott neki, vajjon az a szó volt-e az utolsó és egyetlen emlék, a mit neki hagyott, midőn örökre elhagyta. Gépiesen keresett, mintha nem látta volna a butorokat, a tárgyakat, a melyeket megérintett.

Semmi, semmi, egyetlen egy sor, egyetlen egy betű sem, semmi, semmi, teljes harag, teljes megvetés! És mégis egy álló évig fogadta őt, Firenzében, Rómában, Nápolyban, szerelemről beszéltek együtt. De mindez úgy tűnt föl neki, mintha álom lett volna az egész.

Pedig Hermione szerette őt... igen, igen, szerette őt. És most kétségbeesetten nézte, mint viszi el örökre szerelmét a Chimera, a mely immár eltűnt a szemhatárról. Semmit sem irt neki. De csakugyan szerette őt?

Ha szerette, minek távozott el, a nélkül, hogy bucsut vett volna tőle. Ha szerette volna, nem hagyta volna el így, szó nélkül. Igaz, hogy a capodimontei erdőben megmondta neki a nagy igazságot és örökre elvált tőle, de ha csakugyan szerette, hogyan távozhatott el, a nélkül, hogy csak egy bucsuszót is hagyott volna hátra.

Tehát elment, egyedül, egyetlen egy szóval az ajakán: hasztalan!

Szerette? Nem, nem, csalódás volt az egész! De ugyan ki volt ő? Nem tudta. Honnan jött, mit akart, hová ment? Nem tudott semmit. Igaz, hogy azt mondta neki, hogy szereti. De ha mindannyiszor, mikor ezt a szót egy nő kiejti és valótlanul mond, egy-egy csillag hullana le az égről, egyszerre csillagtalanná válnék az ég.

Hiába keresgélt Luigi; nem talált semmit. Sőt be mert menni a hálósobába, oda, a hová Hermione sosem engedett be senkit. Megtapogatta a csipkés hófehér vánkost, a sötét brokát-takarót, de nem talált semmit. Tehát semmi! Hermione azt mondta, hogy „hasztalan.” Ez volt az egész. Most már biztos volt benne, hogy az a nő nem szerette. Csakugyan igaz volt. Ő nem tudott felőle semmit; nem tudta ki volt, honnan jött, hová ment, csak azt tudta, hogy Hermione nem szerette.

Kiment a terraszra s tekintete a tengerre meredt. A Chimera parányi fekete pontocska volt a holdsütötte, villogó tengeren. Még egyszer a nevéen hívta Hermionet! Azután visszament a terrasz közepére. Szintén gépiesen nézett azokra a zsöllyeszékekre, a melyeken annyiszor látta a szép csábos nőt, pedig most örökre elvesztette. Ott feküdt az egyik zsöllyén a Szt.-János evangéliuma. Ujjait véletlenül végig vonta a könyv bőrtábláján. A lapmutatón aranykarikagyűrű függött. Luigi, a hogy ujjával a gyűrűhöz ért, egész testében megrendült. Hirtelen leoldotta a piros szalagról és ijedt szemmel, kóválygó fővel ezt olvasta le a karika belsejéről:

- „Isten hozzád szerelem.“

Még egyszer oda akart rohanni a terrasz korlátjához, de ereje elhagyta, nem tudott megmozdulni. Onnan, a hol állt, szemei nem látták többé a fekete pontot: a Chimera végképpen eltűnt. Ajaka meg sem rándult, hogy a Hermione nevét kiáltva, kezeiben tartotta a karika-gyűrűt, a nélkül, hogy tudta volna, mit szorongat ujjai között.

Némán meredt maga elé, de nem nézte a szemhatárt, a hol az imádott nő, szerelme, boldogsága örökre eltűnt; nem nézte a tengert, mely magasztosan terült el a mély éjszakában, sem a csillagos égboltot, sem a lenyugvó hold fehér alakját. Fájdalmába merült el lelki szemeivel, mely kimondhatatlan nagynak tűnt föl neki abban a pillanatban. Talán a gyűrű szólt hozzá? Fájdalmat érezett, mely nagyobb volt a tengerénél, nagyobb a szemhatárnál, nagyobb az égnél: szóval végzetlen. Az, a ki szerette őt, eltűnt, örökre eltűnt...

X.

Luigi Caracciolo egyedül, gondolatokba merülve, mint valami kísértet lépett a poggiorealei temetőbe és egyenest a Diasék sirboltja felé tartott. Megállott a nagy, fekete márvány-kápolna előtt, melynek nehéz, vasajtaja fölött a Diasék nemesi czimere látszott. A mint a sirbolt csukott ajtajára nézett, különös gondolata támadt; fölnyitatta a kápolnát, fölemeli az Anna sirkövét és levéteti a koporsója födelét.

Vajjon benne van-e még Anna?

A gyanu kérlelhetetlenül gyötörte lelkét.

A kápolna ajtaja azonban be volt zárva. De majd akad talán valaki, a ki azt kinyitja neki, ki tudja, talán pénzzel sikerül neki a tervét megvalósítani. És másnap, midőn a Diasék kápolnája előtt megpillantotta a kertészt, a ki a sirbolt körül levő virágágyakat öntözte, így szólt hozzá:

- Ön a kápolna kertésze?

- Én vagyok, kegyelmes uram, - szólt az ember és tovább öntözte a virágokat.

- Hol a kápolna kulcsa? Önnél van?

- Nem, kegyelmes uram.

- És kinél van?

- Talán a kápolna tulajdonosánál.

- Láta már a kápolnát nyitva? Volt-e már benne?

- Nem, soha. Csak azért fizetnek, hogy a kertet öntözzem.

- És ki fizeti?

- A tulajdonos.

- El szokott ő ide járni?

- Nem mondhatnám. Egyszer láttam... ha jól tudom: halottak napján... De azóta nem.

- A kulcs természetesen nála lesz? - és pénzt adott neki.

- Talán; de miért nem kérdezi meg a felügyelőtől? Ő majd bővebb felvilágosítást adhat kegyelmes uramnak. Ide hivassam? - mondta a kertész készségesen.

- Igen, igen: csak menjen.

Néhány pillanat múlva a kertész ott termett a felügyelővel. A kertész nyilván megmondta utközben, hogy mit kívánt Luigi Caracciolo, mert a mint ott volt, azonnal így szólt:

- Kegyelmes uram, rokona a családnak?

- ...rokona... - hebegte Luigi, sápadtan, abban a hitben, hogy már elérte célját.

- Talán imádkozni óhajt a kápolnában? - kérdezte a felügyelő.

- Igen... imádkozni... - felelte Luigi és előszedte pénztárczáját, hogy pénzt adjon a felügyelőnek.

Ez komolyan fogadta el és megköszönte. Azután folytatta:

- Hát megtehetjük... megtehetjük... ha kegyelmes uram úgy kívánja.

- Helyes, menjen a kulcsokért... - és reszketett a türelmetlenségtől.

- Nincsenek nálam a kulcsok.
- Hogyan? Kinél vannak? - kiáltotta kétségbeesetten.
- A méltóságos urnál.
- Melyik méltóságos urnál? - kérdezte Luigi, nem értvén az embert.
- Cesare Dias urnál.
- Eszerint hogyan jutunk be?
- Ugy, hogy elmennék Nápolyba, felkeresném a méltóságos urat, megmondanám neki, hogy egy rokona óhajtja megnézni a sirböltöt és elkérem tőle a kulcsokat... nagy szivesség, kérem... azonban a méltóságos ur nagyon bizik bennem.
- Nem, - mondta Luigi egyszerűen.
- Nem akarja, kegyelmes uram?
- Nem akarom.
- És miért?
- Nem így akarnám, akkor magam is elkérhetném tőle a kulcsokat. Nem akarom.
- Akkor hát nem segíthetek - mondta a felügyelő - és összevonta vállait.

A kertész távozott tőlük, és a szomszéd sirhoz ment öntözni.

- ...Tehát csakugyan nem segíthet a dolgon? - kérdezte Luigi halkán, lesütött szemekkel. - Nem lehetne másképen bejutni?

A felügyelő különös pillantást vetett rá.

- Lehetetlen, kedves uram - mondta a felügyelő és nem szólította többé kegyelmes urnak.
- Lehetetlen? Egy pillanatra bemenni, hogy imádkozzam az ön jelenlétében?
- Lehetetlen - és kíváncsian nézett rá, talán őrülnék hitte Luigit.
- Lehetetlen, kedves uram - ismételte a felügyelő s még egyszer az arcába nézett.
- Csak imádkozni akartam és egyebet nem - jegyezte meg Luigi s rögtön távozott.

Nem birt magán uralkodni a haragtól. Boszantotta, hogy nem sikerült neki a sirböltbe hatolni. Azonban elhatározta, hogy bármennyi pénzébe is kerüljön neki, felnyitattja a sirböltöt. Tíz-ezer lírá! Annyiért bizonyosan megteszi. Hiszen nem csekély összeg, és a felügyelő, családos ember léteire nem fogja visszautasítani ajánlatát. Másnap kocsiba ült és egyenesen a temetőbe hajtatott. Égett a kíváncsiságtól, gyötörte a türelmetlenség. Csak azt akarta látni, vajjon csakugyan benne van-e a sirban Anna. Egyenest a Diasék sirboltja felé tartott, de a mint odaért, szinte eltántorodott; a nagy ajtószárnyak tárva-nyitva voltak. Egész teste remegett, de azért be akart menni. És a küszöbön egyszerre csak megjelent a Cesare Dias alakja, a ki, hogy künn volt a kápolnából, behuzta az ajtószárnyakat és mozdulatlanul állt meg előtte. A két férfi egészen egyedül volt. Egymásra néztek, mintha felfalták volna tekintetükkel egymást, mintha előntötte volna szemüket a vér.

- Mít keresel itt? - kérdezte Cesare, a nélkül, hogy levette volna kezét a kilincsről.
- Mi közöd hozzá? - szólt haragosan Luigi, a nélkül, hogy felelt volna.
- Ez az én házam - mondta Cesare s ajkába harapott.
- A halottnak háza mindenkié.

- Lehet, hogy máshol, de itt nem. Ez itt, ládd, az én házam. Ha itt vagy, tudni akarom, mit keresel itt.

Hangja tompa volt, sóvár, lángoló szemekkel nézte Luigit. Körülöttük tökéletes csend volt.

- Miért nem felelsz? Mit keresel a házamban?

- Nem akarok válaszolni, Cesare.

- Nemde félsz?

- Tőled nem félek - mondta Luigi halkan.

- Akkor hát, szólj rögtön. Ez az én házam, ez a Diasék háza; nem vagy sem rokonom, sem barátom. Miért jöttél hát ide? Mondd rögtön!

- Miért kérded? - Hiszen ugyis tudod! - kiáltotta mély megvetéssel Luigi.

- Szerelmeskedni jössz ide Annával, mit? - és a férj hangja remegő, elfojtott volt.

- Igen, - felelte a szerencsétlen szerelmes s a sirbolt roppant ajtajára szegezte szemét.

- Eredj innen, - szólt Cesare Dias, vérig harapva ajakát.

- Mit mondasz?

- Eredj innen rögtön.

- Én? Nem.

- Ne légy olyan ostoba, gyáva, eredj el.

- Sértegessem bármiképpen, azért sem megyek.

- Azt akarod, hogy leüsselek, mint egy kutyát?

- Igen: de oda benn, - mondta Luigi, a kápolnára mutatva.

- Bolond vagy: eredj haza, - szólt Cesare s azon volt, hogy uralkodjék magán.

- Ereszsz be s akkor ölj meg, - könyörgött Luigi, oly kétségbeesetten, hogy Cesare véghetetlen megvetéssel mérte végig.

- Nem ugy, uram: ide nem jutunk be; benn van a feleségem. Eredj el.

- Hisz feleséged meghalt; mitől tartasz?

- Meghalt, de azért még mindig a feleségem és takarodnod kell innen.

- Féltékeny vagy a halottra?

- Igen, az vagyok: féltékeny a halottra.

- Te nem hiszed, hogy meghalt, ugyebár? - mondta halkan Luigi.

- Meghalt, meghalt, kérlek ne bolondozzál. Azt akarom, hogy távozzál innen; még holta után sem tűröm a szarvakat...

- Oh te állat! - mondta Luigi, arcát két kezébe temetve.

- Igenis állat: de nincs szarvam. Értetted?

- A te feleséged sohasem szeretett engem, Cesare.

- Én nem tudok semmit.

- Soha, soha, soha.

- Ki tudhatja? Ha jobban őriztettem volna az én és a te házat, akkor. Most ezt a házat őrzöm, itt, mivelhogy láttam, hogy a temetőbe jársz szeretkezni.
- Anna ártatlan volt!
- Én nem tudom - mondta sötéten Cesare és azon volt, hogy bezárja kulccsal az ajtót:
- Miért nem kérdezted meg az igazságot Hermionetól.
- Cleveland hercegnőtől? És mi köze neki hozzá?
- Hermione tudta az igazságot.
- Ne beszélj félre, kérlek... jobb lesz, ha nem udvarolsz többet a siroknak.
- Te nem hitted volna, hogy Hermione ugyanegy Annával?... - kérdezte Luigi, mély hangon és a kápolna ajtaját nézte.
- Én? Nem, soha.
- Mégis... annak rémlett...
- Rémlett. Anna meghalt: Cleveland hercegnő él.
- Nem féltél tőle soha?
- Soha, soha.
- Erős ember vagy tehát. És mégis mindenüvé követted.
- Téged követtelek - vágta vissza Cesare és ismét nyers hangon beszélt.
- Azért, mert féltékeny voltál Hermionera?
- Azért, mert féltékeny voltam.
- Féltékeny a halálra... féltékeny a halálra... - susogta Luigi, a fájdalom s a borzadás közt s arcát elfödte kezeivel.
- Hát te mért szereted a halottat? A világ tele van szép és ifju nőekkel. Te még fiatal, erős vagy és ifjuságodat és egészségedet arra pazarolod, hogy egy árnyékot, egy nő emlékét, egy örökre eltűnt teremtet szeretsz. Ne legyek féltékeny, midőn te tovább sértesz, az Anna képe előtt, a ki nem más mint Cleveland hercegnő? Ne legyek én féltékeny, a mikor még a halál sem szabadít meg a világ gunyjától, a ki téged bomlani lát lady Hermione után, ki szakasztott mása Annának? Ne legyek én féltékeny, a mikor te még a nőm sirjának sem hagysz békét? Ah, én nem vagyok sem fantasztikus sem romantikus, sem elvakult, sem beteg elméjű, értetted? Hiszen én ember vagyok! Nem hiszek a kísértetekben, nem hiszek az árnyékokban, nem hiszek abban a csodában, hogy a holtak föltámadnak. Ember vagyok! Tudom, hogy megsértettél; tudom, hogy sértegetsz, most is, e pillanatban, s én ezt nem akarom, érted? Eredj el innen: és keress számodra más nőt, ha szeretni akarsz.
- Nem bírok, Cesare.
- Te örült vagy. Keress egy más nőt; légy azon, hogy meggyógyulj; de hagyj békén.
- Nem bírok. Itt az alkalom, Cesare.
- Eredj Charcothoz; gyógyítsd magad. Rajtad csak nő segíthet.
- Hasztalan. Annát szerettem: örökké szeretni fogom.
- Csalóddol. Gonosz szeszély volt. Te nem voltál képes őt szeretni.
- Te sem.

- Én sem, talán. De ez nem illet téged. Szeszély volt: könnyen elfelejtheted. Mindent el lehet felejteni. Huszonnyolcz éves vagy, keress számodra egy nőt.
  - Én száz éves vagyok; én nem akarok nőt.
  - Luigi, Luigi, eredj el innen, ne kísérts.
  - Én az életemet áldoztam föl ezért a szerelemért. Ez az életem, s a halálom titka.
  - Anna soha sem szeretett téged.
  - Igaz, de nem határoz, elég ha én szerettem.
  - Anna soha sem szeretett volna téged.
  - Igaz, de én mindig szerettem volna.
  - Anna engem szeretett, tudod.
  - Tudtam. Mindazok, a kik igazán szeretnek, tévednek a választásban.
  - Ostoba vagy - mondta Cesare, összeszorított fogakkal.
  - Sértegess, sértegess, igazad van - nyögte Luigi kétségbeesetten és szeme pillantása az ajtóra tévedt.
  - Anna megvetette az ostobákat. Ő engem szeretett - mondta neki fagyosan, kegyetlenül Cesare Dias s a szemébe nézett Luiginak.
  - Tudom, tudom, megmondta volt nekem... - panaszkodott a szerencsétlen.
  - És én értem halt meg - végezte Cesare dölyfösen és kegyetlenül.
  - Nálam, nálam, én legalább meghalni láttam őt! - kiáltotta fel a boldogtalan férfi, kezeit az égnek emelve, mint a ki elvesztette józan eszét.
- A Cesare arcza elkékült, olyannyira erőt vett rajta a féltékenység, hogy nem tudott szóhoz jutni.
- Legalább meghalni láttam... - ismételte halkán Luigi, mintegy magához szólva.
  - Ha még egyszer kiejted ezt, megöllek - kiáltotta Cesare s azon volt már, hogy rávesse magát.
  - Odabent, ugyebár? - kérdezte Luigi, a kápolnára mutatva, a nélkül, hogy visszarettent volna a Cesare haragjától.
  - Mit mondasz? Mit mondasz?
  - Azt mondom, hogy ott akarok meghalni, a hol ő van. Azt mondom, hogy védelem nélkül a kezeidbe adom magamat, ha megmutatod Annát...
  - Nem - mondta Cesare, iszonyattal.
  - Te gyüölölsz engem, azt akarnád, hogy meghalnék, nemde? Nyisd ki azt a kápolnát és emeltesd fel azt a sirkövet. Akkor akár meg is ölhetsz, ő előtte.
  - Nem.
  - Saját kezemmel oltom ki éltetemet, ha megmutatod...
  - Nem.
  - Könyörögve kérlek, mutasd meg egy perczre, aztán megölöm magamat.
  - Nem.

- De voltaképpen ki vagy te, hogy nem engeded. Micsoda joggal tagadod meg ezt nekem? Talán szeretted őt? Sóvárogtál te utána két álló évig? Láttad-e őt meghalni és állottál-e ki előtte iszonyu kinokat? Szeretted? Szeretted-e őt, mondd? Ki vagy te? Ki volt neked ő?

- A feleségem volt - mondta Cesare egyszerűen és lesütötte a szemét.

- Szeretted őt?

- A feleségem volt.

- Meghalt.

- A feleségem volt.

- Szeretted őt legalább, szeretted őt?

Cesare elhallgatott.

- Megölnéd magadat, ő érte, mint én? Meghálnál ő érte, most, mint én? Meghálnál, a nélkül, hogy megsiratnád az ifjúságot, az életet.

Cesare hallgatott és mélyen elgondolkozott.

- Akarsz-e most meghalni, ő előtte? Áldozd fel az életedet, mint én áldoztam fel, ha szereted?

Cesare hallgatott és elgondolkozott.

- Ah te szereted, szereted, szereted őt! - kiáltott Luigi és hangja viszhangzott a temetőben.

- Szeretem a becsületemet - folytatta Cesare - az ő élete titka a szerelem, az enyéomé pedig a becsület.

- Te beszélsz hozzám így? De nem hiszek szavadnak - szólt Luigi sápadozva s tompa hangon.

- Megmondtam Hermionenak! Megmondtam Hermionenak!

- Tudom - felelte Cesare, röviden.

- Hogyan tudod?

- Hallottam.

- Hol, hol?

- Capodimonteban, az erdőben. Utánatok mentem, meglestelek titeket: hallottam...

- Mindent meghallottál?

- Mindent.

- Tehát tanuja voltál lelkem nyomorának, gyalázatomnak? Láttál, hallottál bennünket? nem hallottad, hogy Annát ártatlannak mondtam?

- Hallottam, de nem hittem el!

- Pedig nem tudtam, hogy ott voltál Cesare.

- Nem határoz. Tagadni szokás mindig. Sohsem hittem neked, most sem hiszek.

- Nem szenvedtem volna annyit... ha az enyéomé lett volna Anna... - susogta szaggatottan a boldogtalan.

- Hogyan, nem szenvedtél volna annyit? Mit mondasz?

- Nem... - végezte Luigi.

- Nem hiszek neked - felelte Cesare tompán.

- Igazad van, Cesare - mondta Luigi kétségbeesetten.

Mind a ketten elhallgattak; azután Cesare ismét megszólalt:

- Megint meg kell, hogy verekedjünk, Luigi.

- Meg.

- Karddal, mint a multkor.

- Karddal.

- Azt hiszem, hogy Carafa és Palliano lesznek a segédeim. Majd te is gondoskodol...

- Igen.

- Holnapra, nemde, Luigi?

- Igen, holnapra.

- Isten veled tehát.

- Egy szivességre kérlek.

- Ne beszélj így hozzám. Nem vagyok barátod. Ellenségem vagy.

- De mégis megkérlek. Cesare, verekedjünk meg itt.

- Itt, a temetőben.

- Igen, itt.

- Nem lehet.

- Miért?

- Ide holtan szoktak jönni, és nem meghalni.

- Kisértsük meg!

- Nem akarom.

- Én holnap meghalok, Cesare. Nem lehetsz féltékeny egy haldoklóra. Meghalok, meghalok, a kezeid által. Igazad van, hogy igazságot szolgáltatasz. Ölj meg itt ő mellette, de hadd lássam meg előbb.

- Nem, soha.

- Ah kegyetlen, kegyetlen, kegyetlen!

- Légy ember! Isten veled.

- Igéred, hogy ide temetsz, melléje, ha meghalok.

- Nem, ez az én helyem. Nem értetted, hogy Anna Diast, a feleségemet temették ide? Értetted, ha szeretőd is volt, te nem vagy semmi? Eredj el innen. Holnap majd megverekszünk. Isten veled.

- Én nem hiszem, hogy Anna ide benn van, értetted? - kiáltotta Luigi.

- Remélem, holnapig csak nem bolondulsz meg. Eredj, eredj. Isten veled.

Luigi, minekutána még egy végső pillantást vetett a Diasék sirboltjára, hátat fordított Cesarenak és szótlanul, kelleetlenül távozott. Cesare Dias nézte, hogy távozott, azután kétszer vagy háromszor fel és alá járkált a kápolna előtt, mintha meg akarta volna várni, hogy Luigi egészen eltűnjék. Meggyőződött még egyszer, vajjon a sirbolt csakugyan be van-e zárva, és maga is elment a temető hátsó ajtaján.

Poggioreale felett elvonuló uton a város felé ballagott az, a ki hiába szeretett. - És minden gondolatát, minden reményét, minden vízióját, minden örületét, egyetlen, erősebb, szivósabb és legyőzhetetlenebb vágy nyomta el.

A Poggioreale felett elvonuló uton lassu léptekkel tartott a város felé az, a kit nem szerettek, és remény, hit, víziók nélkül csak egy forró, legyőzhetetlen vágya volt.

A két férfi a nagy országuton találkozott. Némán néztek egymásra. A ki meglátta volna őket, azt olvasta volna le az arcukról, hogy mind a ketten egy és ugyanattól a vágytól égtek, hogy holnap meghaljanak.

.....
Marco Pallianonak sehogy sem tetszett a dolog. A párbaj nagyon bosszantotta. És egész este, a színházban, a körben egyebet sem tett, minthogy gunt üzött a párbajból. Giulio Carafa komolyan, szinte elsötétedett arczczal hallgatta.

- Ugy látszik rosszkedvü vagy ma? - kérdezte tőle Palliano.

- Az.

- Nem mulattat téged ez a komédia?

- A legkevésbbé sem.

- Miért nem tagadtad meg?

- Lehetetlen volt, már csak Cesare miatt.

- Eszerint mi örökös segédek vagyunk? - szólt tréfásan Marco.

- Ugy látszik - mondta Carafa, egykedvüen.

És Marco Palliano sehogysem tudta kivenni a fejéből, hogy ez a párbaj csakugyan nevetséges volt. Másnap reggel is, jóllehet keveset aludt, egyebet nem tett, mint gunt üzött a párbajból, miközben Giulio Carafa nagy sietve felöltözködött, hogy Cesareért menjen.

Maga a párbaj helye is nevetségesnek látszott, Bagnoliknál, a vendéglő nagy termében. Legjobb lett volna banketet rendezni ott. Ugyan mikor végződött rosszul egy párbaj valamely korcsmában?

- Hogyne. Egyszer haláleset is történt... - mondta Giulio, szinte önfeledten.

- Gombamérgezés következtében, de nem párbajban.

Ugy találták, hogy Cesare is kitünő jókedvben volt.

- Jobb kedvü, mint a multkor - mondta halkán Marco Palliano. És ezen mind a hárman nagyot kacagtak, még az is, a kinek másnap párbaja volt.

A reggel olyan kék, olyan napsugaras, olyan meleg volt, hogy szinte jól esett a szemnek s a léleknek, a Bagnolikig vezető országuton végig menni. És midőn a kocsis Mergellina felé be akart fordulni, hogy a Bagnolikhoz jusson, Giulio Carafa meghagyta neki, hogy a barlang felé hajtson.

- A barlang felé? De nem tudod, hogy veszedelmes arra menni? - kiáltotta Marco. - Ha belezuhanunk, tudom, hogy nem tartjuk meg sem ezt a párbajt, sem pedig egy másikat!

- Micsoda másikat? - kérdezte Cesare.

- Remélem, hogy nem állsz meg ennél a párbajnál.

- Ne félj: folytatjuk még - szólalt fel Dias kaczagva.

Giulio Carafa azt jegyezte meg, hogy Fuorigrotta felé rövidebb az út s hogy így legalább megpillantják Posilipo vidékét.

- Majd reggeli után - tette hozzá Palliano.

Mindannyian nyugodtak és derült hangulatban voltak. Kellemes volt az idő, akárcsak nyáron. Távolban, a halmok között a tenger sötétkék sávval simult az égbolthoz. Tömérdék kocsit járt az országuton, lassan haladtak; kissé meleg volt a levegő a csukott kocsiban.

- Jó lenne kinyitni! - ajánlotta Carli orvos, a ki velők volt.

A landaut kinyitották. Most meg úgy tűnt fel a kocsit, mintha a benne ülő urakat valami kirándulásra vinné. A kardok nem látszóttak, a kocsit egyik ülőhelye alá rejtették. Az orvos táskáját sem lehetett látni. Füstöltek és csevegtek.

Megérkeztek. A korcsma egészen elszigetelten fekszik a veteményes kertek között. A via di Fuorigrotta sarkán emelkedik s az egyik homlokzata a tengerre, a másik kettő pedig a kertekre szolgál.

A korcsma nagy terme még egészen pusztá volt, sem a vendéglős, sem pinczerek nem voltak láthatók, mintha mindannyian eltűntek volna. Mig a jelenlevők kalapjukat, felöltőjüket vetették le - tíz perczel hamarabb érkeztek meg - addig Cesare az egyik erkélyre ment cigarettázni s onnan nézte a tengert. Gyönyörű vidék tárult föl előtte. A tenger, mint valami tó, a Capo di Posilipo és a Nisida sziget közé volt szorulva. Csöndesen, mozdulatlanul terült el kék felülete; olyan volt, mint egy roppant aczéллеmez.

Cesarenak ekkor egy szerelmi kalandja jutott eszébe, midőn egy tavaszi reggelen Lalla d' Aragona grófnővel kirándult és kocsin jöttek ki egész a posilipói országutig s a mint - a nő a gyönyörű vidéket meglátta, ujjongott örömeben. Ide jöttek ebbe a korcsmába reggelizni, mint egy diák a varróleány kedvesével. Egy idillikus szeszélyt akart ezzel kielégíteni a grófnő.

Cesare mosolygott. Marco Palliano, a ki véletlenül észrevette, eltalálta.

- Valami eszedbe jutott? ugyebár te kópé?

- Igen.

- Valami édes kaland!

- Édeskesernyész.

- Ime, ott jön Luigi - szólalt meg Palliano, egy kocsira mutatva, a mely a posilipói országuton haladt lefelé. Bizonyosan ő lesz.

- A szép uton jön, hogy a vidéket élvezze, - jegyezte meg Cesare, és tovább cigarettázott.

Az ellenfél kocsija a Capo kigyózó útján haladt lefelé, a Bagnolik felé és immár jól lehetett látni, czilinderükről, a négy férfit. Ők is kinyitották volt a kocsit, mert nem tudták kiállani, hogy ne élvezzék a gyönyörű nápolyi reggelt, Posilipóban.

Most Giulio Carafa is az erkély ablakához közeledett, hogy kinézzen.

- Jó lesz bemenni - mondta a korrekt ember óvatosságával - még azt mondanák, hogy csupa türelmetlenségből hamarabb jöttünk el.

Betértek. Carli orvos végig kutatta a korcsma helyiségeit; megnézte jól a termet, a többi szobát, lement a földszintre. A konyhában a korcsmárossal találkozott. Vizet kért tőle, abban akarta feloldani a szublimátot, hogy bevonja vele a kardokat.

Ezalatt a Luigi Caracciolo kocsija is megérkezett és megállott az ajtó előtt. A Luigi segédei Francesco Tocco Kantelin Stuart herceg volt, hatalmas testalkattal, katonás arczzal és szürke bajuszszal. A másik segéd Emanuele Capece volt, egy sovány kis emberke őszbevegyült szakállal és apró, eleven szemekkel.

Velök volt Carrano orvos is, egy magas sovány ember, vézna alakjával, sápadt arczán ritka, szintelen szakállal, szürkés fehér szemmel. Az udvaron Carli megszólította, miközben Luigi Caracciolo és segédei felmentek.

- Ah, te is itt vagy... annál jobb? - szólt Carrano, vékony hangon.

- Szükséged van valamire? - mondta Carli, a vig kedélyü ember hangján.

- Nem... hanem hát jobb, ha jó baráttal lehet az ember - mondta bágyadt hangon a sápadt arczu orvos.

- Mit? Ugy sem történik valami nagy baj - felelte Carli, vidáman dörzsölve kezeit, miközben mind a ketten felfelé haladtak a lépcsőkön.

- Reméljük, reméljük - mondta a vézna orvos némi megnyugvással.

A mint a terembe léptek, hol a szokott előkészületeket tették a párbajra, mindenki nyugodtnak látszott. A legkevésbé volt sápadt Luigi Caracciolo. A Cesare Dias arczán meglátszott a lelki nyugalom mély kifejezése.

Nem cigarettázott többet, hanem ébenfabotjának ezüst gombjával hol a térdeit, hol a láb-szárait veregette, a nélkül, hogy a legkevésbé is törődött volna azzal, hogy mi történik körülötte. Luigi egyedül, szinte zavartan a személye s a jelenléte miatt, az alatt az idő alatt kiment a terraszra és arra várt, hogy beszéltsák. Egy kukkot sem szólt, a mióta megjött, csak messziről köszöntötte Cesare Diast és a hogy szótlanul kezét szoritott Carafával és Pallianoval, rögtön kiment.

- Bizonyosan jó helyet keres a reggelire: nagyszerü gondolat - suttozta Marco Palliano szilaj jókedvében.

Ezalatt Giulio Carafa és Francesco Tocco a küzdőtért nézegették és azon tanakodtak, hogy milyen vége lesz a párbajnak.

- Nagyon szentimentális az ellenfeled... - mondta mosolyogva Carli.

- Az. Ugy látszik, hogy szerelmi párbaj - felelte a vézna és sápadt orvos.

Bementek. Sorsot huztak, ki lesz a vezérsegéd. Francesco Tocco nevét sorsolták ki. Giulio Carafa mintha bosszankodott volna.

- Talán bánt, hogy nem a te nevedet huzták ki? - kérdezte tőle halkán Marco.

- Igen, egy kicsit.

- Soh'se bánd! Meglásd, mindennek jó vége lesz.

És csakugyan, mindenki azt sejtette, hogy a párbaj simán fog lefolyni.

- Luigi! - kiáltotta hatalmas hangjával Francesco Tocco.

Caracciolo megjelent és látva, hogy minden készen volt, ruháit kezdte levetni; ugyanezt tette Cesare.

A két orvos a terem végén foglalt helyet, az erkélyablak és az összerakott asztalok között A bonczoló-eszközöket az asztalterítő alá dugták. Palliano és Capece, a két segéd, a terem küszöbén állt, a lépcsőkre nyíló ajtóban. És a terem közepén foglalt helyet a két ellenfél és a két másik segéd.

A két ellenfél nem nézett egymásra; arczukon teljes közömbösség ült. Luigi Caracciolo egy kicsit sápadt volt, Cesare Dias azonban nyugodtnak látszott.

Francesco Tocco megfogta a kardhegyeket, egy perczre összetette őket, különös pillantást vetett rájuk, azután eleresztette és dörgő hangján így kiáltott fel:

- Vigyázz!

Luigi Caracciolo ügyetlenül foglalt állást, Cesare Dias pedig lassan, kelletlenül, mint rendesen szokta volt tenni. Valamennyinek a szeme rájuk fordult, némán, visszafojtott lélegzettel várták az első összecsapást.

- Egy... kettő... három! - kiáltotta Francesco Tocco. - Rajta!

Luigi Caracciolo hirtelen mozdulattal felkapta kardját s mint a villám dőfte a Cesare Dias mellébe. Ez, váratlanul megtámadva, képtelen volt felfogni a csapást. Egy pillanat műve volt s a párbajnak vége szakadt.

A jelenlevők mindannyian zavarba jöttek, nem tudták mihez fogjanak. Izgatottan, némán, sápadtan néztek egymásra. Carafa egy pillanat alatt ott termett a sebesülnél, a ki egyszerre eltántorodott és a karjai közé hanyatlott. Cesare sebéből csak úgy patakzott a vér, jóllehet Carli azonnal megtette a kellő intézkedést, hogy a vérfolyást megállítsa.

A sebesült behunyta szemét, de nem ájult el. Egy pillanatra megint felnyitotta szemét és körülnézett, mintha keresett volna valakit. Azután ismét becsukta szempilláit, szinte fáradtan a megerőltetéstől.

Matrácot helyeztek el az egyik asztalra és nagy óvatossággal ráfektették a sebesültet. Mindezt némán végezték, a két orvos a betegre hajolva, sebét kezdték bekötözni.

Luigi Caracciolo tántorgó léptekkel ment a terem egyik sarkába s ott leült. Marco Palliano hol az egyikhez, hol a másikhoz ment, arczán a kétségbeesés kifejezésével és nem tudott szóhoz jutni.

Carli intett, hogy Carafa és Tocco távozzanak a betegtől. Dias nehezen lélegzett és levegő után kapkodott. Egyszerre csak halálsápadt lett és úgy tűnt föl, mintha eszméletét veszítette volna.

- Ne szállítsuk haza? - kockáztatta meg a kérdést halkán Giulio Carafa.

- Lehetetlen! - szólt határozottan az orvos.

A sebesült egyszerre magához tért. Szemét Giulio Carafára fordította, mintha magához akarná szólítani. Ez azonnal hozzá sietett és Cesare Diasra hajolva, észrevette, hogy Cesare két ujjával olyan mozdulatot tett, mintha azt akarná mondani, hogy vége van.

- Nem, nem - mondta Giulio eltökélt hangon. - Ne izgasd föl magad.

De Cesare Dias ajkán bágyadt mosoly rezgett. Azután lélegzete elállt. Carli, a mint ezt észrevette, halálsápadt lett. Palliano és Capece egy sarokban meghuzódva, mereven, némán s le-sütött szemmel álltak egymással szemközt. Giulio Carafa folyton a sebesült mellett állt. Francesco Tocco, Luigi Caracciolohoz lépett, a ki némán ült székén s révedező szemmel nézett maga elé.

- Ah, szörnyü... - susogta Francesco Tocco és kezelőjére nézett. Véres volt.

Luigi könnybe lábadt szemmel horgasztotta le fejét. Francesco melléje ült, de nem szólt hozzá. Marco Palliano és Emanuele Capece is az ablakhoz ültek és szórakozott szemmel, szótlánul néztek ki az utcára. Teljes csönd volt, csak a Dias szakadozott hörgése hallatszott koronkint.

Egyszerre sürgés-forgás támadt a sebesült körül. Felnyitotta szemét és tekintetében különös élénk kifejezés volt. Carafa a kezét tartotta és a mint a szemébe nézett, úgy tűnt fel neki, mintha kérne tőle valamit. Carafa megértette és otthagya a sebesültet, Luigihoz lépett.

- Jer, téged kíván - mondta neki.

Luigi hozzálépett. Cesare Dias intett a kezével, hogy a többiek távozzanak. Ekkor Luigi a sebesülthez hajolt, ránézett és a szeméből kiolvasta a lángoló, kétségbeesett kérdést. Elfojtott, reszkető és izgatott hangon ezt mondta Cesarenak:

- Anna ártatlan.

- Ah, jól van - szólt a haldokló és elhitte, a mit Luigi mondott.

Azután vonagló mozdulattal föl akart kelni, visszahanyatlott, mélyen felsóhajtott és - meghalt.

.....

A Chimera, a lady Hermione szép yachtja egy szép augusztusi reggelen érkezett Gibraltár elé. Napok óta sűrű köd borult a kikötőre. A Chimera azért nem ment a kikötőbe, hanem horgonyt vetett a kikötő előtt a nyílt tengeren. Délután hat óra lehetett, midőn az Ausztralien nevű francia gőzös elhagyta a gibraltári kikötőt, hogy szokott amerikai útjára menjen. Sűrű köd zárta el a szemhatárt és a francia gőzös, nem sejtve, hogy a kikötő előtt még más hajók is horgonyoznak, teljes erővel neki ment a Chimerának. Szörnyű reccsenés hallatszott s utána kétségbeesett, éles sikoltások. A Chimerát, a sűrű köd fehér fátyolától körülfogva elnyelte a mélységes tenger. És az, a ki végtelen tengereken bolyongott, keresve Hermionet, nem akadt a sirjára sem, a melyen megsiratta volna azt, a ki szerette s a kit ő hiába szeretett.